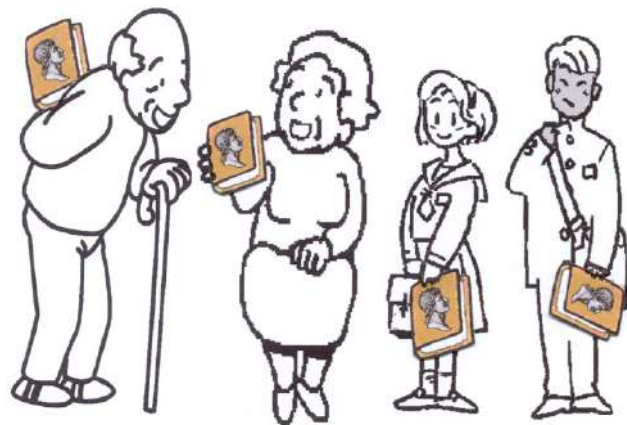

Ovidi per a tothom!

Respostes europees a les necessitats especials de lectura

Treball de Fi de Carrera

Alumna: Gemma González i Herrera

Tutora UOC: Isabel Moll i Soldevila

Tutora externa: Eugènia Salvador i Mencerré

Gener de 2006

Índex

1	INTRODUCCIÓ	1
2	LA LECTURA COM A NECESSITAT SOCIAL	3
2.1.	La lectura com a necessitat social	3
2.1.1.	El concepte de Lectura Fàcil.	5
2.2.	Les I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil	7
2.2.1.	Les nostres institucions i altres entitats, què n'opinen?.....	8
2.2.2.	Conclusions de les Jornades	10
2.3.	La iniciativa a d'altres països. Comparativa	11
2.3.1.	Creació i composició	12
2.3.2.	Objectius	14
2.3.3.	Finançament	15
2.3.4.	El logotip	17
2.3.5.	Altres aspectes: publicacions i projectes	18
3	UN EXEMPLE PRÀCTIC: OVIDI	22
3.1.	Qui és Ovidi?.....	22
3.2.	Per què Ovidi?	23
3.3.	Línies metodològiques.....	23
3.4.	Els textos adaptats	27
4	CONCLUSIONS	47
5	BIBLIOGRAFIA	49

ANNEXOS

Annex 1. Treball de camp: les enquestes

Annex 2. Material de l'Associació Lectura Fàcil

Annex 3. Material d'altres països

Agraïments,

Primer de tot a la Isabel, per aconseguir que pogués dur a terme aquest TFC i per tota la motivació i l'ajuda que m'ha ofert al llarg del seu desenvolupament. També a l'Eugènia i a l'Associació Lectura Fàcil, pel seu suport i la seva paciència, i per deixar-me col·laborar i participar d'un projecte engrescador que em permet aportar un granet de sorra a la millora de la nostra societat. A tota la gent del les associacions dels altres països, present a les Jornades, que m'ha dedicat el seu temps, que ha respost les meves preguntes i ha resolt els meus dubtes.

A aquells/es que han llegit els textos i m'han donat, sense saber-ho, les pautes per continuar esforçant-me i la il·lusió necessària per seguir.

Al Francesc per estimar-me i ser al meu costat al llarg del projecte. A la família i als amics i amigues que m'han animat constantment, especialment al Joe que ha patit els meus nervis i les meves lectures i que m'ha ajudat en tot allò que li he demanat.

A la mare, per fer que m'interessin els altres i per ensenyar-me que les coses més petites també són importants.

1 INTRODUCCIÓ

Aquest treball és fruit del conveni amb l'Associació per a la Lectura Fàcil i té com a objectiu l'apropament a la lectura fàcil des d'un doble vessant que inclou tant aspectes teòrics com pràctics. El marc teòric mostra una aproximació al concepte de LF, una anàlisi de la situació a d'altres països europeus i una comparativa amb Catalunya, a partir de les dades de l'Associació Lectura Fàcil i de la informació recopilada a les *Jornades Internacionals de Lectura Fàcil* celebrades l'octubre de 2005 a Barcelona. La part pràctica del treball es duu a terme amb la redacció de set llegendes de mitologia clàssica seguint les *Directrius per a materials de lectura fàcil* de la International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Per a l'adaptació s'utilitza com a base la versió a càrrec de Ferran Aguilera¹ però el procés d'adaptació deixa oberta la possibilitat de recrear el mite i d'introduir elements o simplificar allò que calgui per tal d'assolir els objectius que defineixen el material com a lectura fàcil.

El procés seguit ha estat llarg. Primer calia familiaritzar-se amb la lectura fàcil, entendre les necessitats i la importància de la tasca que desenvolupen les associacions, tenint en compte el dret de tota la societat a la lectura i a la informació. Però també ha estat necessari redactar un formulari d'enquesta i lliurar-lo als diversos representants europeus presents a les Jornades i realitzar entrevistes personals que ens han aportat informació útil per esbrinar el funcionament de les associacions d'altres països i com han fet front als problemes diversos amb què també es troba l'associació catalana. Amb totes les dades s'ha realitzat un breu estudi comparatiu que permet enfocar noves línies d'actuació.

Una vegada comprovada la necessitat real de la lectura adaptada, la seva finalitat i els col·lectius diversos als quals s'adreça comença el procés pràctic d'adaptació. No és un procés senzill perquè el text d'Ovidi inclou a cada mite un munt de personatges que s'entrellacen i es retroben contínuament al llarg de tota l'obra. Calia fragmentar les històries i seguir les indicacions de les Directrius per assolir amb èxit l'adaptació. És difícil redactar un text que pugui adreçar-se a tots (o la majoria) dels grups amb necessitats específiques, però cal dir que la tasca motiva i ha resultat d'allò més gratificant.

---

¹ OVIDI. *Les Metamorfosis I-VII*. Edicions La Magrana, col·lecció L'Esparver clàssic. Barcelona, 1994. (Traducció i notes de Ferran Aguilera).

OVIDI. *Les Metamorfosis VII-XV*. Edicions La Magrana, col·lecció L'Esparver clàssic. Barcelona, 1997. (Traducció i notes de Ferran Aguilera).

El procés final del treball inclou la presentació d'aquestes històries a representants d'aquests diversos col·lectius i també del món editorial, per a la seva publicació com a material de lectura fàcil.

El títol d'aquest treball és una síntesi dels aspectes que abasta i del procés d'aprenentatge que ha estat precís seguir per a la seva elaboració:

Ovidi per a tothom!

Ovidi	És l'autor que adaptem i el punt de partida del treball. És l'element que coneixem a priori, abans d'endinsar-nos en els altres aspectes del treball.
per a	Explica la necessitat de l'adaptació i la situació real de la lectura fàcil a diversos països europeus. Ens exigeix realitzar una recerca d'informació que serà la posterior base de l'anàlisi comparativa.
tothom	Cal especificar quins són els grups amb necessitats especials de lectura i mostrar la viabilitat i utilitat del projecte, així com les línies metodològiques a seguir per a garantir que el resultat sigui un recull de textos adaptats a la LF.
!	Cal que la societat prengui consciència de la necessitat real de LF i cal que les nostres entitats i organismes s'involucrin en el projecte.

Aquest TFC presenta, doncs, una estructura definida que parteix de l'exposició de la situació per arribar a un exemple pràctic del concepte que es pretenia definir: la lectura fàcil.

Inclou també un apartat de conclusions amb els comentaris realitzats per persones amb diverses necessitats específiques de lectura sobre la utilitat dels textos. Finalment, hi ha un capítol amb bibliografia i webgrafia per poder ampliar la informació sobre el tema de la lectura fàcil.

Als annexos hi ha les enquestes realitzades a les Jornades, informació referent a la metodologia que segueix l'Associació Lectura Fàcil i les directrius i els criteris que segueixen altres associacions europees, amb exemples del procés d'adaptació.

2 LA LECTURA COM A NECESSITAT SOCIAL

2.1. La lectura com a necessitat social

La lectura és una necessitat de la societat. Llegir ens fa aprendre i estimula la nostra intel·ligència. Avui dia no es posa en dubte que és una eina fonamental i que cal fomentar la lectura amb mecanismes diversos. Aquesta afirmació la subscriuen la gran majoria de països desenvolupats, que estudien la situació lectora de la seva població com a índex cultural que posa de relleu les mancances socials quant a problemes de comprensió i de lectoescriptura.

De tota aquesta situació es va tractar a les Jornades. Diversos representants de Suècia, Finlàndia, Noruega, Itàlia i Letònia, entre d'altres, van exposar que les enquestes de població i els estudis realitzats als seus països posaven de manifest que hi havia un percentatge de població molt elevat que s'autodefinia com a no lectora. Les causes del suposat desinterès per la lectura foren el que va portar a diferents professionals a estudiar la situació real de la població. Els resultats demostraven que la gran majoria presentava deficiències diverses que els dificultaven la comprensió lectora. No llegien perquè no comprenien el contingut del text i no gaudien de la lectura.

Per exemple, les representants de l'associació Leser Søger Bøk de Noruega van exposar que dels 4,5 milions d'habitants que té el país, 1 milió de persones té problemes amb la lectura, és a dir, un 23 % de la població té problemes de comprensió lectora. A Finlàndia la xifra se situa prop del 30 %. Suècia té un percentatge d'un 25% de població amb dificultats de comprensió lectora.

A Catalunya no hi ha cap dada que comptabilitzi la població amb dificultats de comprensió lectora, però l'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya (2001)*, inclosa en el *Pla estadístic de Catalunya 2001-2004*, elaborada pel Departament de Cultura i amb la col·laboració de l'Institut d'Estadística de Catalunya, ens ofereix dades de la situació lectora al nostre país. L'estadística es basa en dades obtingudes d'una enquesta realitzada a més de 7.000 persones d'entre 15 i 65 anys i més i s'adapta plenament a les línies de treball que, dins l'àmbit de l'estadística cultural, es recomanen a nivell comunitari. D'aquesta manera, els resultats obtinguts garanteixen la comparació amb les estadístiques oficials d'altres països del nostre entorn.

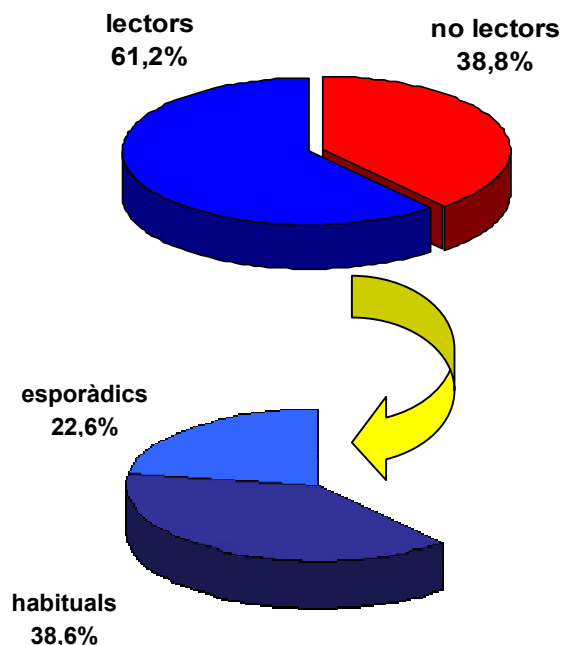
El percentatge de no lectors s'estima en un 38,8 % del total de la població.

Taula 1. Lectors i no lectors a Catalunya, 2001

Lectura de llibres en els darrers 12 mesos. 2001		
Lectors habituals i esporàdics	Població	Distribució percentual
Lectors	3 181,5	61,2
Lectors habituals	1 176,1	22,6
de sis a deu llibres	568,1	10,9
d'onze a quinze llibres	277,3	5,3
de setze a vint llibres	107,0	2,1
de vint-i-un a vint-i-cinc llibres	75,0	1,4
més de vint-i-cinc llibres	148,6	2,9
Lectors esporàdics	2 005,4	38,6
un llibre	391,0	7,5
dos llibres	559,2	10,8
tres llibres	502,1	9,7
quatre llibres	329,1	6,3
cinc llibres	224,1	4,3
No lectors	2 016,1	38,8
Total	5 197,6	100,0

Font: Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya (2001)²

Gràfic 1. Percentatge de lectors (desglossat) i no lectors a Catalunya. 2001.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya (2001)³.

² Departament de Cultura i Institut d'Estadística de Catalunya. *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya (2001)*. Pla Estadístic de Catalunya 2001-2004. Generalitat de Catalunya. 1a. edició: Barcelona, maig 2003. Dipòsit legal: B-27.489-2003.

³ Ídem anotació (2).

Cal diferenciar dintre de la població no lectora aquella que no pot accedir a la lectura perquè té problemes de comprensió de diversa índole i per causes molt diferents. Entre aquesta població hi ha tant la població discapacitada (persones discapacitades mentals, amb problemes de lectura, amb disfunció mínima cerebral (MBD) i amb dèficit en l'atenció, el control motor i la percepció (DAMP), autistes, sordes-mudes, sordes-cegues, afàsiques, gent gran parcialment senils, dislèxics...) com la població de lectors amb suficiència limitada en la llengua oficial o predominant (immigrants recents, parlants de la llengua no nadius, analfabets funcionals, persones amb desavantatge educatiu, criatures...).

Totes aquestes persones també tenen dret a la informació, a la lectura, a formar-se i a l'educació. Aquestes persones també són ciutadans als quals cal garantir que poden formar part de la societat. Si defensem una societat de dret per a tothom, cal cercar solucions. Les dades ens demostren que hi ha un percentatge important de població que no disposa de materials de lectura adequats a les seves possibilitats. A més, una part significativa d'aquest grup prefereix no llegir a reconèixer la seva necessitat de materials especials, atès el desprestigi social que això comporta encara a la nostra societat. D'alguna forma, aquests ciutadans són exclosos de l'àmbit de la lectura.

2.1.1. El concepte de Lectura Fàcil.

Segons explica l'Associació Lectura Fàcil, material de lectura fàcil és aquell material, ja sigui de lectura o audiovisual, elaborat de manera que pugui ser entès i llegit per qui té dificultats lectores o de comprensió i que aconsegueix amb els criteris i les directrius internacionals de la International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

Aquest material es presenta com a una eina normalitzadora absolutament necessària per garantir el dret de la lectura i de la informació a tothom. No solament s'aplica al camp del llibre i la literatura sinó que també s'adreça al món de la comunicació i la premsa escrita (diaris, revistes...), a la informació que reben els residents per part dels seus ajuntaments i entitats oficials (qualsevol imprès oficial, declaració de renda, comunicacions de jutjats...), etc.

Atesa la diversitat de grups destinataris d'aquest tipus de material cal tenir en compte que mentre uns grups l'utilitzaran permanentment (les persones amb discapacitats) els altres el trobaran útil durant un temps concret com a forma d'aprenentatge (persones amb limitacions de llenguatge o de capacitats lectores).

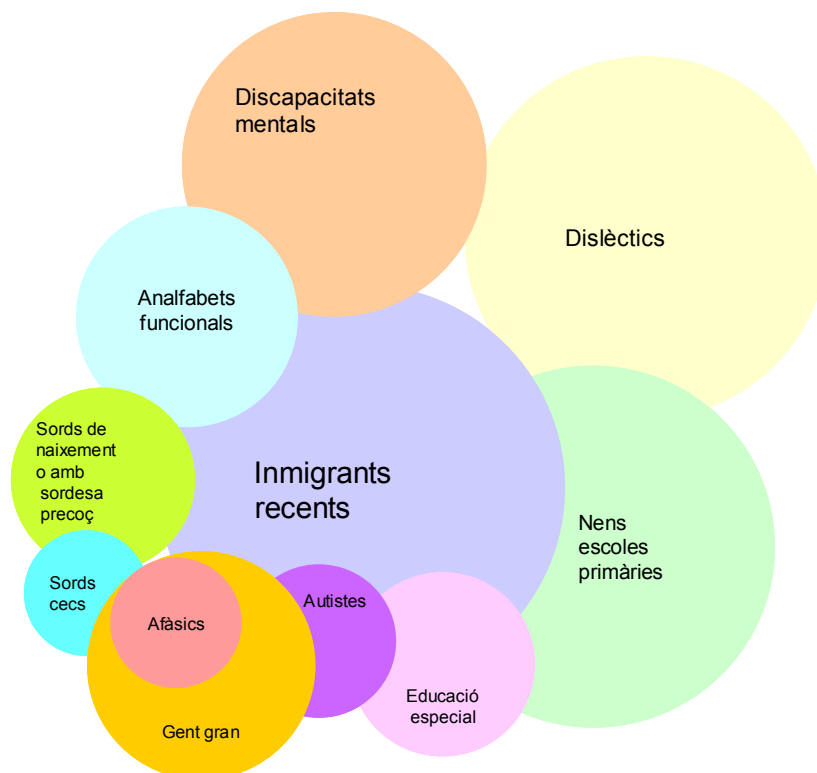
També cal tenir en compte que és variat el nivell de discapacitat intel·lectual i que aquests materials sovint s'han d'adreçar a tots els tipus de grups, sigui quina sigui la seva problemàtica lectora.

És molt més senzill de comprendre la dificultat de crear material adaptat si es veu el gràfic de la pàgina següent, elaborat per Carme Mayol i Eugènia Salvador, de l'Associació Lectura Fàcil:

La zona de connexió entre tots els grups (delimitada pel quadrat) representa la necessitat d'emprar materials de Lectura Fàcil i és força variada. Estem parlant, doncs, d'un ventall de població molt ampli que també té dret d'accés a la cultura, la literatura i la informació. Cal contemplar les seves necessitats i donar una solució que fomenti la lectura i la normalització i integració.

Gràfic 2. Grups destinataris dels materials de Lectura Fàcil

Font: Guidelines for Easy-to-Read materials ⁴

⁴ B. TRONBACKE. *Guidelines for Easy-to-read materials*. IFLA Professional Reports, núm. 54. The Hague. Netherlands, 1997. Traducció catalana d'ÀNGELS MASSISSIMO: "*Directrius per a materials de Lectura Fàcil*". Barcelona: COBDC, 1999.

2.2. Les I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil

Del 6 al 8 d'octubre de 2005 es varen celebrar a Barcelona les I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil. Aquestes jornades es convoquen com a plataforma per a l'intercanvi d'experiències entre països i per tal de possibilitar la creació de la Xarxa Internacional per a la Lectura Fàcil. El programa de les Jornades va desglossar-se entre una sessió inaugural (on es va constituir la Xarxa Internacional) i dues sessions de treball. La primera dedicada a l'Alfabetització: un repte en la societat de la Informació i la segona dedicada a l'elaboració de materials de Lectura Fàcil. A més, també s'organitzaren taules rodones per parlar de les polítiques de foment de la lectura i de perspectives i propostes de col·laboració.

Aquestes Jornades ens brindaren l'oportunitat de conèixer més de prop les necessitats socials quant a material adequat a grups amb dificultats especials de comprensió lectora, ens aproparen a les diferents associacions que treballen en d'altres països i, finalment serviren per impulsar l'associació catalana i establir una comparació entre països per extreure propostes de noves línies d'actuació.

A més de les intervencions dels representants dels diferents països i associacions, autors, representants polítics, etc. també es van poder realitzar entrevistes personals i es va demanar als representants dels països nòrdics, capdavanters quant a materials de Lectura Fàcil, que omplissin una enquesta per extreure informació i poder arribar a comparacions concretes.

La Xarxa Internacional també ha demanat als seus membres que responguin a la mateixa enquesta però aquest treball de comparació solament inclou aquells països que van donar resposta durant la Jornada (Catalunya, Suècia, Finlàndia, Noruega i Letònia). La investigació extensa i l'anàlisi comparativa dels països membres de la recent creada Xarxa Internacional de Lectura Fàcil podria ser la finalitat d'un treball complet d'investigació.

Les bases sobre les quals es constitueix la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil són les següents :

- S'ha constituït un Comitè de Treball amb un representant de cadascun dels països assistents a les Jornades, que serà operatiu fins a la propera trobada de la xarxa (probablement per un període d'entre 2 i 3 anys).
- S'ha escollit com a director del Grup de Treball el Sr. Brør Tronbacke, director del Centre per a la Lectura Fàcil de Suècia.
- El Comitè de Treball considerarà la possibilitat d'admetre nous representants d'altres països.

- L'objectiu del Comitè és treballar sota les directrius de la xarxa per a la Lectura Fàcil.
- Suècia serà el país responsable de la creació d'una pàgina web de Lectura Fàcil en cooperació amb Finlàndia i Noruega.
- Cadascun dels països que constitueixen la xarxa per a la Lectura Fàcil proporcionarà en el seu propi lloc web informació en anglès que es difondrà també a la pàgina web de la Xarxa per a la Lectura Fàcil.
- Fóra aconsellable que aquesta informació seguís un patró comú. El Comitè de Treball està preparant un esborrany de qüestionari que es penjarà a la pàgina web de la Lectura Fàcil i que cadascun dels membres de la xarxa respondrà, amb l'ànim d'informar sobre els seus projectes de Lectura Fàcil a la resta de membres.
- La pàgina web ha d'incloure un panell de missatges i enllaços a les organitzacions participants dels diferents països.
- Tots els membres del Comitè de Treball hauran de declarar que accepten els principis de la Xarxa per a la Lectura Fàcil, tal com es presenta a la pàgina web (<http://www.lattlast.se>). Aquest és un requeriment imprescindible per a formar-ne part.

La Xarxa per a la Lectura Fàcil provarà de treballar de forma coordinada amb l'International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) i amb les altres organitzacions existents que promouen la Lectura Fàcil.

2.2.1. Les nostres institucions i altres entitats, què n'opinen?

A la sessió del dia 8 d'octubre es va realitzar una taula rodona per comentar les actuals polítiques de foment de la lectura. Es va posar de relleu la importància de tenir en compte també dintre del potencial de lectors, aquells col·lectius amb deficiències diverses de comprensió lectora. La situació actual deixa de banda, en alguns casos, aquesta realitat social. Hi havia representants de la Direcció General del Libro del Ministerio de Cultura, la Generalitat de Catalunya, de la Diputació de Barcelona i de les Fundacions Germán Sánchez Ruy Pérez i Bertelsmann.

El Ministeri de Cultura va valorar positivament la producció i difusió de materials de Lectura Fàcil i va considerar com a molt important la tasca que vénen realitzant l'Associació de Lectura Fàcil, les biblioteques públiques i el grup de treball del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Si bé les polítiques actuals del Ministeri de cultura no promouen específicament ni contemplen la necessitat de materials de Lectura Fàcil, es proposa la inclusió a l'avantprojecte de la *Ley de la Lectura, el Libro y las Bibliotecas* de la necessitat de difondre els materials de Lectura Fàcil entre els

professionals que atenen a col·lectius amb dificultats de lectura. Des de la Subdirecció General de Coordinació Bibliotecària (SGCB) es comprometen a intentar implicar a tota la cadena de producció de material de lectura (autors, traductors, il·lustradors, adaptadors, editors, distribuïdors, llibreters...) en la confecció de llibres i altres materials, de manera que resultin assequibles per a tots els segments de població. Finalment, es va acordar tenir en compte el material de Lectura Fàcil dintre de la propera convocatòria de Líber, amb l'ànim que la seva inclusió a la societat resulti totalment normalitzada.

El representant de la Generalitat de Catalunya va definir les funcions de l'administració envers les polítiques de foment de la lectura. Tres punts concrets resumeixen la seva tasca. En primer lloc, les administracions s'esforcen a crear marcs i contextos per difondre la lectura i les activitats de promoció lectora (com per exemple l'Any del llibre i la Lectura). En segon lloc, l'administració ha de facilitar els instruments per realitzar la promoció lectora (activitats virtuals com el programa Què llegeixes? o les exposicions virtuals a les biblioteques *Per no perdre's...*). I en darrer lloc, l'administració ha de proporcionar els recursos econòmics per dur a terme la promoció lectora (sistema d'adquisicions bibliotecàries, ajudes amb fons a projectes de foment de la lectura...). El seu propòsit és assegurar que el material de Lectura Fàcil sigui present en l'àmbit bibliotecari. Solament proposen un programa d'ajuda a l'edició perquè manifesten que són les editorials qui han d'editar i promoure els materials específics.

Des de l'àmbit bibliotecari, la Xarxa de Biblioteques està desenvolupant una tasca important en la difusió i presentació d'aquest tipus de material. Realitzen diversos programes de promoció lectora dirigits a públic infantil i familiar i a joves i adults (com Vine a fer un cafè, l'aventura de llegir, el Club de la Lectura...) i es plantegen reptes importants com el d'aconseguir que adolescents i gent gran sigui present a les biblioteques, fer que les TIC hi siguin una eina de treball i reduir les desigualtats lectores. A les biblioteques es proposa un espai concret destinat a material de Lectura Fàcil, senyalitzat i obert i amb professionals que puguin guiar els lectors (la Biblioteca Francesca Bonnemaison ha estat designada biblioteca dipositària de totes les publicacions LF. Actua com a centre de préstec interbibliotecari per a totes aquelles entitats que vulguin organitzar grups de lectura basats en llibres de LF). Des de les biblioteques es realitza la promoció del material perquè el lector interessat hi pugui accedir.

Finalment, també l'àmbit privat es compromet amb aquesta intenció de normalitzar la situació lectora i de garantir l'accés a la lectura per a tothom. La Fundació Germán Sánchez Ruipérez i la fundació Bertelsmann posen de manifest el seu interès en promoure l'autoformació i donen suport a les tasques de promoció de la Lectura Fàcil. Concretament, la fundació Bertelsmann posa a l'abast de l'Associació Lectura Fàcil totes les eines d'autoformació que presenten al seu web, per tal de preparar un projecte que inclogui les necessitats específiques que s'han anat presentant durant totes les Jornades envers la gent amb dificultats i problemes de comprensió lectora.

En general, es manifesta una conscienciació de la situació real de la lectura, i es mostra una disposició a incloure de forma totalitzadora en la promoció de la lectura tant la població que no té dificultat de comprensió lectora com aquells que mostren mancances i problemes de comprensió de diversos tipus, ja que les administracions, entitats i la societat en general ha de garantir el dret de tothom a poder accedir a material de lectura adequat a les seves possibilitats.

Però més enllà del coneixement de la situació ara cal que les administracions s'impliquin realment, donin suport econòmic a la creació de material, ofereixin suport a l'Associació, (i per tant, als autors i adaptadors, a les editorials, etc.) perquè la tasca social que es desenvolupa pugui continuar i s'ampliï el seu camp d'actuació i el material que es pot oferir.

2.2.2. Conclusions de les Jornades

Les I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil van finalitzar amb la presentació i lectura d'unes conclusions que pretenien recollir l'esperit de l'acte i esperonar al treball per a la Lectura Fàcil arreu del món, de forma conjunta i coordinada:

1. La idea de la Lectura Fàcil neix del concepte de democràcia lectora. És un intent decidit de superació de les desigualtats.
2. Es constata que existeix un percentatge important de població que no disposa de materials de lectura adequats a les seves possibilitats. Una part significativa d'aquest sector, amb por pel desprestigi social que els comporta, pot preferir no llegir a reconèixer la seva necessitat de materials especials. Podem dir que d'alguna forma aquests ciutadans són exclosos de l'àmbit de la lectura.
3. Un nombre elevat de ciutadans, però, ni tan sols saben llegir. Per això és essencial promoure processos d'alfabetització que faciliten l'adquisició de la paraula oral i escrita per compartir sentiments i idees que permetin socialitzar interessos i cooperar en la humanització de la societat.
4. És imprescindible comptar amb materials de Lectura Fàcil perquè la lectura es converteixi en una eina d'inclusió social. En especial, cal disposar de materials de lectura molt elementals i progressius perquè els usin les persones immigrades.
5. Es veu la necessitat d'implicar a tota la cadena de producció de material de lectura (autors, traductors, il·lustradors, adaptadors, editors, distribuïdors, llibreters...) en la confecció de llibres i altres materials, de manera que siguin assequibles a tots els segments de població.
6. Els responsables polítics valoren positivament que es produeixin i difonguin materials de Lectura Fàcil. Consideren molt important la labor que en aquest sentit

ve realitzant l'Associació Lectura Fàcil, les biblioteques públiques i el Grup de Treball del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.

7. S'ha plantejat la necessitat que les administracions doni suport a la compra de llibres de Lectura Fàcil per a les biblioteques. Tanmateix, convé que contribueixin a la producció de nous materials mitjançant diferents estímuls, a fi d'aconseguir que la cadena editorial en el seu conjunt, des de l'autor fins al lector, comptin amb un suport econòmic efectiu.
8. L'Associació Lectura Fàcil es compromet a impartir la formació que es consideri oportuna per continuar introduint la Lectura Fàcil al país. La Fundació Bertelsmann ha posat la seva plataforma virtual al servei d'aquesta formació.
9. Demanem a les administracions públiques i a altres fundacions privades compromeses amb la difusió de la lectura que considerin la possibilitat de col·laborar amb l'Associació en les seves activitats de difusió de la Lectura Fàcil.
10. Cal considerar la promoció de la Lectura Fàcil com a activitat transversal que impliqui els diferents agents socials i administracions públiques. Entenem que la col·laboració amb totes elles és important per promoure la nostra tasca.
11. És important fomentar l'hàbit de la lectura. Les biblioteques escolars poden ajudar als usuaris i col·laborar amb les entitats per desenvolupar aquest programa.
12. Cal que la redacció de la *Ley del Libro, Lecturas y Bibliotecas* tingui en compta la necessitat de produir, distribuir i difondre els materials de Lectura Fàcil.

2.3. La iniciativa a d'altres països. Comparativa.

La necessitat de material de Lectura Fàcil no és exclusiva del nostre país, però no totes les societats accepten, promouen o donen suport amb el mateix interès. Cal donar un cop d'ull a la situació en d'altres països per adonar-nos que encara hi ha molt per fer i que aquesta concepció que a nosaltres ens resulta relativament nova, funciona amb un alt grau de satisfacció en d'altres països capdavanters en la potenciació i el foment de la lectura.

Els països nòrdics són els pioners en la normalització lectora. Si comparem la situació a Suècia, Noruega, Finlàndia, Letònia i Catalunya, podem veure quines són les mancances i les diferències específiques quant a finançament, funcionament, composició, etc. De la comparació amb els altres països i del seu mètode en podem extreure idees que podran adaptar-se a les especificacions pròpies de la nostra realitat. Representants d'aquests països que treballen en associacions per a la Lectura Fàcil van assistir a les I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil i se'ls va realitzar una enquesta - qüestionari que va permetre una aproximació al seu funcionament. Els apartats que es comparen a continuació es basen en les seves respostes.

2.3.1. Creació i composició

El cas suec és un dels màxims referents de la Lectura Fàcil. El 1987 es constituí per decisió parlamentària la fundació Centrum För Lättläst, però els estudis suecs relacionats amb la publicació de material de Lectura Fàcil van començar fa 45 anys. La societat sueca va adonar-se que el grup de col·lectius amb necessitats concretes de material adequat a les seves capacitats específiques era molt gran. Calia integrar tothom en la lectura i normalitzar la situació. Fou el govern qui s'involucrà des del primer moment creant aquesta Fundació que és una agència editorial especial que ofereix els materials adequats de Lectura Fàcil i assisteix i dóna suport a altres entitats i a particulars. L'objectiu fou des del principi garantir materials de Lectura Fàcil publicats que poguessin ésser compresos per qualsevol persona, malgrat les seves dificultats cognitives o lingüístiques.

L'associació sueca està integrada per polítics i professionals de la cultura, periodisme, màrqueting i organitzacions de discapacitats. És una associació que compta amb un ampli nombre de professionals (més de 27) dedicats al seu funcionament, tenint en compte tots els camps d'actuació.

L'associació per a la Lectura Fàcil noruega, Leser Søger Bøk (llibres per a tothom), va néixer amb el suport del Departament de Cultura l'any 2002. Estudis realitzats a la població noruega van posar de manifest que prop del 30% tenia dificultats per llegir un llibre amb text ordinari. Des de llavors, el seu objectiu és triple: en primer lloc cal donar suport als autors, perquè el seu esforç sigui recompensat igualment que si es tractés de literatura no adaptada; en segon lloc cal donar suport a les editorials perquè s'involucrin en la tasca; en darrer lloc cal informar tant per donar a conèixer el material amb el qual es compta com per explicar què és la Lectura Fàcil a la resta de la població.

L'associació compta amb un nombre de treballadors fixos reduït (5 persones), uns dos terços dels quals hi treballen a temps complet. Però també compta amb un munt de voluntaris que hi treballa a temps parcial, dedicant el seu temps lliure (autors, editors, representants...).

L'associació The Finnish Plain Language Center es va crear oficialment l'any 2000, però com en el cas suec i de la majoria de països, ja es treballava en la Lectura Fàcil des d'abans. Concretament, s'editava un diari en format Lectura Fàcil des de l'any 1990. Al seu inici el govern els subvencionava (Departament d'Educació) i formaven part de l'associació Kehitys Vamma Liitto que treballa el retard mental (The Finnish Association on Mental Retardation, FAMR). El seu treball s'adreçava específicament a facilitar material per a grups amb aquest problema de comprensió lectora. El 2003 se separen del Departament d'Educació i passen a treballar com a centre independent. Ara funcionen com a agència del llibre, no publiquen però treballen amb editorials, els demanen que s'involucrin i s'encarreguen del màrqueting de les obres. A més editen un catàleg de

material existent. Publiquen fulletons i ofereixen informació a tothom sobre la Lectura Fàcil. Actualment treballen per projectes.

A l'associació finesa hi ha quatre persones dedicades a temps complert, i la resta són voluntaris que treballen en els projectes.

L'associació de Letònia, Viegļās Valodas Agēntūra (Agència Lectura Fàcil) es va fundar el 18 de juliol de 2000, amb l'objectiu de promoure un procés d'integració més complet i un model de societat basat en els principis d'igualtat i que assegurí l'accés a la informació i a l'ensenyament a aquelles persones amb discapacitats. Igual que a Suècia, on per donar la possibilitat a la gent amb discapacitats de formar part i integrar-se completament a la societat, totes les lleis i les normatives s'adapten a la Lectura Fàcil, el Consell de Ministres de Letònia va adoptar el 1999 la concepció "d'igualtat d'oportunitats per a tothom" i va decidir que al seu país també calia fer publicacions semblants.

L'agència Viegļās Valodas Agēntūr es va fundar per donar a conèixer a la gent la Lectura Fàcil i per explicar les seves possibilitats d'ús, però també per publicar les primeres edicions de Lectura Fàcil. L'objectiu de l'agència és desenvolupar la Lectura Fàcil com a nou mitjà de comunicació per treballar amb gent que té dificultats de comprensió dels textos escrits normalment, sense adaptar. Per a ells, la Lectura Fàcil és una forma de fer el món més accessible.

Per facilitar una ràpida i efectiva introducció de la metodologia de Lectura Fàcil a Letònia, l'organització treballa activament en diverses direccions: preparen i tradueixen textos de Lectura Fàcil, publiquen edicions especials, distribueixen els materials publicats i organitzen grups de lectors.

Les activitats de l'organització pretenen la popularització de la Lectura Fàcil, no solament quant a publicació de diferent tipus de literatura sinó també quant a adaptació de lleis i normatives. L'Agència treballa per projectes, que són patrocinats per diverses entitats, entre les quals es troben, per exemple: Soros Foundation Latvia, Swedish Institute, Central Election commission, VBTAC (State Center for Protection of Rights of Children, Foundation of Integration of Society).

A l'associació letona hi treballen dues persones fixes i la resta tot són voluntaris que s'involucren en els diversos projectes.

El 2001 es va crear a Barcelona la Comissió Lectura Fàcil, amb el suport de la Fundació Jaume Bofill, el Col·legi de Bibliotecaris - Documentalistes i la Biblioteca de Catalunya, amb l'ànim d'impulsar la creació de materials de Lectura Fàcil al nostre país. Aquest grup de professionals (vinculats al món de l'ensenyament i el llibre) començaren per primer cop a preocupar-se per la dificultat amb què es trobava tota una sèrie de col·lectius que no trobaven material adient a les seves possibilitats lectores i de comprensió. La Comissió

Lectura Fàcil va partir de les experiències dutes a terme en d'altres països europeus, especialment a Suècia.

Aquesta Comissió és la base de l'actual Associació Lectura Fàcil, que manté la voluntat d'impulsar la producció, edició i difusió de materials de Lectura Fàcil, de constituir un centre de recursos i d'informació d'iniciatives i projectes, d'impartir cursos i tallers sobre tècniques de redacció i escriptura fàcil i de promoure el concepte de Lectura Fàcil.

A l'associació catalana tots són voluntaris que treballen en els projectes.

Per entendre la diferent situació de l'associació catalana respecte de la dels altres països és fonamental tenir en compte els recursos i el suport institucional i social que han rebut ja des de la seva creació les associacions nòrdiques. Aquestes associacions es constitueixen quan el govern i les administracions (després d'estudis i experiències de recerca) reconeixen el problema real que suposa la manca de material adreçat a les persones amb dificultats lectores i assumeixen que aquests col·lectius tenen el dret a la formació, informació i a la integració a la societat. Per tant, és el govern qui ha de finançar i impulsar aquestes associacions. Així comença, amb el suport institucional, la tasca que desenvolupen aquestes agències del llibre i de Lectura Fàcil. Quan la seva tasca ja tingui reconeixement social, podran actuar de forma més independent i treballar per projectes.

2.3.2. Objectius

Els objectius de totes les associacions que treballen per a la Lectura Fàcil són semblants i parteixen d'un mateix punt comú: garantir amb material l'accés a la lectura i a la informació a aquelles persones que tenen dificultats diverses de comprensió lectora.

Però cal tenir en compte que hi ha una diversificació: algunes s'adrecen més aviat a algun col·lectiu específic, altres funcionen com a agències editorials, altres no publiquen llibres sinó que donen suport a autors i editorials i es dediquen a fer conèixer què és la Lectura Fàcil. Algunes solament editen diaris, altres no en fan... El ventall de possibilitats és molt ampli perquè el camp d'actuació també ho és. Solament tenint en compte la diversitat dels grups amb necessitats ja s'entén la multitud de tasques que generen. Després d'haver realitzat les entrevistes pertinents (veure annex 1) podem llistar els objectius fonamentals que tenen les associacions:

- Assegurar una implantació efectiva i de qualitat de la Lectura Fàcil, per garantir els drets humans basats en la coexistència.
- Promoure i garantir l'accessibilitat a la informació per a tothom qui tingui dificultats en la percepció de text escrit i de comunicació verbal.
- Impulsar la producció, edició i difusió de materials de Lectura Fàcil.

- Fer recerca i informar la societat dels problemes lingüístics que tenen i poden tenir els grups als quals s'adrecen.
- Constituir un centre de recursos i d'informació d'iniciatives i projectes relacionats amb la Lectura Fàcil.
- Impartir cursos i tallers pràctics sobre tècniques de redacció i escriptura fàcil, adreçats a docents, mediadors culturals, bibliotecaris-documentalistes, periodistes, etc.
- Assessorar en l'elaboració de materials i atorgar-los un logotip que els identifiqui com a llibres i material de Lectura Fàcil, adaptat a les directrius de l'IFLA.

Algunes de les associacions solament se centren en algun dels punts, mentre d'altres abasten un ampli camp d'actuació. Aquest és el cas de l'associació sueca. La Fundació Centrum För Lättläst compta amb una editorial pròpia (LL-Förlaget), edita un diari setmanal (8 SIDOR), s'encarrega de l'adaptació i publicació dels impresos d'informació cívica, ofereixen cursos, promouen els materials de Lectura Fàcil i s'encarreguen de donar a conèixer la fundació i del màrqueting de promoció. Altres associacions, com la finesa o la catalana, no editen el material sinó que treballen en col·laboració amb editorials. Respecte de l'edició de diaris, també hi ha el cas d'Itàlia, que publica des de fa molts anys un diari regular en format electrònic anomenat *Due Parole*. Les associacions noruega i finesa editen un catàleg de material de Lectura Fàcil i s'encarreguen de distribuir-lo a totes les associacions i entitats o col·lectius interessats.

La diversitat de tasques i els camps que abasten associacions pioneres, com la sueca, depenen del grau de suport i de finançament que reben de les administracions.

2.3.3. Finançament

Aquest és l'aspecte amb un grau més alt de controvèrsia. És difícil aconseguir una resposta clara de les associacions quant al seu finançament i, a més, cal tenir en compte que la situació política i administrativa varia molt d'un país a l'altre. Però es poden establir unes línies d'actuació concretes. Les associacions nòrdiques es constitueixen, com ja hem assenyalat, arran d'una disposició parlamentària que estableix la necessitat de fer alguna cosa per garantir els drets de la població respecte a la cultura i a l'abast de la informació i la lectura. És clar que des dels seus inicis compten amb un suport institucional quant a finançament, en major o menor grau.

El tipus de suport que reben les associacions determina clarament la seva possibilitat d'actuació. Si comparem les tasques que desenvolupen les associacions i atenem al suport institucional quant a finançament i subvencions que reben, podem determinar que

aquelles associacions que solament treballen per projectes tenen el camp d'actuació més limitat i poden arribar a un grau de normalització de la seva tasca molt més reduït.

El Centrum För Lättläst suec és finançat pels ingressos de les vendes de les publicacions i per les subvencions estatals. És el propi govern qui en decideix l'orientació general i en designa la direcció. I el seu camp d'actuació és molt ampli perquè abasta des de la publicació i edició de material fins al diari setmanal. Compten també amb una pàgina web en format Lectura Fàcil. La fundació funciona com a entitat normalitzadora que rep el suport ple de l'administració, en tant que es concep com a eina social per garantir els drets dels ciutadans amb dificultats de comprensió lectora. El seu pressupost anual és d'aproximadament 3.290.000 €.

Una altre cas molt remarcable és el de l'associació noruega. El 60% del seu finançament prové de l'administració (del Departament de Cultura i de Benestar Social) i la resta de 21 associacions literàries i humanitàries. No reben cap subvenció del Departament d'Educació. Aquesta associació va néixer l'any 2002 amb un període d'actuació inicial de 5 anys. El 2007 l'administració avaluarà tot el projecte i decidirà la seva continuïtat. Amb les subvencions que reben, l'associació gestiona les ajudes que oferirà a autors i adaptadors (perquè puguin dedicar-se a la tasca de creació), a les editorials (perquè tenen un esforç complementari quan han d'editar material específic adreçat a un col·lectiu concret) i també tota la resta de projectes que porten a terme. És una associació fortament consolidada amb un camp d'actuació molt ampli. Com no reben suport d'educació no preparen material específic adreçat a ensenyament, però sí els faciliten el catàleg de publicacions. Disposen de web específica en format Lectura Fàcil, on els grups amb necessitats específiques s'informen de tot el material adequat a les seves necessitats amb el qual compten, així com de les activitats, tallers, etc.

El cas de l'associació finesa i letona és diferent. Si bé neixen amb el suport de les institucions, no es destina actualment cap subvenció específica de cap departament sinó que treballen per projectes. Aquests determinaran el tipus de suport i el finançament que reben. Letònia, per exemple rep suport entre d'altres de Soros Foundation Latvia, Swedish Institute, Central Election Commission, VBTAC (State Center for Protection of Rights of Children, Foundation of Integration of Society), etc.

El cas de l'associació catalana és semblant. L'Associació Lectura Fàcil es constitueix a partir d'iniciatives privades i particulars, no sota cap disposició parlamentària. Per tant, ja des de l'inici l'associació ha de cercar ajudes i subvencions i intenta fer comprendre a l'administració la necessitat de dur a terme el projecte d'edició i creació de materials en aquest format. El suport més fonamental el reben de les administracions autonòmica i municipal (Cultura, Benestar Social i Ensenyament). Aquest suport no és constant sinó que subvencionen alguns dels projectes segons els interessos. Compten amb la col·laboració puntual de la Diputació de Barcelona, però els cal un projecte d'ajuda continuada que garanteixi la tasca que porten a terme.

Cal tenir en compte que la creació de material de Lectura Fàcil comporta unes despeses importants i que les necessitats són constants. Si es pretén normalitzar una situació lectora i garantir l'accés a la informació cívica, per exemple, cal un finançament continuat i estable que garanteixi aquest treball.

2.3.4. El logotip

Algunes associacions han tingut en compte, atesa la diversitat de grups, la distinció del material adaptat seguint unes indicacions concretes que s'ajusten a les necessitats de Lectura Fàcil. La IFLA ha redactat uns criteris que segueixen aquestes associacions, per garantir que el material és realment accessible i compleix correctament amb els requeriments específics i els criteris a seguir.

Totes les associacions, en tant que entitats amb caràcter propi, disposen d'una imatge que les identifica. Però solament algunes han registrat un logotip per certificar que el material aconsegueix aquests requeriments. Aquest és el cas de l'associació catalana, de l'associació letona, i de l'associació finesa.

L'associació catalana té unes directrius clares que han estat revisades a març de 2005 (veure annex 2). Atorga el logotip a aquells materials en l'elaboració dels quals ha col·laborat i que s'ajusten a les directrius de l'IFLA. El logotip, registrat per les dues codirectores (Carme Mayol i Eugènia Salvador) abans que es creés l'associació, ha estat cedit temporalment a l'Associació, que l'atorga a aquelles publicacions que reuneixen uns requisits concrets de disseny, de llegibilitat i de continguts. Quant a disseny es valora una presentació atractiva, una grandària fàcil de manejar, tapes dures o relligat, il·lustracions bones i funcionals, marges i espais generosos i tipografia clara sobre paper blanc de bona qualitat. Respecte de la llegibilitat, es valora una línia argumental clara, un llenguatge senzill amb frases curtes, caràcters i escenaris interessants, ús de llenguatge adult, i defugir el llenguatge figuratiu, les metàfores i els homònims. Finalment, quant a continguts es promouen temes quotidians, rellevants quant a les experiències del lector, amb adequació a l'edat mental i cronològica, un final feliç o, com a mínim, satisfactori, i que s'inscriguin dins els paràmetres de foment dels drets humans.

Dintre l'associació finesa The Finnish Plain Language Center hi ha el comitè per a la Literatura Fàcil, que és qui pot atorgar el logotip a aquells llibres adaptats que considera adients perquè aconsegueixen els criteris establerts. El comitè per a la Literatura Fàcil, que pren les seves decisions de forma independent, està format per representants de la societat d'autors de Finlàndia, l'organització de biblioteques de Finlàndia i les organitzacions que representen els grups amb dificultats concretes. L'Associació pot atorgar el logotip solament als altres tipus de materials en format Lectura Fàcil.

En el cas de l'associació letona, en el moment de realitzar-se les Jornades acabaven de registrar el logotip. Encara estan definint els criteris sota els quals atorgaran el logotip.

El cas de l'associació noruega és lleugerament diferent. L'associació l'atorga no com a identificador de material de Lectura Fàcil sinó quan l'editorial o el col·laborador no ha rebut un suport econòmic prou important. No és, per tant, un logotip identificador de materials de Lectura Fàcil sinó que es tracta d'un reconeixement a la tasca realitzada quant a adaptació.

Taula 2. Logotips identificadors de material Lectura Fàcil

PAÍS	NOM ASSOCIACIÓ	LOGOTIP
Catalunya	ASSOCIACIÓ LECTURA FÀCIL	
Finlàndia	THE FINNISH PLAIN LANGUAGE CENTER	
Letònia	VIEGLĀS VALODAS AĢĒNTŪRA	

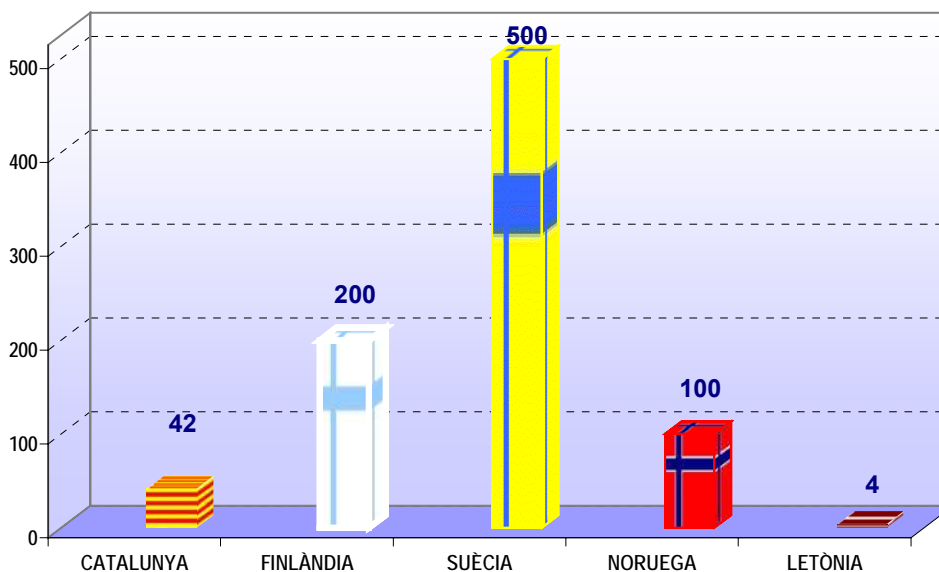
2.3.5. Altres aspectes: publicacions i projectes

Totes les associacions entrevistades manifesten que hi ha una forta necessitat de material. Les adaptacions de llibres són una bona forma d'apropar la lectura als grups amb necessitats específiques però també es treballa amb la possibilitat que els autors creïn directament literatura fàcil. Aquest és, per exemple, el cas de l'autor suec Johan Werkmäster que a les Jornades va exposar la necessitat de crear material modern i específic que pogués arribar a un nombre de lectors molt més ampli.

Quant a diferències específiques, cal tenir en compte que segons la tirada d'exemplars i segons la viabilitat del projecte editorial, el preu del material oscil·la molt entre els països. Així, mentre a Letònia els llibres són al voltant dels 3 euros, a Catalunya estan entre els 7 i els 12 euros, a Finlàndia entre 7 i 31 euros i a Suècia (amb un ventall molt ampli) de 4 a 30 euros. Cal tenir en compte, però, que el tipus de material és molt diferent a tots els països i que la comparació de preus no respon, per tant, a criteris uniformes.

El nombre de títols publicats també varia molt segons els països. Noruega disposa d'una col·lecció de 100 títols, Suècia en té 500, Catalunya 42, Finlàndia 200 i Letònia 4. També és diferent el nombre d'exemplars que s'edita de cada títol segons el país (veure especificacions de les enquestes a l'annex 1) o de cada diari.

Gràfic 3. Nombre de títols de Lectura Fàcil publicats als països enquestats

Font: I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil. Enquestes⁵.

Respecte dels projectes que tenen les associacions, tots ells estan relacionats amb la promoció de la Lectura Fàcil i involucren un nombre d'entitats i associacions variat segons la seva definició. Els projectes concrets que duren a terme properament els diversos països permeten veure la seva línia d'actuació futura. Es tracta dels següents projectes fundacionals:

Taula 3. Projectes futurs o en preparació dels diversos països

ASSOCIACIÓ	PROJECTES
CENTRUM FÖR LÄTTLÄST (SUÈCIA)	<ul style="list-style-type: none"> Adaptar informació civil, cívica i social sobre eleccions, assegurances socials, drets i deures del ciutadà. També s'adapten materials d'investigació i d'altre tipus interessant per al ciutadà que editen organitzacions socials, polítiques, jurídiques i culturals. El Servei d'interpretació té convenis amb la Caixa d'Assegurances, el parlament i el govern, L'Ajuntament d'Estocolm... Comissions i cursos (de capacitació sobre Lectura Fàcil), adreçats a professionals del sector i promoció dels materials de Lectura Fàcil entre els

⁵ Vegeu annex 1.

ASSOCIACIÓ	PROJECTES
	<p>propis lectors a qui els manca, de vegades, la iniciativa per cercar aquesta documentació.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crear web's informatives adaptades amb informació, jocs, xats, etc. ▪ Desenvolupar un serial televisiu i experimentar amb DVD adaptats a Lectura Fàcil i amb llibres electrònics adaptats
<p>LESER SØEKER BØK (NORUEGA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Conveni amb altres països per saber els llibres que tenen i incloure'ls al catàleg i intercanviar els materials amb els altres països i difondre les seves tasques arreu.
<p>VIEGLĀS VALODAS AGĒNTŪRA (LETÒNIA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adaptar la Informació pública en format accessible, per garantir les possibilitats que ofereix el sistema democràtic de formar part dels processos de presa de decisions (que assegurin la igualtat de drets entre cadascun dels ciutadans de Letònia per poder expressar la seva opinió i votar a les eleccions locals). ▪ Fer documents legals comprensibles per a tothom. Es prepara i condueix un cicle de seminaris informatius amb el lema "Normatives i reglamentacions en format de Lectura Fàcil" per facilitar la tasca dels assistents socials letons, quan han d'explicar als seus clients les complicades lleis i normatives, assegurant l'accessibilitat d'informació adequada sobre seguretat social als grups més marginals ▪ Programa d'intercanvi d'experiències dels especialistes en Lectura Fàcil. Leonardo da Vinci. ▪ Popularitzar la Lectura Fàcil a Letònia i contribuir a la nacionalització per facilitar a la gent amb discapacitats el procés d'adquirir la ciutadania de Letònia preparant i distribuint els formularis i documentació necessària en format de Lectura Fàcil.
<p>THE FINNISH PLAIN LANGUAGE CENTER (FINLÀNDIA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Diari internacional en format Lectura Fàcil. S'ha estat treballant a Cuba, a Rússia, a Estònia i a Letònia en diferents projectes de Lectura Fàcil. ▪ Publicació de fulletons informatius sobre informacions cíviques i socials. ▪ Crear pàgines web accessibles per a tothom.
<p>ASSOCIACIÓ LECTURA FÀCIL (CATALUNYA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Publicar les experiències i les conclusions extretes de les <i>I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil</i>. ▪ Promoure grups de lectura, en col·laboració amb biblioteques i entitats cíviques, per incentivar la lectura a partir de llibres LF. ▪ Potenciar l'edició i difusió de llibres de LF. ▪ Constituir un centre de referència i d'informació d'iniciatives i projectes de LF. ▪ Organitzar cursos de formació sobre LF. ▪ Crear una xarxa de representants de lectura basada en el voluntariat. ▪ Activitats d'assessorament en la redacció de documentació d'entitats públiques i privades. ▪ Redactar un informe comparatiu de la situació de la LF en alguns països europeus.

Font: I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil. Enquestes i informació Web⁶

⁶ Vegeu annex 1

Taula 4. Resum comparatiu països.

	CATALUNYA	FINLÀNDIA	SUÈCIA	NORUEGA	LETÒNIA
Any Fundació	2001	2000	1987	2002	2000
Nom de la organització	ASSOCIACIÓ LECTURA FÀCIL	THE FINNISH PLAIN LANGUAGE CENTER	CENTRUM FÖR LÄTTLÄST	LESER SOEKER BOK	VIEGLAS VALODAS AGENTURA
Pressupost anual	40.000 €	?	3.290.000 € aprox.	?	?
Suport Públic	Sí ?	Sí ?	Cultura i Ben. Soc. 50%	Dept. Cultura 60%	Sí ?
Suport Privat	Sí	Sí	Sí	Sí	?
Cooperació amb altres institucions o associac.	Sí	NO			
Nombre de treballadors	(Voluntaris)	4	27	3,3	2 (Voluntaris)
Publica llibres	Sí	NO	Sí	NO	Sí
Nombre de llibres publicats	42	200	500	100	4
- Llibres l'any	15	15	30		
- Còpies per títol	1.500 - 5.000	500 - 3.000			2.000
- Preu	7 - 10 €	7 - 31 €	3,50 - 30 €		2 - 3,50 €
- Llengua	Espanyol	Finès i suec (alguns)	Suec i anglès (alguns)		Letó
Publiquen diaris	NO	Sí	Sí	NO	Sí
- Imprès		Sí	Sí		Sí
- Electrònic		Sí	Sí		NO
- Nombre de lectors		5.000	13.000		grup petit
- Preu (subscripció anual)		20 €	72 €		
Logotip de l'associació	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí
- Segell certificant de material <i>lectura fàcil</i>	Sí	Sí	-	Sí	Sí
- Atorgament segons criteris prefixats	Sí	Sí	-	-	Sí

Font: I Jornades Internacionals de Lectura Fàcil. Enquestes i informació Web⁷

⁷ Vegeu annex 1

3 UN EXEMPLE PRÀCTIC: OVIDI

Com ja s'ha esmentat al apartat d'Introducció, cal mostrar la viabilitat i la utilitat de la lectura fàcil. Per això es realitza a continuació un exemple pràctic d'adaptació basat en les *Metamorfosis* d'Ovidi⁸.

3.1. Qui és Ovidi?

Es coneix bé la vida d'Ovidi perquè ell mateix la narra en un dels seus poemes (*Tristia*, 4, 10). Publi Ovidi Nasón va néixer a Sulmona l'any 43 a. C. (en una família benestant) i va morir desterrat a Tomis (l'actual Constança, a Romania). Va estudiar retòrica a Roma i va completar la seva formació amb un llarg viatge pel món hel·lènic. Quan va tornar a Roma es va dedicar a la carrera judicial, però aviat la va abandonar per dedicar-se plenament a la poesia, segons li permetia la seva folgada situació econòmica, gràcies a la qual podia ser més independent que poetes com Virgili o Horaci. L'any 18 d.C. va escriure, entre d'altres, els *Amors*, les *Metamorfosis* i l'*Art d'estimar*. La seva obra és un reflex fidel de la vida de l'alta societat romana, de la qual ell mateix era sens dubte una figura destacada. Successivament es dedicà a diversos gèneres poètics.

Les *Metamorfosis* és un extens poema d'uns 12.000 hexàmetres, dividits en 15 llibres, que recullen 250 mites i llegendes grecs i romans. Totes tenen la característica comuna que els seus personatges es transformen en éssers animals, plantes, constel·lacions... Les històries segueixen un ordre cronològic des de la creació de l'univers fins a la divinització de Juli Cèsar. Es tracta d'una mena d'història mítica del món que comença amb un pròleg dedicat a la creació i el diluvi (primers episodis del llibre I). L'obra es divideix en tres parts: a la primera els personatges són divinitats, a la segona hi ha narracions sobre herois i heroïnes i, finalment, a la tercera surten els personatges que els antics consideraven històrics (des de la guerra de Troia).

Per la seva mètrica, el caràcter narratiu, la seva llargària i molts dels seus temes i personatges, les *Metamorfosis* és una obra difícilment definible en un tipus de gènere concret. Hi ha himnes, elements didàctics, còmics, bucòlics i elegíacs, tràgics... El cert és que és una obra caracteritzada pels canvis constants, però tot i això, la concatenació de personatges aconsegueix donar-li unitat.

---

⁸ OVIDI. *Les Metamorfosis I-VII*. Edicions La Magrana, col·lecció L'Esparver clàssic. Barcelona, 1994. (Traducció i notes de Ferran Aguilera).

OVIDI. *Les Metamorfosis VII-XV*. Edicions La Magrana, col·lecció L'Esparver clàssic. Barcelona, 1997. (Traducció i notes de Ferran Aguilera).

3.2. Per què Ovidi?

Traduïm de forma habitual les obres d'autors d'arreu del món per permetre que lectors també d'arreu del món puguin gaudir dels textos perquè entenen la llengua en la qual aquests es presenten. No es posa en dubte que per llegir avui dia un text d'Ovidi no cal saber llatí. Però anem una mica més enllà. Davant la dificultat que planteja traduir el vers clàssic (cal respectar la rima, la musicalitat, els jocs de paraules, els recursos lingüístics...) s'ha optat per fer-ne versions en prosa. Tampoc es posa en dubte que el resultat ha permès ampliar el potencial de lectors, ja que la versió en prosa és més amena. Amb aquestes dues accions, la traducció i la versió redactada, s'ha aconseguit que un nombre més gran de població tingui les capacitats necessàries per poder accedir a aquest text. Per què, doncs, resulta difícil d'entendre que calgui també una adaptació del text que possibiliti als diversos col·lectius amb dificultats d'habilitats lectores accedir a aquesta obra?

Les *Metamorfosis* són una bona pràctica per a l'adaptació. Poden convertir-se en històries curtes que no perdin el contingut. A més, les històries i els mites que contenen són una font d'informació clàssica, base de la nostra societat. Aquest treball, per tant, pretén ser un exemple pràctic d'adaptació, una mostra que Ovidi és un autor que té molt per explicar a tothom qui pugui entendre i comprendre el seu text.

He escollit aquestes històries concretament perquè el seu contingut fa referència a objectes o elements quotidians i habituals en la nostra societat. La majoria de la gent no sap d'on prové el llorer, o per quina raó el xiprer és un arbre present als cementiris i ens recorda el dol, per què les mores són de color negre, com és que les aranyes saben teixir com les persones... Crec que aquestes històries aconsegueixen una de les funcions bàsiques de la lectura: la comprensió del text i el gaudi amb el coneixement desenvolupant la imaginació.

3.3. Línies metodològiques

Primer de tot, cal tenir en compte que un text adaptat ha de cobrir un ventall molt ampli de necessitats específiques i que s'adreça a col·lectius amb mancances molt diferents. És per això que les adaptacions han de seguir els criteris i requeriments mínims que les directrius de l'IFLA proposa. En segon lloc, cal atendre als supòsits que s'han exposat en l'apartat 1.1.1. i garantir que el material sigui adequat i contingui la informació necessària a la vegada que entreté i és amè. En definitiva, cal aconseguir que el resultat final pugui obtenir el logotip acreditatiu i tingui acceptació per part del públic lector.

Alguns dels elements que s'han considerat en l'adaptació, com a línies d'actuació són:

- Evitar llenguatge abstracte i simbòlic.
- Acció amb un sol fil i amb continuïtat lògica.
- Acció directa amb el nombre mínim de personatges.
- Ser concís i clar.
- Evitar llenguatge molt difícil però sí emprar vocabulari adult.

A més, cal tenir en compte altres aspectes com el disseny i la composició, el paper i l'aspecte de la impressió. El text ha de resultar clar i atractiu, amb marges amples (uns 2'5 cm per banda) i amb interliniat espaiós (1,5 cm).

És important que un paràgraf no quedi interromput per salt de pàgina (és a dir, que cada pàgina ha d'acabar amb un punt). Per això, a diferència dels llibres habituals que acaben "en caixa" (ocupant el nombre màxim de línies possibles a cada plana segons el format definit prèviament), el número de línies per pàgina dels llibres LF pot variar a cada pàgina molt lleugerament. Les paraules d'una oració simple haurien d'omplir una línia. Calen il·lustracions però no ha de donar un aspecte de llibre infantil. El paper emprat ha de ser de qualitat per permetre un bon contrast entre fons i il·lustracions. La lletra ha de ser clara i amb una mida gran (*serif* clar, d'entre 12 i 14 punts).

A la pàgina següent es reproduïx un fragment del text original amb el seu corresponent text adaptat, que pertany al mite de Filèmon i Baucis. A partir d'aquest exemple comparat podem mostrar gràficament alguns dels elements comentats abans:

Quant a disseny, composició i aspecte

- El text original té un format de "caixa", tot justificat, mentre que al text adaptat cada línia es talla seguint el ritme natural de la parla. Sempre que és possible hi ha una oració simple sencera a la línia.
- El format de la lletra del text adaptat és Times New Roman de 12 punts i l'interliniat és ampli mentre que al text original depèn de l'edició.
- Al text original la pàgina interromp el paràgraf mentre que el text adaptat acaba la pàgina amb un punt.

Quant a criteris lingüístics i canvis en el text

- S'ha simplificat la línia argumental evitant referències que el lector desconeix i que comporten la definició de nous personatges (com Saturn).
- S'eviten elements o expressions que poden dur a la confusió perquè empen llenguatge abstracte o simbòlic (la mateixa hora), les comparacions (com la que pot recórrer una fletxa...).
- S'evita el llenguatge difícil (pira funerària)
- S'intenta ser concís i clar en les accions i simplificar les imatges, seguint un sol fil d'acció...

Text original

»Només els quedava per arribar al cim una distància com la que pot recórrer una fletxa en ser llançada, quan van mirar enrere i van veure que tot havia estat cobert per una llacuna i que només quedava dempeus la seva casa. Mentre ho miraven, bocabadats pel prodigi, i es lamentaven de la sort dels seus veïns, [ho veuen tot cobert per les aigües i cerquen el sostre de la seva honesta casa. Era l'única que quedava en aquell lloc. Mentre es lamentaven de la sort dels seus veïns,] aquella vella cabana, massa petita fins i tot per als seus dos amos, [700] es va transformar en temple; unes columnes van substituir els pals; la palla del sostre es va tornar daurada i van veure com es transformava en una teulada d'or, com les portes s'omplien de gravats i com el terra es cobria de marbre. Aleshores, el fill de Saturn, amb posat serè, els va dir aquestes paraules: "Digueu-me, tu ancià just i tu, esposa digna d'un marit tan just, què és el que desitgeu". Després d'intercanviar algunes paraules amb Baucis, Filèmon va manifestar als déus el que tots dos volien: "Et demanem convertir-nos en sacerdots i tenir cura del vostre temple, i, ja que hem passat els anys de la nostra vida en una total harmonia, voldríem que la mateixa hora se'ns endugués tots dos. Tan de bo no hagi de veure mai la pira funerària de la meva esposa, ni ella hagi de portar-me a la tomba!".

»Els seus desitjos es van realitzar; van encarregar-se de la custòdia del temple tot el temps que els va ser concedit de vida. Un dia en què, consumits ja pel pas dels anys, eren

78

Text adaptat

Els dos vells acompanyen els déus dalt d'un turó.

Des d'allà veuen com tot el poble es cobreix d'aigua.

I on hi havia la casa de Filèmon i Baucis

sorgeix un temple preciós, d'or i marbre.

Com a premi a la seva bondat, els déus diuen a Filèmon i Baucis

que poden escollir on volen viure. Ja no seran mai més nobres.

Filèmon i Baucis parlen entre ells i ho decideixen.

Responen als déus:

- Nosaltres ja som vells i no ens hem separat mai.

Ens agradaria viure al vostre temple i ser els vostres sacerdots.

I sols us demanem que la mort ens arribi als dos a la vegada,
per estar sempre junts.

Els déus els concedeixen el desig.

El resultat d'un llibre adaptat ha de ser un llibre atractiu, amb bona aparença, clar i senzill però igualment engrescador⁹.

Aquí es tractava d'adaptar alguns mites basats en els textos d'Ovidi però donant forma a les històries més enllà de l'original.

Per fer més fàcil i engrescadora la lectura he inclòs un subtítol on es fa referència al contingut del mite i he incorporat il·lustracions¹⁰ per exemplificar alguns personatges o situacions, però cal desenvolupar aquest procés en la fase d'edició.

---

⁹ Vegeu les directrius a l'annex 2.

¹⁰ Algunes il·lustracions són fetes a partir de fotografies (realitzades per l'autora del TFC) d'escultures que es troben al Museu del Louvre i algunes són creació pròpia de l'autora i de Joe Fontova.

3.4. Els textos adaptats

PÍRAM I TISBE

Voleu saber per què les mores són negres?

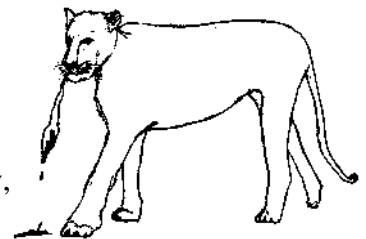
Píram i Tisbe viuen a una ciutat anomenada Babilònia.
Píram és un jove molt bell i Tisbe és una noia molt intel·ligent.
Es veuen cada dia. Les seves cases estan l'una al costat de l'altra.
Píram i Tisbe estan molt enamorats però els seus pares s'oposen
a aquest amor. Els han prohibit de veure's i fins i tot de parlar-se.
Així que els joves han d'estimar-se en secret.

La paret que separa les dues cases té una profunda esquerda
que els amants descobreixen. Cada vespre s'acosten a la paret,
sense fer soroll. A través d'ella es parlen però no es poden veure.
Solament se senten l'alè.

Píram i Tisbe volen estar junts i un vespre acorden un pla.
L'endemà a la nit sortiran de casa sense que ningú no els vegi
i marxaran de la ciutat. Queden en trobar-se a la tomba que hi ha
al costat de la font del camí. És un lloc que tots dos ja coneixen.
Allà hi ha un arbre gran amb moltes fulles i ple de fruits blancs.
És una morera.

Així ho fan. Quan arriba la nit Tisbe surt de la casa.
Porta un vel que li oculta la cara i la protegeix del fred.
És negra nit però no té por. L'amor la fa ser valenta.
Quan Tisbe ja és a prop de la font del camí veu, al lluny,
una lleona plena de sang.

Tisbe no ho sap però la lleona s'acaba de menjar uns bous.

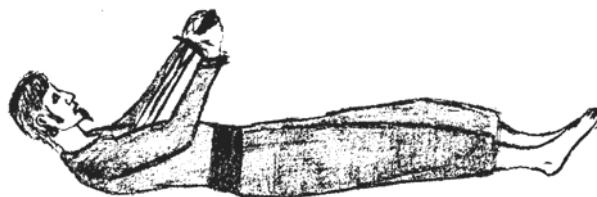
Ja no té més gana però té set i s'acosta a la font a beure.
A Tisbe li fa molta por la fera i fuig espantada.
Busca un lloc on amagar-se. Amb les presses li cau el vel a terra.
Troba una cova fosca fora del camí i hi entra. Mentrestant,
la lleona ja s'ha atipat d'aigua i se'n torna cap al bosc.
Troba el vel de Tisbe enmig del camí i l'olora.
L'esquinça amb la boca i el deixa tot tacat de sang.

Píram surt més tard i segueix el mateix recorregut que Tisbe.
Quan arriba a la font veu a terra les petjades d'una fera salvatge.
El seu rostre empal·lideix i comença a patir per Tisbe.
Una mica més endavant troba la tela tacada de sang
i reconeix el vel de la seva estimada.
Pensa que la bèstia l'ha mort i es posa a plorar i a cridar:

- Tisbe, estimada, tu et mereixies una vida molt llarga.
Tot és culpa meva. Jo t'he fet venir sola de nit a un lloc perillós.
Lleons, per què no destrosseu també el meu cos?
No sóc un covard i no vull viure sense Tisbe.
Si vosaltres no ho feu jo mateix acabaré amb la meua vida!

Molt entristit, recull el vel de Tisbe i segueix caminant
fins arribar a l'arbre on havien quedat.
S'asseu, besa el tros de roba i l'omple de llàgrimes.

No s'ho pensa dues vegades i es clava profundament l'espasa
que portava a la cintura.

Quan està a punt de morir, s'arrenca l'espasa del cos.
De la ferida surt un gran raig de sang
que esquitxa tota la morera i es filtra per les seves arrels.
La sang tenyeix els fruits i els torna de color porpra.

Però, i Tisbe? No hem d'oblidar que mentre això passa
Tisbe encara és atemorida a la cova, patint perquè fa tard.
A la fi es decideix i surt per anar a trobar-se amb Píram.
Vol explicar-li els perills que ha viscut.
Reprèn el camí i passa novament pel costat de la font.
Veu l'arbre de lluny i creu que ja arriba al lloc.
S'acosta i s'adona que els fruits no són blancs.
Es fixa bé i troba a terra un cos tremolós, ple de sang.
Reconeix Píram i comença a plorar. Tisbe no sap què ha succeït
i mig embogida s'estira dels cabells.
Abraça el cos de Píram i besa les seves ferides. El crida i li diu:

- Píram, què ha passat? Sóc Tisbe, la teva estimada.
Escolta'm i aixeca el cap!

Píram sent el seu nom i obre els ulls mig mort.
Mira dolçament Tisbe i els torna a tancar. Aleshores,
ella s'adona que Píram té a les mans el seu vel,
esquinçat i tacat de sang. I veu l'espasa a terra.
Entén que Píram la donava per morta i s'ha tret la vida.
Plena de ràbia, crida:

- Infortunat! El teu amor per mi t'ha dut la perdició!
Tothom dirà que jo sóc la causa de la teva desgràcia.
Jo tampoc vull viure sense tu.
L'amor em donarà forces per ferir-me.

I segueix parlant en veu alta.

S'imagina que té els seus pares davant i els diu suplicant:

- Deixeu que Píram i jo reposem junts a la mateixa tomba,
ja que no ens heu permès estimar-nos en vida.

I finalment, s'acosta a l'arbre i li diu:

- Morera, sota les teves branques aviat hi haurà dos cossos.
En senyal de dol i per la sang que hem vessat
fes que els teus fruits siguin negres per sempre més!.

Tisbe agafa l'espasa de Píram i se la clava al pit.

Els déus tot ho senten i tot ho veuen.

Escolten les seves súpliques i es commouen.

Parlen amb els pares dels dos joves i els convencen
que Píram i Tisbe descansin junts a la mateixa tomba.

La morera també s'entristeix per la mort dels dos enamorats.

I des d'aquell dia, tal com demana Tisbe,
les móres són ben negres quan maduren,
com a record de la seva història.

DAFNE I APOL·LO

Quin és l'origen del llorer?

El déu Apol·lo és un jove alt i atractiu.

Duu sempre un arc amb fletxes a l'esquena i és un hàbil caçador.

Ha matat moltes feres i els enemics li tenen por.

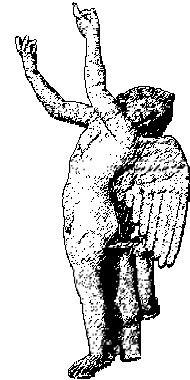
Cupido és el déu de l'amor.

Té aspecte de nen i amb les seves ales vola per tot arreu.

És molt entremaliat. També porta un arc a l'esquena.

Però les seves fletxes no són reals.

Fan que la gent s'enamori o no vulgui estimar mai ningú.

Un dia es troben tots dos i es posen a parlar.

Apol·lo es riu de l'arc de Cupido. Li diu en to de burla:

- Què fas jugant amb aquest arc?

Les armes són cosa d'homes i no de nens com tu.

Jo caço amb les meves fletxes i puc vèncer qualsevol enemic.

Sóc el més fort. En canvi, les teves fletxes no fan cap mal.

Amb elles solament aconsegueixes que la gent s'enamori.

El teu arc és una joguina!.

Cupido li respon:

- Jo sóc el déu de l'amor.

Semblo un nen però el meu poder és molt gran.

Si les teves fletxes poden travessar feres i enemics

ara veuràs la importància del meu arc!

Et feriré el cor amb una de les meves fletxes i t' enamoraràs.

Tu ets molt fort, però jo et venceré.
Apol·lo l'ha fet enfadar molt i per això decideix castigar-lo.
Cupido coneix una noia molt bonica anomenada Dafne.
Farà que Apol·lo s'enamori i que Dafne el rebutgi per sempre.
Apol·lo sabrà que l'amor pot fer més mal que qualsevol ferida.

Cupido prepara dues fletxes diferents.
Una és de plom i gruixuda i fa fugir l'amor.
L'altra té la punta d'or i és afilada i provoca l'amor.
Cupido tensa el seu arc i dispara les dues fletxes.
La d'or fereix Apol·lo i la de plom fereix Dafne.

Al moment, Apol·lo se sent completament enamorat de Dafne.
Li vol tocar els cabells i besar-li els llavis.
La persegueix per tot arreu. Però en canvi Dafne el detesta.
Fuig d'ell i corre pels boscos. S'amaga entre els arbres.

Cada dia passa el mateix.
Apol·lo no fa cap altra cosa que seguir Dafne.
No pot estar sense ella. I Dafne n'està farta.
Ha d'amagar-se contínuament. Un matí Apol·lo li diu:

- No fugis més, t'ho suplico. Et segueixo perquè t'estimo.
No vull causar-te cap dolor. Regno a tres ciutats.
Sóc conegut arreu. Si et quedes amb mi tothom t'envejarà.
Jo em burlava de l'amor.
Ara entenc que el seu poder és molt gran.
Cupido m'ha donat una lliçó.

Ella no l'escolta i fuig de nou.

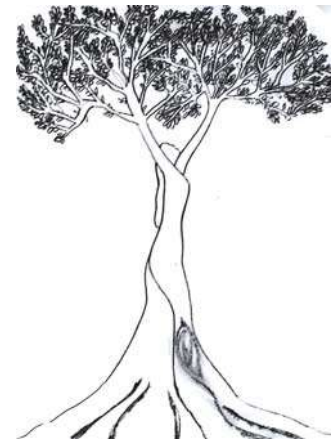

Però finalment s'atura, cansada. Apol·lo és a punt d'atrapar-la.
Ella està desesperada. Alça el cap i s'adreça als déus en veu alta:

- Déus, penediu-vos de mi.
Transformeu el meu cos amb el vostre poder.
No vull ser una dona bonica!

Tot just acaba de parlar, el cos comença a pesar-li molt. Una fina
escorça recobreix lentament els seus braços
i el seus pits.
Els cabells se li transformen en fulles. Els braços són branques.
Els peus de Dafne arrelen a terra, immòbils.
El seu cap esdevé una copa d'arbre.
Però es manté la seva bellesa.

Dafne es converteix en arbre davant d' Apol·lo.
I tot i així, ell la segueix estimant.
L'acaricia i posa la mà al seu tronc.
Nota com batega el cor sota l'escorça. Li diu:

- Dafne, ara ets un llorer.
No pots ser la meva esposa però seràs el meu arbre.
Estaràs sempre amb mi.
Amb les teves fulles faré una corona i et duré sempre als cabells.
I com no me'ls tallo mai les teves fulles seran perennes.
Jo t'he desitjat molt i ara ho faran també els altres homes. Cada
vegada que s'organitzi un torneig,
el guanyador rebrà una corona de llorer com a premi
i la durà al cap amb orgull.
Tots recordarem aquesta lliçó de Cupido.

FILEMÓN I BAUCIS

Per què hi ha arbres bessons?

Els déus Júpiter i Mercuri baixen a la Terra amb aspecte humà.

Volen comprovar la bondat dels homes.

Es disfressen de pidolaires i marxen cap a un poblet.

Truquen a la porta de les cases i demanen lloc on passar la nit.

Tothom els rebutja i els fa fora.

Caminen per tot el poble però ningú no els ajuda.

Quan ja estan a punt de desistir veuen una altra casa als afores.

És la casa de Filèmon i Baucis. S'acosten i truquen a la porta.

Els obre Filèmon, un vellet molt amable.

Baucis és la seva esposa i els convida a entrar.

La seva casa és molt petita i senzilla, amb el sostre de palla.

Filèmon i Baucis són molt pobres.

Els dos déus disfressats els demanen quedar-se a passar la nit.

Diuen que estan molt cansats i que tenen gana.

Filèmon els ofereix un seient perquè descansin.

Baucis aviva el foc mig apagat per escalfar la casa.

Hi posa fulles seques i trossos de branques que hi ha al sostre.

Després agafa una olla amb aigua i posa a coure uns llegums

que Filèmon ha collit de l'hort.

Mentrestant, Filèmon parla amb els convidats.

Els ofereix una galleda amb aigua tèbia

perquè hi remullin els peus adolorits de tant caminar.

Baucis prepara un llit tou amb fulles i herbes tendres.

Quan el menjar està fet, Baucis neteja una taula petita.

La frega amb fulles de menta perquè faci bona olor.

Posa a taula un plat amb endívies, raves, formatge i ous escalfats.
I porta una gerra amb una mica de vi.
No tenen res més però els ho ofereixen tot amb molta amabilitat.,
Molt contents d'haver trobat gent amb bon cor,
els déus fan que el plat es torni a omplir cada cop es buida.
Filèmon i Baucis se sorprenen d'aquest prodigi.
S'adonen que els pidolaires són, en realitat, Júpiter i Mercuri.
Els déus es treuen la disfressa i els expliquen la veritat.
Els diuen:

- Benvolguts Filèmon i Baucis, vosaltres ens heu acollit.
Solament vosaltres dos heu demostrat tenir bon cor.
Per això us salvareu. La resta del poble serà castigat.
Inundarem tota la zona. Prepareu-vos i veniu amb nosaltres.

Els dos vells acompanyen els déus dalt d'un turó.
Des d'allà veuen com tot el poble es cobreix d'aigua.
I on hi havia la casa de Filèmon i Baucis
sorgeix un temple preciós, d'or i marbre.
Com a premi a la seva bondat, els déus diuen a Filèmon i Baucis
que poden escollir on volen viure. Ja no seran mai més pobres.

Filèmon i Baucis parlen entre ells i ho decideixen.
Responen als déus:

- Nosaltres ja som vells i no ens hem separat mai.
Ens agradaria viure al vostre temple i ser els vostres sacerdots.
I sols us demanem que la mort ens arribi als dos a la vegada,
per estar sempre junts.

Els déus els concedeixen el desig.

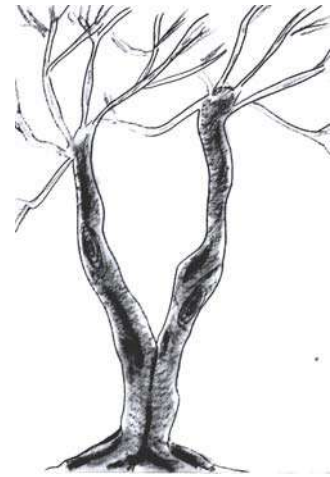
Filèmon i Baucis custodien el temple durant molts anys.

Un dia surten al jardí a passejar.

Van agafats de la mà i quan s'aturen es converteixen en arbres.

Però neixen els dos del mateix tronc.

Són arbres bessons que no se separen mai.

ORFEU I EURÍDICE

Per què usem l'expressió “confiar en algú cegament”?

Orfeu és un príncep jove.

Toca la lira i amb la seva veu suau és capaç d'encisar qualsevol.

Així enamora Eurídice, una noia molt jove i bonica.

Quan decideixen casar-se,

li demanen al déu Himeneu que celebri la cerimònia.

Amb les torxes màgiques prediu la felicitat dels matrimonis.

Si fan una flama gran vol dir que seran feliços.

Quan encén la torxa d'Orfeu i Eurídice, la flama s'apaga.

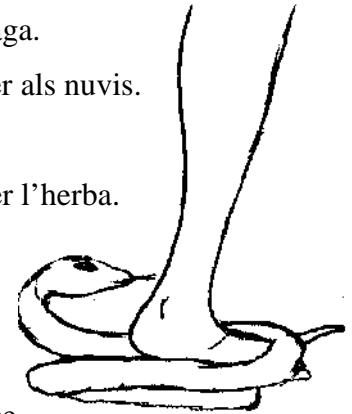
Tot s'omple tot de fum. És un senyal de mal auguri per als nuvis.

Però ells es casen igualment.

Celebrat el matrimoni, Eurídice es passeja descalça per l'herba.

Una serp la mossega al taló i Eurídice mor a l'instant.

Orfeu plora molt i es desespera.

Decideix anar al món dels morts per recuperar Eurídice.

Ha de recórrer un camí llarg i ple de perills.

Al final del viatge es troba al davant d'una llacuna sense fons.

La vigila un barquer molt vell.

Solament poden travessar-la els morts dalt la seva barca.

Aleshores, Orfeu comença a cantar la seva trista història.

El barquer s'apiada d'ell i el deixa creuar.

A l'altra riba l'esperen els déus Hades i Persèfone,
que governen el món dels morts.

Al seu costat s'asseu Cèrber,

el ferotge gos de tres caps que en vigila la porta.

Orfeu agafa la seva lira i novament canta:

- Escolteu, déus d'aquest món que hi ha sota la terra.
Tard o d'hora tots morirem i vindrem amb vosaltres.
Ara jo sóc aquí per la meva esposa.
En acabar la cerimònia del nostre casament
una serp la va mossegar al peu. Ella va morir a l'instant.
No hem tingut temps d'estar junts. Jo he intentat resignar-me.
He plorat molt. Però no puc oblidar Eurídice.
Concediu-me que torni a la vida.
I si no voleu, quedeu-vos també amb mi. No vull viure sense ella.

Mentre Orfeu canta totes les ànimes l'escolten i ploren de pena.
I els déus s'apiaden d'ell.
Fan que Eurídice recobri la vida i li diuen a Orfeu:

- Eurídice pot marxar amb tu amb una condició.
Al llarg de tot el camí tu aniràs al davant i ella et seguirà.
Caminareu en silenci.
I fins que no arribeu al món dels vius no pots mirar enrere.
Si ho feu així ella estarà salvada. Has de creure la nostra paraula.

Orfeu els dona les gràcies i junts inicien el retorn.
Ella es mou molt lentament per la ferida del peu.
Com al seu voltant tot és ple de boira gairebé no veuen res.
Els espera un camí molt llarg i penós, tot de pujada.

Orfeu pateix molt perquè vol ajudar Eurídice
però sap que no pot girar-se.
Vol comprovar que el segueix i es troba bé.
Gairebé són al límit amb el món dels vius
quan Orfeu no pot més i tomba el cap per mirar Eurídice.

Ella immediatament comença a caure enrera i li diu adéu.
Orfeu veu morir Eurídice per segona vegada i embogeix.
Baixa corrent darrera seu
però aquesta vegada el barquer no el deixa travessar el llac.
Es queda durant set dies a la riba sense menjar ni dormir.
Espera la seva mort amb el cor ple de dolor i llàgrimes.
Però els déus encara no el volen.
Com a càstig per no creure en la seva paraula
haurà de tornar sol al món dels vius.

PIGMALIÓ

Els somnis es poden fer realitat

Venus, la deessa de la bellesa, estiuuja a una illa petita.
Li agrada molt perquè tots els habitants l'estimen.
Sempre que els visita preparen una gran festa en honor seu.

Pigmalió viu en aquesta illa.
És un home solitari que no té esposa.
Cap dona li sembla prou bona per a ell.
Totes tenen algun defecte:
o bé són egoistes, o dolentes, o avaricioses, o golafres,....
No en troba cap de virtuosa!

Un dia està molt avorrit.
Decideix esculpir una estàtua de vori blanc.
És la primera vegada que ho fa però hi té molta traça.
Quan acaba la seva obra s'adona que ha creat una dona molt
bella.
Està tan ben feta que sembla que estigui viva.
Aquesta és la dona que ell vol!
Pigmalió, entusiasmat, es passa els dies contemplant-la.
S'enamora de la seva estàtua.

Cada matí, quan es lleva, s'acosta i la toca.
Li sembla tan real que comprova si es mou.
Li fa petons i s'imagina que ella respon.
L'estreny dolçament amb por de fer-li mal.
L'acaricia i li ofereix petits regals.
Li porta petxines, pedres arrodonides, ocells i flors de colors.

Cada tarda Pigmalión vesteix la seva estàtua.
Li posa anells als dits, collarets al coll i arracades a les orelles.
Li sembla tan bonica vestida com despullada.

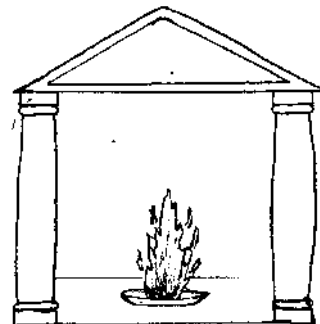
Tots els vespres, Pigmalión s'estira amb ella al llit.
Descansen sobre coixins de plomes.

Mentrestant, Venus ve a passar uns dies a l'illa.
Tothom es prepara per celebrar la festa en honor seu.
Les dones es posen boniques.
Els homes sacrifiquen vedelles per al banquet.

Comença la celebració amb els nens dansant a l'altar.
Després les dones serveixen menjar i beguda.
Finalment, els homes ofereixen regals a la deessa.
Pigmalión també porta la seva ofrena.

S'acosta a la deessa i li diu en veu molt baixa:

- Deessa Venus, ets la reina de la bellesa.
Solament tu em pots aconseguir una esposa
tan bonica i bona com la meva noia de vori.

Venus està molt contenta amb la festa i els regals
i decideix ajudar Pigmalión.
Com a senyal, encén la flama del seu altar tres vegades
però Pigmalión no se n'adona.

Quan arriba la nit la celebració s'acaba i Pigmalión torna a casa.
No hi troba cap dona esperant-lo.
L'estàtua segueix estirada al llit, tal com ell l'ha deixada.
La mira i li fa un petó.

Els llavis no li semblen tan freds com abans.
Molt sorprès li acaricia el pit i s'adona que és tou.
L'estàtua ja no és de vori sinó humana!
Pigmalió gairebé no s'ho creu.
Té por que tot plegat sigui un somni.
S'acosta de nou i sent bategar el seu cor.

Aleshores Pigmalió es posa a cridar content
donant les gràcies a la deessa Venus.
La noia sent l'enrenou i es desperta. És tímida i té vergonya.
Pigmalió la besa i ella el reconeix.
Aquesta vegada sí li torna el petó.
Poc després es casen i conviden Venus a les seves noces.

CIPARISSUS

Per què hi ha xiprers a tots els cementiris?

(Amb el pas del temps la paraula ciparissus s'ha anat pronunciant i transformant fins a arribar a la nostra paraula: xiprer).

Ciparissus era un jove alt i maco, molt estimat pel déu Apol·lo.

A Ciparissus li agradaven molt els animals.

Vivia en una casa petita, envoltada per un prat verd.

Molt a prop del prat hi havia un bosc amb moltes feres.

Ciparissus hi tenia un amic especial.

Era un cérvol immens amb les banyes d'or.

Aquest animal portava el coll ple de collarets

amb perles i pedres precioses, que eren regals dels déus.

Ciparissus i ell sempre anaven junts.

El noi li havia ensenyat a no tenir por de la gent.

Ciparissus se l'enduia molt sovint de cacera.

També el portava a beure aigua fresca del llac

i li guarnia el cap amb corones de flors.

Ciparissus estimava el cérvol més que res al món!

Un dia, mentre jugaven, Ciparissus va llençar una fletxa a l'aire

i sense voler va ferir de mort el seu amic.

Ciparissus no ho podia creure.

No parava de cridar i plorar de ràbia i dolor.

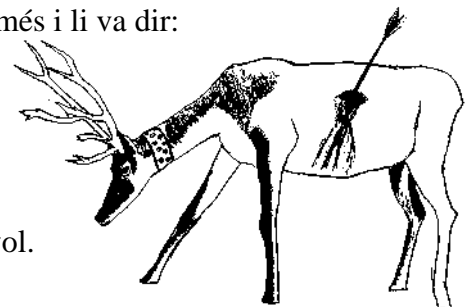
Pregava als déus morir ell també, junt amb el seu company.

En veure'l així, Apol·lo li va demanar que es calmés i li va dir:

- Estimad Ciparissus, controla el teus sentiments.

Sé que estàs trist però es tracta d'un animal.

No val igual una vida humana que la del teu cérvol.

En sentir això, Ciparissus va demanar una cosa al déu Apol·lo:
passar la resta de la seva vida plorant pel seu amic,
en senyal de dol. Apol·lo li ho va concedir.
Ciparissus va plorar i plorar fins que el seu cos es va assecar.
Llavors els braços i les cames se li tornaren de color verd.
I el cabell, abans llarg i llis, es tornà rígid i el va cobrir tot.
Mentre el noi mirava al cel preguntant-se què passava,
es va transformar en un arbre punxegut, en forma de con.

Apol·lo, que ho mirava tot des del cel, va dir-li:

- Ai Ciparissus, estimat!

Jo ploraré la teva mort i tu ploraràs la dels altres.

Des d'ara els faràs costat en el seu dolor per sempre més.

I així és com el xiprer va convertir-se en l'arbre del dolor.

Per això es planta a tots els cementiris

perquè Ciparissus acompanyi la gent en el seu dol.

ARACNÉ

Com és que les aranyes saben teixir com les persones?

Aracné era una jove amb una extraordinària habilitat per teixir.

La deessa Atenea, patrona dels artesans,

li havia concedit aquell do. Els seus brodats eren preciosos.

Però Aracné també tenia un defecte: era molt orgullosa.

Un dia es va organitzar una exposició de brodats.

Aracné va ensenyar els seus teixits.

La gent admirava les seves teles perquè eren de gran bellesa.

Deien entre ells:

- Aracné teixeix tan bé perquè la deessa Atenea l'ha ensenyada!.

Ella va escoltar els comentaris i va enfadar-se molt.

Creia que era millor que la deessa.

I mirant al cel va dir en veu alta:

- Jo sóc la millor teixidora del món.

Ni tan sols tu, deessa Atenea, pots igualar el meu treball!

Et repto a teixir al meu costat.

Concursem les dues i que el poble decideixi quina és la millor!.

Atenea va acceptar el repte.

Va baixar a la terra per donar-li una lliçó.

El concurs va començar.

Aracné i Atenea van passar tot un dia teixint.

La tela d'Atenea representava els déus en tot el seu esplendor.

Però la tela d'Aracné mostrava uns déus borratxos i embogits.

Atenea va veure que el treball d'Aracné insultava els déus

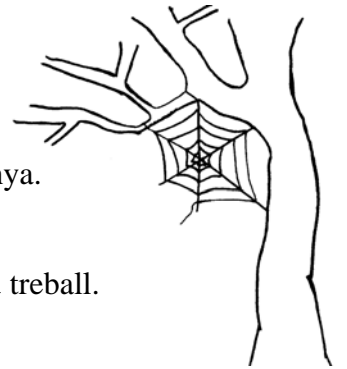
i es va enfurismar.

Va esquinçar la tela d'Aracné i la va mirar enfadada.

La noia atemorida va fugir corrent.

Però la deessa la va castigar i la va convertir en una aranya.

Aracné es passarà la vida teixint però ningú lloarà el seu treball.

4 CONCLUSIONS

Obrir un camí no resulta mai senzill. Però per la nostra part podem fer algunes coses perquè sigui més fàcil la seva construcció o perquè ens resulti més planer. Podem emprar diverses eines que ens ajudin. Podem explicar la seva utilitat i demanar suport. Podem ensenyar els altres a trepitjar-lo correctament i a tenir-ne cura. Podem, en definitiva, fer que la nostra tasca serveixi per millorar la nostra qualitat de vida i la dels altres.

L'Associació Lectura Fàcil es va fundar perquè calia obrir un camí que unís la lectura amb la població. El seu no és un camí recte sense obstacles, sinó que haurà de recollir un munt de grups específics que d'altra manera es quedarien a mig recorregut, en el millor dels casos, o bé no arribarien mai a poder gaudir dels seus drets com a lectors.

Les dificultats lectores no són un problema exclusiu de la nostra societat. És una constant d'arreu del món que hi ha molts i diversos grups específics que, per diferents motius, en algun o altre moment necessiten que la informació i la lectura estigui al seu abast. Per això calen textos adaptats. Amb aquest material garantim la seva incorporació plena a la societat i la seva possibilitat d'accés a tota la informació i a gaudir de la lectura.

En aquesta línia, aquest treball pretenia fer una petita anàlisi de la situació lectora per posar de relleu quines són les necessitats de la nostra societat i per comparar com se n'han sortit els altres països, ja que les que té dificultats amb lectura no són solament patrimoni nostre. També calia posar de relleu la manca de material que garanteixi els drets fonamentals de la persona a la informació i a la lectura. Però, sobretot, aquest treball pretenia aportar una sèrie de lectures adaptades basades en *Les Metamorfosis* d'Ovidi per mostrar que aquest autor pot ser a l'abast de tothom i que l'adaptació de textos és útil i viable.

Si la part teòrica d'aquest treball comprèn la recerca d'informació, la redacció d'enquestes, l'anàlisi de les respostes i del contingut i la comparació entre els països per tal de veure en quina situació ens trobem a Catalunya i cap a on podem anar per normalitzar, dintre del possible, la literatura adaptada, la part pràctica ha de seguir una fase de prova.

De moment, els textos han estat llegits per infants d'entre 8 i 13 anys, per població immigrant amb pocs coneixements de català i per gent gran que o bé té dificultats de vocabulari en català o bé dificultats amb la comprensió lectora.

Entre els infants d'entre 8 i 13 anys, les adaptacions han resultat de lectura senzilla amb petites dificultats de vocabulari que podien entendre pel context (o amb les il·lustracions corresponents). Ha estat necessari reduir el nombre de personatges que no intervenien

directament a l'acció de la història, en alguns casos feien que es perdés el fil conductor i en d'altres requerien un coneixement específic de mitologia que els lectors no tenien. Les històries els han descobert algunes coses que no sabien i els han semblat interessants.

Les persones immigrades amb poc coneixement de la llengua catalana que han llegit les històries adaptades han manifestat en general la seva satisfacció per tractar-se de frases curtes que els permeten seguir l'acció. També han trobat útil el fet que se segueixi una redacció cronològica dels esdeveniments. Quant al vocabulari, els ha estat possible seguir la lectura amb algunes recerques de paraules; però no s'han sentit incapaços d'entendre el contingut en cap moment. Els ha donat la sensació que podien avançar en la comprensió de la llengua catalana i que aprenien detalls del nostre pòsit cultural.

Finalment, les persones grans que han accedit a les adaptacions han manifestat la seva satisfacció perquè es tingui en compte la grandària de la lletra i perquè el text sigui explicat de forma planera però no infantil. Els suposa un problema afegit quan senten que els textos adaptats són "com lectura de criatures". Els ha interessat el tema i han manifestat que desconeixien moltes de les explicacions que Ovidi ofereix per a temes i qüestions quotidianes.

Aquestes lectures adaptades, però, encara han d'arribar a la resta de grups específics. La Fundació Projecte Aura, l'Associació Catalana de Dislèxia o altres entitats que col·laboren amb l'Associació Lectura Fàcil poden ser una plataforma que ens ajudi a veure els aspectes que cal millorar.

5 BIBLIOGRAFIA

Bibliografia:

- G. COMES. *Lectura y libros para alumnos con necesidades especiales*. CEAC. Barcelona, 2003.
- G. FREYHOFF, G. HESS, L. KERR, E. MENZEL, B. TRONBACKE I K. VAN DER VEKEN. “*El camino más fácil*”. Asociación Europea ILSMH. Juny, 1998.
(<http://www.sidar.org/recur/desdi/index.php>)
- GRIMAL, P. *Diccionario de Mitología griega y romana*. Editorial Paidós. Barcelona, 1981.
- C. MAYOL i E. SALVADOR. *Materials de Lectura Fàcil: anàlisi, directrius internacionals i propostes per a elaborar aquests materials a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill/FUS. Col·lecció Finestra Oberta, núm. 8. Barcelona, 1999.
- OVIDI. *Les Metamorfosis I-VI*. Edicions La Magrana, col·lecció L’Esparver clàssic, núm. 8. Barcelona, 1994. (Traducció i notes de Ferran Aguilera).
- OVIDI. *Les Metamorfosis VII-XV*. Edicions La Magrana, col·lecció L’Esparver clàssic. Barcelona, 1997. (Traducció i notes de Ferran Aguilera)
- OVIDI. *Les Metamorfosis*. Edicions Proa. Barcelona, 1991. (adaptació d’Oriol Pi de Cabanyes).
- OVIDI. *Les Metamorfosis*. Quaderns Crema. Barcelona, 2000. (Traducció de Jordi Parramon).
- C. PÉREZ. *No estem mai sols: conèixer Miquel Martí i Pol*. Editorial Germania. 2ªedició. València, 2004.
- SWEDISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. “*How to publish easy reader books. A model*”. Stockholm, 1986.
- B. TRONBACKE. “*Guidelines for Easy-to-read materials*”. IFLA Professional Reports, núm. 54. The Hague. Netherlands, 1997. Traducció catalana d’ÀNGELS MASSISSIMO: “*Directrius per a materials de Lectura Fàcil*”. Barcelona: COBDC, 1999.

Webgrafia:

- Plainenglish campaign (<http://www.plainenglish.co.uk/>)
- Inclusion Europe (<http://www.siwadam.com/hmm/euie.htm>)
- The Plain Language Action & Information Network (<http://plainlanguage.gov>)
- The centre for Easy-To-Read (<http://www.llstiftelsen.se/stiftelsen/english/index.html>)
- International Federation of Library Associations and Institutions (<http://www.ifla.org/>)
- Associació Lectura Fàcil (<http://lecturafacil.galeon.com/>)
- Leser Søger BØk, www.lesersoekerbok.no www.sok.bok.no
- The Finnish Plain Language Center, www.papunet.net/selkokeskus www.kehitysvammaliitto.fi
- Vieglās Valodas Agēntūra, www.vvagency.lv
- Centrum För Lättläst, www.lattlast.se
- Institut d’Estadística de Catalunya, www.idescat.net
- Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya (COBDC), www.cobdc.org

ANNEXOS

Annex 1

Treball de camp: les enquestes

Model d'enquesta

MODEL DE QÜESTIONARI

QUESTIONNAIRE TO THE EASY-TO-READ NETWORK MEMBERS

1. The name of the organisation is .....
2. Your country is
3. The main goals are .....
4. Can you summarize your activities in a few words?
5. When did you start your work?
6. Which professionals launched the project? (educators, librarians, special education needs teachers, etc.)
7. How many people are there working full time?
8. Which was (and/or is) the main public target?
9. Who stands behind?
10. Is your organization publicly funded?
11. How do you get your funds?
12. If it is supported by public administration, which are the departments involved?
(Education, Culture, Welfare...)
13. Are there other institutions/organizations in your country similar to yours?
14. Do you publish books?
15. How many *easy-to-read* books have been published in your country?
16. How many publishing houses have been involved?
17. What is the title average per year?
18. And the average of copies per title?
19. Price range: between ----- and -----, €
20. Have you got a logo for the *easy-to-read* materials?
21. What are the requirements needed to obtain the logo from your institution?
22. Which process do you follow to give it?
23. Can you tell me which are your "best sellers" : .....

Newspapers

- Do you have a newspaper?
- For whom?
- How many readers has your newspaper?
- How do you distribute your newspaper?
- Do you use your experience to work on other projects?

Thanks a lot for your collaboration!

If you desire to send me more information, please do not hesitate to send me a mail.

gemmag@intrasl.net

Enquestes traduïdes

RESPOSTES

LETÒNIA

Descripció

L'Agència Easy to Read és una ONG fundada el 18 de juliol de 2000, amb l'objectiu de promoure un procés d'integració més complet i un model de societat basat en els principis d'igualtat i que asseguri l'accés a la informació i a l'ensenyament a aquelles persones amb discapacitats.

Fa més de 30 anys que es coneix la Easy-to-Read. Tant es publiquen llibres escrits en llenguatge fàcil que s'adrecen als nens i als adults, com diaris. Per exemple, a Suècia per donar la possibilitat a la gent amb discapacitats de formar part i integrar-se completament a la societat, totes les lleis sueques i les normatives s'adapten a la lectura fàcil.

El consell de ministres va adoptar el 1999 la concepció "d'igualtat d'oportunitats per a tothom" i va decidir que a Letònia calia fer publicacions semblants.

L'Agència Easy to Read es va fundar per donar a conèixer la gent la lectura fàcil i per explicar les seves possibilitats d'ús, però també per publicar les primeres edicions de lectura fàcil. L'objectiu de l'agència és desenvolupar la lectura fàcil com a nou mitjà de comunicació per treballar amb gent que té dificultats de comprensió dels textos escrits normalment, sense adaptar. Lectura Fàcil és una forma de fer el món més accessible per a aquells qui coneixen poc la llengua i la volen aprendre, per aquells que des de petits tenen problemes de sordesa, per aquells que tenen problemes de comprensió del llenguatge o per aquells que tenen desordres de desenvolupament mentals.

Per facilitar una ràpida i efectiva introducció de la metodologia de lectura fàcil a Letònia, l'organització treballa activament en diverses direccions, com preparant i traduint textos de Lectura Fàcil, publicant edicions especials (és material especial il·lustrat), distribuint els materials publicats considerant les característiques especials dels receptors i organitzant grups de lectors i explicant les característiques especials de la distribució de la metodologia de lectura.

Les activitats de l'organització s'adrecen a la popularització de la Lectura Fàcil i s'adrecen tant a la publicació de diferent tipus de literatura com a la publicació de lleis i normatives. L'Agència treballa per projectes, que són patrocinats per diverses i variades entitats, entre les quals es troben, per exemple: Soros Foundation Latvia, Swedish Institute, Central Election commission, VBTAC (State Center for Protection of Rights of Children, Foundation of Integration of Society ...

Nom de l'organització

Vieglas Valodas Agentura (Easy-to-Read Agency)

Adreça

Maskavas 285/6. Rīga LV 1050. Tālrunis 9701672. (Letònia)

Web

www.vvagency.lv

Mail

Sra. Inese Bancevica (chairperson of the board)   inesse@vvagency.lv
Sra. Vita Roga (project coordinator)   vita@vvagency.lv

Any de creació

2000 (el 18 de juliol)

Quin tipus de professionals van endegar el projecte?

- professors d'escola**
- bibliotecaris**
- professors d'educació especial**
- altres:** Estem cooperant amb diferents professionals, segons el tipus de projecte.

Objectius principals

Els objectius principals són promoure l'accessibilitat a la informació per a tothom qui tingui dificultats en la percepció de text escrit i de comunicació verbal.

A més, assegurar a Letònia una implantació efectiva i de qualitat de la lectura fàcil, per garantir els drets humans basats en la coexistència.

A qui s'adreça la vostra organització

Fa política de suport a la lectura fàcil a tot l'estat.

Cooperen amb altres institucions o associacions...

No

- Sí:** adaptadors, bibliotecaris, editorials i tot tipus d'associacions segons el projecte.

Quanta gent treballa a la vostra associació? A temps complet? A temps parcial?

Tots som voluntaris. Dediquem el temps que podem.

De forma resumida, quines són les activitats que feu?

Transformem el llenguatge del text fent-lo de lectura més fàcil; Publiquem edicions adaptades. Establim grups de lectura per a grups escollits amb necessitats especials; Expliquem la situació a les seccions d'assumptes públics de les diferents institucions perquè tinguin una actitud positiva envers la gent amb necessitats especials.

Qui us dóna suport?

Administració pública (local, regional, nacional)

Institucions privades

Depèn del Projecte

Cas de rebre suport de l'administració pública, quins departaments n'estan involucrats? (Cultura, Ensenyament, Benestar Social...)

Pressupost aproximat per al 2005-2006

Hi ha d'altres organitzacions o institucions semblants al vostre país?

No

Sí

Anomena-les i fes-ne una petita descripció

APEIRON. Aquesta associació és una ONG que treballa amb gent discapacitada. No es dedica concretament a la lectura fàcil però promou i exposa a la societat el material i les necessitats de la lectura fàcil com a eina de treball.

Hi ha altres adreçades a un grup semblant de gent però amb diferents objectius.

La vostra organització publica llibres?

No

Sí

Quines editorials estan involucrades?

La nostra editorial ETR i una altra petita editorial privada. Treballem amb aquella més econòmica en cada cas.

Creieu que aquestes editorials estaran interessades a fer coedicions amb altres països?

La nostra editorial sí, però seria interessant involucrar altres editorials com ZVAIGZNE i ABC.

Estaríeu d'acord vosaltres amb coeditar amb altres països?

No

Sí

La nostra agència sí està disposada, com a editorial, a fer co-edicions amb altres països.

En quina llengua/llengües s'han publicat els llibres?

Letó

Quants llibres de lectura fàcil s'han publicat en total en el vostre país?

Quatre (4)

Quina és la mitjana de títols publicats per any?

No és constant

Quin nombre de còpies es fa de mitjana per a cada títol?

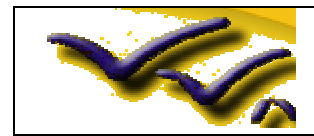
Dues mil còpies (2.000)

El preu oscil·la entre 2 Euros i 3,50 Euros

Teniu un logo?

No

Sí (en cas afirmatiu es reproduïx a la casella)

Com el concediu?

Ara hi estem treballant, perquè l'hem registrat. Però això és molt recent i estem estudiant el procés per concedir-lo als materials de lectura fàcil.

Quins són els vostres best sellers?

El llibre educatiu *El meu cos (My body)*

Les novel·les del nostre autor Rudolfs Blaumanis

Publiqueu diaris?

No

Sí: Solament un, com a resultat d'un projecte

Títol i idioma: solament en letó

A quins tipus de lectors s'adreça?: delinqüents amb necessitats especials

És en format imprès o electrònic?: Imprès

Quin nombre aproximat de lectors té?: un petit grup

Com es distribueix?: es treballa amb serveis socials, educació especial i voluntaris

Treballeu en altres projectes de lectura fàcil?

No

Sí:

Quins? (breu descripció):

- “Informació pública i accessible”. Per garantir les possibilitats que ofereix el sistema democràtic de formar part dels processos de presa de decisions (que assegurin la igualtat de drets entre cadascun dels ciutadans de Letònia per poder expressar la seva opinió i votar a les eleccions locals), es prepara i distribueix la informació en format lectura fàcil.
- “Documents Legals comprensibles per a tothom”. Es prepara i condueix un cicle de seminaris informatius amb el lema “Normatives i reglamentacions en format de lectura fàcil” per facilitar la tasca dels assistents socials letons, quan han d’explicar als seus clients les complicades lleis i normatives, assegurant l’accessibilitat d’informació adequada sobre seguretat social als grups més marginals
- “Leonardo da Vinci”. Programa d’intercanvi d’experiències dels especialistes en lectura fàcil. S’organitza un grup d’intercanvi d’experiències a Estocolm, durant el qual cadascú exposa un programa de formació específica i es familiaritza amb el desenvolupament de la lectura fàcil per promoure l’intercanvi d’experiències mútues i per millorar gràcies a la informació de la situació als altres països.
- “Popularització de la lectura fàcil a Letònia”, per fer conèixer els principis bàsics de l’ús de la lectura fàcil als diferents tipus de receptors letons.
- “Assegurar l’accés a la informació mitjançant la lectura fàcil”, per integrar els grups socials marginals (amb desordres de desenvolupament mental) a la societat, fent accessible la informació.
- “Informació accessible com a factor que contribueix a la nacionalització”, per facilitar a la gent amb discapacitats el procés d’adquirir la ciutadania letona preparant i distribuint els formularis i documentació necessària en format de lectura fàcil.

FINLÀNDIA

Descripció

L'associació The Finnish Plain Language Center es va crear oficialment l'any 2000 però ja ja treballava editant un diari en format Lectura Fàcil des de l'any 1990. Al seu inici el govern ens subvencionava (Departament d'Educació) i formàvem part de l'associació Kehitys Vamma Liitto que treballa el retard mental (The Finnish Association on Mental Retardation, FAMR). La nostra tasca era específicament facilitar material per a grups amb aquest problema de comprensió lectora. El 2003 ens separem del Departament d'Educació i passem a treballar com a centre independent. Ara funcionem com a agència del llibre, no publiquem però col·laborem amb editorials. Actualment treballem per projectes

Nom de l'organització

The Finnish Plain Language Center

Adreça

Viljatie 4 A. 00700 Helsinki, Finland

Web

www.papunet.net/selkokeskus

www.kehitysvammaliitto.fi

Mail

selkoutiset@famr.fi

Any de creació

Oficialment el 2000, però el diari en format lectura fàcil es publica des de l'any 1990 aproximadament .

Quin tipus de professionals van endegar el projecte?

professors d'escola

bibliotecaris

professors d'educació especial

altres: Primer de tot periodistes i autors, després també s'involucraren professors

Objectius principals

Promoure materials de llenguatge fàcil, fer recerca i informar la societat del problemes lingüístics que tenen i poden tenir els grups per als quals treballem.

A qui s'adreça la vostra organització

A gent amb discapacitats de tipus intel·lectual, a gent gran amb demència senil, a immigrants que estan aprenent finès, a infants amb disfàsia i afàsia i a gent amb problemes o dificultat d'aprenentatge i lectura.

Cooperen amb altres institucions o associacions...

No

- Sí:** amb tots els grups esmentats i a més també amb les autoritats, ministeris i municipis.

Quanta gent treballa a la vostra associació? A temps complet? A temps parcial?

Quatre persones, a temps complet.

De forma resumida, quines són les activitats que feu?

Qui us dóna suport?

- Administració pública (local, regional, nacional)**
 Institucions privades
Depèn del Projecte

Cas de rebre suport de l'administració pública, quins departaments n'estan involucrats? (Cultura, Ensenyament, Benestar Social...)

Rebem diferents recursos: El suport a la literatura en format lectura fàcil prové del Ministeri d'Educació, però el finançament del nostre centre, The Finnish Plain Language Center, prové del Govern i de l'organització Finnish Slottery Machine Organisation (com també passa amb la majoria d'organitzacions socials fineses).

Pressupost aproximat per al 2005-2006

Hi ha d'altres organitzacions o institucions semblants al vostre país?

- No**
Sí

Anomena-les i fes-ne una petita descripció

La vostra organització publica llibres?

- Sí**
 No

Quines editorials estan involucrades?

Hi ha involucrades entre 10 i 20 petites editorials.

Creieu que aquestes editorials estaran interessades a fer coedicions amb altres països?

No ho sé, caldria preguntar-ho a cadascun dels editors.

Estaríeu d'acord vosaltres amb coeditar amb altres països?

No

Sí

En quina llengua/llengües s'han publicat els llibres?

La majoria en finès, alguns en suec.

Quants llibres de lectura fàcil s'han publicat en total en el vostre país?

Uns dos-cents (200)

Quina és la mitjana de títols publicats per any?

Entre 7 i 15. Varia molt cada any.

Quin nombre de còpies es fa de mitjana per a cada títol?

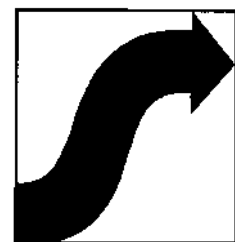
De cinc-cents (500) a tres mil (3000) còpies. La mitjana serien unes mil còpies (1.000).

El preu oscil·la entre 7 Euros i 31 Euros

Teniu un logo?

No

Sí (en cas afirmatiu es reproduïx a la casella)

Com el concediu?

Per als llibres, aquest logotip solament es concedeix quan el comitè de Literatura Fàcil ha acceptat un llibre com a llibre adaptat a la lectura fàcil. Per a d'altres aplicacions, nosaltres atorguem directament el logotip. El comitè per a la Literatura Fàcil treballa dintre la nostra associació però pren les seves decisions de forma independent. El comitè està format per representants de: la societat d'autors de Finlàndia, l'organització de biblioteques de Finlàndia, les organitzacions que representen aquests grups amb dificultats concretes.

Quins són els vostres best sellers?

L'adaptació del clàssic de la literatura fina *Els set germans (Seitsemän veljestä)*, d'Aleksis Kivi. L'adaptació és de Pertti Rajala i Helvi Ollikainen.

Altres: *La història de Finlàndia (The history of Finland)*, de Pertti Rajala,
Muumipeikko ja taikurin hatu de Tove Jansson, adaptat per Pauliina Heine,
Jukka Vihi de Kari Vaijärvi,
Robinson Crusoe de Daniel Defoe, adaptat per Pertti Rajala,
Pikku Heidi de Johanna Spyri, adaptat per Aino Ukkala.

Publiqueu diaris?

No

Sí:

Títol i idioma: Selkouutiset (Finès) i LL-Bladet (Suec)

A quins tipus de lectors s'adreça?: A tots els esmentats abans

És en format imprès o electrònic?: Ambdós tipus

Quin nombre aproximat de lectors té?: Uns cinc mil (5.000)

Com es distribueix? Es ven per uns 20 € a l'any i s'envia a uns 5.000 subscriptors.

Treballeu en altres projectes de lectura fàcil?

No

Sí:

Quins? (breu descripció):

- Ara estem desenvolupant el projecte d'un diari internacional en format lectura fàcil. Hem estat treballant a Cuba, a Rússia, a Estònia i a Letònia en diferents projectes de lectura fàcil. També desenvolupem entre un i tres petits projectes d'abast nacional cada any.

CATALUNYA

Descripció

L'Associació Lectura Fàcil sorgeix de la Comissió creada l'any 2001 amb el suport de la Fundació Jaume Bofill, el Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya i la Biblioteca de Catalunya, per impulsar la creació de materials de lectura fàcil al nostre país, i dur a terme diferents activitats de formació i divulgació, destinades a promoure el coneixement del concepte de "lectura fàcil". La iniciativa responia a la voluntat d'un grup de professionals vinculats al món de l'ensenyament i del llibre, preocupats per la dificultat en què determinats col·lectius es veuen per poder accedir a materials adients a les seves possibilitats lectores i de comprensió, minvades per diferents factors, d'índole permanent o transitòria. La Comissió Lectura Fàcil, partia d'experiències que s'han dut a terme en d'altres països europeus, i molt en especial a Suècia.

Actualment, l'Associació Lectura Fàcil és una entitat sense ànim de lucre, integrada per persones vinculades a la docència i altres camps professionals, amb la mateixa voluntat d'impulsar la producció, edició i difusió de materials de Lectura Fàcil (LF), elaborats d'acord amb les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), de constituir un centre de recursos i d'informació d'iniciatives i projectes relacionats amb la LF, d'impartir cursos i tallers pràctics sobre tècniques de redacció i escriptura LF, adreçats a docents, mediadors culturals, bibliotecaris-documentalistes, periodistes, etc. i d'assessorar en l'elaboració de materials i atorgar-los el logotip LF.

L'ALF es finança amb les quotes dels socis i amb ingressos per assessorament, cursos, tallers i altres projectes.

Nom de l'organització

Associació Lectura Fàcil

Adreça

c. Ribera 8, pral. 08003 Barcelona (Espanya)

Web

www.lecturafacil.net

Mail

lecturafacil@cobdc.org

Any de creació

2002

Quin tipus de professionals van endegar el projecte?

- professors d'universitat
- bibliotecaris
- professors d'educació especial
- altres:

Objectius principals

Els objectius principals de l'associació són impulsar la producció, edició i difusió de materials de Lectura Fàcil (LF), elaborats d'acord amb les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), constituir un centre de recursos i d'informació d'iniciatives i projectes relacionats amb la LF, impartir cursos i tallers pràctics sobre tècniques de redacció i escriptura LF, adreçats a docents, mediadors culturals, bibliotecaris-documentalistes, periodistes, etc. i assessorar en l'elaboració de materials i atorgar-los el logotip LF.

A qui s'adreça la vostra organització

Els col·lectius destinataris d'aquest tipus de publicacions –en format imprès o electrònic– són molt variats. Pot tractar-se de col·lectius amb dificultats de comprensió transitòries, com, per exemple, lectors amb suficiència limitada en la llengua oficial o predominant, immigrants recents i altres parlants de llengua no nativa, persones en desavantatge educatiu i adolescents amb dificultat d'adaptació al currículum escolar. Un altre tipus de col·lectius correspon als que tenen dificultats permanents de lectura, per exemple, persones afectades per deficiències sensorials o psíquiques o persones grans, parcialment senils.

Aquest col·lectiu no se sent còmode amb els textos adreçats a un públic infantil o juvenil que no s'adiu amb la seva edat adulta, però els llibres aquells pensats per a adults els exigeixen un esforç excessiu que no els estimula a llegir.

Cooperen amb altres institucions o associacions...

No

- Sí:** El col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, la xarxa de biblioteques de la Diputació de Barcelona, la xarxa de biblioteques de la Generalitat de Catalunya, el centre UNESCO de Catalunya, el Centrüm For Latlås (Suècia) i hi ha centres que col·laboren realitzant lectures de prova.

Quanta gent treballa a la vostra associació? A temps complet? A temps parcial?

Solament voluntaris. El nombre depèn de cada projecte concret.

De forma resumida, quines són les activitats que feu?

Contribuïm a definir una política de publicacions dels materials basada en les recomanacions de les entitats de suport dels col·lectius destinataris.

Impulsem els contactes establerts amb els representants dels col·lectius de lectors potencials.

Donem a conèixer els materials publicats i difonem el logotip que els identifica. Captem autors i altres professionals vinculats a la creació i edició de materials.

Organitzem cursos i trobades per a professionals implicats en la formació i atenció dels col·lectius destinataris d'aquests materials

Qui us dóna suport?

- Administració pública (local, regional, nacional)**
  - Institucions privades** El Col·legis de Biblioteconomistes i Documentalistes
- Depèn del Projecte**

Cas de rebre suport de l'administració pública, quins departaments n'estan involucrats? (Cultura, Ensenyament, Benestar Social...)

De tots tres però no constant ni a la vegada. El suport fonamental el rebem de les administracions autonòmiques i municipals, que van subvencionant alguns dels projectes segons els interessos. També hi col·labora la Diputació de Barcelona.

Pressupost aproximat per al 2005-2006

40.000 Euros

Hi ha d'altres organitzacions o institucions semblants al vostre país?

- No
- Sí**

Anomena-les i fes-ne una petita descripció

Hi ha la Fundación de la Universidad Autónoma de Madrid (FUAM) que treballa en projectes de lectura fàcil però té objectius diferents als nostres.

La vostra organització publica llibres?

- Sí
- No**

Quines editorials estan involucrades?

Hermes Editora General (amb la col·lecció Kalakat), Editorial Germania (València), Editorial Sirpus, Editorial Mediterrània, Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Gestió i Promoció Editorial.

Creieu que aquestes editorials estaran interessades a fer coedicions amb altres països?

Sí, ho estarien.

Estaríeu d'acord vosaltres amb coeditar amb altres països?

No

Sí

En quina llengua/llengües s'han publicat els llibres?

En català, castellà i algun en anglès.

Quants llibres de lectura fàcil s'han publicat en total en el vostre país?

42 (alguns més en procés)

Quina és la mitjana de títols publicats per any?

Varia molt cada any. Entre 7 i 15.

Quin nombre de còpies es fa de mitjana per a cada títol?

Entre 1.500 i 5.000 còpies.

El preu oscil·la entre 7 Euros i 12 Euros

Teniu un logo?

No

Sí (en cas afirmatiu es reproduïx a la casella). El logotip identifica aquelles obres adaptades lingüísticament i tipogràfica a persones amb dificultats lectores, d'acord amb les directrius internacionals de la IFLA.

Com el concediu?

L'Associació Lectura Fàcil l'atorga a aquells materials en l'elaboració dels quals ha col·laborat, per tal de garantir que s'ajusten a les directrius de l'IFLA. (Veure el procediment d'atorgament a l'annex 2)

Carme Mayol i Eugènia Salvador, van registrar el logotip abans que es constituís l'associació. L'han cedit temporalment a l'associació, que l'atorga a aquelles publicacions que reuneixen uns requisits de disseny (presentació atractiva, grandària fàcil de manejar, tapes dures o relligat, il·lustracions bones i funcionals, marges i espais generosos,

tipografia clara sobre paper blanc de bona qualitat), de llegibilitat (línia argumental clara, llenguatge senzill, frases curtes, caràcters i escenaris interessants, llenguatge per adults, sense actituds paternalistes o condescendents, defugir el llenguatge figuratiu, les metàfores, els homònims, etc.) i de continguts (temes quotidians, rellevants quant a les experiències del lector, adequació a l'edat mental i cronològica, final feliç o, com a mínim, satisfactori, que s'inscriguin dins els paràmetres de foment dels drets humans).

Quins són els vostres best sellers?

L'illa del tresor.

Publiqueu diaris?

No

Sí:

Títol i idioma:

A quins tipus de lectors s'adreça?:

És en format imprès o electrònic?:

Quin nombre aproximat de lectors té?:

Com es distribueix?

Treballeu en altres projectes de lectura fàcil?

No

Sí:

Quins? (breu descripció):

- Cal publicar les experiències i les conclusions extretes de la Jornades Internacionals de Lectura Fàcil, celebrades a Barcelona del 6 al 8 d'octubre d'enguany.
- Es col·labora amb algunes biblioteques de diferents maneres:
  - Biblioteca de Manlleu, que ha creat un grup de lectura per a la gent d'hospitals i residències a partir del llibre de lectura adaptat *No Estem Mai Sols*, de Miquel Martí i Pol.
  - Biblioteca de Rubí, que ha creat un grup de lectura adreçat a immigrants a partir del llibre adaptat *El Fantasma de Canterbury*.
  - Biblioteca de Viladecans, que ha creat un grup de lectura per a discapacitats utilitzant els materials recomanats per l'associació.
  - Biblioteca pública de ;Lleida, que també ha creat Grups de lectura fàcil a partir del material recomanat per l'associació.

NORUEGA

Descripció

El 30 % de la població noruega té dificultats per llegir un llibre amb text ordinari. Això es deu a raons variades però tots tenen en comú la necessitat de trobar llibres que puguin llegir fàcilment.

És per això que LESER SOEKER BOK (Llibres per a tothom) treballa donant suport als autors, finançant-los per compensar el treball extraordinari que cal fer per adaptar o escriure llibres de lectura fàcil, donant suport a les editorials que fan l'esforç d'adaptar literatura), informant, ja que hi ha una xarxa informàtica i un catàleg que són una guia per conèixer tota la literatura adaptada disponible a Noruega, i donant suport a la lectura, ja que en cooperació amb les Biblioteques Públiques ajuden a crear una xarxa de gent que vol llegir a grups.

El principal suport econòmic el reben del Departament de Cultura, però també reben ajudes de 21 organitzacions literàries i humanitàries.

Nom de l'organització

LESER SOEKER BOK

Adreça

Bygdøy alle 58B. 0265 OSLO. Norway.

Web

www.lesersoekerbok.no www.sok.bok.no

Mail

post@lesersoekerbok.no

Any de creació

2002-2003

Quin tipus de professionals van endegar el projecte?

- professors d'escola
- bibliotecaris
- professors d'educació especial
- altres: escriptors i pedagogs

Objectius principals

L'associació es va establir amb l'objectiu d'oferir llibres de lectura fàcil a tots els grups de gent amb problemes de lectura. Els llibres són tant variats com la gent a la qual s'adrecen.

A qui s'adreça la vostra organització

Al 30 % de la població noruega que té dificultats per llegir un llibre amb text ordinari. Aquest percentatge, però inclou un ampli ventall de població amb problemes diversos. Els adults amb discapacitats de llenguatge o de lectura constitueixen un grup gran i complex. Però és clar que tots nosaltres podem mostrar dificultats de lectura, depenent del grau de complexitat del text.

Cooperen amb altres institucions o associacions...

- No
 Sí:

Quanta gent treballa a la vostra associació? A temps complet? A temps parcial?

Seríem exactament 3'3 persones a temps complert (som entre tres i cinc) i els autors i altres professionals implicats, amb el temps que hi dediquen.

De forma resumida, quines són les activitats que feu?

Qui us dona suport?

- Administració pública (local, regional, nacional)** un 60%
 Institucions privades: 21 organitzacions literàries i humanitàries.
Depèn del Projecte

Cas de rebre suport de l'administració pública, quins departaments n'estan involucrats? (Cultura, Ensenyament, Benestar Social...).

Rebem el 60 % de suport del Departament de Cultura. Educació no dona cap suport i no treballem amb ensenyament ni material adreçat a escoles.

Pressupost aproximat per al 2005-2006

Hi ha d'altres organitzacions o institucions semblants al vostre país?

- No
Sí

Anomena-les i fes-ne una petita descripció

La vostra organització publica llibres?

- Sí
 No

Quines editorials estan involucrades?

15 cases editorials.

Creieu que aquestes editorials estaran interessades a fer coedicions amb altres països?

Estaríeu d'acord vosaltres amb coeditar amb altres països?

- No
 Sí

En quina llengua/llengües s'han publicat els llibres?

Quants llibres de lectura fàcil s'han publicat en total en el vostre país?

100 en total

Quina és la mitjana de títols publicats per any?

Quin nombre de còpies es fa de mitjana per a cada títol?

El preu oscil·la entre   Euros   **i**   Euros

Teniu un logo?

- No
 Sí (en cas afirmatiu es reproduïx a la casella)

Com el concediu?

Aquest logotip identifica aquell material que no ha rebut directament una altra subvenció nostra directa de tipus econòmic, per mostrar que és material que atén a les necessitats especials de lectura fàcil i ha estat revisat per nosaltres.

Quins són els vostres best sellers?

Publiqueu diaris?

- No
 Sí:

Títol i idioma:

A quins tipus de lectors s'adreça?:

És en format imprès o electrònic?:

Quin nombre aproximat de lectors té?:

Com es distribueix?

Treballem en altres projectes de lectura fàcil?

No

Sí:

Quins? (breu descripció)

- Editem un catàleg amb totes les publicacions realitzades i disponibles i l'enviem a entitats de tot tipus (mitjans de comunicació, associacions de dislèxia i altres disfuncions, educació especial.... En fem 20.000 còpies.

SUÈCIA

Descripció

Els estudis suecs relacionats amb la publicació de material de lectura fàcil van començar fa 45 anys, com a treball experimental. La Fundació CENTRUM FÖR LÄTTLÄST es constituí per decisió parlamentària el 1987. La Fundació és una agència editorial especial que ofereix materials de lectura fàcil i funciona com a centre promotor de la lectura fàcil que ofereix els materials adequats de lectura fàcil i que dona suport i assisteix les altres entitats i particulars.

El pressupost global és de 4 milions de dòlars i l'estat en garanteix un 50 %.

L'objectiu dels materials lectura fàcil publicats és que pugui ser compresos per qualsevol persona, malgrat les seves dificultats lingüístiques o cognitives.

La fundació CENTRUM FÖR LÄTTLÄST està formada per:

- LL-förlaget – L'editorial Lectura Fàcil
- 8 SIDOR – El diari setmanal 8 PÀGINES
- LL-tjänsten – El servei d'interpretació dels impresos amb informació d'interès públic
- Läsombud – Promotors dels materials de lectura fàcil produïts per la fundació i adreçats específicament a persones amb discapacitats.

És el govern qui decideix l'orientació general i designa la direcció de la Fundació. Aquesta està integrada per polítics i professionals de la cultura, periodisme, màrqueting i organitzacions de discapacitats. La fundació és finançada pels ingressos de les vendes de les publicacions i per les subvencions estatals.

Nom de l'organització

CENTRUM FÖR LÄTTLÄST (Centre de Lectura Fàcil)

Adreça

Långholmsgatan 27 piso 9, Estocolmo, Suecia

Web

www.lattlast.se

Mail

info@lattlast.se

Any de creació

1987

Quin tipus de professionals van endegar el projecte?

- professors d'escola
- bibliotecaris
- professors d'educació especial
- altres: escriptors i pedagogs

Objectius principals

D'un total de població de 4,5 milions de persones 1 milió té problemes de lectura. El nostre objectiu és garantir material en format lectura fàcil.

A qui s'adreça la vostra organització

Els grups destinataris són persones que per diferents motius poden tenir dificultats de comprensió lectora. Moltes persones amb discapacitats i altres dificultats també poden beneficiar-se d'aquests materials de lectura fàcil.

Cooperen amb altres institucions o associacions...

- No
- Sí:

Quanta gent treballa a la vostra associació? A temps complet? A temps parcial?

Unes 23 persones

De forma resumida, quines són les activitats que feu?

Qui us dóna suport?

- Administració pública (local, regional, nacional) 50%
- Institucions privades:
- Depèn del Projecte

Cas de rebre suport de l'administració pública, quins departaments n'estan involucrats? (Cultura, Ensenyament, Benestar Social...).

L'estat subvenciona el 50 % del pressupost de la fundació. Se n'encarrega Cultura i Benestar Social.

Pressupost aproximat per al 2005-2006

4 milions de dòlars (aproximadament 3.290.000 euros)

Hi ha d'altres organitzacions o institucions semblants al vostre país?

- No
- Sí

Anomena-les i fes-ne una petita descripció

La vostra organització publica llibres?

- Sí
No

Quines editorials estan involucrades?

Som la nostra pròpia editorial.

Creieu que aquestes editorials estaran interessades a fer coedicions amb altres països?

Estaríeu d'acord vosaltres amb coeditar amb altres països?

- No
 Sí

En quina llengua/llengües s'han publicat els llibres?

Suec i algun en anglès

Quants llibres de lectura fàcil s'han publicat en total en el vostre país?

500 en total

Quina és la mitjana de títols publicats per any?

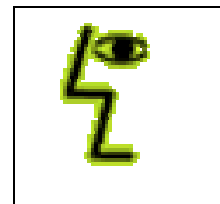
30 títols l'any

Quin nombre de còpies es fa de mitjana per a cada títol?

El preu oscil·la entre 3,5 Euros **i** 30 Euros

Teniu un logo?

- No
 Sí (en cas afirmatiu es reproduïx a la casella)

Com el concediu?

Quins són els vostres best sellers?

Publiqueu diaris?

No

Sí: és setmanal

Títol i idioma: 8 SIDOR (8 PÀGINES), suec

A quins tipus de lectors s'adreça?: Tots els grups anteriors

És en format imprès o electrònic?: en paper, electrònic (format pdf) solament per a fora d'Escandinàvia i en format audio-CD.

Quin nombre aproximat de lectors té?: 13.000

Com es distribueix? Solament a subscriptors

Preu: Varia segons el tipus de subscripció:

Imprès: 12 mesos (685 corones sueques), 6 mesos (370 corones sueques*), any escolar sense diari de mitjans de juny a mitjans d'agost (575 corones sueques), mig any escolar (300 corones sueques) i 8 setmanes (125 corones sueques). Hi ha una càrrec postal de 6 corones sueques (correu ordinari) o 7,5 corones sueques (correu aeri).

PDF: el mateix preu, sense càrrec postal.

Audio CD: hi ha un càrrec extra de 3 corones sueques, si és per a particulars, o de 15 corones sueques si s'adreça a entitats, escoles, etc.

(*) 1 euro = 9,53 corones sueques

Treballeu en altres projectes de lectura fàcil?

No

Sí:

Quins? (breu descripció)

- S'adapta per encàrrec Informació civil, cívica i social sobre eleccions, assegurances socials, drets i deures del ciutadà. També s'adapten materials d'investigació i d'altre tipus interessant per al ciutadà que editen organitzacions socials, polítiques, jurídiques i culturals. El Servei d'interpretació té convenis amb la Caixa d'Assegurances, el parlament i el govern, L'Ajuntament d'Estocolm...
- Comissions i cursos: El Centre de Lectura Fàcil organitza cursos de capacitació sobre lectura fàcil, adreçats a professionals del sector..
- Läsombud – Promotors dels materials de lectura fàcil. Es tracta de promoure aquest tipus de material entre els propis lectors a qui els manca, de vegades, la iniciativa per cercar aquesta documentació. S'informa el possible lector i la societat en general sobre la lectura fàcil i els material a disposició.
- Informació y màrqueting adient i específic.

- Creació de web's informatives adaptades. Ara estem en procés de crear una nova web de lectura fàcil amb informació, jocs, xats, etc. La intenció és desenvolupar un serial televisiu. També és possible experimentar amb DVD adaptats a lectura fàcil i amb llibres electrònics adaptats.

Enquestes rebudes

QUESTIONNAIRE TO THE EASY-TO-READ NETWORK MEMBERS october 2005

- Name of the organisation .....The Finnish Plain Language Center.....
Address, City, Zip Code, Country ..Viljatie 4 A, 00700 Helsinki, Finland.....
email selkouutiset@famr.fi.....
web .www.papunet.net/selkokeskus –
www.papunet.net/selko.....
- Year when it was created ..officially 2000, but our plain language Newspaper has been published here allready from the year 1990
- Which kind of professionals launched the project?
  - school teachers
  - librarians
  - disabled people teachers
  - others (specify) ...journalists, authors in the first place, after them there has been teachers involved too.....
- Main goals .....to promote plain language materials, research and to inform the society about the linguistical problems our target groups have / can have.....
.....
.....
- Main target public .....people with intellectual disabilities, elderly people with dementia, immigrants learning finnish, dysfatic children, aphatic people, people with difficult learning / reading problems.....
- Do you work in cooperation with other institutions/associations (e.g.: adult education schools, libraries, centres for disabled people, immigrant associations, , etc).
  - No
  - Yes (please, specify) .....With all mentioned above plus society authorities, ministries and municipals.....
- How many people are working in your organization?
  - Full time ...4.....
  - Part time .....
- Can you summarize its activities in a few words?.....
.....
.....

- Who stands behind?

Public administration (local, regional, national) .....

Private institutions .....

Depends of projects

- If supported by public administration, which Departments are involved? (Education, Culture, Welfare ..) ...Different resources: Support for easy-to-read -literature comes from the ministry of education, but the financing of the plain language center is supported by the Finnish Slottery Machine Organisation / Governement like allmost all Finnish social Organisations

- Approximate estimate budget for the year 2005-2006 (in €) .....

- Are there other institutions/organizations in your country similar to yours?

No

Yes

Name and brief description of them

.....

.....

....

.....

.....

.....

- Does your organization publish books?

No → Which publishing houses are involved?.....About 10-20 small publishing houses.....

.....

→ Do you think these publishing houses would agree on co-editions with other countries? (some words about pros and cons of this possibility) .....I can't say, this should be asked of each publisher themselves.....

Yes

→ Would you agree on co-editions with other countries? (some words about pros and cons of this possibility)

.....

.....

.....

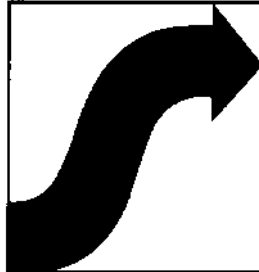
.....

- In which language/s are books published .....Mostly in Finnish, some in Swedish.....

- How many books ETR have been published in your country, as a whole? . About 200

- How many titles in average are published per year? ..7 – 15... varies a lot for year to year

- What is the average of copies per title? .500 – 3000, average maybe something like 1000
- Price range: between 7 and 31 €
- Have you got a logo?
 No

- Yes (please, reproduce it here) ...
- How do you grant it? (Need for application? Internal commission for validations? Proof reading from collaborating centers, etc.)
- For books this logo is given only when a committee of ETR-literature has accepted the becoming book as an ETR-book. For other applications the logo is given directly from us. The committee of ETR-literature works under our organisation, but does its decisions independently from us. The committee consists of representatives from following: the author organisations of Finland, the librarian organisation of Finland, the target groups organisations.

Let us know your “best sellers” : The adaptation of the classic of Finnish literature, Aleksis Kivi’s The seven brothers (Seitsemän veljestä), plain language adaptation by Pertti Rajala and Helvi Ollikainen. Others: The history of Finland (Pertti Rajala), Muumipeikko ja taikurin hattu of Tove Jansson (Pauliina Heine), Jukka Vihi (Kari Vajärvi), Robinson Crusoe of Daniel Defoe (Pertti Rajala), Pikku Heidi of Johanna Spyri (Aino Ukkala)...

Newspapers

- Do you publish a newspaper?
 No
 Yes
  - Title and language Selkouutiset (Finnish), LL-Bladet (Swedish)
What are your target readers? All mentioned above
  - Is it printed or electronic? .Both
  - How many estimated readers has it 5 000
  - How do you distribute it? (in case of printed copies)
sold (price) 20 e / year
send to subscribers (how many subscribers) 5 000

Other projects

- Do you work on other ETR projects?
 No

Yes

Can you explain them in a few words?

.....
Right now we are involved in the international Plain language newspaper project. We have been working in Cuba, in Russland, in Estonia and in Letland in different ETR-projects. Domestic smaller projects we have 1 – 3 every year.

QUESTIONNAIRE TO THE EASY-TO-READ NETWORK MEMBERS october 2005

- Name of the organisation - Easy-to-Read Agency, Latvia, Riga
Address, City, Zip Code, Country
email veritass@inbox.lv
web http://vvagency.lv

- Year when it was created - 2000
- Which kind of professionals launched the project?

- school teachers
- librarians
- disabled people teachers
- others (specify) children with special needs, elderly

Main goals - to promote ETR development in Latvia, ensure available information for different social groups

Main target public - elderly, people with special needs, dyslexia, aphasia, blind people, hard hearing, functional illiterates, immigrants

- Do you work in cooperation with other institutions/associations (e.g.: adult education schools, libraries, centres for disabled people, immigrant associations, , etc).

- No
- Yes (please, specify)

.....
.....
....

- How many people are working in your organization?
Full time 0
Part time .....0 (Only volunteers)

- Can you summarize its activities in a few words?.....

.....
.....
....

- Who stands behind?

- Public administration (local, regional, national) .....
- Private institutions .....
- Depends of projects

- If supported by public administration, which Departments are involved? (Education, Culture, Welfare ..)

.....

- Approximate estimate budget for the year 2005-2006 (in €) .....
- Are there other institutions/organizations in your country similar to yours?
 No
 Yes
Name and brief description of them.....
.....
.....
.....
- Does your organization publish books?
 No → Which publishing houses are involved?.....
.....
→ Do you think these publishing houses would agree on co-editions with other countries? (some words about pros and cons of this possibility).....
.....
 Yes
→ Would you agree on co-editions with other countries? (some words about pros and cons of this possibility) Yes. It is depend on conditions of co-edition
- In which language/s are books published – only Latvian
- How many books ETR have been published in your country, as a whole? 4
- How many titles in average are published per year? No constant
- What is the average of copies per title? 2000
- Price range: between 2 and 4 €
- Have you got a logo?
 No
 Yes (please, reproduce it here)

- How do you grant it? (Need for application? Internal commission for validations? Proof reading from collaborating centers, etc.)
Need for application.

.....
...
.....
...
.....
..

Let us know your “best sellers” : “My body”, Fairy Tales”, “Novels”

Newspapers

- Do you publish a newspaper?
 No But we have one edition
 Yes
  - Title and language News paper in ETR
What are your target readers? People with special needs
  - Is it printed or electronic? Printed
  - How many estimated readers has it - 5 institutions
  - How do you distribute it? (in case of printed copies)
sold (price) .....
send to subscribers (how many subscribers) .....

Other projects

Do you work on other ETR projects?

- No
 Yes

Can you explain them in a few words?

1. We have project on 20 youngsters with mental disorder and their facilitators.
2. Other project will start on January – Research projects on statistical data about potential reader of ETR in Latvia (will be include almost all target group)

1. The name of the organisation is Easy-to-Read Agency
2. Your country is Latvia **LATVIA**
3. The main goals are to promote accessibility of information to everybody who has difficulties with perception of written text and verbal communication. To ensure effective and qualitative implementation of Easy-to-Read in Latvia in order to provide human rights based on coexistence.
4. Can you summarize your activities in a few words? To transform the language of the text making it easier for reading; to publish prepared editions; to establish groups of readers for target group; educate public affairs sections in different institutions and make positive attitude toward people with special needs.
5. When did you start your work? 2000
6. Which professionals launched the project? (educators, librarians, special education needs teachers, etc.) Yes, we are cooperating with different professionals
7. How many people are there working full time?-----
8. Which was (and/or is) the main public target? Supportive policy making for easy-to-Read in all state
9. Who stands behind? -----
10. Is your organization publicly funded? No
11. How do you get your funds? Only projects
12. If it is supported by public administration, which are the departments involved? (Education, Culture, Welfare...)------
13. Are there other institutions/organizations in your country similar to yours? With similar target group but with different purpose and mission
14. Do you publish books? Yes
15. How many *easy-to-read* books have been published in your country? 4

16. How many publishing houses have been involved? 2
17. What is the title average per year? Not constant
18. And the average of copies per title? 2000
19. Price range: between 1,20 LS--- 2,00 Ls and 2,00 Eur --- 3,50 Eur
20. Have you got a logo for the *easy-to-read* materials? Yes
21. What are the requirements needed to obtain the logo from your institution? We are working on this now
22. Which process do you follow to give it? At working level
23. Can you tell me which are your “best sellers” : “”
24. Educational handbook “My body”
25. Novels of Latvian novelist Rudolfs Blaumanis.

Newspapers

26. Do you have a newspaper? Yes. Just one (it was only project result)
27. For whom? Offenders with special needs
28. How many readers has your newspaper? Small group
29. How do you distribute your newspaper? There were working social services, special educators, volunteers.
30. Do you use your experience to work on other projects? Yes.

You are very welcome and have a great success!!!!

Vita

Annex 2

Material de l'Associació Lectura Fàcil

Documentació Jornades

JORNADES INTERNACIONALS DE LECTURA FÀCIL 7-8 D'OCTUBRE DE 2005

Les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil, les primeres de l'Estat espanyol, s'han organitzat arran de la reunió fundacional de la International Esay-to-Read Network amb la voluntat, d'una banda de propiciar l'intercanvi d'experiències i d'inquietuds entre les persones que treballen en Lectura Fàcil i, de l'altre, de donar difusió d'aquests esforços entre les persones interessades. S'han celebrat els dies 7 i 8 d'octubre a la Residència d'Investigadors c/Hospital, 64

El programa contemplava tres blocs de treball: el divendres dia 7 diversos ponents varen tractar **l'alfabetització de joves i adults** des de diferents perspectives, a escala internacional i també des de Catalunya i Espanya.

El dissabte al matí les intervencions giraren a l'entorn de **l'elaboració i disseny de materials de Lectura Fàcil**. Professionals de Noruega, Finlàndia i Itàlia exposaren les seves experiències respecte a la publicació i ús d'aquests materials.

El dissabte a la tarde van tenir lloc dues taules rodones. En la primera es va debatre sobre **les polítiques de foment de la lectura practicada per institucions públiques i privades**. Representants significats de l'Estat, la Generalitat, la ciutat de Barcelona i institucions privades rellevants exposaren les seves actuacions en aquest àmbit. La segona taula rodona va donar la veu a les **institucions que representen els col·lectius d'usuaris potencials de Lectura Fàcil**, immigració, sords, escoles d'adults, persones amb dificultats de comprensió.

Les Jornades varen comptar també amb una exposició de llibres de lectura fàcil i de posters explicatius d'algunes de les institucions i entitats que col·laboren amb l'Associació Lectura Fàcil.

Assistí a la sessió d'obertura la consellera de Benestar i Família, Hble. Sra. Anna Simó, la directora general de Cooperació Cultural, Sra. Assumpta Bailac, i la subdirectora d'Ordenació curricular i Programes Educatius Sra. Pepita Corominas; conduí l'acte d'obertura el president de l'Associació Lectura Fàcil, Sr. Arcadi Oliveras i la directora de les Jornades Sra. Carme Mayol exposà el programa de treball.

Un públic nombrós (170 inscrits), va seguir amb atenció el desenvolupament de les Jornades. Hi assistiren majoritàriament

professionals del món de la cultura, persones que treballen en la difusió de la lectura, aquells que atenen a col·lectius d'usuaris potencials i estudiants universitaris.

Les presentacions dels diferents ponents foren de gran interès i generaren un debat molt viu i dinàmic.

El vice-president de l'Associació Lectura Fàcil, Sr. Miquel Casanovas pronuncià un breu discurs de cloenda i llegí les conclusions.

Les Jornades finalitzaren amb una copa de cava que va oferir l'Associació Lectura Fàcil a tots els assistents. Participants estrangers oferiren flors, bombons i discursos d'agraïment als organitzadors de les Jornades.

JORNADAS INTERNACIONALES DE LECTURA FÁCIL Barcelona, 6 – 8 de octubre de 2005

CONCLUSIONES FINALES

Las Jornadas Internacionales de Lectura Fácil han ido precedidas por dos hechos importantes y significativos. Por un lado, la inauguración de una exposición explicativa sobre qué es y qué pretende la Lectura Fácil; por otro, y muy importante, la fundación de la International Easy-to-Read Network, la Red Internacional de Lectura Fácil, y la constitución de su Comité Ejecutivo. Esta Red está abierta a autores, periodistas, ilustradores, bibliotecarios y otros agentes relacionados con la lectura, y tiene como objetivo proporcionar una plataforma internacional para la cooperación mediante el intercambio de experiencias, la formación y la investigación.

Proximamente aparecerá la información correspondiente en las webs de las entidades fundadoras.

Después de dos días de intenso trabajo, formulamos las siguientes conclusiones:

1. La idea de la Lectura Fácil nace del concepto de democracia lectora. Es un intento decidido de superación de las desigualdades.
2. Se constata que existe un porcentaje importante de población que no dispone de materiales de lectura adecuados a sus posibilidades. Una parte significativa de este sector, temeroso del desprestigio social, puede preferir no leer a reconocer su necesidad de materiales especiales. Podemos decir que de alguna forma estos ciudadanos son expulsados del ámbito de la lectura.
3. Un número elevado de ciudadanos, sin embargo, ni siquiera saben leer. Por ello es esencial promover procesos de alfabetización que faciliten la adquisición de la palabra oral y escrita para compartir sentimientos e ideas que permitan socializar intereses y cooperar en la humanización de la sociedad.
4. Es imprescindible contar con materiales de lectura fácil para que la lectura se convierta en una herramienta de inclusión social. En especial, es preciso disponer de materiales de lectura muy elementales y progresivos para uso de las personas inmigradas.
5. Vemos la necesidad de implicar a toda la cadena de producción de material de lectura (autores, traductores, ilustradores, adaptadores, editores, distribuidores, librerías...) en la confección de libros y otros materiales, de manera que sean asequibles a todos los segmentos de población.

6. Los responsables políticos valoran positivamente que se produzcan y difundan materiales de Lectura Fácil. Consideran muy importante la labor que en este sentido viene realizando la Associació Lectura Fácil, las bibliotecas públicas y el Grupo de Trabajo del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.
7. Se ha planteado la necesidad de que las administraciones apoyen la compra de libros de Lectura Fácil para las bibliotecas. Asimismo, conviene que contribuyan a la producción de nuevos materiales mediante diferentes estímulos, con el fin de conseguir que la cadena editorial en su conjunto, des del autor hasta el lector, cuenten con un apoyo económico efectivo.
8. La Associació Lectura Fácil se compromete a impartir la formación que se considere oportuna para continuar introduciendo la Lectura Fácil en el país. La Fundación Bertelsmann ha puesto su plataforma virtual al servicio de esta formación.
9. Pedimos a las administraciones públicas y a otras fundaciones privadas comprometidas con la difusión de la lectura que consideren la posibilidad de colaborar con la Associació en sus actividades de difusión de la Lectura Fácil.
10. Es preciso considerar la promoción de la Lectura Fácil como una actividad transversal que implica a diferentes agentes sociales y administraciones públicas. Entendemos que la colaboración con todas ellas es importante para promover nuestra labor.
11. Es importante fomentar el hábito de la lectura. Las bibliotecas escolares pueden ayudar a los usuarios y colaborar con las entidades para desarrollar este programa.
12. Es imprescindible que la redacción de la Ley del Libro, Lecturas y Bibliotecas tenga en cuenta la necesidad de producir, distribuir y difundir los materiales de Lectura Fácil.

Acords de la Xarxa Internacional I JORNADES INTERNACIONALS DE LECTURA FÀCIL

S'ha arribat als següents acords:

- S'ha constituït un Comitè de Treball amb un representant de cadascun dels països assistents a les Jornades, que serà operatiu fins a la propera trobada de la xarxa (probablement per un període d'entre 2 i 3 anys).
- S'ha escollit com a director del Grup de Treball el Sr. Brør Tronbacke, director del Centre per a la Lectura Fàcil de Suècia.
- El Comitè de Treball considerarà la possibilitat d'admetre nous representants d'altres països.
- L'objectiu del Comitè és treballar sota les directrius de la xarxa per a la Lectura Fàcil.
- Suècia serà el país responsable de la creació d'una pàgina web de Lectura Fàcil en cooperació amb Finlàndia i Noruega.
- Cadascun dels països que constitueixen la xarxa per a la Lectura Fàcil proporcionarà en el seu propi lloc web informació en anglès que es difondrà també a la pàgina web de la Xarxa per a la Lectura Fàcil.
- Fóra aconsellable que aquesta informació seguís un patró comú. El Comitè de Treball està preparant un esborrany de qüestionari que es penjarà a la pàgina web de la Lectura Fàcil i que cadascun dels membres de la xarxa respondrà, amb l'ànim d'informar sobre els seus projectes de Lectura Fàcil a la resta de membres.
- La pàgina web ha d'incloure un panell de missatges i enllaços a les organitzacions participants dels diferents països.
- Tots els membres del Comitè de Treball hauran de declarar que accepten els principis de la Xarxa per a la Lectura Fàcil, tal com es presenta a la pàgina web. Aquest és un requeriment imprescindible per a formar-ne part.
- La Xarxa per a la Lectura Fàcil provarà de treballar de forma coordinada amb l'IFLA i amb les altres organitzacions existents que promouen la Lectura Fàcil.

Jornades Internacionals de Lectura Fàcil

Barcelona, 6 a 8 d'octubre de 2005

Informació pràctica

Preu d'inscripció		Lloc de celebració
Membres de: COBDC Membres Easy-to-Read Network Estudiants universitaris	50 €	Exposició: Biblioteca Francesca Bonnemaison c/ Sant Pere més Baix, 7 08003 Barcelona
Altres	70 €	Adreça de les Jornades: Residència d'Investigadors c/Hospital, 64 08001 Barcelona

Butlleta d'inscripció a les jornades

Nom .....

Adreça .....

.....

Telèfon .....

Correu electrònic .....

Lloc de treball .....

Pagament:

Membres COBDC   Estudiants
Membres Easy-to-Read Nrywork   Altres

Transferència bancària a : Banc Sabadell 0081 0105 19 0001304936

Important: per fer efectiva la inscripció, envieu sisplau aquesta butlleta juntament amb el comprovant de la transferència al fax 93 319 78 74.

Places limitades. Només s'acceptaran inscripcions a l'inici de les jornades si queden places disponibles

Lectura fàcil

Us convidem a participar en les primeres jornades que es fan a Barcelona, i a tot l'Estat, sobre lectura fàcil, un concepte especialment desenvolupat als països nòrdics i que cada vegada desvetlla més interès entre professionals de diferents àmbits.

Què són els materials de lectura fàcil? Són aquells que han estat elaborats amb especial cura per ser llegits i entesos per persones que, per motius diversos, tenen dificultats lectores o de comprensió.

L'Associació Lectura Fàcil treballa per potenciar l'edició i difusió d'aquests materials, sobretot llibres. Manté contactes amb institucions nacionals i internacionals que comparteixen aquest objectiu, i estableix amb elles convenis de col·laboració.

Enguany, Barcelona acull la trobada fundacional d'una xarxa electrònica de lectura fàcil, constituïda per entitats i professionals d'arreu del món. Amb aquest motiu, hem organitzat aquestes Jornades que s'inauguraran amb una exposició sobre materials elaborats amb els criteris que defineixen la lectura fàcil.

Volem que les Jornades siguin el fòrum més idoni per compartir experiències, detectar mancances i obrir vies de col·laboració entre totes aquelles persones que treballen perquè la lectura arribi a tots els ciutadans sense excepció.

Associació Lectura Fàcil

Seu de les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil

Residència d'Investigadors

C/ Hospital, 64

Barcelona

Tel. 934 438 610

Seu de l'exposició Materials de Lectura Fàcil

Biblioteca Francesca Bonnemaison

C/ Sant Pere més Baix, 7

08003 Barcelona

Tel. 932 687 360

Més informació a:

www.lecturafacil.net · www.cobdc.org · www.lattlast.se

lecturafacil@cobdc.org

Les organitzen:

Associació Lectura Fàcil

Centre for Easy-to-Read (Estocolm)

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-
Documentalistes de Catalunya (COBDC)

Hi col·laboren:

Generalitat de Catalunya
Institut de les Lletres Catalanes

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Xarxa de Biblioteques Municipals

Biblioteques de Barcelona

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Ajuntament de Barcelona
Institut de
cultura

2005
ANY DEL
LIBRE
I LA LECTURA. Activitat dins el marc de l'Any del Llibre i la Lectura 2005

Lectura Fàcil

Jornades Internacionals

Constitució de la
International Easy-to-Read Network

Barcelona, 6–8 d'octubre de 2005

dj
6 Dijous, 6 d'octubre

Sessió inaugural

- 17.00 h International Easy-to-Read Network Meeting
(sessió tancada)
- 19.30 h Inauguració de la International Easy-to-Read Network i de l'exposició de Materials de Lectura Fàcil, a càrrec de Ferran Mascarell, regidor de Cultura, Ajuntament de Barcelona
Benvinguda dels presidents de les entitats organitzadores
- 20.30 h Recepció

dv
7 Divendres, 7 d'octubre

L'alfabetització: un repte en la societat de la informació

- 9.00 h Liurament de documentació
- 9.30 h Sessió d'obertura de les Jornades
- 10.00 h The International Easy-to-Read Network: Goals and Strategies, Ideas for Cooperation
Brer Tronbacke. Director, Centre Easy-to-Read
- 10.30 h Pausa i cafè
- 11.00 h Literacy for Adult People: an International Overview
Prof. Mats Myrberg
- 12.30 h Experiències en l'alfabetització d'adults
Miquel Casanovas. Vicepresident, ALF
- 16.00 h L'alfabetització, eina d'integració social
Arcadi Oliveres. President, ALF
- 17.00 h Pausa i cafè
- 17.30 h Accés a la informació per a tothom: una prioritat de la UNESCO
Agustí Colomines. Director, Centre UNESCO Catalunya
- 18.30 h Un camí per a la inclusió dels immigrants en un context bilingüe: la lectura fàcil
Jordi Porta. President, Òmnium Cultural
- 19.30 h Preguntes i debat

ds
8 Dissabte, 8 d'octubre

L'elaboració de materials de Lectura Fàcil

- 9.30 h Interaction over Boundaries: Illustrations, Layout, Text and the Reader
Inger Fredriksson. Editor
- 10.30 h Pausa i cafè
- 11.00 h Observations and Experience from writing Easy-to-Read Text
Johan Werkmäster. Autor i adaptador
- 12.00 h Observations and Experience from writing Easy-to-Read News Information
Emmanuela Piamontese. Editora, "Due Parole"
Mats Ahlsén. Coeditor, "8 SIDOR"
- 13.00 h Preguntes i debat

Taules rodones

- 16.00 h Polítiques de foment de la lectura
Mª Antonia Carrato. Subdirectora gral. Coordinació Bibliotecària, Ministerio de Cultura
Gabriel Planella. Cap Àrea Biblioteques, Generalitat de Catalunya
Marta Clari. Directora, Consorci de Biblioteques de Barcelona
José A. Merlo. Subdirector, Fundación Germán Sánchez Ruipérez
Michaela Hertel. Directora, Fundación Bertelsmann
Moderador: Eugènia Serra, presidenta del COBDC
- 17.30 h Pausa i cafè
- 18.00 h Perspectives i propostes de col·laboració
Miquel À. Essomba. Vicedegà, Fac. Ciències Educació (UAB)
M. Josep Filgueiras. Psicòloga, Fundació EIR
Lola Burgos. Bibliotecària, Centre Penitenciari de Joves
Juan Valenzuela. Coordinador, Formació de FESCOA
Fina Niubó. Mestra, CFA Manuel Sacristán CCOO
Moderador: Àlex Cosials, vocal de la Junta del COBDC
- 19.30 h Conclusions i acte de cloenda
- 20.00 h Cava de comiat

(Hi haurà traducció simultània)

Butlleta d'inscripció a les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil

Nom

Adreça

Telèfon

Institució / biblioteca

Adreça electrònica

Membre de la Easy-to-read Network
Estudiant universitari

SI SI

NO NO

Preu d'inscripció: 70 €

50 €: membres ALF, COBDC, Easy-to-Read Network i estudiants que ho acreditin

El pagament es farà per transferència bancària a: Associació Lectura Fàcil
Banc Sabadell 0081 0705 19 0001304936

Per formalitzar la inscripció, si us plau envieu aquesta butlleta juntament amb el comprovant de la transferència i fotocòpia de l'acreditació al fax: 93 319 78 74, o a l'adreça: COBDC - C/Ribera, 8, pral. 08003 Barcelona.

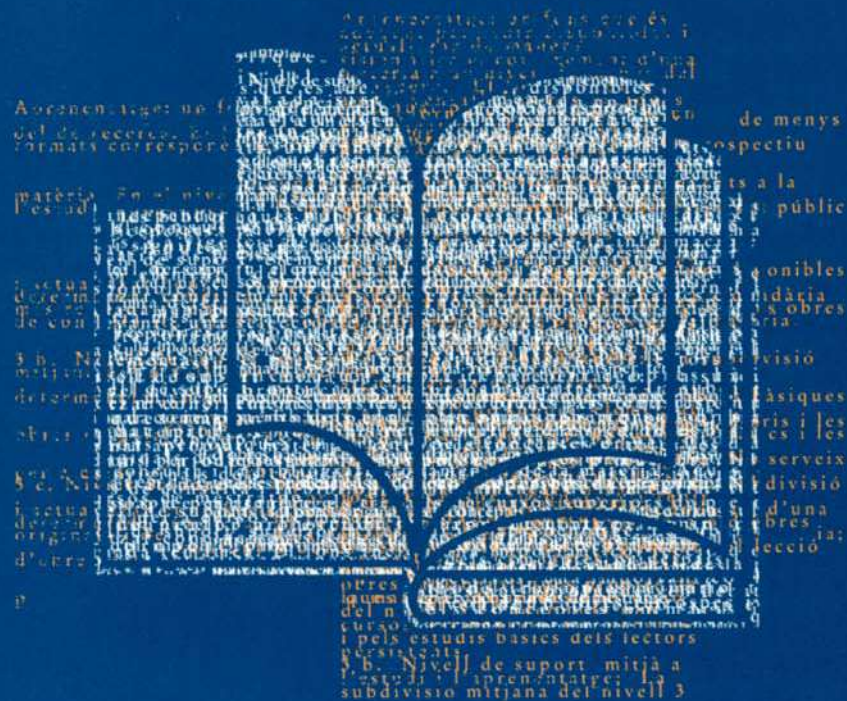
Places limitades. Només s'acceptaran inscripcions a l'inici de les jornades si queden places disponibles.

Directrius per a materials de lectura fàcil

eines per a la biblioteca { 1

DIRECTRIUS PER A MATERIALS DE LECTURA FÀCIL

Bror Ingemar Tronbacke

Sumari

Resum	5
1 La necessitat de materials de lectura fàcil	6
1.1 ¿Què és lectura fàcil?	6
1.2 L'aspecte democràtic	6
1.2.1 Les Normes Estàndard de les Nacions Unides	7
1.2.2 El Manifest de la UNESCO per a la Biblioteca Pública	8
1.2.3 La Carta del Lector	8
1.2.4 El Grup de Treball de l'IFLA sobre alfabetització	9
1.3 Grups destinataris	10
1.3.1 Discapacitats (persones amb una minusvalidesa o disfunció)	13
• Discapacitats mentals	13
• Persones amb problemes de lectura	14
• Persones amb MBD/DAMP	15
• Autistes	15
• Sords de naixement o amb sordesa precoç	16
• Persones sordes i cegues	16
• Afàsics	17
• Gent gran, persones parcialment senils	18
1.3.2 Lectors amb suficiència limitada en la llengua oficial o predominant	18
• Immigrants recents i altres parlants de llengua no nativa	19
• Analfabets funcionals i persones en desavantatge educatiu	19
• Nens	19
1.4 ¿És possible unificar les necessitats de grups diferents?	19
1.5 Llegir i entendre	21
1.6 Nivells de dificultat	22

2	Gèneres i mitjans	22
2.1	Literatura	22
2.2	Notícies i informació sobre la societat	23
2.3	Revistes	23
2.4	Materials no impresos	24
3	La feina d'edició	25
3.1	¿Què fa que una història sigui de lectura fàcil?	25
3.2	La importància de les il·lustracions	27
3.3	El treball amb diaris	28
3.4	Informació de lectura fàcil sobre la societat	29
4	El disseny, etc.	30
4.1	Disposició gràfica i disseny	30
4.2	Paper, tipografia i impressió	30
4.3	Logotipus, ressenya de la coberta posterior	31
5	El procés de publicació	31
5.1	Publicació	31
5.2	Economia	32
6	Informació i màrqueting	33
6.1	El màrqueting crea demandes especials	33
6.2	Representants de la lectura	34
6.3	El paper de les biblioteques	36
	Glossari	37
	Un exemple	41
	Tipus recomanats de lletra	44
	Fonts bibliogràfiques	45

Resum

Aquestes directrius tenen dos propòsits principals: 1) descriure la natura i la necessitat dels productes de lectura fàcil i identificar alguns dels principals grups destinataris; 2) oferir suggeriments als editors de materials de lectura fàcil i per a aquelles organitzacions i agències que serveixen les persones amb dificultats per a la lectura.

L'accés a la cultura, la literatura i la informació és un dret democràtic. Per a exercir aquest dret, moltes persones, a causa d'una minusvalidesa o del fet de tenir limitades les seves habilitats de llegir i escriure, necessiten accedir a materials de lectura fàcil.

Els productes de lectura fàcil els necessiten persones que tenen diversos nivells de discapacitat lectora. En una gran part, les necessitats dels diferents grups són similars, i és possible de cooperar entre diversos països en la producció de materials de lectura fàcil. Les biblioteques juguen un paper clau en el camp de la lectura fàcil.

Esperem que aquestes directrius estimularan i contribuiran a la publicació de materials de lectura fàcil i proporcionaran informació útil per a la feina d'edició i d'assistència domiciliària.

1 La necessitat de materials de lectura fàcil

1.1 ¿Què és lectura fàcil?

Hi ha dues definicions una mica diferents del terme “lectura fàcil”. L’una es refereix a l’adaptació lingüística d’un text que el fa més fàcil de llegir que el text mitjà, però que no el fa més fàcil de comprendre; l’altra es refereix a l’adaptació que fa més fàcils tant la lectura com la comprensió.

1.2 L’aspecte democràtic

El fet que tothom ha de tenir accés a la cultura, la literatura i la informació –i en una forma entenedora– és un *dret democràtic*. És de vital importància que tots els ciutadans siguin capaços de rebre informació sobre el que està passant a la societat. Per tal d’exercir un dret democràtic i de controlar la pròpia vida, una persona necessita estar ben informada.

La qualitat de vida és també un factor important. Poder llegir dona a la gent una quantitat tremenda de confiança en ells mateixos, i la capacita per a ampliar la seva visió del món i per a prendre el control de les seves pròpies vides. A través de la lectura, la gent és capaç de compartir idees, pensaments i experiències, i de créixer com a éssers humans.

La promoció de la lectura i la necessitat de materials de lectura fàcil es basen fortament en les Normes Estàndard de les Nacions Unides, el Manifest de la UNESCO per a la Biblioteca Pública, la Carta del Lector de l'Associació Internacional d'Editors i el Comitè Internacional del Llibre. L'IFLA també està estudiant la possibilitat d'establir un nou Programa Fonamental per a la Promoció de l'Alfabetització i la Lectura a través de les biblioteques.

1.2.1 Les Normes Estàndard de les Nacions Unides

El 1993 les Nacions Unides van adoptar un document titulat *Les Normes Estàndard sobre l'Equiparació d'Oportunitats per a les Persones amb Discapacitats*. Les normes estàndard no són pas obligatòries, però esdevindran normes de costum quan siguin posades en pràctica per un gran nombre d'estats. La norma número 5 declara que els governs haurien de desenvolupar estratègies per fer els serveis d'informació i la documentació accessibles als diferents grups de persones amb discapacitats, i haurien d'encoratjar els mitjans, especialment la televisió, la ràdio i els diaris, a fer accessibles els seus serveis. La norma número 10 diu que les persones amb discapacitats haurien de poder participar en les activitats culturals sobre una base igualitària, i que els estats haurien de desenvolupar i implementar mètodes per a crear literatura, pel·lícules i teatre accessibles a persones amb discapacitats.

1.2.2 *El Manifest de la UNESCO per a la Biblioteca Pública*

El novembre de 1994 la UNESCO va publicar un *Manifest per a la Biblioteca Pública*. El manifest proclama la creença de la UNESCO en la biblioteca pública com una força viva per a l'educació, la cultura i la informació, i com un agent essencial per a l'assoliment de la pau i el benestar espiritual dins les ments dels homes i les dones.

“Els serveis de la biblioteca pública són prestats sobre la base de la igualtat d'accés per a tots, sense distinció d'edat, sexe, religió, nacionalitat, llengua o estatus social. S'ha de proporcionar serveis i materials específics a aquells usuaris que no poden, per qualsevol motiu, utilitzar els serveis i materials normals, per exemple les minories lingüístiques, les persones amb discapacitats o bé que són a l'hospital o a la presó.”

1.2.3 *La Carta del Lector*

L'Associació Internacional d'Editors i el Comitè Internacional del Llibre van adoptar conjuntament la Carta del Lector el 1992. La carta declara que la lectura és la clau del nostre patrimoni cultural i científic i promou la comprensió internacional. La democràcia depèn de gent ben informada. La paraula impresa és un element essencial en la capacitat crítica d'un individu. La lectura és crucial per al desenvolupament personal de l'individu i per a la seva visió del món exterior i de l'altra gent.

La carta també estableix que els editors tenen obligacions envers els lectors. Han de tendir a la qualitat en termes d'edició, producció i servei. Han d'esforçar-se per a cobrir les necessitats socials de diversos grups de població i, si és necessari, buscar subvencions quan la publicació fos impossible d'una altra manera.

Hi ha una necessitat d'informació sobre la lectura. Per als editors, les biblioteques i altres proveïdors d'informació, l'única manera de posar la lectura a l'abast de tothom és treballar en col·laboració amb organitzacions culturals, educatives i socials que es comprometen en la promoció de la lectura. Una aital aliança d'interessos públics i privats ofereix la millor esperança de cobrir les necessitats universals de lectura.

1.2.4 El Grup de Treball de l'IFLA sobre alfabetització

L'IFLA ha posat atenció durant molts anys en el problema de l'alfabetització i en la necessitat de materials de lectura fàcil. Hi ha una proposta per a un nou Programa fonamental de l'IFLA sobre la promoció de l'alfabetització i la lectura a través de les biblioteques. Un grup de treball està estudiant actualment la viabilitat d'establir un nou Programa Fonamental sobre Alfabetització i Biblioteques. Un programa fonamental així reconeixeria clarament la importància de les biblioteques en la campanya per a l'alfabetització mundial.

A través d'aquest programa, l'IFLA ampliaria i desenvoluparia les seves estratègies per a donar suport a l'alfabetització i a la promoció de la lectura, i consideraria de quines maneres el suport a l'alfabetització i la lectura es pot desenvolupar, a la pràctica, arreu del món.

“L'analfabetisme és un problema global, i restringeix l'accés a la informació. L'accés igualitari a la informació és essencial per a tothom, per a possibilitar de fer tries independents i de prendre decisions informades en totes les àrees de la seva vida diària.” El programa fonamental proposat també diu que: “hi ha una necessitat de millorar la provisió d'una varietat de materials de lectura a les biblioteques, per tal de proporcionar oportunitats d'accés igualitari a la informació a aquells que no tenen prou habilitat en la lectura. S'haurien de proporcionar materials d'interés tant per a adults com per a nens. Aquest material pot ser en suports no tradicionals, com ara literatura de lectura fàcil, llibres en llenguatge de signes, en lletra gran, audiollibres, vídeos, etc.”

1.3 Grups destinataris

Hi ha moltes causes de les dificultats de lectura i diversos tipus d'individus que, per una discapacitat o algun altre problema, poden beneficiar-se dels materials de lectura fàcil.

Primerament, podem identificar dos grans grups:

- **persones amb una discapacitat** que tenen una necessitat intrínseca de productes de lectura fàcil,

- **lectors amb llenguatge o habilitats de lectura limitats**, que, durant un temps determinat, trobaran útil aquest tipus de material. Per a aquestes persones els productes de lectura fàcil poden ser una porta oberta i un aprenentatge útil. Poden crear interès i proporcionar una oportunitat per a millorar les habilitats de lectura.

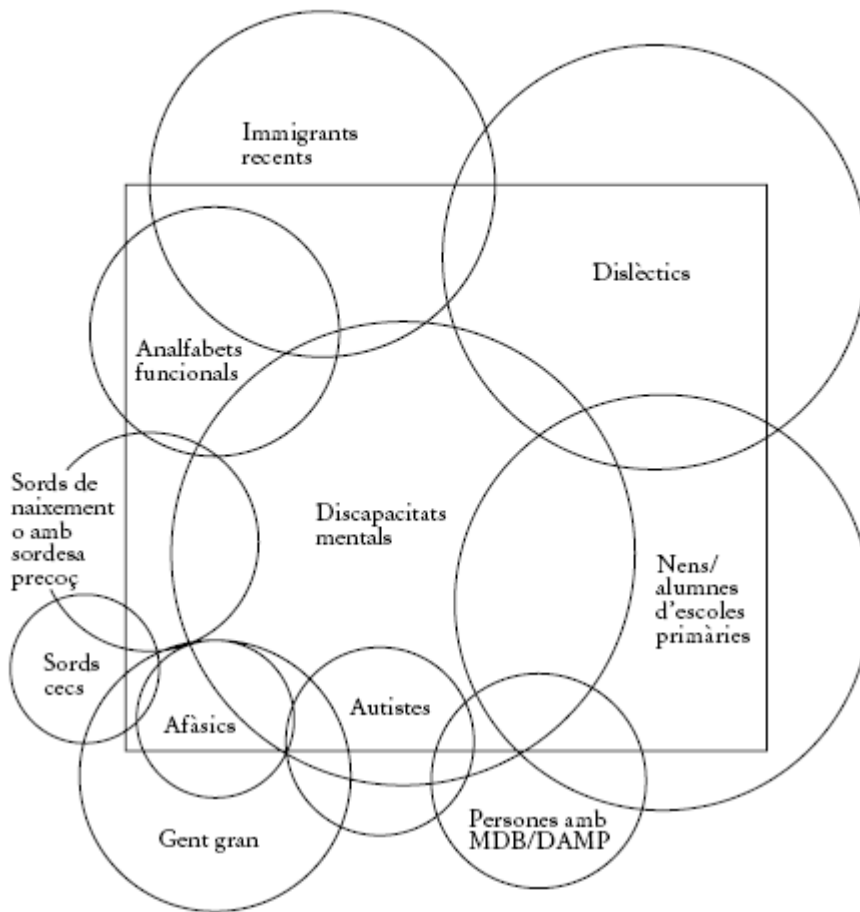
També podem subdividir els usuaris de materials de lectura fàcil en:

- adults,
- joves i
- nens

Aquesta publicació s'ocupa sobretot dels materials per a adults i joves. A continuació es descriuen els principals grups de població que poden beneficiar-se de materials de lectura fàcil.

La figura 1 il·lustra gràficament dos punts: a) els grups que troben útils els materials de lectura fàcil sovint se solapen, i b) per regla general, no totes les persones d'un grup destinatari tenen la necessitat de materials de lectura fàcil.

Figura 1. Il·lustració gràfica dels grups destinataris de materials de lectura fàcil, on els cercles representen, aproximadament, els grups, i el quadrat la necessitat de materials de lectura fàcil.

1.3.1 *Discapacitats (persones amb una minusvalidesa o disfunció)*

Diverses discapacitats poden causar problemes de lectura i crear una necessitat de materials de lectura fàcil. Un individu pot tenir múltiples discapacitats.

- **Discapacitats mentals**

Algunes vegades, els termes minusvàlid o discapacitat mental, o persona retardada, o persones amb dificultats d'aprenentatge, són utilitzats indistintament.

El grau de discapacitat intel·lectual està relacionat amb la capacitat intel·lectual i amb el desenvolupament social i personal. La discapacitat mental sovint és categoritzada en tres nivells:

- lleugera
- moderada
- severa

Una discapacitat mental lleugera pot estar a prop de la intel·ligència normal. Moltes persones amb una discapacitat mental lleugera són capaces de llegir força bé textos senzills. Alguns d'aquells que tenen una discapacitat moderada poden també aprendre a llegir textos curts de lectura fàcil. Aquells amb una minusvalidesa severa no poden llegir per ells mateixos, però poden disfrutar-ne si tenen algú altre que els llegeixi.

No hi ha necessitat de classificació ulterior. Les diferències, necessitats i possibilitats individuals són més importants que una classificació basada en el quocient intel·lectual.

Una estimació bona és que al voltant d'un u per cent de la població del món és intel·lectualment discapacitada. En els països altament desenvolupats aquesta xifra és normalment més baixa, i en els menys desenvolupats hom pot esperar un percentatge més alt, a causa de la manca de nutrició, tractament, atenció mèdica, etc.¹

- **Persones amb problemes de lectura**

L'expressió “problemes de lectura” és difícil de definir. És una expressió àmplia per a una varietat de condicions. Una característica comuna és la discrepància entre el nivell intel·lectual i l'interés d'una persona i la seva capacitat i comprensió lectora.

Els dislèctics constitueixen un grup particular amb problemes de lectura. La dislèxia es defineix com la incapacitat d'aprendre a llegir i escriure bé malgrat una intel·ligència normal i un esforç suficient.

Els dislèctics tenen dificultats en descodificar les paraules i/o en lletrejar-les, però no hi ha problema a l'hora de comprendre un text. Un cinc o un deu per cent estimat de la població del món té dislèxia. No obstant això, no tots ells necessiten materials de lectura fàcil.²

---

1. The Swedish Handicap Institute, Estocolm.

2. European Dyslexia Association, Brussel·les.

- **Persones amb MBD/DAMP**

MBD és una abreviatura de disfunció mínima cerebral³ i DAMP ho és de dèficit en l'atenció, el control motor i la percepció.⁴ MBD/DAMP s'usa com a terme genèric per a descriure símptomes de trastorns de concentració, motrius i de percepció.

Els diagnòstics diuen que aproximadament un 1,2 per cent de la població del món occidental neix amb una severa MBD/DAMP. D'un 3 a un 6 per cent addicional neix amb una disfunció de lleugera a moderada. MBD/DAMP no és una discapacitat intel·lectual, malgrat que no és rara una combinació de MBD/DAMP amb discapacitat intel·lectual.⁵

Dificultats de concentració i trastorns de percepció sovint condueixen a problemes de lectura, escriptura i aprenentatge en general. Els símptomes de MBD/DAMP, generalment, disminueixen al llarg del temps; alguns dels afectats, malgrat tot, trobaran d'ajut els materials de lectura fàcil.

- **Autistes**

L'autisme és una minusvalidesa que es manifesta per trastorns del contacte i un caràcter introvertit. Menys del 0,01 per cent de la població del món és autista. Molts d'ells pateixen minusvalideses addicionals.⁶

---

3. "Minimal Brain Dysfunction" a l'original.

4. "Deficit in Attention, Motor control and Perception" a l'original.

5. Swedish Association for Disabled Children and Young People, Estocolm.

6. Autism Europe, Brussel·les.

- **Sords de naixement o amb sordesa precoç**

Les persones que han nascut sordes també es coneixen com a sords des de la infància o amb sordesa precoç. Han estat sordes des del naixement o des d'una etapa primerenca de la seva vida. A causa de la sordesa, el desenvolupament del llenguatge oral ha estat impedit o severament mancat. Moltes persones sordes des del naixement tenen el llenguatge dels signes com a la seva primera llengua i es comuniquen bé mitjançant aquest llenguatge. Quan es tracta del llenguatge escrit, tanmateix, sovint tenen una comprensió limitada de les abstraccions, metàfores o jocs de paraules.

Aproximadament del 0,1 al 0,2 per cent de la població del món ha nascut sorda.⁷

- **Persones sordes i cegues**

Les persones sordes i cegues poden dividir-se en els següents grups:

- persones que han nascut sordes i cegues (o que s'hi han tornat en un estadi primerenc de la vida)
- persones que es queden sordes i cegues més endavant de la vida.

Les persones que han nascut sordes i cegues es comuniquen per mètodes tàctils i tenen una comprensió limitada del llenguatge escrit, així com de l'oral. Sovint necessiten materials de lectura fàcil transcrits en braille.

---

7. Swedish National Association for the Deaf, Estocolm.

Les persones que s'han quedat sordes i cegues més tard poden ser primer sordes o primer cegues. Aquells qui són sords d'entrada i després s'han quedat cecs tenen el llenguatge dels signes com la seva primera llengua. Consideren el text imprès com un idioma estranger i sovint tenen una comprensió limitada de les metàfores. També ells poden trobar útils els materials de lectura fàcil en braille.

Aquells qui són primer cecs i després es queden sords tenen el llenguatge parlat com a la seva primera llengua, i les seves habilitats en braille són sovint comparables a les dels cecs que no són sords.

Menys del 0,005 per cent de la població és sorda i cega i la majoria d'ells són grans.⁸

- **Afàsics**

L'afàsia és un desordre de la parla causat per l'impediment dels centres cerebrals passius i actius de la parla, sovint causat per un desordre cerebrovascular, tumor cerebral o traumatisme cerebral per accident. Les malalties orgàniques que afecten el cervell, per exemple l'esclerosi múltiple o la malaltia de Parkinson, poden causar afàsia en les seves formes avançades.

Els afàsics tenen problemes en l'ús actiu del llenguatge. No hi ha minva en la intel·ligència. De vegades, arriben paràlisis semilaterals i restriccions en la memòria. L'afàsia pot dividir-

---

8. World Blind Union, Toronto.

se en diverses formes amb símptomes variats. La necessitat de materials de lectura fàcil varia entre les persones amb afàsia d'acord amb el grau o extensió dels seus símptomes.

Menys del 0,5 per cent de la població del món pateix d'afàsia i la majoria són gent gran.⁹

- **Gent gran, persones parcialment senils**

Les persones grans o parcialment senils sovint tenen dificultats amb el llenguatge estàndard i problemes per a llegir textos estàndard. Les dificultats de comunicació poden venir en detriment de la interacció social i, per això, tenir efecte sobre la capacitat d'enfrontar-se a la vida quotidiana.¹⁰

La recerca ha indicat que els textos de lectura fàcil poden ser utilitzats per gent gran amb demència entre lleugera i moderada.

1.3.2 Lectors amb suficiència limitada en la llengua oficial o predominant

Els parlants de llengua no nativa, les persones amb una educació limitada, i fins i tot els nens que parlen la seva llengua nativa representen grups de lectors que, de manera temporal o permanent, poden trobar beneficiosos els llibres i diaris de lectura fàcil.

---

9. Association Internationale Aphasie, Brussel·les.

10. Alzheimer's Disease International, Londres.

- **Immigrants recents i altres parlants de llengua no nativa**

Els nous immigrants s'inclouen en aquesta categoria. No solament parlen una llengua diferent, sinó que també provenen d'un bagatge cultural, religiós i educatiu diferent. Durant el període d'assimilació, i fins i tot més enllà, els immigrants poden trobar útils els materials de lectura fàcil.

- **Analfabets funcionals i persones en desavantatge educatiu**

L'analfabetisme funcional sovint és el resultat de múltiples factors, per exemple manca d'educació, problemes socials i malaltia mental. A les persones analfabetes funcionals els manquen força habilitats per a la lectura regular i contínua de llibres i altres publicacions. Els materials de lectura fàcil poden ser per a ells de gran vàlua.

- **Nens**

Els llibres i els diaris de lectura fàcil poden funcionar també molt bé per a nens, aproximadament fins al nivell del quart de primària.

1.4 ¿És possible unificar les necessitats de grups diferents?

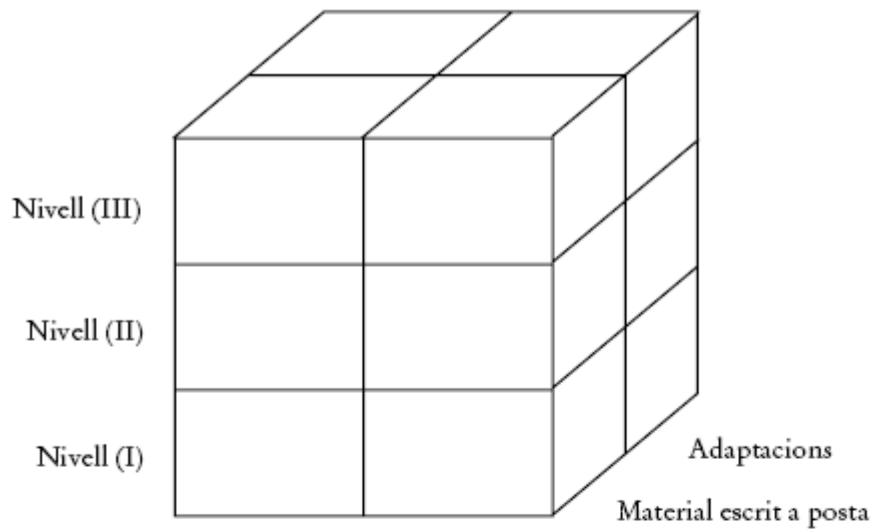
Les necessitats de grups diferents, poden realment combinar-se? Aquesta qüestió ha estat discutida extensament.

Òbviament hi ha diferències entre tipus de problemes de lectura, i tots els grups esmentats aquí no poden col·locar-se dins la mateixa categoria. Hi ha diferències en els propòsits i situacions vitals per a les quals la gent necessita materials de lectura fàcil. S'han desenvolupat, provat i ajustat criteris per a diversos grups, sobretot basats en l'experiència. Això no obstant, hi ha un acord general entorn al fet que hi ha més factors que unifiquen aquests grups que no pas que els separen. Molts llibres, diaris i altres publicacions de lectura fàcil poden ser utilitzats per persones provinents de diferents grups.

No és possible que tots els productes de lectura fàcil convinguin a tots els lectors de tots els grups d'audiència. Els interessos i experiències del lector són gairebé tan importants per a una experiència exitosa de lectura com ho és el fet que el llibre sigui fàcil de llegir i de comprendre.

El cercle de lectors és sovint més ampli que no s'espera. Hom ha d'assegurar que cada publicació troba els seus lectors apropiats. Aquesta és, abans que res, una qüestió d'informació i màrqueting.

Figura 2. Diferents angles d'aproximació als llibres de lectura fàcil

1.5 Llegir i entendre

Llegir amb èxit no és tan sols una qüestió de descodificar paraules. La lectura també hauria de conduir a l'adquisició d'informació i a l'estimulació de pensaments i d'emocions. Llegir no sempre significa llegir per a un mateix. Les persones amb dificultats severes de lectura probablement es beneficien molt poc d'intentar llegir, fins i tot llibres de lectura fàcil, per a ells mateixos. Però llegir en veu alta en un grup o escoltar una història també és una experiència cultural, i llegir juntament amb altres és una forma de comunicació plena de sentit i una experiència plaent.

1.6 Nivells de dificultat

Els materials de lectura fàcil haurien de ser produïts a nivells de dificultat diversos. Hi ha diferències en la capacitat lectora fins i tot dins de grups amb el mateix problema de lectura. És important tenir present que les persones amb discapacitats mentals no són un grup homogeni i que les seves capacitats s'estenen des de la intel·ligència que frega la línia de la normalitat fins a la discapacitat mental severa.

2 Gèneres i mitjans

Hi ha necessitat de tot tipus de literatura i informació de lectura fàcil.

2.1 Literatura

La literatura de lectura fàcil hauria d'incloure tant ficció com no-ficció, i tant materials escrits especialment com adaptacions dels clàssics. Hauria de cobrir tots els gèneres, com ara novel·les, contes, *thrillers*, poesia, llibres de viatges, etc.

El cub de la figura 2 il·lustra les diferents opcions de la literatura de lectura fàcil, els nivells de dificultat, gèneres i adaptacions, i el material escrit especialment.

Algunes persones poden presentar objeccions a l'adaptació i simplificació d'una novel·la clàssica en un text de lectura fà-

cil. Poden veure el producte de lectura fàcil com a rebaixat i aigualit. Però sense la disponibilitat d'una versió de lectura fàcil, les persones amb problemes de lectura podrien quedar excloses d'una gran part del seu patrimoni cultural. Per a d'altres que no estan acostumats a llegir, el llibre de lectura fàcil pot obrir portes, despertar interès i proporcionar una oportunitat de millorar les habilitats lectores.

2.2 Notícies i informació sobre la societat

Per a moltes persones, les versions de lectura fàcil de notícies i altres documents informatius representen l'únic mitjà d'exercir el dret democràtic a estar informats sobre la societat. L'audiència per a aquests tipus de publicacions és probablement més gran que no pas per als llibres.

Moltes persones experimenten dificultats per a comprendre les notícies dels mitjans de comunicació. Els articles dels diaris són massa llargs, escrits en un llenguatge difícil i contenen massa termes especialitzats. S'espera del lector que tingui un bagatge substancial d'informació per a entendre els informes. Les notícies de la televisió es donen a una velocitat massa ràpida per a molta gent.

2.3 Revistes

Les revistes sobre diferents matèries les gaudeix molta gent com a entreteniment, i també ofereixen informació per a la

pròpia millora i desenvolupament. Les revistes de lectura fàcil poden, per això, ser de considerable valor per a persones amb dificultats de lectura.

2.4 Materials no impresos

Els materials de lectura i comprensió fàcil no haurien de limitar-se al suport imprès. Els suports àudio són beneficiosos per a molts lectors, no solament els minusvàlids visuals, sinó també persones amb problemes de lectura.

La ràdio i la televisió haurien d'oferir programes de “comprensió fàcil”, com ara programes estil magazín. També els enregistraments vídeo tenen el potencial d'arribar a persones amb serioses dificultats en la lectura i la comprensió.

La tecnologia moderna és, definitivament, beneficiosa per a les persones amb discapacitats. Els suports electrònics d'informació, així com les produccions multimèdia en CD-ROM, són molt útils per als discapacitats mentals i per a altres que reben poc en el camí de la informació. Els mitjans interactius de pel·lícula, sons i text són disponibles a diversos nivells funcionals. L'usuari pot avançar entre el material a un nivell que domini i pot rebre ajuda a mesura que la necessiti.

L'usuari pot progressar a través de diversos nivells d'habilitat. És crucial adaptar l'equipament i el programari a les necessitats dels discapacitats mentals. Resoldre les necessitats de l'usuari amb l'equipament i els materials apropiats significa desenvolupar la interfície correcta.

3 La feina d'edició

3.1 ¿Què fa que una història sigui de lectura fàcil?

Els primers encarregats d'edició i editors de materials de lectura fàcil van intentar sense èxit de desenvolupar directrius detallades per a aquest tipus de publicacions. Van provar d'identificar els factors específics que fan un text de lectura fàcil. Els investigadors i els especialistes en la lectura, avui, han abandonat, generalment, aquests esforços i es refien més de l'experiència real.

No limiteu massa la llibertat de l'autor. No poseu massa restriccions als escriptors, il·lustradors i fotògrafs. Aquestes són lliçons importants que cal aprendre. No hem d'oblidar mai que escriure i il·lustrar són processos creatius que rarament tenen èxit amb massa restriccions. És impossible d'escriure un manual prescriptiu per a aquesta mena de tasca.

I no sigueu massa dogmàtics. Deixeu que la ficció sigui ficció. Cal ser divertit i estimulants per a crear materials de lectura fàcil. Els qui creen llibres i escrits són éssers humans, i éssers humans els qui els llegeixen. Els llibres haurien d'entretenir i enganxar la imaginació. Deixeu als escriptors i altres creadors experimentar els *reptes* del treball en lectura fàcil.

Des de l'experiència hem identificat unes quantes directrius i factors generals que fan un text fàcil de llegir i d'entendre:

- a) Escriviu de manera concreta. Eviteu el llenguatge abstracte.
- b) Sigueu lògics. L'acció hauria de seguir un sol fil amb continuïtat lògica.
- c) L'acció hauria de ser directa i simple, sense llargues introduccions ni la implicació de gaires personatges.
- b) Eviteu el llenguatge simbòlic (metàfores) que pot ser malentès pel lector.
- e) Sigueu concisos. Eviteu que hi hagi diverses accions en una sola frase. Ordeneu les paraules d'una sola frase en una línia.
- f) Eviteu paraules difícils, però utilitzeu un llenguatge adult i digne. Les paraules poc corrents haurien d'explicar-se a través de pistes del propi context.
- g) Expliqueu o descriuiu les relacions complicades d'una manera concreta i lògica, en què els esdeveniments tinguin lloc en un marc temporal lògic.
- h) Encoratgeu els escriptors i il·lustradors a conèixer els seus grups d'audiència i a aprendre més coses sobre què significa tenir dificultats de lectura. Feu que es trobin amb els seus lectors i que escoltin les *seves* experiències i vida diària.
- i) Proveu el material abans que vagi a la impremta. Estigueu segurs que el material funciona bé tot assajant-lo amb representants dels diferents grups destinataris.

Si aquesta recomanació general és seguida –construcció d’una història concreta i lògica amb una sola línia argumental, etc.–, podem reduir substancialment els problemes de lectura de les persones amb discapacitats *intel·lectuals*. Aquest tipus d’obres accessibles són també útils per a altres grups, per exemple dislèctics. La simplicitat no ha de ser descoratjadora. Un llibre ben fet en llenguatge simple pot realment ser una experiència positiva per a qualsevol que el llegeixi.

Sovint és difícil escriure en llenguatge simple. Escriure per a la comprensió fàcil pot ser un passeig sobre la corda fluixa entre la simplicitat i la banalitat. En contar breument una història, cada mot és distint i té gran impacte. L’important és tenir una bona història que explicar. És particularment difícil adaptar la literatura existent a la lectura fàcil. Esdevé una qüestió, no solament de crear un bon text de lectura fàcil, sinó també de conservar l’atmosfera i les emocions creades per l’autor original. Però una adaptació suposa sempre un *tornar a contar*, no una traducció.

Vegeu “Un exemple” de text de lectura fàcil a les pàgines 41-43.

3.2 La importància de les il·lustracions

Sabem que una imatge val més que mil paraules. En el context dels materials de lectura fàcil, les il·lustracions juguen sovint un paper més important que no pas en altres

tipus de publicacions. Una imatge que dibuixa *concretament* allò que es descriu en el text, en millora la comprensió i en clarifica el missatge.

Una imatge també pot afegir una dimensió més àmplia al text. Hi ha hagut molta discussió sobre com utilitzar imatges *no realistes*, per exemple abstractes, en el context de la lectura fàcil. La naturalesa d'aquesta classe d'art invita a interpretacions àmplies i divergents. L'experiència indica que les imatges no realistes funcionen bé per a una audiència de lectura fàcil com ara els discapacitats intel·lectuals (que entenen i interpreten el món d'una manera concreta). Una imatge abstracta pot, per exemple, comunicar una atmosfera descrita en un text i intensificar les sensacions.

Però la imatge ha d'*estar d'acord* amb el text. Una imatge que porti en direcció equivocada o que no comuniqui la mateixa sensació confondrà segurament, tot fent la lectura encara més difícil a les persones que ja hi tenen dificultats serioses.

3.3 El treball amb diaris

En contrast amb la publicació de llibres, el treball amb diaris es basa en mantenir un *concepte* de disseny existent i un *nivell de dificultat* del llenguatge i del contingut de l'article. L'objectiu és comunicar notícies i informar sobre esdeveniments, fins i tot sobre situacions complexes, d'una manera simple i directa.

Els elements que fan una notícia de lectura fàcil són generalment els mateixos que aquells que s'apliquen a un llibre. En els diaris estàndard, els titulars enginyosos, els termes tècnics i el llenguatge simbòlic són comuns. Un article de lectura fàcil hauria d'evitar aquest tipus de presentació. L'ús de fotos rellevants és important. Un disseny net i simple és essencial.

Els diaris estàndard sovint són plens de dades, però els articles, en un diari de lectura fàcil, haurien d'anar adreçats a col·locar les notícies en un context i proporcionar rerefons i explicacions.

Matèries prolixes i complicades són difícils d'explicar en un format breu. Les narracions o números especials són una manera de fer això; un bon exemple seria un número especial sobre el procés electoral o sobre les diferents religions.

No totes les notícies *poden* descriure's d'una manera simple. Però, que potser esperem que tots els lectors entenguin tot allò que és imprès en un diari estàndard? I, quantes persones estan realment interessades en tot?

3.4 Informació de lectura fàcil sobre la societat

A més de les notícies, és important que tothom tingui accés a documents públics comprensibles i a informació sobre la societat i el govern, per exemple els drets i responsabilitats electorals i del ciutadà.

4 El disseny, etc.

4.1 Disposició gràfica i disseny

La disposició gràfica hauria de ser clara i atractiva. Els marges amples i l'espaiat generós fan un text més accessible. El disseny de la coberta hauria d'anar relacionat amb el contingut.

El text hauria de ser en blocs amb un nombre limitat de línies per pàgina. Les paraules d'una oració simple haurien d'omplir una línia, o sigui que cada frase hauria de subdividir-se amb el ritme de la parla natural.

Els llibres i diaris haurien de tenir una aparença atractiva i, si van adreçats als adults, no donar una impressió infantil. Un llibre de lectura fàcil hauria de semblar “un llibre autèntic”.

4.2 Paper, tipografia i impressió

El paper hauria de ser de qualitat substancial. Hi hauria d'haver suficient contrast entre el fons i les il·lustracions. Per això, els fons i els tipus acolorits haurien d'evitar-se.

La tipografia hauria de ser clara i força gran. L'experiència mostra que un tipus amb gràcia (Serif) clar (com, per exemple, Garamond, Times i Century Schoolbook) és una bona tria per les parts de text corrents. Es recomana una mida de

12-14 punts. Vegeu l'apartat "Tipus recomanats de lletra" a la pàgina 44.

4.3 Logotipus, ressenya de la coberta posterior

Els productes de lectura fàcil haurien de ser clarament marcats com a tals. Un logotipus que signifiqui "de lectura fàcil" pot ser una manera pràctica d'aconseguir això. Els productes que s'identifiquin per un logotipus de lectura fàcil haurien de cobrir certs requisits sobre llenguatge, contingut i disseny.

La ressenya a la coberta posterior dels llibres de lectura fàcil hauria de donar una bona descripció del contingut i una indicació del nivell de dificultat.

5 El procés de publicació

5.1 Publicació

Els materials de lectura fàcil poden ser desenvolupats per diversos tipus d'editors. Per exemple, les editorials comercials regulars poden produir una versió en connexió amb la publicació estàndard. Aquest mètode de producció està d'acord amb el principi de "normalització" i integració plena de les persones discapacitades al corrent general de la societat.

D'altra banda, utilitzar una organització especial per a la publicació de lectura fàcil té certs beneficis. Aquests inclouen la disponibilitat d'habilitats i coneixement especials del personal sobre la feina editorial, el màrqueting i la informació.

5.2 Economia

Hi ha una base econòmica sòlida per a la publicació de llibres i diaris de lectura fàcil? O aquesta és una activitat que només pot sobreviure a través de subsidis del govern o d'almoines?

Els costos de producció per a materials de lectura fàcil depenen, és clar, de les vendes, del nombre de còpies produïdes i del nivell que tinguin la feina editorial i el disseny. Els costos de producció són, generalment, més alts que aquells de les publicacions estàndard del mateix gènere.

¿Es donen les condicions per a l'autofinançament? Això pot ser realista, des del moment que, per exemple, els països nòrdics indiquen que la majoria dels títols de lectura fàcil poden pagar la seva pròpia sortida amb vendes d'entre 4.000 i 5.000 exemplars. Un setmanari de lectura fàcil que contingui de 8 a 12 pàgines pot funcionar, probablement, amb 20.000 subscriptors.

6 Informació i màrqueting

6.1 El màrqueting crea demandes especials

Hi ha un munt de feina a l'hora de crear i publicar llibres i diaris de lectura fàcil. Però la publicació només és la meitat del treball. Un bon producte no es ven sol, cal fer-ne màrqueting. I el màrqueting crea demandes especials.

¿Com es fa màrqueting d'un producte basat en la paraula escrita per a gent culturalment desavantatjada i amb una capacitat limitada d'expressar els seus propis interessos (per exemple, discapacitats mentals)? ¿O bé, per exemple, per a gent que no estan acostumats a llegir i que rarament visiten una biblioteca o llibreria?

Les tècniques tradicionals del màrqueting no són adequades en aquest cas, ja que no és tan sols una qüestió de màrqueting. Abans que un producte de lectura fàcil pugui ser venut, han d'existir entre els qui tenen dificultats lectores, així com entre parents i cuidadors, una actitud oberta i un interès actiu.

El contacte personal és molt important en el tracte amb gent que normalment no llegeix. Sovint és necessari passar a través d'intermediaris, per arribar a aquesta gent. Fins que no s'hagi aconseguit això, tant els esforços de màrqueting com la publicitat tampoc no seran gaire efectius.

6.2 Representants de la lectura

Aquells que tenen les dificultats de lectura més grans i que sovint tenen menys accés a la cultura són, com s'ha dit més amunt, els discapacitats mentals. No és probable que ells facin peticions espontànies de llibres i diaris. Tendeixen a veure els llibres i els diaris com alguna cosa estranya i intimidatòria. I la gent del seu entorn immediat, els familiars i els cuidadors, sovint no pensen que les notícies i les experiències literàries poden ser una font de gran plaer per als discapacitats.

Exemple: L'organització sueca de representants de la lectura

Per tal d'encoratjar la lectura i, per mitjà d'això, crear bones oportunitats per a la publicació de materials de lectura fàcil i desenvolupar informació i estabilitat efectives en el màrqueting, la Easy-to-Read Foundation (Fundació per a la Lectura Fàcil) de Suècia s'ha adonat que és necessària una organització de "representants de la lectura" lligada a programes culturals, socials i educacionals, tant localment com regionalment.

Es va iniciar un projecte en col·laboració amb la Societat Nacional Sueca per a les Persones amb Discapacitat Mental, que agrupa els representants de la lectura en un nombre de districtes locals. El projecte posa èmfasi en la cultura i en l'encoratjament a la lectura. La lectura és encoratjada com un ingredient natural de la vida diària de les persones dis-

capacidades intel·lectualment a les llars residencials i als centres de dia, i els seus cuidadors són animats a ajudar en aquesta activitat. Les agències de govern locals, biblioteques, escoles, organitzacions d'educació d'adults i societats per als discapacitats han format una coalició amb la responsabilitat d'establir el projecte en les seves respectives comunitats o regions. Un representant de la lectura ha estat reclutat entre el personal a cada llar residencial, i aquest és responsable d'organitzar sessions de lectura, cercles de lectura, visites a biblioteques, etc.

Els resultats del projecte han estat molt positius: quan als discapacitats mentals se'ls va proporcionar un llibre, van ser més dels que primer s'havia pensat els qui van poder llegir-lo. Molts van tenir significativament més coneixement d'allò que prèviament s'havia manifestat, i els cercles de lectura van crear un interès en diferents temes i feren sorgir preguntes i discussions. El llibre va ajudar-los a posar en paraules els pensaments i idees que abans no havien estat capaços d'expressar. Per a la majoria de participants, el llibre es va convertir en una possessió de gran vàlua.

Les actituds influents i l'encoratjar la lectura d'aquestes formes es van revelar importants per a donar suport a la publicació de llibres i diaris de lectura fàcil.

Els representants de la lectura, o representants culturals, com poden ser anomenats, poden jugar també un rol important amb altres grups de gent amb discapacitats lectores que tenen poc o cap accés a la cultura i a la informació.

6.3 El paper de les biblioteques

Les biblioteques públiques han jugat sempre un paper clau en el camp de la lectura fàcil. Una majoria dels llibres de lectura fàcil són venuts a les biblioteques. Això vol dir que l'èxit dels llibres de lectura fàcil en arribar als lectors depèn, en una gran mesura, de les biblioteques.

Podem donar per suposat que els lectors de materials de lectura fàcil no estan, generalment, familiaritzats amb les biblioteques. No podem esperar arribar a un gran nombre d'aquests lectors sense esforços especials, tant de les biblioteques públiques com de les escolars. Des del punt de vista bibliotecari, l'èxit depèn de quatre factors bàsics:

- la capacitat de treball bibliotecari amb grups especials (gent que viu en pisos de grup, centres de dia, institucions i organitzacions per als discapacitats), així com amb els cuidadors;
- el coneixement de les necessitats especials dels lectors. El personal de biblioteca ha de ser format i informat sobre aquestes necessitats especials;
- el coneixement de, i l'expertesa en, seleccionar materials de lectura fàcil (llibres, periòdics, vídeos, etc.); la facilitat d'accés als materials de lectura fàcil a les biblioteques. Aquests materials han de ser clarament marcats i exposats.

La cooperació entre tot tipus de biblioteques és igualment important, i les biblioteques públiques i escolars haurien de

fer un esforç per a treballar a prop de biblioteques especials, com les dedicades als cecs.

Algunes biblioteques també proporcionen seminaris per a aquells que volen aprendre a llegir i inicien la gent en programes que els ajuden a aprendre a llegir.

Glossari

Braille

Sistema d'impresma per a cecs. Les lletres són impreses en forma de punts en relleu que poden notar-se amb els dits.

CD-ROM

Abreviatura de "Compact Disc – Read Only Memory". Disc en el qual hi ha emmagatzemada, en format digital, una gran quantitat de dades com ara text, imatges i so. Es pot accedir a la informació en CD-ROM mitjançant un ordinador amb lector de CD-ROM.

Capacitat funcional de llegir i escriure

Generalment definida com un nivell de capacitat de llegir i escriure suficient per a afrontar els requeriments de la vida diària, és a dir: llegir i escriure frases curtes, llegir notes curtes i articles breus als diaris, etc. Una regla empírica és que

es requereixen diversos anys d'educació bàsica per a aconseguir la capacitat funcional de llegir i escriure. Aquesta canvia amb la complexitat de la societat.

Discapacitat

Lesió, malaltia o condició física o mental permanent que restringeix la forma com una persona funciona en la vida diària.

Disfunció

Relació o conducta que és diferent d'allò que es considera normal.

Disposició gràfica

Arranjament del text, il·lustració i gràfics dins una publicació.

Interfície

Referit a la interfície d'usuari dels ordinadors i del programari, normalment esteu parlant de la presentació en pantalla i de la seva facilitat d'ús.

Logotipus (logo)

Disseny especial d'un nom, inicials o símbols utilitzat per les companyies i organitzacions per a publicitat o identificació d'un producte.

Metàfora

Manera imaginativa de descriure alguna cosa tot referint-se a una altra que té les qualitats que hom vol expressar. Una metàfora es vol un símbol.

Minusvalidesa

Discapacitat física o mental que impedeix una persona de viure una vida totalment normal.

Multimèdia

Programes i productes que integren l'ús de diversos mitjans, com ara text, gràfics, so i vídeo, per a vehicular informació.

Ressenya de la coberta posterior (*blurb*)

Informació escrita a la coberta posterior d'un llibre per a cridar l'atenció sobre el seu contingut.

Tecnologia de la informació (TI)

Diverses tecnologies digitals utilitzades per a crear, emmagatzemar, analitzar i transferir informació a través d'ordinadors o d'aparells de telecomunicacions.

UNESCO

Abreviatura de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Un exemple

Normes estàndard

de les Nacions Unides sobre l'equiparació
d'oportunitats per a persones amb discapacitats

Versió original

Norma 15. Legislació

Els estats tenen la responsabilitat de crear les bases legals per a l'establiment de mesures per a assolir els objectius de plena participació i igualtat per a les persones amb discapacitats.

1. La legislació nacional, que incorpora els drets i obligacions dels ciutadans, hauria d'incloure els drets i obligacions de les persones amb discapacitats. Els estats tenen l'obligació de possibilitar les persones amb discapacitats a exercir els seus drets, incloent-hi els seus drets humans, civils i polítics, sobre una base d'igualtat amb els altres ciutadans. Els estats han d'assegurar que les organitzacions de persones amb discapacitats s'involucrin en el desenvolupament de la legislació nacional que concerneix als drets de les persones amb discapacitats, igual com en l'avaluació continuada d'aquesta legislació.

2. L'acció legislativa pot ser necessària per a suprimir les condicions que poden afectar negativament les vides de les

persones amb discapacitats, incloent-hi l'assetjament i la victimització. Qualsevol disposició discriminatòria contra persones amb discapacitats ha de ser eliminada. La legislació nacional hauria de preveure sancions apropiades en cas de violació dels principis de no-discriminació.

3. La legislació nacional que concerneix persones amb discapacitats pot aparèixer en dues formes diferents. Els drets i les obligacions poden incorporar-se a la legislació general o bé quedar continguts en una legislació especial. La legislació especial per a persones amb discapacitats pot ser establerta de diferents maneres:

- a) promulgant legislació separada, que tracti exclusivament de temes de discapacitat;
- b) incloent els temes de discapacitat dins la legislació sobre assumptes concrets;
- c) esmentant les persones amb discapacitats específicament en els textos que serveixen per a interpretar la legislació existent.

Una combinació d'aquests diferents sistemes podria ser desitjable. També podrien considerar-se disposicions de discriminació positiva.

4. Els estats poden considerar l'establiment de mecanismes formals estatutaris de queixa de cara a protegir els interessos de persones amb discapacitats.

Versió en lectura fàcil

Norma 15. Lleis

Els estats són responsables de veure
que els minusvàlids siguin inclosos
en totes les lleis que tracten
dels drets i les obligacions de la gent minusvàlida.

Els minusvàlids han de poder votar
i fer ús dels seus drets com els altres.
S'ha de contactar amb les associacions de minusvàlids
quan s'estiguin escrivint noves lleis
que afectin les vides de la gent minusvàlida.

Els drets dels minusvàlids han d'incloure's
en les lleis normals,
però també es poden escriure lleis especials
per als minusvàlids.
Es pot demanar a les lleis que protegeixin
els minusvàlids de ser tractats malament
o injustament, com ho fan les lleis contra
diversos tipus de violència contra la gent minusvàlida.

Tipus recomanats de lletra

Tipus amb gràcia (Serif)

Century Schoolbook de 12 punts

Garamond de 13 punts

Times New Roman de 14 punts

Tipus sense gràcia (Sans Serif)

Antiqua de 12 punts

Univers de 13 punts

Fonts bibliogràfiques

Bellander, Elsie i Lundström, Beata. *How to publish Easy Reader Books - A Model, Report*. Swedish National Board of Education, Stockholm, 1990.

Charter for the Reader. International Book Committee & International Publishers Association. Geneva, 1992.

Easy-to-Read Foundation (LL-stiftelsen). *Så gör du lättläst bok. Information till författare, fotografer och bildkonstnärer*. Sweden, 1990.

Handikapp - Vad är det?, Sammanställd av Raoul Dammert, C E Fritzes AB. Stockholm, 1996.

Hedin, Benkt-Eirik, *The Simple and the Difficult*, (traduït del suec), National Library of Australia, Canberra, 1993.

IFLA, *The Promotion of Literacy and Reading through Libraries. Proposal for a new IFLA Core Programme*, 1995.

Marshall, Margaret i Porter, Dorothy, *Read Easy 2*, Reading resources including printed, audio-visual and software material for adults with learning disabilities, Book Trust, London, 1994.

National Board of Health and Welfare (Socialstyrelsen). *Små och mindre kända handikappgrupper*, Sweden, 1997.

National Library of Australia, *The Right to Read*, Publishing for people with reading disabilities. Papers given at a seminar. Canberra 1991.

NBLC, Dutch Centre for Public Libraries and Literature. *Easy to read guide*, 1992.

Rosenschöld, Lisbeth & Rosenström, Lotta. *A Rewarding Encounter - Mentally Handicapped Adults make Acquaintance*

with the Easy-to-Read Book and Newspaper, Paper given at IFLA conference, 1994.

Swedish Handicap Institute (Handikappinsitutet), *Hur många? Statistik om handikapp*. Sweden, 1989.

Starmans, Mieke et al. *Classification of Criteria*, Paper given at IFLA Seminar on easy-to-read, 1988.

Procediment de l'ALF per atorgar el logo

Procediment per atorgar el logo LF als llibres de “Lectura Fàcil”

Març 2005

Definició inicial del projecte

1. Reunió amb l'editor i el representant de l'Associació Lectura Fàcil (ALF) per acordar els objectius i contingut del llibre o, en el seu cas, col·lecció editorial.
2. La participació de l'ALF serà objecte d'un contracte entre ambdues parts per a cada llibre - o per al conjunt de la col·lecció si aquest és el cas-, en el qual es farà constar la contraprestació econòmica, d'acord amb la intervenció que l'ALF tingui en l'adaptació dels textos.

Treball amb els autors, il·lustrador i maquetista

3. Reunió de formació i assessorament d'ALF amb l'autor o persona responsable del text, o textos de la col·lecció, per tal d'orientar-la sobre continguts, format i procediment per treballar-los
4. L'autor lliurarà unes pàgines de prova
5. Les esmenes i comentaris al text per part de l'ALF se sotmetran a consideració de l'editor que les farà arribar a l'autor per tal que aquest les introdueixi en el text de prova. Si es considerés necessari, es podria demanar una segona prova abans d'encarregar definitivament a l'autor el text final. L'ALF valoraria aquesta segona prova i repetiria el procés aplicat a la primera.
6. L'editorial lliurarà el text complet a l'ALF per a una darrera comprovació. L'ALF sotmetrà els seus comentaris a consideració de l'editor i, si s'escau, els farà seguir a l'autor per a l'adaptació definitiva a les directrius internacionals.
7. Un cop el text hagi estat definitivament aprovat, l'ALF i l'editor es reuniran amb el maquetador i l'il·lustrador per acordar conjuntament la quantitat d'il·lustracions i la seva ubicació en el text

Revisions de les proves

8. L'ALF farà una revisió de les darreres galeres
9. Abans que els textos vagin a impremta, l'ALF demanarà el parer d'altres entitats amb les que ha establert acords de col·laboració. Professionals d'aquestes entitats faran una lectura de prova sobre la idoneïtat del text per als col·lectius amb dificultats lectores als quals aquestes adrecen les seves activitats.
10. L'ALF participarà en la revisió de les proves oxàl·liques
11. Finalment l'ALF autoritzarà per escrit l'atorgament del logo per a cada títol de la col·lecció. Sense aquesta autorització per escrit no es podrà fer ús del logo LF.

Crèdits

12. El logo LF anirà a la contracoberta

13. En els crèdits es farà constar el nom de la persona de l'ALF que hagi revisat els textos, que es tracta d'un text adaptat a les directrius internacionals de l'IFLA (*International Federation of Libraries Associations and Institutions*) i que compta amb el suport de l'Associació Lectura LF. També hi constarà el nom de les persones que han fet la lectura de prova i/o l'entitat a la que pertanyen

NOTA FINAL

14. Aquest procediment es seguirà per a cada un dels títols de la col·lecció editorial, quan aquest sigui el cas

Butlletins INFOFÀCIL

Núm. 0

INFOFÀCIL

Projecte Lectura Fàcil. Butlletí d'informació

Núm.0 Tardor 2004

Edita:

Grup de Treball Lectura Fàcil (COBDC)(<http://www.cobdc.org>)

Associació Lectura Fàcil (<http://lecturafacil.galeon.com>)

SUMARI NÚMERO 0

1. Publicacions	2
2. Cursos, tallers i activitats de difusió	2
3. Assessoraments	4
4. Convenis i acords de col·laboració	4
5. Participació en projectes	5
6. Presència als mitjans de comunicació i articles	6
7. Llista de distribució	6
8. Llibreries i editorials col·laboradores	7

Editorial

L'Associació Lectura Fàcil (ALF) i el Grup de Treball Lectura Fàcil (GTLF) del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya col·laboren en l'elaboració d'un butlletí electrònic per informar de totes aquelles notícies relacionades amb un projecte compartit: promoure la creació i difusió de materials de Lectura Fàcil (LF) adreçats a persones amb dificultats lectores.

En aquest número 0 resumim les principals activitats realitzades durant els dos darrers anys. El butlletí es fa arribar a tots els membres de l'ALF i del GTLF, i està penjat a la pàgina web de l'ALF.

A partir del número 1, el butlletí només inclourà notícies de les activitats referides al trimestre en curs. També es podrà consultar a la web.

Preveiem que el butlletí tingui una periodicitat trimestral. Desitjariem, però, que les iniciatives al voltant del projecte LF fossin tan nombroses que aconsellessin una freqüència més alta.

---

1. Publicacions

L'ALF ha atorgat el logotip LF als següents llibres:

- *Conte de Nadal*. Charles Dickens. Barcelona: Gestió i Promoció Editorial, 2004 (7,30 €)
- *Leyendas argentinas*. Manuel Clavero. Barcelona: Sirpus, 2004 (9,90 €)
- *Coneixes Barcelona?* Rosa Bonafont i Josep Ramon Berenguera (10,00 €)
Editorial Mediterrània, 2004
- *No estem mai sols: conèixer Miquel Martí i Pol*. Carme Pérez Arnau (6,00 €)
Editorial Germania (País Valencià), 2004. (2ª edició)
- *El Parlament de Catalunya*. Ignasi Riera. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2003 (12,00 €)

Col·lecció Contes d'Arreu (Publicacions Abadia de Montserrat)

Autor: Ramon Girona

1. *El riure de la buena*. Conte centreafricà. 2001 (9,20 €)
2. *Res no és el que és*. Conte del nord d'Àfrica. 2001 (9,20 €)
3. *L'ocell de la felicitat*. Conte tibetà. 2002 (9,20 €)
4. *La princesa i el talp*. Conte georgià. 2002 (9,20 €)
5. *La nena del dia i la nit*. Conte veneçolà. 2002 (9,20 €)
6. *El cuiner mandari*. Conte xinès. 2002 (9,20 €)
7. *El còndor i les estrelles*. Conte peruà. 2003 (9,20 €)
8. *Compta fins a cinc*. Conte indi. 2003 (9,20 €)
9. *L'atrapallunes*. Conte sudafricà. 2003 (9,20 €)
10. *La torre de la donzella*. Conte turc. 2003 (9,20 €)
11. *El maputxe sense ombra*. Conte maputxe. 2004 (9,20 €)
12. *Els tres pans*. Conte rus. 2004 (9,20 €)
13. *Vint-i-quatre receptes d'arreu*. 2004 (18,50€)

La llista de les publicacions actualitzada pot ser consultada a la web:

<http://lecturafacil.galeon.com>

---

2. Cursos, tallers i activitats de difusió

19-20/06/2003

Presentació a les Jornades sobre Llengua i Immigració, adreçades a professors del CPNL (Consorci per a la Normalització Lingüística). Direcció General de Política Lingüística. (Eugènia Salvador)

Juliol 2003

Presentació a l'Escola d'Estiu Rosa Sensat (Mercè Bosch i Rosa Seguí)

Setembre 2003

Participació en les Jornades de Tecnologia, Discapacitat i Diversitat UAB (Mercè Bosch, Rosa Seguí i Carme Mayol)

17/10/2003

Conferència al COBDC sobre "El model suec dels representants de lectura", i curs al Col·legi de Doctors i Llicenciats de Barcelona, sobre "Elaboració de materials de Lectura Fàcil. A càrrec de Laura Méndez, del *Centrum för Lättläst* (Estocolm).

03/02/2004

Presentació a la biblioteca de Cornellà del llibre "El Parlament de Catalunya" d'Ignasi Riera. Intervingueren Carme Mayol, Eugènia Salvador i l'autor, que va signar exemplars del seu llibre. Coordinadora de l'acte: Ariana Ruiz.

18/02/2004

Taula rodona organitzada pel COBDC i l'Associació d'Arxivers de Catalunya, amb la col·laboració del Col·legi de Periodistes de Catalunya: "Dret social a la informació". Amb la participació de Manuel Campo (periodista), Josep Matas (advocat), Arcadi Oliveres (ALF), Eva Ortoll (UOC), Manel Sanromà (cat365). Moderador: Santiago Ramentol, professor de la UAB (Lloc: Col·legi de Periodistes de Catalunya)

24/2/2004

Seminari sobre "Serveis especials a les biblioteques: parlen els usuaris" organitzat per la Facultat de Biblioteconomia i Documentació, el COBDC i l'ALF. Hi intervingueren Rosa Seguí, Montserrat Pérez i Carme Mayol en nom de l'ALF, i Núria Silvestre en nom del GTLF del COBDC.

4 i 18/06/2004

Curs organitzat pels Serveis Tècnics de la Biblioteca Pública de Lleida. Els participants van haver de preparar un projecte de LF. El seguiment del projecte es va fer de forma no presencial, a través de correu electrònic. (Carme Mayol i Eugènia Salvador)

28/06/2004

Curs organitzat per la Central Tècnica de Biblioteques de Girona, amb el mateix format que el de Lleida, amb un seguiment no presencial de part del curs i la presentació d'un projecte de LF. (Carme Mayol i Eugènia Salvador)

7-8/07/2004

Taller sobre tècniques d'escriptura fàcil, adreçat als professors d'ESO de la Institució Montserrat. Barcelona. (Eugènia Salvador).

Octubre 2004

La Biblioteca de Rubí inicia un Club de Lectura Fàcil sobre el llibre "Coneixes Barcelona?". S'havia fet una prova pilot durant la "Festa de la Diversitat", amb assistència de 17 persones, la majoria àrabs. A partir del mes de gener es reanudarà el Club de Lectura. N'és responsable Victòria Mateo.

19/10/2004

Presentació a la Biblioteca Bonnemaison del llibre *Coneixes Barcelona?* de Ramon Berengueras i Rosa Bonafont, en format LF (Editorial Mediterrània). En la presentació intervingueren: Sr. Ferran Mascarell (Regidor de Cultura de Barcelona), Antoni Sans (Vice-rector de la UB), els autors del llibre i Carme Mayol.

2/11/2004

Assistència a la reunió de la Comissió de Lectura Pública de Barcelona que aplega a totes les institucions de la ciutat de Barcelona relacionades en la potenciació i desenvolupament de la lectura a la ciutat. L'ALF és membre d'aquesta Comissió. (Carme Mayol)

20/11/2004

Presentació del projecte LF a la "Cinquena jornada sobre dislèxia". CaixaFòrum.
Organitzada per l'Associació Catalana de Dislèxia Un resum de la comunicació està penjat al web de l'ALF. (Eugènia Salvador).

26/11/2004

Póster a les Jornades Catalanes de Documentació 25 i 26/11/2004 (Centre de Convencions del Fòrum), preparat pel GTLF del COBDC, per difondre el concepte i les activitats de LF (Núria Silvestre, Mercè Borràs, Elisa Camps).

---

3. Assessoraments

Assessorament a l'Escola de Formació d'Adults Manuel Sacristán per l'edició d'un nou títol de la col·lecció Llegim. L'editorial que publica aquesta col·lecció és **Germania**, del País Valencià, que ha publicat la reedició del núm. 1: *Conèixer Martí Pol*. (Eugènia Salvador)

Direcció del treball de final de carrera d'una estudiant de la Llicenciatura d'Humanitats de la UOC, que es proposa adaptar a LF els *Contes de Canterbury*. (Eugènia Salvador)

Assessorament de l'alumne del Màster d'Edició de la UPF per al seu treball de final de carrera, consistent en fer una proposta de col·lecció de LF. (Eugènia Salvador)

---

4. Convenis i acords de col·laboració

L'Associació ha signat acords de col·laboració amb diferents entitats:

- **Col·legi Oficial de Bibliotecaris Documentalistes de Catalunya (COBDC).**
El Col·legi ofereix la seva seu a l'ALF i contribueix a difondre el concepte de "lectura fàcil". Els col·legiats hi poden adquirir els llibres publicats amb el logo LF. En el COBDC s'ha constituït un grup de treball integrat bàsicament per bibliotecaris. Els seus objectius són: difondre el concepte LF a les biblioteques públiques, analitzar les necessitats lectores de diferents grups socials i potenciar l'ús d'aquests materials entre la població destinatària.
- **Fundació Projecte-Aura, de treball amb suport per a joves amb la síndrome de Down**
Assessora en l'adaptació de textos de LF i en fa difusió entre els membres del seu col·lectiu.
- **Associació Catalana de Dislèxia.**
Assessora en l'adaptació de textos de LF i en fa difusió entre els membres del seu col·lectiu.
- **Centre UNESCO de Catalunya**

Contribuirà a consolidar el concepte de lectura fàcil en els àmbits d'actuació i de difusió propis del Centre UNESCO de Catalunya, i en especial a través de la xarxa de biblioteques UNESCO.

- **Centrum för Lättläst de Suècia**

Aquesta Fundació és capdavantera en l'elaboració i edició de materials LF. L'acord contempla un tracte favorable per a les editorials que tramitin la cessió dels drets d'autor per a la traducció del suec al català a través de l'ALF.

---

5. Participació en projectes

Maig 2004

Proposta d'una trobada Fundacional de la *Easy-to-Read Network*. S'acorda amb la Fundació Sueca (E-t-R) que Barcelona aculli la trobada fundacional d'aquesta xarxa a la qual ja s'han inscrit 19 associacions de 13 països (<http://www.lattlast.se>). Amb aquest motiu s'organitzaran unes jornades i una exposició de llibres i materials de LF. Hi haurà diferents conferències, a càrrec de persones vinculades als processos de creació, difusió i ús d'aquests materials. L'esdeveniment s'emmarca dins l'**Any del Llibre i la Lectura 2005**. S'ha enviat una fitxa oficial al Comissionat de l'Any del Llibre i la Lectura per tal de que figuri en la seva programació.

29/10/2004

Reunió preparatòria de la trobada fundacional de la *Easy-to Read Network* (<http://www.lattlast.se>), prevista per l'octubre del 2005 a Barcelona.

Bror Tronbacke, director de la Fundació sueca *Centrum för Lättläst (Easy-to-Read)*, vingué a Barcelona per informar-se personalment dels preparatius de la trobada. Acompanyat d'Eugènia Salvador i Carme Mayol, s'entrevistà amb els responsables de diverses institucions públiques i privades que podrien involucrar-se en la preparació de l'esdeveniment: Francesc Farré, director de la Residència d'Investigadors; Francesc Parcerisses, Comissionat per la Generalitat de l'Any del Llibre i de la Lectura; Eulàlia Espinàs, directora de la Fundació Bertelsmann; Begoña Aguilera, gerent del COBDC.

26/10/2004

Preparació de les Jornades de Biblioteca Pública i Lectura

Assistència de Carme Mayol a una sessió preparatòria d'aquestes Jornades, a celebrar en el marc de l'Any del Llibre i la Lectura 2005. Han demanat la participació de l'Associació en una taula rodona.

Organitzen :

- Consorci de Biblioteques de Barcelona
- Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona
- Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya
- Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
- Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona
- Fundació Bertelsmann

Octubre 2004

Projecte per a crear la figura dels representants/promotors de lectura (Miquel Casanovas).

Projecte Educatiu de Ciutat (PEC). Impulsat des de l'Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona.

L'Associació Lectura Fàcil ha presentat el projecte *Elaboració i difusió de materials de Lectura Fàcil per a persones amb dificultats lectores*, que ha estat inclòs en el Pla d'Acció 2004/2007. Són entitats col·laboradores del projecte: el Centre UNESCO de Catalunya, el COBDC, el Consorci de Biblioteques de Barcelona, CC.OO, l'Òmnium Cultural i la Fundació Projecte-Aura.

El Programa d'acollida a Ciutat Vella. Coordinadora per la llengua.

Plataforma creada l'any 2003, que agrupa totes les entitats que es dediquen a impartir cursos de llengua catalana i/o castellana a Ciutat Vella. Està en estudi la proposta de fer una guia en format LF sobre diferents barris del districte de Ciutat Vella, amb l'assessorament de l'ALF.

---

6. Presència als mitjans de comunicació i articles

- Punt Diari. Reportatge de Manuel Cuyàs. "Fer llegir al qui no en sap". 09/04/2003
- Dia a la vista. (Programa de Ràdio 4) 17/04/2003 (Eugènia Salvador)
- Educación y Biblioteca. Núm. 136. Año 15. Julio-agosto 2003 (Madrid) (Carme Mayol)
- Perspectiva Escolar, setembre 2003. "Materials per facilitar l'accés a la lectura". (Eugènia Salvador)
- L'Entrellat. Butlletí de les Biblioteques de la Xarxa UNESCO. Núm. 3. Hivern 2003. *Mesurar el progrés* (Eugènia Salvador)
- Saló de Lectura (Programa de BTV) 26/11/03. Presentació de llibres de LF a la biblioteca de Badalona (Imma Casals, directora de la biblioteca)
- Robafaves. (Programa de TV Mataró) Presentació dels llibres de LF. 11/03
- Ràdio Estel 12/12/2003. Entrevista a Carme Mayol
- Inclusió a la pàgina web del Centrum för Lätläst, com l'única entitat de l'estat espanyol dedicada a promoure els materials de lectura fàcil (<http://www.lattlast.se/?page=35>)
- ITEM núm. 36. Gener-març 2004. Núria Silvestre i Rosa Maria Capo. *La lectura fàcil a les biblioteques catalanes*. Resultats d'una enquesta que membres del GTLF del COBDC van elaborar i difondre entre els professionals de les biblioteques públiques per conèixer les necessitats i l'ús de materials de LF. A la pàgina Web del COBDC es pot consultar l'article (<http://www.cobdc.es>).
- El mundo acoge... octubre 2004 (Campo de San Pedro. Segovia). *La democracia lectora*. Miquel Casanovas.

---

7. Llista de distribució

Llista de distribució per correu electrònic

- Destinada als membres del GTLF del COBDC, de l'Associació, i a persones que hi estan vinculades o que estan especialment interessades en conèixer les seves activitats.
- Per ser admès a la llista cal estar treballant o col·laborant en temes de Lectura Fàcil i sollicitar-ho a l'adreça: mjorda@cobdc.org, o bé enviant un missatge a: listserv@listserv.rediris.es i en el cos del missatge escriure:
subscribe LECTFACIL el vostre email i el vostre nom i cognoms

- En cas de reunir els requisits necessaris, l'administrador de la llista donarà d'alta al sol licitant.
- Tots els membres donats d'alta poden enviar missatges a la llista, que rebran la resta de membres inscrits a la llista
- Els idiomes de la llista poden ser català, castellà i anglès

Moderadora llista de distribució:

Marta Jordà (mjorda@cobdc.org)

---

8. Llibreries i editorials col·laboradores

Llibreries

- Catalònia. Ronda de Sant Pere, 3. 08010 Barcelona. (Tf. 93 481 33 10)
- Robafaves. C/Nou, 9. 08301 Mataró. (Tf. 93 790 55 82)
- Alibri. C/ Balmes, 26 (Tf. 93 317 05 78)
- Els materials de LF es poden trobar habitualment a qualsevol llibreria i, especialment, a les llibreries col·laboradores que s'han compromès a mantenir un estoc permanent

Editorials

- Bàlec
- SIRPUS
- Mediterrània
- Germania
- Promoció i Gestió Editorial

Com estar informat de les activitats de LF?

Les persones o institucions que vulguin ser informades periòdicament de les activitats de l'ALF i del GTLF poden sol·licitar ser incloses a la base de dades de correus electrònics. Per això cal enviar un missatge a: lectfacil-owner@cobdc.org

---

Equip de redacció:

Elisa Camps
Rosa Maria Capo
Marta Jordà
Carme Mayol
Eugènia Salvador

Edita:

Grup de Treball Lectura Fàcil (GTLF) del COBDC (<http://www.cobdc.org>)
Associació Lectura Fàcil (ALF) (<http://lecturafacil.galeon.com>)

Núm. 1

INFOFÀCIL

Projecte Lectura Fàcil. Butlletí d'informació

Núm.1 Hivern 2005

Edita:

Grup de Treball Lectura Fàcil (GTLF) (COBDC) (<http://www.cobdc.org>)

Associació Lectura Fàcil (ALF) (<http://lecturafacil.galeon.com>)

---

1. Publicacions

Editorial Castellnou

L'editorial Castellnou ha iniciat la col·lecció "Kalafat" de clàssics de la literatura universal en LF adreçats a un públic juvenil (ESO). Els farà en català i castellà. Fora de Catalunya, l'editorial pren el nom de Hermes Grupo editorial. Els primers textos que sortiran amb el logotip de LF són: L'illa del tresor, El llibre de la selva, Robinson Crusoe, Tristany e Isolda, entre d'altres fins, a un total d'11 títols per l'any 2005. L'ALF revisarà els textos per atorgar-los el logo LF.

Editorial Cat & Company (Vic)

L'editorial Cat & Company té previst encetar una col·lecció de LF de relats curts que també supervisarà l'ALF.

---

2. Cursos, tallers i activitats de difusió

Participació a les Jornades Catalanes de Documentació

El GTLF va presentar un pòster a les Jornades per difondre la noció de LF i les activitats del grup. Al stand del COBDC s'hi van exposar i es van posar a la venda llibres validats amb el logo LF.

Club de LF a la Biblioteca de Rubí

La Biblioteca de Rubí ha creat un Club de Lectura per llegir llibres adaptats a les normes de Lectura Fàcil. Es reuneix el tercer divendres de cada mes i és obert a aquelles persones que tenen dificultats de lectura i de comprensió de la nostra llengua. Victòria Mateo, directora de la biblioteca és la promotora del grup, integrat per persones de diversa procedència (Magreb, Paquistà, Senegal, Amèrica del Sud...)

Club de LF a la Biblioteca Pública de Lleida

La Biblioteca Pública de Lleida ha iniciat un Club de Lectura amb materials de LF

Segones Jornades Interprofessionals del Grup de Biblioteques Catalanes Associades a la UNESCO. (Calafell, 11 a 13 de març de 2005)

Aquestes jornades es van celebrar amb el tema : “La biblioteca educadora: entre el llibre i la lectura”. A més de les conferències i taules rodones s’hi van configurar uns espais de reflexió sobre diversos temes. En un d’ells, anomenat “Altres maneres de llegir” es van presentar diverses experiències. Una d’elles, sobre LF, la va presentar Eugènia Salvador. Va explicar els principis de la LF, què són els materials de LF, i les activitats de l’ALF i del GTLF del COBDC.

Escola d’Estiu del Voluntariat

L’ALF ha presentat una proposta de curs a la 10ª Escola d’Estiu del Voluntariat, que es celebrarà a Puigcerdà del 30 de juny al 3 de juliol de 2005. El títol del curs és: “Estimular la lectura a persones amb dificultats lectores: materials de lectura fàcil”. A més de l’ALF hi intervindran Victòria Mateo (Biblioteca de Rubí) i Maria Josep Fontova (Biblioteca La Fraternitat de la Barceloneta)

---

3. Assessoraments

Treball de final de carrera a la UOC

El 27 de gener, Rosa Martínez va presentar el seu treball de final de carrera de la llicenciatura de Filologia Catalana de la UOC, que ha consistit en l’adaptació a Lectura Fàcil de cinc contes de Canterbury. El treball es titula: “És difícil fer un llibre fàcil? Els contes de Canterbury en lectura fàcil per al col·lectiu de lectors amb dificultats”

La directora del treball ha estat Eugènia Salvador (Associació Lectura Fàcil) i l’avaluadora externa Cristina Felu (Fundació Bertelsmann)

---

4. Projectes en curs

Representants de lectura

La figura dels representants de lectura és una peça clau en el sistema suec de difusió de llibres de LF. Són persones vinculades de l’administració o en règim de voluntariat que s’interessen i treballen per potenciar la LF. L’ALF vol adaptar aquesta figura a la nostra realitat. Miquel Casanovas està treballant en el projecte

---

5. Reunió fundacional de la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil

---

En el marc de l’any del llibre i la lectura 2005, i organitzat per l’ALF en col·laboració amb el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes i el centre suec *Easy-to-Read*, tindrà lloc a Barcelona la trobada per a la “Reunió fundacional de la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil”. Les jornades es celebraran els dies 6 a 8 d’octubre a la Residència d’Investigadors i durant tot el mes d’octubre hi haurà una exposició de materials de LF a la Biblioteca Francesca Bonnemaison.

El programa constarà de nou sessions i dues taules rodones. Es pot consultar a la web:
<http://lecturafacil.galeon.com>

Per preparar l'exposició s'ha creat una comissió dins del GTLF. L'integren: Núria Silvestre, Mercè Borràs, Gemma Domingo, Elisa Camps i Carme Mayol.

Aquesta trobada s'anunciarà i es presentarà el mes de març a Londres en la trobada de la Secció corresponent de la IFLA (*International Federation of Libraries Associations and Institutions*) i el mes d'agost al Congrés anual de la IFLA que aquest anys tindrà lloc a Oslo. El Sr. Bror Tronbacke, president del *Easy-to-Read Center* de Suècia serà l'encarregat de presentar-ho.

---

6. El logo LF

Pautes per les biblioteques públiques

El GTLF es proposa redactar unes directrius on estiguin ben clares les recomanacions sobre el tractament, la catalogació i la difusió dins de les biblioteques dels materials de LF. El grup estarà format per: Núria Silvestre, Remei López, Victòria Mateo, Teresa Pagès, Imma Casals i Maria Manen, amb la supervisió de Carme Mayol.

Protocol sobre el procediment a seguir per atorgar el logo LF a materials de lectura fàcil

Aquest protocol es podrà consultar properament a la web: <http://lecturafacil.galeon.com>

---

7. Acords i convenis de col·laboració

La Direcció General de Cooperació Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ha redactat unes pautes per al Sistema d'Adquisició Bibliotecària, en les que atorga una atenció especial als llibres de LF, com es pot veure en el següent redactat:

“El Departament de Cultura considera de vital importància la presència de llibres de Lectura Fàcil a les biblioteques. Per tal de garantir la qualitat i el compliment de la normativa internacional en aquest sentit, només s'adquiriran aquells llibres que hagin estat revisats per l'Associació Lectura Fàcil i que incloguin el logotip oficial”.

On trobar els llibres LF

Els materials de LF es poden trobar habitualment a qualsevol llibreria i, especialment, a les llibreries col·laboradores que s'han compromès a mantenir un estoc permanent. Aquestes són: Catalònia (Ronda Sant Pere, 3) i Alibri (Balmes, 26) de Barcelona; i Robafaves (c/ Nou, 9) de Mataró

Les editorials que han rebut el logotip de l'ALF en algunes de les seves publicacions són: Bàlec, Sirpus, Mediterrània, Germania, Promoció i Gestió Editorial i Castellnou/Hermes

La llista de les publicacions actualitzada pot ser consultada a la web:

<http://lecturafacil.galeon.com>

Per tenir més informació

Lista de distribució per correu electrònic

- Destinada als membres del GTLF del COBDC, de l'Associació, i a persones que hi estan vinculades o que estan especialment interessades en conèixer les seves activitats.
- Per ser admès cal sol licitar-ho a l'adreça: lectfacil-request@listserv.rediris.es
- En cas de reunir els requisits necessaris, l'administradora de la llista donarà d'alta al sol licitant.
- Tots els membres donats d'alta poden enviar missatges a la llista, que rebran la resta de membres inscrits.
- Els idiomes de la llista poden ser català, castellà i anglès

Administradora de la llista de distribució:

Marta Jordà

Equip de redacció:

Elisa Camps
Rosa Maria Capo
Marta Jordà
Carme Mayol
Eugènia Salvador

Edita:

Grup de Treball Lectura Fàcil (GTLF) del COBDC (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-
Documentalistes de Catalunya) (<http://www.cobdc.org>)
Associació Lectura Fàcil (ALF) (<http://lecturafacil.galeon.com>)

Núm. 2

INFOFÀCIL

Projecte Lectura Fàcil. Butlletí d'informació

Núm.2 Primavera-Estiu 2005

Edita:

Grup de Treball Lectura Fàcil (GTLF) (COBDC) (<http://www.cobdc.org>)

Associació Lectura Fàcil (ALF) (<http://www.lecturafacil.net>)

---

1. Publicacions

Novetats editorials amb el logo de LF

Hermes Editora General ha iniciat la Col·lecció Kalafat (en català) i Kalafate (en castellà) amb l'assessorament de l'ALF per adaptar-lo a LF. Està previst que durant l'any 2005 es publiquin 11 títols en català i els mateixos en castellà. Un dels primers títols que ha sortit és:
R.L.Stevenson .- *L'illa del tresor*. Adaptació de D. Fernández.

L'editorial Gestió i Promoció ha tret un nou títol de la col·lecció Vincles:

Oscar Wilde .- *El fantasma de Canterville*. Adaptació d'Eugènia Salvador. Gestió i Promoció Editorial, 2004

La llista de publicacions actualitzada la podeu trobar a: <http://www.lecturafacil.net>

---

2. Cursos, tallers i activitats de difusió

Biblioteca dipositària

L'ALF fa donació de 15 exemplars de cada un dels títols de la col·lecció Kalafat i Kalafate a la Biblioteca Francesca Bonnemaison, dipositària de totes les publicacions editades en LF. Això permetrà disposar d'aquests llibres per organitzar clubs de lectura, en els centres que els sol·licitin en prèstec.

Revista "Barcelona Educació"

En el número 45 de la revista "Barcelona educació" corresponent a març de 2005, ha sortit un article d'Eugènia Salvador sobre LF. Es titula: *Lectura fàcil. un suport per a les persones amb dificultats lectores*. La mateixa revista ha ofert un espai per comentar el resultat de les jornades d'octubre

Xerrada a l'entorn de la LF

La biblioteca de Cornellà, la regidoria de Normalització Lingüística de Cornellà i diversos professors del Centre de Normalització Lingüística de Cornellà va invitar a l'ALF perquè expliquessin el seu projecte.

Es va presentar tota la producció editorial en LF. Es van explicar els motius del projecte i de l'ús que es pot fer d'aquests materials. Els assistents van mostrar interès en els clubs de lectura que ja funcionen en altres biblioteques i centres i en el projecte de representants de lectura.

Club de LF a Viladecans

A la Biblioteca de Viladecans s'ha creat el primer club de lectura amb materials de LF per a discapacitats de més de 20 anys. Està en estudi la possibilitat d'establir un conveni amb l'Ajuntament d'aquesta localitat.

Club de LF en un hospital

La Biblioteca Municipal de Manlleu ha iniciat un Club de LF a l'Hospital de Sant Jaume. És un club adreçat a avis amb malalties en fase inicial que afecten la memòria: Alzheimer, demència, etc. Ja s'ha fet una sessió amb mol d'èxit; hi van participar uns 50 avis. La Biblioteca els proporciona els exemplars dels llibres i es fa una lectura en veu alta. En una llibreta apunten els llibres llegits i les impressions que en treuen. En el club hi participen familiars dels malalts i el moderen a mitges un bibliotecari i una infermera del centre. Han començat llegint el llibre de Carme Pérez Arnau: *"No estem mai sols: conèixer Miquel Martí i Pol"*

Congrés de la EUSE (European Union of Supported Employment)

A través de la Fundació Projecte AURA amb el qual l'ALF té signat un conveni hem tingut la possibilitat de ser presents al 7è Congrés EUSE (<http://www.euseconference.org>), que va tenir lloc del 15 al 17 de juny al Palau de Congressos de Barcelona.

L'objectiu d'aquest congrés és proporcionar un fòrum de trobada i discussió a tots aquells que treballen, investiguen o s'interessen per la integració laboral de les persones amb discapacitat.. A l'estand s'hi podien trobar llibres amb el logo LF i fulletons de l'ALF.

Jornades del Voluntariat

Els primers dies de juliol van tenir lloc a Puigcerdà les jornades del voluntariat.. L'ALF hi va participar dirigint un curs que va constar d'una part teòrica, un taller de treball i una explicació d'experiències. En el curs s'hi van inscriure 19 voluntaris, la majoria pertanyents a centres de suport a persones amb dificultats lectores i interessats en la possibilitat de crear clubs de lectura. El curs va ser impartit per Remei López, Victòria Mateo, Carme Mayol i Eugènia Salvador.

---

3. Junta de l'ALF. Nous càrrecs

Ha quedat constituïda la nova junta de l'ALF. Les incorporacions i les variacions en els càrrecs, són:

Biblioteca pública:	Victòria Mateo
Comunicació:	Marta Jordà
Necessitats educatives especials:	M. Carme Farreras
Relacions amb llibreries:	Mercè Bosch
Relacions GTLF/ALF:	Núria Silvestre

Transtorns neuropsicològics: Montse Pérez
Tresoreria: Ariana Ruiz
Secretaria: Imma Casals

---

4. Projectes en curs

Codi ètic d'associacions

S'acorda estudiar l'adhesió de l'ALF al Codi Ètic de les Associacions de Barcelona. Aquest codi es pot consultar a: <http://www.bcn.es/cmab/codi.html>

Projecte Educatiu Ciutat (PEC)

Els dies 17, 18 i 19 de novembre es celebraran les VI jornades del PEC (Projecte Educatiu de Ciutat) sobre el tema "Educatió, Barri i Territori". Hi ha més informació a la web del PEC: <http://www.bcn.es/pec>.

L'ALF lidera un projecte recollit en el programa 2004-2007 del PEC, titulat "Elaboració i difusió de materials de LF per a persones amb dificultats lectores", que està assignat a la Dimensió del PEC "Èxit escolar". Les entitats col·laboradores que hi donen suport són: Consorci de Biblioteques de Barcelona, COBDC, Òmnium Cultural, Centre UNESCO de Catalunya, Fundació Projecte Aura i Comissions Obreres de Catalunya. Aquest projecte suposa poder aconseguir un major ressò de les activitats de l'ALF en l'àmbit educatiu de la ciutat

Grup de treball a Lleida

La Biblioteca Pública de Lleida ha iniciat un grup de treball sobre LF format per bibliotecaris. Han creat una línia de treball per tal de complir el seu objectiu de facilitar l'accés al coneixement i a la lectura a aquells usuaris de la biblioteca amb dificultats lectores.

---

5. Jornades i reunió fundacional de la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil

---

Es celebraran a Barcelona els dies 6-8 d'octubre. Hi haurà traducció simultània anglès-català/català-anglès i castellà-anglès/anglès-castellà a les taules rodones. Compten amb el suport de: la Institució de les Lletres Catalanes, l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, el Consorci de Biblioteques de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Regidoria de Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona i l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

Es preveu que les jornades estiguin presidides per la Consellera de Benestar Social Sra. Anna Simó, per la Directora General de Cooperació Cultural Sra. Assumpta Bailac i per la Subdirectora General d'Ordenació Curricular i Programes Educatius Sra. Pepita Coromines. El programa definitiu es pot consultar a la web: <http://www.lecturafacil.net>

A la seu de les jornades, Residència d'Investigadors (Hospital, 64) hi haurà una exposició de cartells de les d'entitats que col·laboren amb l'ALF i de llibres editats amb el nostre logo. Aquests llibres també estaran a la venda.

Previ a les jornades hi haurà la constitució formal de la xarxa Easy-to-Read-Network i la inauguració de l'exposició de materials de LF a la Biblioteca Francesca Bonnemaison, que es podrà visitar durant tot el mes d'octubre (Sant Pere Més Baix, 7). L'exposició ha estat elaborada pel Grup de Treball Lectura Fàcil del COBDC, amb el suport de l'ALF i produïda pel Consorci de Biblioteques de Barcelona.

El document constituït de la xarxa i les conclusions de les jornades es penjaran a la web de l'ALF : <http://www.lecturafacil.net>

La Universitat de Barcelona ha concedit un crèdit de lliure elecció a les Jornades a tots els estudiants que hi assisteixin i realitzin els exercicis que es determinin. Més informació a: <http://www.lecturafacil.net> o <http://www.cobdc.org>

On trobar els llibres LF

A la web de l'ALF : <http://www.lecturafacil.net> trobareu la llista de les editorials que publiquen llibres de LF. Per saber les llibreries on trobar-los consulteu la web de les editorials respectives . Hi podeu accedir des de la mateixa pàgina web de l'ALF.

Per tenir més informació:

Llista de distribució per correu electrònic

- Destinada als membres del GTLF del COBDC, de l'Associació, i a persones que hi estan vinculades o que estan especialment interessades en conèixer les seves activitats.
- Cal sol licitar l'admissió a l'adreça: lectfacil_request@listserv.rediris.es
- En cas de reunir els requisits necessaris, l'administradora de la llista donarà d'alta a la persona sol licitant.
- Tots els membres donats d'alta poden enviar missatges a la llista, que rebran la resta de membres inscrits.
- L'idioma principal de la llista es el català. També es pot escriure en castellà, francès i anglès

Administradora de la llista de distribució:
Marta Jordà

Equip de redacció:

Elisa Camps
Rosa Maria Capo
Marta Jordà
Carme Mayol
Eugènia Salvador

Edita:

Grup de Treball Lectura Fàcil (GTLF) del COBDC (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya) (<http://www.cobdc.org>)
Associació Lectura Fàcil (ALF) (<http://www.lecturafacil.net>)

Llistat de publicacions LF **(a gener de 2006)**

**Publicacions amb el logo LF
(Lectura Fàcil)**

El logotip LF identifica els materials adreçats a persones amb dificultats lectores, adaptats lingüísticament i tipogràfica a les directrius de l'IFLA (International Federation of Libraries Associations and Institutions).

Es atorga per l'Associació Lectura Fàcil (<http://www.lecturafacil.net>).

Si esteu interessats en algun d'aquests títols, consulteu la web de cada editorial per conèixer els seus punts de venda, o envieu la Butlleta de Comanda a l'Associació Lectura Fàcil.

Llibres de Lectura Fàcil

Associació Lectura Fàcil
Ribera, 8 pral. 08003 Barcelona
lecturafacil@cobdc.org
<http://www.lecturafacil.net>

Obres adaptades per a persones
amb dificultats lectores

HERMES EDITORA GENERAL

(<http://www.bibliotecahermes.com/public/catala/home.jsp>)

Kalafat (català)

Titul	PVP
L'illa del tresor. <i>R. L. Stevenson</i>	9 €
Robinson Crusoe. <i>D. Defoe</i>	9 €
Les aventures de Tom Sawyer. <i>M. Twain</i>	9 €
Maurice. <i>M. Shelley</i>	9 €
La volta al món en 80 dies. <i>J. Verne</i>	9 €
Mary Poppins. <i>P. L. Travers</i>	9 €
Tristany i Isolda. <i>Anònim</i>	9 €
Moby Dick. <i>H. Melville</i>	9 €
El fantasma de Canterville. <i>O. Wilde</i>	9 €
El llibre de la selva. <i>R. Kipling</i>	9 €
El Dr. Jekyll i Mr. Hyde. <i>R. L. Stevenson</i>	9 €

Kalafate (castellano)

Titul	PVP
La isla del tesoro. <i>R.L. Stevenson</i>	9 €
Robinson Crusoe. <i>D. Defoe</i>	9 €
Las aventuras de Tom Sawyer. <i>M. Twain</i>	9 €
La vuelta al mundo en 80 días. <i>J. Verne</i>	9 €
Mary Poppins. <i>P. L. Travers</i>	9 €
Tristán e Iseo. <i>Anònim</i>	9 €
Moby Dick. <i>H. Melville</i>	9 €
El fantasma de Canterville. <i>O. Wilde</i>	9 €
El libro de la selva. <i>R. Kipling</i>	9 €
El Dr. Jekyll y Mr. Hyde. <i>R. L. Stevenson</i>	9 €

EDITORIAL SIRPUS

(<http://www.sirpus.com>)

Titul	PVP
Leyendas argentinas. <i>Manuel Clavero</i>	9,90 €

GESTIÓ I PROMOCIÓ EDITORIAL

Col·lecció Vincles

Titul	PVP
Conte de Nadal. <i>Charles Dickens</i>	7,50 €
El fantasma de Canterville. <i>Oscar Wilde</i>	7,50 €

EDITORIAL MEDITERRÀNIA

(<http://www.emediterrania.com>)

Titul	PVP
El Parlament de Catalunya. <i>I. Riera</i>	12 €
Coneixes Barcelona? <i>R. Bonafont i J. R. Berengueras</i>	12 €

(tambien en castellano: ¿Conoces Barcelona?)
(also in English: Do you know Barcelona?)

EDITORIAL GERMANIA

Col·lecció Llegim

(<http://www.germania.es>)

Titul	PVP
No estem mai sols: conèixer Miquel Martí i Pol.	
<i>Carme Pérez Arnau</i>	6 €
La mirada ferida. <i>Mireia Companys</i>	7 €

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

Col·lecció Contes d'arreu. Autor: Ramon Girona
(<http://www.pamsa.com/>)

Titul	PVP
El riure de la hiena. Conte centreafricà	9,20 €
Res no és el que és.	
Conte del nord d'Àfrica	9,20 €
L'ocell de la felicitat. Conte tibetà	9,20 €
La princesa i el talp. Conte georgià	9,20 €
La nena del dia i la nit. Conte veneçolà	9,20 €
El cuiner del mandarí. Conte xinès	9,20 €
El còndor i les estrelles. Conte peruà	9,20 €
Compta fins a cinc. Conte indi	9,20 €
Vint-i-quatre receptes d'arreu.	18,50 €
L'atrapallunes. Conte sud-africà	9,20 €
La torre de la donzella. Conte turc	9,20 €
El maputxe sense ombra.	
Conte maputxe	9,20 €
Els tres pans. Conte rus	9,20 €

Preus amb IVA inclòs

BUTLLETA DE COMANDA

Si voleu rebre algun d'aquests llibres, indiqueu-ne la quantitat a les caselles.

Dades d'enviament

Cognoms, Nom _____
Institució _____
Adreça _____
CP i Població _____

Telefon contacte _____ Adreça electrònica _____

Forma de pagament

Contra rebossament
 Transferència a:

Associació Lectura Fàcil
Banc de Sabadell. 0081-0105-19-0001304936

Signatura

Data _____

Envieu aquesta butlleta per correu o per fax a: Associació Lectura Fàcil, c/ Ribera, 8, pml, 08003 Barcelona. Fax: 93 310 78 74
Si esteu interessats a rebre més informació sobre l'Associació, contacteu amb nosaltres a: lecturafacil@cobde.org

Altres iniciatives a Espanya

Educación

Libros para comprender mejor

La Autónoma edita una Constitución europea de fácil lectura para personas con discapacidad

UMARTINA DELACROIX, Madrid utilizará palabras de uso corriente, puntuar con sencillez, evitar los tecnicismos y explicar definiciones mediante dibujos son algunas de las normas de estilo con las que se ha editado la versión de fácil lectura de la Constitución europea: una muestra de que es para todos y de que debe ser entendida por todos. Publicada recientemente por la Fundación de la Universidad Autónoma de Madrid (FUAM), esta práctica obra pertenece al Programa de Fácil Lectura cuyo objetivo es la inclusión social de personas con discapacidades intelectuales y lectoras. "La sociedad lo integra, pero dentro de un mundo que les resulta difícil de comprender. Los adultos con estas deficiencias sólo tienen acceso a libros para niños y no pueden enterarse por sí mismos de las leyes u otras informaciones necesarias para la vida cotidiana", advierte el director de la FUAM, Bernardo Díaz Salinas.

La metodología utilizada es también la indicada para redactar publicaciones destinadas al resto de los lectores. La mayoría de las veces, sin embargo, los profesionales de la palabra olvidan. "El proyecto parte de un colectivo específico, pero es extraordinario para captar personas a las que les disgusta leer, que tienen problemas para interpretar y asociar ideas o que no pueden acceder a los libros o a una educación media. Extranjeros, disléxicos, ancianos y niños forman otro grupo interesante de destinatarios", explica la psicóloga Mercedes Belinchón, miembro de uno de los grupos de investigación del programa. Ella está convencida de que "el amor a la lectura no se improvisa, sino que necesita un aprendizaje".

Bajo la premisa "una línea, una idea" y con el visto bueno de la Confederación Española de Organizaciones en Favor de las Personas con Discapacidad Intelectual (Feaps), que son parte del público lector, la FUAM quiere ampliar su oferta con una antología de Cervantes, la carta de derechos y deberes de un asegurador social y un periódico mensual. "El desafío ma-

Artículos comparados de la Constitución Europea con su versión sencilla

ARTÍCULO I-20

El Parlamento Europeo

Constitución Europea: El Parlamento Europeo estará compuesto por representantes de los ciudadanos de la Unión. Su número no excederá de seiscientos cincuenta. La representación de los ciudadanos será decrecientemente proporcional, con un mínimo de seis diputados por Estado miembro. No se asignará a ningún Estado miembro más de noventa y seis escaños.

Constitución Europa Fácil:

Los europeos votamos cada 5 años para elegir a 750 eurodiputados. El Parlamento elige a su Presidente y a sus colaboradores.

ARTÍCULO I-57

La Unión y su entorno próximo

Constitución Europea: La Unión desarrollará con los países vecinos relaciones preferentes, con el objetivo de establecer un espacio de prosperidad y de buena vecindad basado en los valores de la Unión y caracterizado por unas relaciones estrechas y pacíficas fundadas en la cooperación.

Constitución Europa Fácil:

La Unión Europea quiere llevarse bien con los países vecinos. La Unión y los países vecinos pueden trabajar juntos.

ARTÍCULO I-60

Retirada voluntaria de la Unión

Constitución Europea: Todo Estado miembro podrá decidir, de conformidad con sus normas constitucionales, retirarse de la Unión.

Constitución Europa Fácil:

Todos los Estados pueden marcharse de la Unión.

ARTÍCULO II-98

Constitución Europea: En las políticas de la Unión se garantizará un nivel elevado de protección de los consumidores.

Constitución Europa Fácil: La Unión protege a los consumidores.

ARTÍCULO II-77

Derecho a la propiedad

Constitución Europea: Se protege la propiedad intelectual.

Constitución Europa Fácil: Los artistas son dueños de sus creaciones.

yor es que los textos puedan leerse y entenderse", aclara Belinchón. Para lograrlo es fundamental "definir los perfiles de los lectores" a partir de la edad, el nivel y tipo de discapacidad, los contextos sociales y las experiencias personales. "De una

Los textos no deben pecar nunca de infantiles ni tampoco de simplistas

misma obra pueden, y deben, hacerse diversas adaptaciones de lectura fácil", deduce la profesional.

Aunque en la confección se priorizan las ideas clave y el orden cronológico en que sucede la historia, en vez de las metáforas, los conceptos abstractos, las introducciones y los comenta-

rios, "los textos no deben pecar nunca de infantiles ni tampoco de simplistas", según manifiesta el filólogo del programa, Alberto Anula. La síntesis y la eliminación de recursos retóricos, asegura, "le quitan al libro su belleza original", tal como sucede con las traducciones. "Adaptar el Quijote es, por tanto, un reto mayor. La historia debe tener coherencia y, a la vez, ser entretenida", manifiesta Anula.

El diseño es otro aspecto en el que la sencillez debe inducir a una lectura dinámica y divertida; las ilustraciones, además de decorar, tienen que informar. Tal como señalan las directrices de la Liga Internacional a favor de las Personas con Deficiencia Mental, hay que emplear un tamaño de letra dos puntos mayor al de las publicaciones convencionales, un solo estilo tipográfico y representar las cifras con números. Jamás dejar una oración abierta para que continúe

en otra página ni expresar las ideas en un lenguaje negativo. A la hora de hablarle al lector, lo apropiado es hacerlo desde la primera persona. Forges, Alfonso Ortuño y Carmen Gilabert González fueron los encargados de dibujar los símbolos y valores de la Constitución editada. Por ejemplo, explican cómo es la bandera de la Unión o el modo en que funciona el Tribunal de Cuentas con esquemas y figuras de trazos limpios, libres de detalles y sombras engorrosas. La vista descansa.

El libro puede ojearse en www.fg.uam.es o solicitarse en forma gratuita. Díaz Salinas sugiere que para que la inclusión social sea posible hay que dejar de ver el problema en el discapacitado y crear elementos que lo hagan protagonista. "Brindarle acceso a los libros es un gran paso".

El 62% de la oferta de empleo se dirige a ingenieros y arquitectos

M. A., Madrid La oferta de trabajo para recién licenciados o diplomados no se ajusta al número que hay de éstos. Ingenieros y arquitectos atraen el 62,7% de las ofertas de empleo y, sin embargo, estos universitarios sólo suponen el 21,7% del total. De los datos recopilados por la consultora Circulo de Progreso entre 2000 y 2004 se desprende, por el contrario, que las carreras de ciencias jurídicas y sociales reciben el 27% de las ofertas, sobre todo para licenciados en Administración y Dirección de Empresas y Económicas, y, en cambio, aglutinan al 50% de los titulados.

En la rama científico-sanitaria, las ofertas son el 8,16% del total entre universitarios (especialmente para médicos) si bien sus profesionales representan el 16%. La demanda empresarial más baja (2%) se orienta a los graduados en Humanidades (10%).

La directora general de Circulo de Progreso, María Benjumea, explicó en la presentación de las guías DICES 2004-2005 (colegios, carreras y másters), que estas proporciones se ha mantenido prácticamente iguales en los últimos tres cursos. Estas guías recogen la información de 300 colegios privados y concertados, universidades y escuelas de educación superior públicas y privadas de todo el ámbito nacional. Su objetivo es asesorar a los padres, en el caso de la educación primaria y secundaria, y a los estudiantes, en el caso de la superior y los posgrados, a la hora de elegir un centro y unos estudios.

Las 10 carreras más demandadas son, por este orden, Arquitectura Técnica, Administración y Dirección de Empresas, Economía, Ingeniería Técnica Industrial, Ingeniería Técnica de Obras Públicas, Ciencias Empresariales, Ingeniería Industrial, Ingeniería de Caminos, Arquitectura y Medicina.

El 3,8% de las ofertas de empleo cualificado valora expresamente la formación de posgrado; el 60% de ellas demanda un MBA (Master Business Administration) y el resto se decanta por otros programas más especializados, mayoritariamente, los vinculados al mundo empresarial.

EN LA UOC BUSCAMOS PERSONAS COMO TÚ; QUE QUIERAN DEMOSTRAR QUE SÍ SON CAPACES.

10 AÑOS

Titulaciones oficiales:

Ingenierías:

- Ingeniería en informática.
- Ingeniería técnica en informática de sistemas.
- Ingeniería técnica en informática de gestión.
- Ingeniería técnica de telecomunicación, especialidad en telemática (Nueve).
- Graduado en multimedia (Título propio).

Diplomaturas:

- Ciencias empresariales.
- Turismo.

Licenciaturas:

- Derecho.
- Psicología.

Licenciaturas 2º ciclo:

- Administración y dirección de empresas.
- Humanidades.
- Ciencias del trabajo.
- Investigación y técnicas de mercado.
- Documentación.
- Psicopedagogía.
- Publicidad y relaciones públicas (Nueve).

Licenciaturas 2º ciclo / Máster:

- Asia oriental.

Y además, 134 programas de formación de Posgrado.

UOC

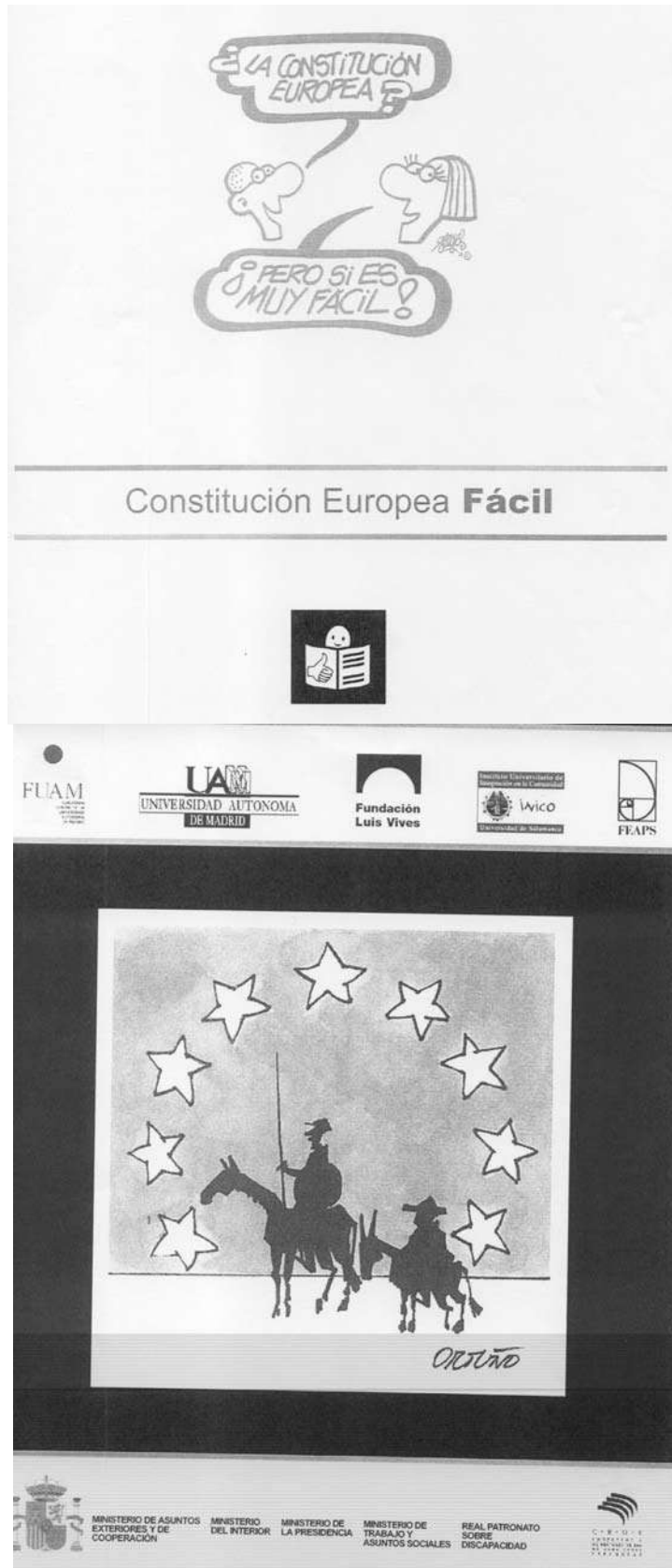
La universidad virtual

902 372 373

www.uoc.edu

UOC. LA UNIVERSIDAD ON-LINE. Llámanos, visite nuestra web o cualquiera de nuestras sedes. Te daremos toda la información que necesites. BARCELONA - Av. Diagonal 5. BRUXELLES - Rue de la Loi, 227 3r. MADRID - Pza. de las Cortes s. SEVILLA - Edificio EXPO - Inca Garcilaso s/n. VALENCIA - C/ Paz 3.

Una iniciativa, para España y América Latina, de la Universitat Oberta de Catalunya y la División Profesional y de Formación del Grupo Planeta.

La idea de hacer este libro de fácil lectura surge de:

- Fundación Luis Vives
- Fundación General de la Universidad Autónoma de Madrid (FGUAM)
- Confederación Española de Organizaciones en favor de las Personas con Discapacidad Intelectual (FEAPS)

Realizan el libro:

■ **Universidad Autónoma de Madrid**

- Pilar Alonso Baixeras
- Alberto Anula Rebollo
- Rosalía Aranda Redruello
- Mercedes Belinchón Carmona
- Sara de Miguel Badesa
- Gerardo Echeita Sarrionaindía
- Inmaculada Egido Gálvez
- Marina Fernández Lagunilla
- Lorena Heras Sedano
- Dolores Izuzquiza Gasset
- Almudena Revilla Guijarro
- Begoña Rodríguez Rodríguez
- Marta Sandoval Mena
- Cecilia Simón Rueda

■ **Confederación Española de Organizaciones en favor de las Personas con Discapacidad Intelectual (FEAPS)**

- Javier Tamarit Cuadrado

■ **Fundación General de la Universidad Autónoma de Madrid**

- Bernardo Díaz Salinas

Revisión:

- Confederación Española de Organizaciones en favor de las Personas con Discapacidad Intelectual (FEAPS)
- Universidad de Salamanca. Instituto Universitario de Integración en la Comunicad (INICO)
- Miembros autogestores de la Fundación ADFPSE (Leganés, Madrid)

Dibujos:

- Antonio Fraguas De Pablo "Forges"
- Alfonso Ortuño Salar "Ortuño"
- Carmen Gilabert González

Gestión y apoyo técnico:

- Isabel Martínez Poyatos (FGUAM)
- Iván Manzanares Recio (FGUAM)

Agradecimientos / colaboradores:

Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación
Ministerio del Interior
Ministerio de la Presidencia
Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas (CRUE)
Fundación Luis Vives
Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales
Real Patronato sobre Discapacidad

Se permite la reproducción parcial citando la fuente original:
Fundación General de la Universidad Autónoma de Madrid

© los autores

Depósito Legal SS-90/05

Imprime Gráficas ALTE S.L.

Annex 3

Material d'altres països

El camino más fácil

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

Asociación Europea ILSMH

El Camino Más Fácil

Directrices Europeas para Generar Información de Fácil Lectura

Destinada a Personas con Retraso mental

Destinada a autores, editores, responsables de información, traductores
y otras personas interesadas

Elaborado por:

Geert Freyhoff, ILSMH-EA
Gerhard Hess, Lebenshilfe, Alemania
Linda Kerr, ENABLE, Escocia
Elizabeth Menzel, ILSMH-EA
Bror Tronbacke, *Easy-to-Read Foundation*, Suecia
Kathy Van Der Veken, ANAHM, Bélgica

Junio, 1998

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

Indice

Prólogo	5
1. Introducción	7
2. ¿Qué se entiende por información de fácil lectura?	8
3. ¿A quién va dirigido el texto?	9
4. ¿Qué necesidades de información tienen las personas con retraso mental?	10
5. ¿Cómo elaborar un documento de fácil lectura?	11
6. Dibujos, ilustraciones y símbolos	15
7. El diseño de las publicaciones	17
8. Otros formatos, cintas, videos, medios interactivos	18
9. Material de referencia y direcciones de contacto	20

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

Prólogo

Todos los ciudadanos de la Unión Europea pueden ejercer democráticamente su derecho a participar en la vida socioeconómica de la sociedad en la que viven. El acceso a la información relacionada con la cultura, la literatura, las leyes, las políticas locales y nacionales y el carácter distintivo, es un aspecto fundamental para poder participar en la vida cotidiana. Sólo los ciudadanos bien informados pueden influir o controlar las decisiones que afectan a sus vidas y a la de sus familiares. Esto es también aplicable a la información referente a las políticas y el trabajo de la Unión Europea, aspectos cada vez más influyentes en la vida de sus ciudadanos. Además, en esta nueva „Sociedad de la Información“ es vital saber utilizar y entender los sistemas de información actualmente en desarrollo.

Sin embargo, las actuales estructuras niegan el acceso a la información a un gran número de personas cuyas capacidades para la lectura, la escritura o el entendimiento, están disminuidas. Son diversas las razones por las que determinadas personas tienen problemas relacionados con su capacidad de leer y escribir y de entender, y entre los afectados se encuentran las personas que padecen retraso mental u otro tipo de discapacidad, las personas que recibieron una formación cultural limitada, las personas con problemas sociales y los inmigrantes cuya lengua materna no es la lengua oficial de su país de adopción.

Las „Normas de Naciones Unidas sobre la Igualdad de Oportunidades para Personas con Discapacidad“ requieren a los gobiernos que hagan accesible todos sus servicios públicos de información y documentación a los diferentes grupos de personas con discapacidad, promoviendo a su vez entre los medios de

comunicación - televisión, radio y prensa - que sus servicios sean fácilmente accesibles a todos (Norma 5).

Son pocos los esfuerzos sistemáticos que se han hecho para documentar este tema. Los canales televisivos de algunos países de la UE emiten nuevos programas destinados a los niños, mientras que algunos gobiernos u organizaciones de personas con retraso mental han traducido sus documentos a una lengua de „fácil lectura“. Sin embargo, el trabajo realizado en este sentido por la mayoría de los países europeos ha sido escaso y las organizaciones y personas como editores, escritores, profesores y traductores raras veces observan unas directrices a la hora de elaborar sus textos y resúmenes de modo que éstos resulten fáciles de leer y entender.

La Asociación Europea ILSMH, conjuntamente con algunos de sus miembros, ha acometido el proyecto de desarrollar las „Directrices para la Información de Fácil Lectura“ y de traducirlas a todas lenguas de la UE. Esperamos con ello que las personas que escriben textos y facilitan información dirigida a personas cuyas capacidades de lectura, escritura y entendimiento, están disminuidas, encuentren en estas directrices un valioso medio a la hora de generar sus textos, y que sirvan de estímulo para la generación de documentos de fácil lectura en todas las lenguas de la Unión Europea. Esta publicación servirá sin duda para que un importante sector de la población europea no quede excluido de los servicios de información relevantes y actualizados.

John O'Gorman
Presidente
Asociación Europea ILSMH

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

1. Introducción

„La posibilidad de leer aporta a las personas una enorme confianza, permitiéndoles expandir sus opiniones y ejercer un control sobre sus propias vidas. Las personas pueden mediante la lectura compartir ideas, pensamientos y experiencias, y crecer como seres humanos.“ (Directrices de la IFLA, 1997).

Sin embargo, no todos pueden leer con fluidez y el modo en que se escribe o presenta la información puede excluir a muchas personas, especialmente a quienes tienen problemas para leer y escribir o para entender. En lugar de verse potenciados por la información, se les niega el acceso a ella. Se crea una barrera entre la denominada „información rica“ e „información pobre“ obstaculizando la igualdad de derechos como ciudadanos y la plena participación en sus respectivas sociedades.

Estas directrices pretenden servir de ayuda para superar este proceso y apoyar a los gobiernos y organizaciones para que hagan que sus servicios de información y documentación sean accesibles a todos. La disponibilidad de una información de fácil lectura a nivel local, nacional y europeo - que sea además fácil de entender y exprese claramente su mensaje - beneficia a todos, no sólo a las personas con problemas para leer y escribir.

Además, es importante no centrarse exclusivamente en la información textual. Las preguntas que han de servir de orientación a la hora de generar cualquier tipo de información deberían ser las siguientes: „¿Cuál es el mejor medio de transmitir la información?. „¿Cómo puedo hacerme entender?. Como resultado de ello, se podrían publicar documentos

destinados a algunos grupos basándose fundamentalmente en dibujos y gráficos para transmitir la información.

Esperamos que esta publicación sea una herramienta útil para un gran número de organizaciones y personas, incluido el gobierno, el sector industrial y el del voluntariado así como los medios de comunicación, y que sirva además para fomentar la generación de documentos de fácil lectura en todos los organismos. Por ejemplo, una compañía de teléfonos podría hacer que sus servicios o facturas fueran más fáciles de entender o un Ministerio puede dar a conocer las nuevas disposiciones legales.

Estas directrices han sido elaboradas por un grupo de expertos de cuatro países europeos. Mientras se reconocen las diferencias culturales de los países integrantes de la Unión Europea, estas directrices pretenden ser relativamente neutrales y útiles en todo el contexto de la Unión Europea. La intención es que todas las personas de cualquier país de la UE puedan utilizar estas directrices para generar un texto accesible sobre cualquier tema, desde la redacción de un pequeño párrafo hasta una publicación de gran volumen. De todos modos, sería mejor empezar con una simple publicación que escribir un libro. Lo más necesario es disponer de información simple, corta, relacionada con el día a día, que exprese su contenido de manera fácil.

La información de fácil lectura es importante para los numerosos grupos de características distintas existentes en nuestra sociedad. Esta publicación se centrará en las necesidades de las personas con retraso mental, pero la información accesible a estas personas

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

---

beneficiará también a otras muchas. Las personas con retraso mental no sólo necesitan recibir una información que sea fácil de leer, sino que sea también fácil de entender. Para lograrlo es, por tanto, esencial consultar a algunas personas con retraso mental durante todo el proceso de generación de la información. De este modo se garantiza que la información facilitada sea realmente accesible

aumentando con ello, además, el número de posibles lectores.

Puede que la información de fácil lectura en forma impresa no sea la mejor solución para todos. Se podría considerar el uso de otros formatos, como cintas magnetofónicas, videos o medios interactivos. En el Capítulo 8 se incluyen algunas notas sobre distintos formatos alternativos, pero el eje central de estas Directrices lo constituye el texto impreso.

2. ¿Qué se entiende por información de fácil lectura?

El hecho de que un texto sea fácil de leer y entender depende en gran parte de las capacidades y experiencia del lector. Algunas personas son capaces de leer documentos oficiales mientras que a otras les resultará difícil poder entender los textos cortos incluidos en periódicos o revistas habituales.

El concepto de „fácil lectura“ no puede ser universal y elaborar un texto que se adapte a las capacidades de todas las personas con problemas de lectura y escritura y de comprensión, resulta una tarea imposible. No obstante, las características generales de los documentos de fácil lectura son las siguientes:

- utilizar un lenguaje simple y directo,
- expresar una sola idea por frase,
- evitar los tecnicismos, las abreviaturas y las iniciales,
- estructurar el texto de manera clara y coherente

El modo de estructurar un documento es un aspecto muy importante. El contenido ha de seguir un ordenamiento claro y coherente. Todas las ideas, vocablos, oraciones o frases innecesarias deberán evitarse o suprimirse.

Escribir sobre algo simple y concreto es relativamente sencillo; la tarea de escribir sobre conceptos abstractos de forma comprensible para personas con retraso mental es algo mucho más complicado. Así pues, en la medida de lo posible se evitarán los conceptos abstractos. En caso contrario, tales conceptos deberán ser ilustrados con ejemplos concretos.

El hecho de utilizar un lenguaje sencillo y directo al escribir no implica que éste sea infantil o simplista. La mayor parte de la información va dirigida a lectores adultos, por lo que su redacción y presentación deben ser apropiadas a la edad.

El modo de presentar la información es otro de los aspectos importantes. Las fotografías, los gráficos o los símbolos servirán de apoyo al texto siempre que sea posible para facilitar su comprensión. Estas ilustraciones serán también fáciles de entender y tendrán una clara vinculación con el texto. Habrá que considerar, además, la forma de exponer el texto y las ilustraciones. En el Capítulo 7 se abordan los detalles a este respecto.

La intención es conseguir una publicación fácil de entender y leer por el mayor

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

número posible de personas. Un documento de fácil lectura puede ser definido, por tanto, como aquél que contiene sólo la información más

importante, expresada y presentada de la forma más directa, de modo que su contenido pueda ser comprendido por el mayor número posible de personas.

3. ¿A quién va dirigido el texto?

Toda persona con dificultades para leer y escribir el idioma del país en el que vive estará potencialmente interesada en obtener una información de fácil lectura. Son varios los motivos por los que algunas personas pueden tener problemas para leer y escribir, incluyéndose entre ellos:

- un retraso mental,
- otro tipo de discapacidad que influya sobre su capacidad para leer o entender,
- una formación cultural limitada,
- problemas de carácter social, o
- aquellos casos en los que la lengua materna es distinta a la lengua oficial de su comunidad local

La capacidad para leer y escribir difiere ampliamente entre unas personas y otras, existiendo incluso una gran variabilidad entre los grupos anteriormente mencionados. Por otra parte, a las personas con retraso mental les puede resultar difícil entender el texto que leen. Para estas personas, el texto ha de ser no solamente fácil de leer sino también de entender. Estas directrices tienen como eje central la generación de la información dirigida a personas con retraso mental, pero hay que indicar que los procedimientos y consideraciones relativas a la información destinada a otras personas con problemas para leer y escribir y de comprensión, serían esencialmente los mismos.

Las personas con retraso mental tienen disminuida su capacidad intelectual, lo que generalmente influye en el modo de

entender el mundo en el que viven. En la Europa actual, los niños y jóvenes con retraso mental tienen derecho a recibir educación escolar. La mayoría de ellos aprenderán a leer y a escribir. Sin embargo, el vocabulario que se les enseña se limita con frecuencia al aprendizaje de palabras y frases funcionales que guardan relación con las situaciones del día a día. Esto significa que muchos de ellos serán capaces de reconocer palabras que son importantes en su contexto diario, pero frecuentemente tendrán dificultades con palabras inusuales, largas o difíciles.

Muchas personas con una retraso mental leve son capaces de leer textos corrientes. Otras con un grado de discapacidad moderado podrán leer textos cortos de lectura fácil. Y las personas gravemente discapacitadas no pueden leer por sí solas, pero podrían disfrutar de que alguien leyera por ellas.

Muchas escuelas utilizan métodos de comunicación alternativos para el aprendizaje de los niños que tienen dificultades importantes para leer y escribir normalmente. Entre estos métodos alternativos se incluyen el lenguaje por señas, pero los utilizados más habitualmente se valen de símbolos que permiten la comunicación entre las personas. El sistema de símbolos incluye una serie de dibujos como representación de distintas palabras o frases que resultan más fáciles de reconocer que el texto escrito. Cada sistema de símbolos tienen su propia estructura y vocabulario, sin que sea

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

---

posible el intercambio de símbolos entre los distintos sistemas. Para la enseñanza de una persona con retraso mental, se puede utilizar un determinado sistema de símbolos.

Obviamente, la capacidad de lectura y de comprensión entre las personas con retraso mental puede variar enormemente. Es muy importante considerar cuáles son las capacidades del grupo al que se enseña antes de generar texto alguno. Si escribimos para personas con retraso mental de un modo general, se pueden seguir las principales directrices recogidas en esta publicación además de dotar al texto de símbolos, ilustraciones

apropiadas o cintas magnetofónicas. Si se trata de un grupo más concreto, el documento deberá elaborarse a la medida de las necesidades específicas de ese grupo.

El Capítulo 5 incluye la recomendación de consultar a las personas con retraso mental durante el proceso de elaboración de cualquier documento. Las personas a quienes se consulte deberán tener las mismas capacidades de lectura y el mismo nivel de comprensión que el grupo de personas para quien escribimos. Sus reacciones y recomendaciones nos dirán si el documento que estamos redactando será de interés y podrá ser entendido por el grupo objetivo

4. ¿Qué necesidades de información tienen las personas con retraso mental?

Las personas con retraso mental tienen básicamente las mismas necesidades de información que cualquier otro miembro de su comunidad: necesitan tener acceso a la información diaria que utiliza cada ciudadano en su vida cotidiana, como por ejemplo:

- noticias diarias
- información dirigida a los consumidores
- derecho y obligaciones
- modo de acceder a los servicios
- información relacionada con las actividades de ocio
- transporte

La información más importante para las personas con retraso mental se refiere a la vida diaria: el lugar donde viven, las personas con quienes desean encontrarse, las horas de apertura de los servicios comunitarios, donde acudir para resolver los problemas cotidianos, como visitar a los amigos o al médico, etc. Con frecuencia, este tipo de información sólo

es importante a nivel local y lo ideal sería elaborarla - más que para las personas, conjuntamente con las personas a quienes va dirigida. De este modo, se garantizaría el acceso a la información que desean en un formato comprensible.

Además de esta información básica, las personas con retraso mental podrían necesitar asesoramiento para ciertas tareas que otros ciudadanos son capaces de realizar sin ayuda. Entre ellas, se podrían citar el uso del transporte local, lo que cabe esperar al visitar al médico, como presentar una queja cuando se desea que se produzca un cambio o acerca de la información referente a la forma de votar en las elecciones nacionales. Este tipo de información tiene un carácter más general y podría existir ya en algún otro país. Antes de generar su propia información en estos campos, podría ser conveniente averiguar cuál es la información disponible al respecto. Las organizaciones mencionadas en el

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

Capítulo 9 de estas directrices podrían servir de ayuda en este sentido.

Lo citado anteriormente es igualmente aplicable en lo referente a derechos y beneficios. Es muy importante explicar a las personas con retraso mental y a sus familiares cuales son sus derechos y beneficios, y esta explicación ha de ser sencilla y clara. Obviamente, no podremos explicarles un texto legal denso con todo detalle en un lenguaje sencillo, pero sí pueden adquirir conciencia de sus derechos y les podemos facilitar una dirección de contacto o el nombre de la persona que puede ayudarles en los posteriores detalles.

No debemos olvidar que las personas con retraso mental son también ciudadanos de su país y como tal tienen derecho a participar en la vida política y económica de la comunidad a la que pertenecen. Por ello, cada país deberá considerar el modo de informar a estos ciudadanos que tienen dificultades para leer y entender aquellas leyes y disposiciones más importantes que afectan a sus vidas, realizando un esfuerzo especial para lograr el objetivo. Estos aspectos son igualmente aplicables a los organismos de carácter multinacional, como la Unión Europea, cuyas decisiones son cada vez más importantes a nivel local.

5. ¿Cómo elaborar un documento de fácil lectura?

Este capítulo expone algunos de los pasos a seguir para elaborar documentos de fácil lectura. Su contenido va destinado fundamentalmente a aquellas personas que abordan por vez primera la tarea de redactar un texto fácil de leer. Tan pronto como los escritores o redactores hayan adquirido cierta experiencia en este sentido y en comentar sus textos con las personas que padecen un retraso mental, sabrán desarrollar su propio estilo y estrategia.

Evitar ser demasiado dogmáticos a la hora de poner en práctica las propuestas que se indican a continuación, es un aspecto de gran importancia. La generación de un documento es una tarea creativa, por lo que los autores, editores, ilustradores y fotógrafos deberán realizar su labor sin demasiadas restricciones. Las directrices recogidas a continuación son de tipo general, centrandose su atención en los distintos aspectos importantes que hacen a un documento fácil de leer.

Al abordar la redacción de un documento de fácil lectura se puede partir de dos situaciones distintas: la de disponer ya de un texto base que queremos hacer accesible para las personas con retraso mental, o bien la de generar un texto completamente nuevo para estas personas. Sea cual fuere el caso, habría que empezar pensando cual es el grupo objetivo y la finalidad principal de la publicación que intentamos elaborar.

Paso 1: Decidir la finalidad de la publicación

Qué es lo que queremos decir y por qué es importante para las personas con retraso mental?

La respuesta a esta pregunta nos indicará el objetivo prioritario de la publicación. Lo ideal sería contar con la participación de personas con retraso mental, incluso en esta etapa del proceso. Estas personas podrían aportar sugerencias relevantes

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

sobre los temas importantes y de interés para ellos. La finalidad principal de la publicación deberá estar siempre en mente a la hora de decidir los detalles que se desean incluir y los que se quieren evitar.

Este es también el momento de decidir el modo de equilibrar el texto con los correspondientes dibujos o ilustraciones. Si el grupo objetivo de la publicación tiene problemas sustanciales para leer y escribir, se podría dar mayor énfasis a las ilustraciones y dibujos que al texto para transmitir la información.

Una vez resueltos estos interrogantes, se podrá abordar ya el contenido de la publicación.

Son numerosas las estrategias que pueden utilizarse para redactar un documento de fácil lectura. Los autores con experiencia puede que prefieran leer el documento original y, luego, empezar simplemente redactando su propia versión en un lenguaje de fácil lectura. Incluimos a continuación paso por paso un planteamiento que puede ser también utilizado por autores inexpertos.

Paso 2: Abordar el tema del contenido

Elaborar una lista con los aspectos clave de la publicación

Si dispone de un texto que desea traducir a un lenguaje de fácil lectura, el proceso a seguir podría ser el siguiente:

1. Seleccionar las secciones que puedan ser importantes para el grupo objetivo (p.ej.: se podrían omitir las introducciones, comentarios, etc.)
2. Resumir los diferentes párrafos del texto seleccionado en una o dos oraciones.

3. Comprobar si los resúmenes siguen una estructura lógica.
4. Verificar que dichos resúmenes incluyen únicamente los aspectos clave. Suprimir todo aquello que no esté directamente conectado con la finalidad principal de la publicación.

El paso más importante para redactar un documento accesible es plasmar claramente su contenido y seguir un orden lógico. Si se trata de elaborar un documento totalmente nuevo, asegúrese de estructurar su contenido de manera clara y coherente. Evite la inclusión de comentarios innecesarios y de datos que no estén directamente conectados con la finalidad principal de la publicación.

Tras elaborar una lista reflejando los aspectos clave, verifique de nuevo si contiene toda la información que desea incluir. Los puntos más importantes deberán figurar al comienzo del documento. Quizás puedan excluirse algunos detalles. En tal caso, hágalo - cuanto más corto sea, mejor será el documento!

En esta etapa del proceso, previa a la redacción del texto, sería una buena idea consultar a una serie de personas con retraso mental para garantizar que están cubiertas sus necesidades de información sobre el tema en cuestión. Comente el tema con personas o grupos de auto-apoyo. Incluya en su lista de aspectos clave las cuestiones planteadas por estas personas sobre un determinado tema.

Paso 3: Elaborar el borrador del texto

Redactar el texto basándose en la lista de aspectos clave

Una vez elaborada la lista con los aspectos clave del documento, puede

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

comenzar la redacción del texto. Tenga siempre en cuenta el grupo de palabras y el lenguaje que entenderán con mayor probabilidad y encontrarán más interesante las personas que integran el grupo objetivo. Aunque esto puede

depender de cada persona, para elaborar un documento que sea accesible al mayor número posible de personas existen algunas normas de tipo general que se deberían observar:

- **Use un lenguaje sencillo y directo**
Emplee las palabras más sencillas expresadas de la forma más simple. Evite las estructuras complejas y los conceptos abstractos y refleje con claridad las ideas que desea transmitir.
- **Evite los conceptos abstractos**
Si ha de mencionar conceptos abstractos, sírvase de ejemplos concretos o de comparaciones que faciliten la comprensión del tema.
- **Emplee vocablos cortos relativos al lenguaje cotidiano hablado**
Evite las palabras largas difíciles de leer o pronunciar. Emplee únicamente palabras de uso habitual para las personas que integran el grupo objetivo. No obstante, emplee un lenguaje de adultos cuando escribe para personas adultas.
- **Personifique el texto tanto como sea posible**
Diríjase a sus lectores de manera directa y personal. La expresión de „Usted tiene derecho a...” es siempre mejor que „Los usuarios del servicio tienen derecho a...”.
- **Haga uso de ejemplos prácticos**
Los ejemplos prácticos pueden ser útiles para que las personas entiendan los conceptos abstractos y para relacionar la información con las situaciones de su propia vida.
- **Diríjase a los lectores de manera respetuosa**
Emplee un lenguaje de adultos al escribir para personas adultas. Considere el uso del pronombre „Tú” o „Usted”. Si duda respecto al empleo de uno u otro, pregunte a las personas con retraso mental como les gustaría que se dirigieran a ellas.
- **Utilice oraciones cortas en su mayoría**
- **Incluya una sola idea principal en cada oración**
No intente expresar más de una idea o tema en cada oración.
- **Utilice un lenguaje positivo**
Evite el lenguaje negativo y las negaciones, ya que se pueden prestar a confusión.
- **Emplee preferentemente la voz activa frente a la pasiva**
Haga que su documento sea tan activo e interesante como sea posible. En general, el uso de la voz activa hace que el documento sea más vivo y menos complicado.

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

- **No dé por asumidos conocimiento previos sobre el tema en cuestión**

- **Sea sistemático al utilizar las palabras**

Utilice la misma palabra para nombrar una misma cosa —incluso aunque la repetición de palabras afecten al estilo de redacción.

- **Elija signos de puntuación sencillos**

Evite el punto y coma, los guiones y las comas.

- **No emplee el subjuntivo**

El „futuro incierto“ (...podría..., ... debería ...) es impreciso y se presta a confusiones. Evítelo siempre que pueda.

- **Tenga cuidado con el lenguaje figurativo o metafórico si son vocablos de uso poco común**

Las personas con retraso mental pueden desconocer este tipo de lenguaje, pero si fueran de uso generalizado en el lenguaje cotidiano pueden dar colorido al documento.

- **Cuidado con el uso de números**

Las cifras largas o complicadas suelen ser incomprensibles. Use el vocablo *muchos* para referirse a una cifra muy alta como *3545*, y *algunos* cuando se refiera a un porcentaje como el *14%*. Si ha de remontarse a una fecha, por ejemplo *1867*, refiérase a ella como *hace mucho tiempo*. Si se trata de cifras pequeñas, utilice siempre el número y no la palabra, p.ej.: 3 en lugar de tres.

- **No emplee palabras de otro idioma**

Esto es también aplicable incluso cuando sean palabras de uso común pero de origen foráneo. Si no fuera posible evitarlas por ser de uso generalizado en el lenguaje cotidiano, explíquelas.

- **Evite el uso de referencias**

- **Mencione un dirección de contacto para obtener mayor información, cuando se posible**

Todas las direcciones deberán escribirse utilizando el mismo formato que para un sobre. No escriba una dirección en una sola línea separándola con comas.

- **Evite el uso de jergas, abreviaturas e iniciales**

Evite siempre el uso de jergas profesionales —no tienen sentido y son irrelevantes para la mayoría de las personas que no pertenecen a un determinado gremio. Intente evitar las abreviaturas, salvo que sean conocidas por su grupo objetivo. Explique siempre su significado.

Use los paréntesis cuando sea importante explicar el significado de una palabra que será utilizada por otros. Repita los paréntesis para hacer una observación (p.ej.: „...constitución, las reglas de una organización, ...“).

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

La elaboración de documentos accesibles en un lenguaje de fácil lectura puede generar documentos más largos que el original. Esto se refiere sobre todo a los textos de carácter legal o científicos, cuando es esencial que las personas con retraso mental entiendan los detalles. En tal caso, podría ser necesario dividir el documento en varias secciones cortas para facilitar la lectura.

Paso 4:
Comprobar si las personas con retraso mental entienden el borrador que ha elaborado

Pida a algunas personas con retraso mental que lean el documento antes de imprimirlo

Para asegurarse de que su documento satisface realmente las necesidades del grupo objetivo y es adecuado a su capacidad de lectura, es esencial que algunas personas con retraso mental o grupos de auto-apoyo lean el documento antes de imprimirlo. Este es el único modo de saber si la publicación satisface realmente las necesidades del grupo objetivo y se adapta a su capacidad, redundado por ende en un mayor número

6. Dibujos, ilustraciones y símbolos

Independientemente de que las personas tengan dificultades importantes para leer o sean capaces de leer un texto sencillo, el uso de un lenguaje de fácil lectura tiene sus propias limitaciones. Las fotografías, los dibujos o los símbolos pueden transmitir un mensaje a quienes no pueden leer, y potenciar la capacidad de comprensión de los que sí pueden. Por ello, las ilustraciones no son únicamente un aspecto decorativo de la publicación sino un medio de transmitir información. El

de lectores potenciales. Si tiene dificultades para organizar esta tarea, póngase en contacto con las organizaciones mencionadas en el Capítulo 9 para solicitar su ayuda.

Las personas con retraso mental a quienes usted consulte deberán disponer del tiempo suficiente para leer y entender el documento antes de comentar el tema con ellas. Esta conversación servirá para aclarar si han entendido el contenido del texto, para señalar las palabras o frases que se prestan a confusión, y cabe también la posibilidad de que afloren otras cuestiones adicionales y otras necesidades de información relacionadas con el tema.

Paso 5:
Nueva comprobación

Una vez introducido los cambios, póngase de nuevo en contacto con el grupo que leyó el borrador para comentar la nueva versión (incluidas las ilustraciones, etc.). Si hay algo que no entienden o no están satisfechos, vuelva a introducir los cambios que procedan y a consultarles de nuevo tantas veces como sea necesario.

uso de las ilustraciones es siempre un tema a considerar a la hora de planear y preparar un documento de fácil lectura.

Fotografías

En muchos casos, la inserción de fotografías constituye un medio de comunicación ideal, sobre todo cuando se trata de información local. La inclusión del nombre junto con la fotografía da una idea clara de la persona a quien contactar. La fotografía de un lugar al que se reconoce

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

---

es algo mucho más expresivo que una dirección escrita. Las fotografías pueden ser útiles también para ilustrar documentos complejos. Se debe tener en cuenta, sin embargo, que ha de tratarse de fotografías claras que hagan referencia al tema mencionado específicamente en el texto. Una simple fotografía puede transmitir innumerables ideas!. Considere como quedaría la fotografía una vez se imprima la publicación y asegúrese de que, una vez impresa, se obtenga una imagen nítida y precisa.

Dibujos e ilustraciones

El dibujo puede ser en ocasiones la mejor solución. Los dibujos han de ser claros y no confundir al lector. Un dibujo claramente centrado en el tema principal transmitirá una información más precisa que una fotografía con demasiados detalles o con fallos técnicos. Existen numerosos paquetes estándar de los que obtener dibujos para ilustrar el texto. Si su presupuesto lo permite, la mejor opción sería contratar a un diseñador gráfico para crear los dibujos originales como modo de ilustrar específicamente los puntos clave del texto.

Sistema de símbolos

Los símbolos son una forma de comunicación más general y abstracta. Principalmente, consisten en dibujos lineales simples que representan objetos, acciones o ideas y que se pueden utilizar para la construcción de oraciones completas. Su naturaleza pictórica aporta normalmente (aunque no siempre) algunas claves a su significado. Existen numerosos sistemas de símbolos y cada uno de ellos forman su propia „comunidad de lenguaje“. No es realista presentar una página de símbolos a alguien con retraso mental y esperar que esta persona entienda el significado de los mismos. Del mismo modo que se enseñan las palabras a los niños que están aprendiendo a leer,

hay que enseñar también el significado de los símbolos.

Es muy importante, por tanto, seleccionar un sistema de símbolos ya conocido y utilizado por las personas a las que va dirigida la publicación que está usted escribiendo. Este es un motivo más por el que es importante consultar a un grupo de personas con retraso mental durante la elaboración del documento. Si no sabe con claridad qué sistema de símbolos utilizar, asesórese en una de las organizaciones que figuran en el Capítulo 9 de estas Directrices.

Si la publicación va dirigida a un gran número de personas o a un grupo de personas no entrenadas en el uso del sistema de símbolos, podría ser más apropiado descartar esta opción y elegir una serie de símbolos individuales, de fácil comprensión, para las palabras clave del texto. Muy frecuentemente, esto bastará para ilustrar el significado del texto y puede ser tan útil como el uso de un símbolo para cada palabra. Cuando los símbolos se conocen y utilizan regularmente, constituyen una valiosísima ayuda para la creación de documentos accesibles. Su inclusión en los textos resulta sencilla, y garantizan la accesibilidad de un documento escrito tanto para las personas que pueden como para las que no pueden leer. Las fotografías y los símbolos pueden ser utilizados conjuntamente, sobre todo en documentos largos donde se pueden utilizar símbolos para el texto principal y fotografías como ilustración de personas o lugares.

Independientemente del método elegido para ilustrar el texto, es importante consultar a las personas con retraso mental - sus lectores potenciales - para saber si las ilustraciones les ayudan a entender la información que se intenta transmitir.

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

7. El diseño de las publicaciones

El diseño de un documento puede jugar un importante papel en la facilidad de lectura de ese documento. Los actuales programas informáticos ofrecen una gran gama de estilos y opciones de diseño de las publicaciones. Sin embargo, estas opciones pueden dificultar la lectura del documento, como por ejemplo la impresión de un texto blanco sobre un fondo de color o el uso de distintos tipos de letras en un mismo documento.

Para mayor legibilidad, es aconsejable seguir las siguientes pautas a la hora de diseñar un documento:

- Nunca haga uso de dibujos como fondo de un texto. Esto puede dificultar enormemente la lectura del texto
- Intente utilizar una sola línea para cada oración.
Si no fuera posible, procure colocar los distintos elementos de la oración en líneas separadas o divídala en distintas líneas insertando un punto donde se suele hacer la pausa, por ejemplo:

*Es importante
que las personas discapacitadas
hablen por sí solos.
Si esto no fuera posible
sus familiares deberán hacerlo por
ellos.*
- Evite separar los elementos constitutivos de la oración, de modo que esta quede siempre dentro de una sólo página.
- El papel deberá ser mate y de buena calidad.
Esto logrará un buen contraste. Los papeles brillantes reflejan la luz.
Procure no utilizar un papel demasiado

fino que no sea lo suficientemente opaco, para evitar la transparencia del brillo a través de la otra cara.

- No incluya demasiada información en la página
La presentación y el flujo del texto deberán ser los pilares para estructurar el texto. Si el texto introduce una nueva idea, considere la inserción de una nueva página. El texto deberá seguir una secuencia lógica y no saltar de un lado a otro en la página ni continuar varias páginas después.
- Utilice como máximo dos tipos de letras. Podría utilizar un tipo de letra para el texto y otro quizás para los títulos.
- Elija letras claras. Es preferible usar tipos de letras claras, como por ejemplo: Arial, Helvética o Times New Roman.
- Utilice un tamaño de letra grande. Se evitará el uso de letras demasiado pequeñas. Se recomienda utilizar como mínimo una letra de paso 14 para personas con deficiencias visuales.
- Cuidado con la forma de resaltar el texto. No utilice mayúsculas ni cursivas en el texto. Cuando desee resaltar algo, use la negrilla o el subrayado.
- Asegúrese de que las ilustraciones sean nítidas.
- Observe la calidad de las fotografías en la versión impresa. Si utiliza una fotocopidora para obtener copias de la publicación, la impresión de la copia base se hará a media tinta.

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

- Nunca use la impresión invertida (texto claro sobre fondo oscuro). Los caracteres oscuros sobre papel claro son más fáciles de leer.
  - Utilice colores para los dibujos, los recuadros, etc. si es posible.
  - No justifique el texto a la derecha. Un borde derecho desigual facilita la lectura de una columna de texto
  - No use guiones para separar palabras largas en el margen derecho del texto. Mantenga juntas las palabras.
  - Números:
    - Para las fechas, utilice el formato completo, p.ej.: „Sábado, 26 de Septiembre de 1998“.
    - Los números de teléfono se escribirán separándolos, p.ej.: 034-22.33.44 ó 034-22 23 44.
    - Use siempre caracteres numéricos y no la palabra equivalente —incluso para números como el 10. Por ejemplo 2, 67, 239.
    - Nunca emplee caracteres romanos.
  - Incluya encabezamientos y otras „ayudas para la navegación“.
- Tenga también en cuenta los siguientes consejos prácticos:
- Garantizar una amplia difusión de la publicación, usar un formato que permita fotocopiar fácilmente el documento (por ejemplo, A4 ó A3 doblado) y no limite la distribución con la inclusión del *Copyright*.
  - No olvide incluir la fecha en la publicación.
  - Todas las publicaciones de fácil lectura deberán ser claramente etiquetadas en la página del título de modo que los usuarios puedan identificarlas con facilidad.

Si desea resaltar las principales ideas de su publicación, podría diseñar la página central en formato póster. Esta página podría separarse de la publicación y colocarse en la pared como mensaje o recordatorio.

8. Otros formatos - cintas magnetofónicas, videos, medios interactivos

Las necesidades de las personas con retraso mental pueden ser muy variadas, y los documentos de fácil lectura no siempre serán accesibles para todas las personas, especialmente para quienes no pueden leer nada en absoluto. En ocasiones, puede que usted desee más de un formato para facilitar información de modo que esta llegue a un mayor número de personas. Seguidamente, se incluyen otros formatos alternativos.

Sería imposible considerar detalladamente las ventajas de otros formatos en estas directrices o facilitar un asesoramiento práctico pormenorizado respecto a la

producción de los mismos. Sin embargo, algunas de las recomendaciones incluidas en los últimos capítulos podrían ser de interés para generar una información de fácil comprensión en otros formatos.

Cintas magnetofónicas

Las grabaciones y el copiado de cintas es una tarea fácil, por lo que constituyen una buena opción para facilitar información a las personas que no pueden leer. La mayoría de las personas y de las familias disponen de un magnetófono, por lo que es fácil poder escuchar las cintas. Asimismo, las cintas pueden ser escuchadas por

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

un grupo de personas con retraso mental que motivará después sus posteriores comentarios por parte del grupo o ayudará a un grupo o a una persona a elaborar su plan de acción.

El contenido textual de las cintas se guiará por las sugerencias plasmadas en estas directrices. A la hora de estructurar los comentarios, es importante agrupar los conceptos similares. El orador deberá leer el texto de manera acompasada, ni muy rápido ni muy despacio, haciendo una breve pausa entre frases. En cuanto a la grabación de cintas de mayor longitud, es preferible utilizar más de una voz y alternar el texto con la inclusión de pausas musicales y efectos de sonido. Para mayor información sobre materiales de fácil comprensión en cintas magnetofónicas, consultar las Directrices COTIS.

La combinación de una publicación ilustrada de fácil lectura con cintas magnetofónicas puede potenciar la capacidad de comprensión y de obtención de datos sobre el proceso logrando, además, que la información sea mucho más accesible para las personas con retraso mental.

Videos

El vídeo es un medio de información excelente para las personas con retraso mental. La combinación de la información visual y verbal puede ser una poderosa herramienta y llegar a personas que tienen graves problemas para leer y entender un texto.

Aunque la producción de un vídeo de buena calidad técnica continúa siendo una ardua tarea que es mejor acometer comercialmente, cada vez es más viable que las organizaciones puedan

producir sus propios vídeos con ayuda de las nuevas tecnologías digitales. Los aspectos más importantes relacionados con la producción de un vídeo es la disponibilidad de un guión claro y coherente y que el texto y las ilustraciones no cambien con demasiada rapidez.

Medios interactivos

Muchos de los servicios para las personas con retraso mental hacen uso de ordenadores, y cada vez es mayor el número de familias con ordenadores, conectados en línea. Esto significa que los medios interactivos con ilustraciones en movimiento, sonidos y texto es otra excelente posibilidad de facilitar información, cuya importancia será probablemente cada vez más mayor en el futuro. Uno de los aspectos positivos es que los medios interactivos pueden ajustarse con facilidad al nivel funcional del usuario. El desarrollo de medios interactivos para personas con retraso mental se encuentra todavía en su etapa inicial, limitada principalmente por el *software* o programas de tipo educativo. El desarrollo de información a través de medios interactivos se deberá hacer en estrecha cooperación con los usuarios y con sus organizaciones de apoyo.

Directrices Europeas para Facilitar la Lectura

---

9. Material de referencia y direcciones de contacto

Guidelines for Easy-to-Read Materials.

Compiled by B. Tronbacke
Published by IFLA Headquarters. IFLA Professional Report n° 54
The Hague 1997.
ISBN n° 90-70916-64-9
(The IFLA Guidelines available in English, Spanish, French, German and Russian from: IFLA Headquarters, Prins Willem-Alexanderhof 5, 2595 BE The Hague, The Netherlands. Tel: +31 70 3140 884, Fax +31 70 3834 827, E-mail IFLA.HQ@IFLA.NL)

ILSMH European Association: Updated list of easy-to-read material in official EU languages.

Available from ILSMH European Association, Galeries de la Toison d'Or, 29 Chaussée d'Ixelles #393/35, 1050 Brussels, Belgium

COTIS Guidelines on Audio Tapes

COTIS (Confederation of Tape Information Services)
COTIS Project Office, 67 High Street, Tarporley, Cheshire CW6 0DP · tel: 01829 733351

FEAPS

General Peron 32, 1 A
E-28020 Madrid
Tel.: +34-1-556 7413
Fax: +34-1-597 4105
e-mail: feaps@jet.es

ILSMH European Association

Galeries de la Toison d'Or
29 Chaussée d'Ixelles #393/35
1050 Brussels
Belgium
Tel: +32-2- 502 28 15
Fax: +32-2- 502 80 10
e-mail: secretariat@inclusion-europe.org
homepage <http://www.inclusion-europe.org>

Easy-to-Read Foundation

Box 4035
10261 Stockholm
Sweden
Tel: +46-8-640 70 90
Fax: +46-8-642 76 00
e-mail: ll@lilsiftelsen.se
homepage: <http://www.lilsiftelsen.se>

L'Institut Roehrer Institute

Kinsmen Building, York University
4700 Keele Street
North York, Ontario
Canada M3J 1P3
Tel: +1 416 661-9611
Fax: +1 416 661-5701
e-mail: info@roehrer.ca
homepage: <http://indie.ca/roehrer/>

Plain Language Commission

29 Stoneheads
Whaleybridge
Stockport
UK
Tel: +44 1663 733 177

Esta publicación ha sido subvencionada por la Comisión de las Comunidades Europeas, DGV-E-4, Sector de Integración de Integración de Personas Discapacitadas.

Las entidades miembros de la Asociación Europea ILSMH pertenecientes a ocho de los Estados miembros de la UE han acordado traducir esta publicación a las lenguas oficiales de la UE. Queremos agradecer de antemano su intenso trabajo. Asimismo, deseamos dar las gracias a Tina Detheridge de la Cia. Widgit Software Ltd. por su asesoramiento profesional.

Estas directrices han sido publicadas en todas las lenguas oficiales de la Unión Europea: Danés, Holandés, Inglés, Finlandés, Francés, Alemán, Guiego, Italiano, Portugués, Español y Sueco. Las copias pueden solicitarse a la Asociación Europea ILSMH, Galeries de la Toison d'Or, 29 Chaussée d'Ixelles #393/35, B-1050 Bruselas, Bélgica.

ISBN 2-930078-15-4

Impreso por CERCICA, cooperativa de personas con retraso mental, Cascais (Portugal).

© ILSMH European Association 1998

Esta publicación puede ser fotocopiada o reproducida previo reconocimiento de la fuente de origen.

Prova din text

radavstånd luft blankrad LIX-värde skiljetecken läsbarhet p-matris **afasi** sanserif marginaler x-höjd skribentsyfte mellanslag målgruppsanpassning verbalsubstantiv layout referensbindning punktlista paratext brukssvenska utprovning verb situationsanalys textkompass linjär radfall stycke brytning bisats anfang läsvärde högertyngd medelsvår sändarroll kanslisvenska huvudsats **dyslexi** luft blankrad LIX-värde skiljetecken läsbarhet p-matris versaler sanserif marginaler x-höjd skribentsyfte mellanslag målgruppsanpassning verbal-substantiv layout referensbindning punktlista brukssvenska utprovning verb situationsanalys textkompass linjär radfall stycke brytning bisats anfang läsvärde högertyngd medelsvår sändarroll kanslisvenska huvudsats radavstånd luft blankrad LIX-värde **invandrare** skiljetecken läsbarhet p-matris marginaler x-höjd skribentsyfte mellanslag målgruppsanpassning verbalsubstantiv layout referensbindning punktlista paratext brukssvenska utprovning verb **utvecklingsstörning** situationsanalys textkompass linjär radfall stycke brytning bisats anfang läsvärde högertyngd medelsvår sändarroll kanslisvenska huvudsats information blankrad LIX-värde skiljetecken läsbarhet p-matris marginaler x-höjd skribentsyfte mellanslag referensbindning punktlista paratext brukssvenska utprovning verb situationsanalys textkompass linjär radfall karin sandberg sara spänning westerlund karin wejderot

PROVA DIN TEXT

- en rapport om textanpassning och utprovning för olika målgrupper

Till läsaren

Den här rapporten kan användas som en handbok eller läsas från pärm till pärm.

I kapitel 1 kan du läsa det övergripande resultatet av rapporten.

I kapitel 2 förklaras begrepp som är centrala i rapporten.

Kapitel 3 - 6 handlar om fyra målgrupper med behov av lättlästa texter: personer med afasi, personer med dyslexi, invandrare och personer med utvecklingsstörning. Dessa kapitel är fristående. Du kan alltså välja att läsa om just den målgrupp som du är mest intresserad av.

På sidan 52 hittar du lästips, om du vill läsa mer om något. Lästipsen är huvudkällorna till den här rapporten.

Ett exempel på hur hela arbetsprocessen med att anpassa en text kan se ut, finns som en bilaga till rapporten.

Innehåll

1. Sammanfattning	6
Våra lärdomar om utprovningar	7
2. Inledning	9
Lättläst	9
Centrum för lättläst	10
Läsprocessen	10
Läslighet	10
Läsbarhet	11
Läsvärde	11
Utprovningar	11
Arbetsprocessen	12
3. Afasi	14
Det här är afasi	15
Olika varianter av afasi	15
Rehabilitering	15
Läs- och skrivproblematik	16
Hjälpmedel	16
Hur du skriver	17
Utprovningar	17
Förberedelser	17
Metod	18
Originaltexten	19
Den första bearbetningen	19
Slutversionen	19
Resultat av utprovningarna	21
Sammanfattning	22
3. Dyslexi	23
Det här är dyslexi	24
Orsaker	24
Individuella svårigheter	24
Olika slags svårigheter med ord	24

Läs- och skrivproblematik	25
Hjälpmedel	25
Hur du skriver	26
Utprovningar	27
Förberedelser	28
Frågeformuläret	28
Enskild utprovning	28
Originaltexten	29
Den första bearbetningen	29
Slutversionen	29
Resultat av utprovningarna	31
Sammanfattning	32
4. Invandrare	33
Invandrare i Sverige	34
Läs- och skrivproblematik	34
Hur du skriver	35
Utprovningar	35
Förberedelser	35
Metod	35
Originaltexten	37
Första bearbetningen	37
Slutversionen	37
Resultat av utprovningarna	39
Sammanfattning	40
5. Utvecklingsstörning	41
Det här är utvecklingsstörning	42
Olika grad av utvecklingsstörning	42
Läs- och skrivproblematik	43
Hjälpmedel	44
Hur du skriver	45

Utprovningar	46
Första utprovningen	47
Andra utprovningen	47
Originaltexten	48
Den första bearbetningen	48
Slutversionen	48
Resultat av utprovningarna	50
Sammanfattning	51
Lästips	52
Efterord	53
Bilaga: Arbetsprocessen	

1 Sammanfattning

Den här rapporten handlar om att anpassa texter för olika målgrupper, och att det är viktigt att prova ut texterna på målgruppen. Utprovningar är ett sätt att ta reda på om en text fungerar för den målgrupp man tänkt sig. Det är särskilt viktigt att göra utprovningar när du riktar dig till mottagare med speciella behov. Även utprovningarna måste anpassas till målgruppen.

I rapporten tittar vi närmare på fyra målgrupper med behov av anpassade texter: personer med afasi, personer med dyslexi, invandrare och personer med utvecklingsstörning. Vi presenterar vad som kännetecknar målgrupperna och vad deras läs- och skrivproblematik innebär. Vi beskriver även hur vi, som studenter vid Mälardalens högskola, har genomfört utprovningar med målgrupperna samt vilka resultat vi fick fram.

Det finns likheter och skillnader mellan målgrupperna, både när det gäller hur du anpassar texter och hur du genomför utprovningar. När vi har anpassat texterna har vi utgått från de allmänna riktlinjerna om vad som är lättläst, som Centrum för lättläst har gett ut. Det var bara för en målgrupp, personer med dyslexi, som vi hittade ytterligare litteratur med råd om hur du ska skriva.

Vi har alltså använt de allmänna riktlinjerna som grund för att anpassa texterna till alla målgrupperna, och utprovningarna har visat att de riktlinjerna är vad målgrupperna helst vill ha. Det innebär att det finns många likheter i hur du skriver för de olika målgrupperna. Men det finns skillnader också, främst när det gäller layouten.

Vi vill poängtera att de utprovningar som vi har gjort inte har varit omfattande. Vi har träffat 5 - 15 personer ur respektive målgrupp. För att kunna dra några generella slutsatser om vad de olika målgrupperna tycker, behövs utprovningar med fler personer. De skillnader som tas upp här, är resultaten från våra utprovningar.

Det var en av de allmänna riktlinjerna som inte stämde med alla målgrupper. Invandrarna och några av personerna med dyslexi föredrog löpande text istället för text skriven med frasriktigt radfall. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen.

Utprovningarna visade även på andra saker som underlättade texterna för de olika målgrupperna.

- Några personer med afasi föredrar att hela texten är skriven med versaler.
- Personer med dyslexi föredrar att texten är skriven på papper i en gul nyans. De flesta personer med dyslexi tycker att det är bra med stödord i kanten.
- När du skriver för invandrare ska du helst behålla juridiska termer och andra fasta begrepp, så att de känner igen ordet om de stöter på det i en annan text.
- Om du gör en text lättare kan den bli längre, eftersom du kanske förklarar vissa ord. Men när du skriver för personer med utvecklingsstörning fungerar inte det, eftersom den gruppen alltid behöver mycket korta texter.

Målgrupperna och deras behov skiljer sig åt. Men det är viktigt att tänka på att det också finns skillnader inom målgrupperna. Varje målgrupp är stor och varierad. Det är svårt att veta hur du ska anpassa en text så att den passar så många som möjligt i målgruppen. Det som är lätt för en person kan vara svårt för en annan. Det en förstår kan någon annan ha svårt att förstå. Det skiljer sig mycket åt från individ till individ.

Våra lärdomar om utprovningar

Det är viktigt att du förbereder dig väl innan du genomför utprovningar. Ett sätt är att läsa på om målgruppen, i litteratur och på Internet. Det är också bra att träffa målgruppen innan du gör utprovningar. Det ger möjligheter att lära känna målgruppen och att se vilken språklig nivå deltagarna ligger på.

Nervositeten hos alla inblandade blir mindre om man har träffats och presenterat sig redan tidigare. Att träffa målgruppen före utprovningarna är bra oavsett vilken målgrupp

SAMMANFATTNING

det gäller, men det är i det närmaste en nödvändighet när det handlar om personer med utvecklingsstörning. Att det är speciellt viktigt när det gäller just denna målgrupp beror på att dessa personer har ett stort behov av att känna sig trygga i situationen. Att personerna med utvecklingsstörning känner sig trygga betyder mycket både för att de ska uppleva utprovningen som något positivt och för möjligheten att genomföra en utprovning.

Utprovningar kan göras enskilt eller i grupp. Det finns för- och nackdelar med båda alternativen. Vi genomförde utprovningar i grupp med två målgrupper: personer med afasi och personer med utvecklingsstörning. Fördelen med detta var främst att det uppstod diskussioner mellan utprovningsspersonerna, om vad som var bra och mindre bra med texterna. Nackdelarna att prova ut i grupp visade sig vara att det kan vara svårt att koncentrera sig, samt om en person är dominant så kommer bara dennes åsikter fram.

Utprovningar i grupp kan fungera, men det beror på upp-lägget. Diskussioner är bra, men de måste vara strukturerade så att alla kommer till tals. Om en utprovning i grupp fungerar beror dessutom mycket på gruppens individer och sammansättning. Dynamiken i en grupp är mycket svår att förutsäga.

Ett upplägg kan vara att träffa utprovningsspersonerna i grupp när du är där första gången, för att lära känna dem. Själva utprovningarna kan med fördel genomföras enskilt. Om du genomför utprovningar i grupp, måste du vara medveten om gruppdynamiken och kunna styra diskussionen.

Det är viktigt att du, som den som håller i utprovningen, har ett öppet sinne. Det fungerar inte att göra något slags manus som du sedan känner att du måste följa till punkt och pricka. Du måste kunna anpassa dig och ditt sätt efter situationen.

INLEDNING

2 Inledning

Varje dag blir vi överösta med information och i dagens samhälle är mycket information skriftlig. Alla människor har rätt att kunna ta del av informationen, men alla kan inte göra det lika lätt. Det gäller till exempel lässvaga grupper i samhället. Lättlästa texter behövs. Vi riskerar annars att det uppstår informationsklyftor mellan dem som har intresse av och kan hantera information och språk och dem som saknar dessa intressen och förmågor.

Risken för missförstånd och utanförskap kan minskas. Det kan göras genom att anpassa informationen till mottagarna och prova om den tänka målgruppen kan ta till sig informationen.

Alla människor är unika och har rätt till delaktighet och inflytande. Lättlästa texter gör samhället tillgängligt för alla.

Lättläst

Det finns många personer i Sverige som har lässvårigheter. Lässvårigheter innebär att man kan läsa, men att det kan ta längre tid än för andra och att det kan bli fel.

Det finns ett stort behov av texter som är lättlästa. Lättläst handlar om att kunna anpassa texten till den som läser. Lättlästa texter ska förenkla, förklara och lyfta fram det viktiga. De ska ge läsaren vad läsaren behöver. Att skriva lättläst, direkt och konkret gynnar alla människor.

En lättläst text är kort och väldisponerad med vanliga, enkla ord. Om du använder svåra eller ovanliga ord ska dessa förklaras. Texten ska vara luftig med blankrad mellan stycken, lite större avstånd mellan raderna och många mellanrubriker. Det är bra att använda korta meningar och frasriktigt radfall. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen.

INLEDNING

Bilder i lättlästa texter behövs för att lyfta fram innehållet och ge ökat intresse för texten. Bilderna måste säga samma sak som texten och de får inte vara dubbeltydiga.

Cirka 25 procent av Sveriges vuxna befolkning behöver lättläst information. Alla människor förstår och är hjälpta av lättlästa texter, men en del grupper i samhället behöver det mer än andra. Det handlar bland annat om personer med afasi, personer med dyslexi, invandrare, personer med utvecklingsstörning, personer med fysiskt funktionshinder och äldre personer.

Centrum för lättläst

Centrum för lättläst är en stiftelse, som får pengar från staten för att ge ut lättlästa böcker och tidningar. Centrum för lättläst gör även om texter till lättläst svenska. Det kan vara utredningar, tidningar, broschyrer och annan information. Centrum för lättläst anordnar också kurser för alla som vill lära sig mer om lättläst. Den här rapporten är gjord i samarbete med Centrum för lättläst.

Läsprocessen

Att läsa är en process. Processen omfattar avkodning av tecken, förförståelse av ord, meningar och bilder samt efter hand en förståelse av innehållet. Tidigare erfarenheter, inläring och minne samt val av medium och lässituation har stor betydelse för läsprocessen. När det gäller skrivna budskap är läslighet, läsbarhet och läsvärde viktiga för vår möjlighet att förstå.

Läslighet

Läslighet har inte att göra med om vi förstår eller inte förstår innehållet i en text eller bild. Läslighet handlar om typografi, till exempel teckensnitt och rubriker. Det handlar också om layout, som hur bilder och text placeras. Det gäller att anpassa typografi och layout efter olika medier för att text och bild ska få god läsighet. Du bör till exempel inte ha för lång eller för kort radlängd, eller använda ett ovanligt teckensnitt. Den grafiska formen ska hjälpa läsaren att ta till sig innehållet i ett dokument.

INLEDNING

Läsbarhet

Med läsbarhet menas att en text eller bild är uppbyggd så att läsaren lätt kan förstå den. Här handlar det till exempel om ordval, meningsbyggnad och hur väl texten hänger ihop. Budskapets läsbarhet beror på hur väl det är anpassat till mottagarnas förutsättningar och tidigare erfarenheter. Det är viktigt att texter och bilder passar varje enskild målgrupp.

Läsvärde

Olika intressen och behov styr vad vi tycker är intressant. Läsvärde innebär att en text (eller bild) är värd att läsa eftersom innehållet är intressant för oss. Det gäller att vara medveten om att det som är intressant för en person kan uppfattas som ointressant av någon annan. Intresset, oavsett ämne, minskar dock när ett material är dåligt utformat.

Utprovningar

Utprovningar är ett sätt att ta reda på om en text fungerar för den tänkta målgruppen. Genom att låta personer ur den målgrupp texten riktar sig till läsa texten, får du en uppfattning om vad som är bra respektive mindre bra med texten. Förstår de vad texten handlar om? Kan de läsa den? Vilka problem stöter de på? Vad är bra? Vad kan förbättras? Det är några av de frågor du kan få svar på genom att göra utprovningar.

Det är särskilt viktigt att utprova samhällsinformation från myndigheter, kommuner, privata företag och organisationer. Men du kan naturligtvis även prova ut tidningar och andra texter.

Att träffa målgruppen innan utprovningen och föra en dialog är ett viktigt moment. Det ska göras innan du skriver texten. Det blir då lättare att anpassa texten till den specifika målgruppens behov.

Det är för att ta reda på om texten fungerar som du gör utprovningar. Du provar texterna, inte personerna, vilket du ska förklara för utprovningsspersonerna.

INLEDNING

Det är bra om du kan göra flera utprovningar. Genom att utprova den anpassade texten ser du om de anpassningar du har gjort fungerar, eller om det krävs fler ändringar.

Utprovningar är framför allt viktiga när skribenter riktar sina texter till mottagare med speciella behov. Ibland kan vissa ord eller upplägg vara självklara för skribenten medan mottagarna känner sig underskattade eller överskattade.

Arbetsprocessen

Hösten 2004 gick vi kursen *Lätt läst och avlyssnat* på Mälardalens högskola. Syftet med kursen var att ge kunskap om hur man anpassar information för målgrupper med speciella förutsättningar och behov.

Vi studenter fick till uppgift att göra varsin samhällsinformativ text lättläst. Vi skulle skriva för olika målgrupper med lässvårigheter. Var och en av oss blev tilldelad en målgrupp. Målgrupperna var personer med afasi, personer med dyslexi, invandrare och personer med utvecklingsstörning. Utifrån dessa gruppers behov skulle vi anpassa texterna till målgruppen. Vi skulle även göra utprovningar av texterna.

Vi började med att välja texter, som vi sedan analyserade. Vi gjorde målgruppsanalys och situationsanalys för att reda ut vilka texterna riktar sig till och i vilken situation texterna finns och används. Textanalyser gjordes också. Detta för att ta reda på vad som karakteriserar texterna.

Utifrån analyserna gjorde vi texterna lättlästa. Vi anpassade innehåll, språk och layout efter målgrupperna. Vi utgick från litteratur om att skriva lättläst, men även litteratur om målgruppen för att ta reda på vilka svårigheter de har med läsning.

När de första versionerna av texterna var färdiga provade vi dem på målgruppen. Detta för att se hur texterna fungerade för målgruppen att läsa. Utprovningarna genomfördes på olika sätt, beroende på vilken målgrupp vi hade. Mer om detta står i de olika kapitlen om målgrupperna.

INLEDNING

Beroende på vad utprovningen gav för resultat fick vi göra om texterna utifrån vad utprovningarna hade sagt. Sedan provade vi texterna ytterligare en gång. Efter den andra utprovningen var texterna antingen färdiga, eller så fick vi justera dem ännu en gång.

Ett exempel på hela arbetsprocessen finns som bilaga till den här rapporten.

3 Afasi

Ted, 53 år

För en person med afasi är den bästa träningen att prata så mycket som möjligt. Men i vårt stressade samhälle är det ingen självklarhet att omgivningen tar sig tid att försöka förstå den som inte snabbt får fram orden.

Ted Wilhelmsson bor i Sparreholm men kommer från Eskilstuna. Han har tre barn, de två äldsta har flyttat hemifrån. På fritiden ägnar han sig gärna åt fiske. Ted är representant för kommunala handikapprådet, KHR, och han är utbildad informatör inom Afasiförbundet.

För 20 år sen fick Ted afasi. Han fick problem med talet och blev dessutom delvis förlamad i ena sidan. Man trodde att orsaken var en hjärntumör men så var inte fallet. Det tog lång tid innan Ted fick beskedet att han hade MS, multipel skleros.

Ted berättar om hur det var i början när han fått afasi.

- Det enda jag kunde säga var 'fan'. Alla trodde man var knäpp. Idag pratar han relativt obehindrat men emellanåt har han svårt att få fram de ord han vill.

Till sin hjälp har Ted en personlig assistent tjugo timmar i veckan.

Med assistenten pratar han mycket och han säger att den bästa träningen är att prata med andra.

- Jag går i Katrineholm hos en logoped. Där finns en grupp för personer med afasi. Vi pratar om allt möjligt, löser korsord, läser och skriver lite.

Ted går även på Bron i Flen. Där är de också en grupp personer med afasi som träffas, pratar och tränar olika saker tillsammans.

Ibland lyssnar han på talböcker. Polisromaner hör till favoriterna. Stor text, som i rubriker, går bra att läsa men eftersom han har synfältsbortfall är det svårt att läsa långa rader. Då försvinner texten delvis.

Ted tycker att det är bra när andra tar sig tid när de pratar med honom.

- Det viktigaste är att de lyssnar ordentligt. Jag märker direkt när de inte lyssnar. Man ser det på ögonen.

AFASI

Det här är afasi

Ordet afasi betyder förlust av talet. Det behöver dock inte innebära att man totalt saknar talförmåga.

I Sverige drabbas 12 000 människor varje år av afasi. Afasi kan definieras som en förvärvad språkstörning till följd av en hjärnskada. Den vanligaste orsaken är stroke. Stroke är ett samlingsnamn för cirkulationsstörningar i hjärnan som beror på hjärninfarkt (blodpropp) eller hjärnblödning. Man kan också få afasi av andra orsaker, som skallskador och hjärntumörer. Den som har afasi har varierade svårigheter att förstå, kunna tala, läsa och/eller skriva. Intellectet är trots detta ofta helt normalt.

Olika varianter av afasi

Det finns många varianter av afasi. Oftast innebär afasi att en skada uppkommit i den vänstra hjärnhalvan. Beroende på var skadan sitter ger den olika verkningar. En person med afasi kan ha svårt att finna ord. Han kan också ha ord- och ljudförväxlingar så att han till exempel säger bråd i stället för bröd. Orden kan komma på fel ställe, så att han säger nej men menar ja.

Den som har afasi kan också ha svårt att förstå talat språk. Han kan se och höra orden, men de skapar inga associationer. En del personer med afasi har problem att räkna, känna igen eller uttala siffror.

En person med afasi har antingen trögt eller flytande tal. Den som har ett trögt tal har oftast god förståelse och hör själv när han säger fel. Den som har ett flytande tal har i allmänhet svårare att förstå, trots att han själv kan prata i stort sett obehindrat. Han säger fel ord ibland, kastar om bokstäver eller hittar på ett och annat "hemmagjort" ord, utan att uppfatta detta själv.

Rehabilitering

Rehabilitering är viktig, inte minst av psykosociala skäl. Den sker i samråd med logoped och med egen träning, ofta i datormiljö. En person med afasi kan behöva lära sig såväl att läsa som att skriva på nytt. Många med afasi har också fysiska

AFASI

men efter en stroke eller olycka. Det är vanligt med halvsidig förlamning eller känselnedsättning, liksom synfältsbortfall.

Läs- och skrivproblematik

Liksom afasin tar sig olika uttryck hos olika personer, varierar också problemen med att läsa och skriva. Vissa läser och skriver i stort sett obehindrat även om de har problem med att prata. Andra har stora svårigheter att känna igen bokstäver över huvud taget. Några läser utan problem men förstår inte vad de läser.

Den som fått en hjärnskada blir fortare trött och har svårt att koncentrera sig, särskilt i början då skadan uppkommit. Ofta minskar dessa symtom så småningom men ibland kvarstår problemen. Dessa blir då så kallade dolda funktionshinder som försvårar förmågan att läsa och skriva.

Personer med afasi har ofta svårt att göra två saker samtidigt. Att läsa kräver hundra procentig koncentration och att det måste vara absolut tyst i omgivningen.

Något som är avgörande för hur väl en person med afasi ska kunna tillgodogöra sig en text är motivationen. För en lässvag person känns det helt enkelt inte viktigt att anstränga sig för att ta del av en text, om innehållet inte intresserar.

Den vänstra sidan av hjärnan styr höger kroppshalva och vice versa. Detta kan få till följd att en person med afasi, som har en skada i vänster hjärnhalva, har problem att använda höger hand. För den som är högerhänt blir det en svårighet att börja skriva med vänster hand i stället.

Hjälpmedel

De hjälpmedel som finns för personer med afasi i samhället är samma som används av blinda, till exempel talböcker. Tal-syntes är en teknik att med datorns hjälp härma mänskligt tal. Datorn kan då läsa upp en text. I så kallade Prova På Rum, PPR, kan man träna sina språkfunktioner genom datorer.

AFASI

Hur du skriver

Det finns inga vedertagna riktlinjer för hur du skriver lättläst just för personer med afasi. Centrum för lättläst har gett ut allmänna anvisningar om hur du skriver lättläst. Dessa råd är bland annat att skriva korta meningar, undvika långa och svåra ord om de inte behövs och använda en layout som ger texten ett luftigt intryck.

Aktivitetsledaren Lena Hägg berättade om en synpunkt från en grupp äldre personer med afasi vid Äldre- och handikappomsorgens träffpunkt Bron i Flen. De uttalade klart att de föredrog text som var skriven med enbart versaler (stora bokstäver).

Ett vanligt problem för personer med afasi är att de har synfältsbortfall. Det gör att slutet på en rad försvinner och att texten blir obegriplig. En del kan förhindra detta genom att vrida huvudet så att de kan läsa hela raden, eller genom att flytta texten. För att underlätta läsningen för personer med synfältsbortfall, bör raderna vara korta och texten vänsterställd.

Utprovningar

Vi var tre studenter från Mälardalens högskola som vid två tillfällen åkte till Äldre- och handikappomsorgens träffpunkt Bron i Flen. Vi fick där träffa sex män i åldrarna 34 - 67 år med afasi.

Bron i Flen erbjuder aktiviteter i rehabiliterande syfte för personer som drabbats av stroke. Detta sker helt på frivillig basis. Man arbetar också med stöd till anhöriga och där finns även en heminstruktör för synskadade.

Förberedelser

Före första besöket hade vi fått information via Lena Hägg, aktivitetsledare på Bron. Hon hade vid en föreläsning på skolan berättat om handikappet afasi och om verksamheten på Bron. Vi hade fått se en film där människor med afasi berättade om sin situation. Lena Hägg hade även berättat om tidigare textutprovning som gjorts på en annan grupp personer med afasi på Bron och vad man kommit fram till den gången.

AFASI

Det vi visste var att vi skulle träffa personer med tal-, läs- och skrivsvårigheter. Vi visste däremot inte på vilken nivå i sin rehabilitering de olika individerna låg. Eftersom vi inte kände gruppen eller hade någon klar bild av deras svårigheter, hade vi inte någon exakt plan för hur textutprovningen skulle gå till rent praktiskt. Vi åkte i stället dit med en öppen och lyhörd inställning och var beredda att anpassa oss efter situationen. För att inte pressa utprovningsspersonerna med ytterligare text hade vi bestämt att utprovningarna skulle ske muntligt.

Metod

På Bron blev vi mottagna med kaffe. Till en början var stämningen lite spänd men ganska snart lossnade det och situationen kändes mer avslappnad. Personerna som skulle delta i utprovningen var nyfikna och ställde många frågor till oss studenter.

När det var dags för utprovningen satt alla tillsammans i samma rum. Det blev högljutt och livligt när så många personer skulle läsa och samtala i ett rum på en gång.

Vi hade en eller två texter var med oss, som varje testperson skulle läsa, och det visade sig vara ansträngande för testpersonerna att prova ut så många texter på en gång.

Personerna med afasi låg på helt olika nivå när det gällde att läsa. Därför gjordes utprovningarna på det sätt som passade varje individ bäst. Någon läste all text obehindrat själv, andra ville ha texten uppläst. I det senare fallet blev kanalen också muntlig och högläsarens skiftningar i röstläge spelade sannolikt roll för hur texten uppfattades av den som lyssnade.

De talsvårigheter som afasi innebär gjorde tidvis kommunikationen komplicerad. Vi kände ibland osäkerhet om testpersonerna tolkade våra frågor rätt och om vi tolkade deras svar rätt. Det underlättade att vi hade läst Afasiförbundets råd om hur det är att samtala med en person med afasi och vad man bör tänka på.

AFASI

Originaltexten

Den samhällsinformation som vi omarbetade var en text utgiven av Försäkringskassan. Layouten är kompakt, vilket gör texten svårläst. Det kompakta intrycket förstärks av att det saknas mellanslag efter skiljetecken. Layouten saknar luft och tydlig uppdelning, som kan göra läsningen lättare. Språket är så kallad brukssvenska. Texten är informationspackad och detaljerad, vilket gör den tung att läsa.

Den första bearbetningen

Texten är omskriven med betydligt kortare meningar och korta stycken. Den har frasriktigt radfall och 1,5 radavstånd. Längre sammansatta ord har försetts med bindestreck. Layouten är mycket luftig.

Slutversionen

Texten är skriven i form av en punktlista, vilket gör den tydligt uppdelad. Meningarna har kortats ner ytterligare. Den är skriven enbart med versaler och teckensnittet är en sanserif, alltså ett teckensnitt utan klackar. Teckenstorleken är 14 punkter. Bindestrecken i de sammansatta orden har tagits bort då utprovningsgruppen inte tyckte att detta underlättade läsningen.

Se exemplen på nästa sida!

AFASI

Detta är utdrag ur texterna. Texterna är inte skalenliga.

Europeiskt sjukförsäkringskort

Här får du ditt europeiska sjukförsäkringskort som du kan använda om du blir sjuk eller råkar ut för en olycka när du reser i andra EU/EES-länder samt i Schweiz. Kortet ger dig rätt till medicinsk nödvändig vård*) vid de sjukhus och läkarmottagningar som är anslutna till vistelseslandets allmänna sjukvårdssystem. Visa upp kortet, tillsammans med din id-handling, direkt för läkare och vårdpersonal.

Du har rätt till vård på samma ekonomiska villkor som gäller för andra försäkrade i det land där du söker vård. Det innebär att du måste betala de patientavgifter som landets egna invånare betalar. Observera att du kanske först måste betala hela vårdkostnaden och sedan gå till landets motsvarighet till Försäkringskassan för att få ersättning.

Originaltexten

Kort för sjuk-vård i Europa

När du reser i Europa ska du ha det här kortet med dig,
tillsammans med ditt pass eller körkort.

Blir du sjuk eller skadad på din resa
har du rätt till vård där du är.

Till samma pris som landets egna in-vånare.

Första bearbetningen

- NÄR DU RESER I EUROPA SKA
DU HA DET HÄR KORTET MED DIG.
- OM DU BLIR SJUK ELLER SKADAD
FÅR DU VÅRD
TILL SAMMA KOSTNAD
SOM LANDETS EGNA INVÅNARE.

Slutversionen

AFASI

Resultat av utprovningarna

Resultaten var lika individuella som personerna själva, men för att kunna dra några generella slutsatser hade det behövts fler utprovningsspersoner än vad vi hade. Vi kom dock fram till dessa riktlinjer efter utprovningarna:

- Skriv kort och konkret.
- Använd enkla ord.
- Tydliga punktlistor är bra.
- Skriv med frasriktigt radfall. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen.
- Använd vanliga teckensnitt, till exempel Times och Arial.
- Använd 12 - 14 punkters teckenstorlek.
- Använd 1,5 - 2 i radavstånd.
- Undvik förkortningar.
- Inga bindestreck i sammansatta ord.
- Undvik layoutmässig betoning, som fetad eller *kursiv* stil.

Du bör också tänka på att:

- Personer med afasi ofta drabbas av synfältsbortfall. Skriv därför med rak vänstermarginal och lämna högra delen av sidan tom, eftersom höger del av ett textblock försvinner.
- Personer med afasi som har varit tvungna att lära om sitt läsande uppskattar om man skriver enbart med versaler, även i löptext. Det blir lättare att läsa då.
- Använda korta stycken, med mycket luft emellan, och vara noga med radfallet så att raderna inte blir för långa. Inled med det viktigaste och korta ner så mycket som det går.
- Använda texter och bilder ihop. Kom ihåg att tänka på synfältsbortfallet vid placering.

När du pratar med en person med afasi, tänk då på följande:

- Avsätt tid.
- Ha tålmod.
- Lägg inte orden i munnen på personen med afasi.
- Ha inlevelseförmåga.
- Tala lugnt och tydligt.
- Byt inte samtalsämne för tvärt.
- Visa och peka om det går.
- Låtsas inte att du förstår om du inte gör det.

AFASI

Sammanfattning

Afasi är en språkstörning till följd av en hjärnskada. Den som har afasi har skiftande svårigheter att förstå, kunna tala, läsa och/eller skriva. Intellectet är trots detta ofta helt normalt.

På samma sätt som afasin tar sig olika uttryck hos varje individ, varierar också läs- och skrivproblemen. En del läser och skriver utan svårigheter även om de har problem med att prata. För andra är det besvärligt att känna igen bokstäver över huvud taget. Några läser utan problem men förstår inte vad de läser.

Det vi kom fram till vid utprovningarna var att de riktlinjer som finns för att skriva lättläst inte helt kunde appliceras på målgruppen personer med afasi. Det mest oväntade var att många tycktes föredra brödtext skriven med versaler.

Specifikt för personer med afasi är att de ofta har synfältsbortfall. Detta innebär att texten i slutet av en rad, alltså på höger sida, försvinner för läsaren. För att förebygga detta kan du skriva med vänsterställd text och tänka på att göra raderna korta.

Att lära känna målgruppen var något som tog tid, men som var nödvändigt för att kunna förstå på vilken nivå i läsningen de olika individerna befann sig. Detta var avgörande för hur utprovningen skulle genomföras. Vid de två utprovningstillfällena gick stor del av tiden åt till att bekanta sig med varandra. Därför hade det varit önskvärt med ytterligare ett utprovningstillfälle.

Genom att alla satt i samma rum då utprovningarna gjordes, upplevde några miljön som stressande. Detta hade kunnat avhjälpas genom att göra utprovningarna enskilt. Dock fanns en poäng med att alla var samlade, eftersom detta ledde till att det uppstod diskussioner i gruppen. Man diskuterade om det var bra med bindestreck i sammansatta ord, bland annat.

Vi vill betona att våra resultat inte gäller generellt för alla med afasi. Varje individ har sin egen uppfattning om vad som gör en text lättare att läsa.

DYSLEXI

4 Dyslexi

Gianna, 20 år

Om Giannas läs- och skrivproblem hade tagits på allvar tidigare, hade hennes val av studier kanske sett annorlunda ut. Den som har dyslexi har rätt att få hjälp och det finns många hjälpmedel att tillgå.

Gianna Troyse har nyligen flyttat hemifrån. Hon pluggar på Komvux. På fritiden tränar hon tae kwon do som är en koreansk kampsport.

- Jag tränar fyra, fem gånger i veckan, kanske, säger Gianna. Jag känner att sedan jag började med tae kwon do så har jag kunnat koncentrera mig bättre i skolan. Man lär sig slappna av och koncentrera sig på en sak.

Gianna berättar att hon vill bli sjukgymnast. Tidigare ville hon bli kriminalpsykolog men hon tror att intagningspoängen är för hög. Hennes betyg är inte så bra, eftersom hennes dyslexi inte upptäcktes varken i grundskolan eller på gymnasiet, säger hon. Nu går hon på Komvux och läser om samma kurser som hon läst förut. Den här gången har hon fått hjälpmedel för sitt läshandikapp och nu får hon ofta VG och MVG i betyg. Gianna beskriver hur hon hade det med läsningen under grundskolan och gymnasiet.

- Det var dåligt. Jag var ju tvungen att läsa en text kanske fyra, fem gånger för att förstå vad den innehöll.

När hon talade med lärarna om sina problem var gensvaret dåligt.

- Jag fick ingen hjälp. Jag sa till mina lärare att det är något som inte stämmer. Då satte de mig på svenska 2. De skyllde på att min pappa är utländsk och sa att jag hade brister i det svenska språket.

Giannas pappa är italiensk men hon är född i Sverige och har alltid bott här. Hennes mamma är svensk. Hemma pratade man alltid svenska när hon växte upp.

- Idag har de erkänt att de behandlade mig fel i skolan. De sa att de gjorde så för att det var den enklaste vägen för dem att slippa problem.

DYSLEXI

Det här är dyslexi

Dyslexi betyder ”svårt med ord”. Hur vanligt detta handikapp är, beror på vilken definition som används. Man kan dock säga att det är en av västvärldens vanligaste funktionsstörningar som medför handikapp. Åtminstone fem procent av barn i tioårsåldern har dyslexi.

Förr kunde läs- och skrivsvårigheter innebära att man blev utsatt för stor förnedring. Många blev betraktade som ”dumma i huvudet”. De som upplevt ett sådant bemötande som barn bär det med sig i vuxen ålder. De kan känna skräck inför att gå in i ett bibliotek. Att läsa kan innebära en vända som är så stor att man undviker att ens försöka.

Orsaker

Först under 1990-talet har vi börjat förstå mer om dyslexins grundläggande natur. Vi vet att det inte finns någon enkel förklaring till dyslexi men man har funnit en biologisk störning i vissa hjärnfunktioner. Vi vet också att dyslexi ofta, men inte alltid, är ärftligt betingad. Miljön har stor betydelse. Den som har en omgivning som tidigt uppfattar problemen och får hjälp, har goda förutsättningar att utveckla sina läs- och skrivefärdigheter innan svårigheterna blir stora. Idag tas diagnosen dyslexi på allvar och det finns bra möjligheter att få hjälp på olika sätt. Hjälpen ska sättas in så tidigt som möjligt.

Individuella svårigheter

Personer med dyslexi är en heterogen grupp där varje individ har sina alldeles egna problem med ord. För att en person med dyslexi ska få bra hjälp gör man en utredning, ofta med psykolog, logoped, läkare och pedagog. I en dyslexiutredning ingår både läs- och skrivtest och begåvningsstest. För den som har ett normalt eller högt IQ är det viktigt att få veta det. Det är viktigt för självkänslan att känna till att ens handikapp inte beror på låg intelligens.

Olika slags svårigheter med ord

När vi läser använder vi olika strategier för att avkoda orden. Dessa strategier samverkar, men för att förklara innebörden beskriver vi dem här var för sig. Den *ortografiska*

DYSLEXI

strategin används när vi sett ordet förut och känner igen det. När vi letar efter ett ord i lexikon använder vi den *fonologiska strategin*, som utgår från mindre delar av ett ord. Vid den *kontextuella strategin* förstår vi det vi läser av sammanhanget.

Normalt använder vi alla strategierna och kan växla mellan dem när det behövs. Personer med dyslexi kan ha svårt att tillämpa alla metoderna. De använder i alltför hög utsträckning den kontextuella strategin och försöker av sammanhanget förstå vad de läser. Det kan många gånger vålla problem att försöka gissa sig till betydelsen av en text.

Hos en person med dyslexi kan problemen även omfatta det talade språket. Personen kan ha svårt att uppfatta informationen i muntligt tal.

Läs- och skrivproblematik

De flesta som har dyslexi kan läsa i olika grad, men deras läsförmåga står inte i nivå med de krav som ställs på dem. De kan ha mycket låg läshastighet, ofta läsa fel och ha svårigheter att koncentrera sig. Däremot kan de orientera sig i en bok med hjälp av bilder och rubriker. Det är också vanligt att personer med dyslexi har svårt att komma ihåg ordningsföljder och riktningar. Detta medför svårigheter att leta i uppslagsverk och telefonkataloger. Att skumläsa texter är ett problem, liksom osäkerhet när det gäller meningsbyggnad och stavning.

Eftersom många med dyslexi känner ett direkt motstånd mot texter är det första intrycket särskilt viktigt. En layout som ger intrycket att texten är kompakt och svår, kan göra att man inte lyckas tillgodogöra sig innehållet.

Hjälpmedel

Den som fått dyslexi diagnostiserad har rätt att få hjälp. Datorbaserad stödundervisning är en metod som används för att hjälpa personer med dyslexi i skolan.

Tekniska hjälpmedel finns också. Ett exempel är talsyntes, där en syntetisk röst i datorn läser upp texten. Ett annat

DYSLEXI

hjälpmedel är skanner och OCR-program. Man skannar in text och med hjälp av ett så kallat OCR-program återomvandlas den till text som talsyntesen kan läsa upp högt.

Talböcker är ett annat hjälpmedel för personer med dyslexi. Numera produceras inga talböcker på band utan de framställs på cd-romskivor i det så kallade DAISY-formatet.

Högskolestuderande som har dyslexi kan få sin kurslitteratur på ett för dem anpassat medium, vilket ofta innebär inläst text. De har också rätt till särskilda resurser för anteckningshjälp, förlängd tentamenstid och att få tentorna inlästa på band eller cd-skiva. Eventuellt ska de också kunna få göra muntliga tentamen.

Hur du skriver

Det finns gott om litteratur om dyslexi och det finns även mycket skrivet om hur du kan anpassa texter för denna målgrupp. Nedan följer några riktlinjer som vi hämtat från litteratur och som vi till stor del använde oss av när vi bearbetade våra texter innan vi gjorde utprovningarna:

Text och innehåll

- Låt varje mening säga *en* sak.
- Var försiktig med bisatser och inskjutna satser.
- Använd rak ordföljd, subjekt + predikat.
- Börja med det enkla, fortsätt med det svårare.
- Undvik inferenser, det som är underförstått.
- Kausalitet, orsakssammanhang, ökar förståelsen.
- Ge texten en personlig berättarröst (exempel: som du säkert vet...)
- Undvik alltför långa ord.
- Använd frasriktigt radfall. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen.
- Undvik förkortningar - skriv ut hela orden.
- Undvik negationer, att tala om hur man *inte* ska göra.
- Använd avstavningar som följer betydelsen morfologiskt, så att orden delas upp i olika led med bindestreck mellan (exempel: maj-stång, sol-värme, pop-sångare).
- Synonymer är till stöd, eftersom läsaren av det ena ordet kan lista ut vad det andra betyder.

DYSLEXI

Layout

- Gör den intresseväckande.
- Gör den inte avskräckande.
- Skriv med korta rader.
- Skriv luftigt, radavstånd 1,5 - 2 .
- Gör korta stycken.
- Skriv med ojämn högermarginal.
- Använd många rubriker.
- Använd gult papper.
- Teckensnitt: Times New Roman.
- Teckenstorlek: 12 - 14.
- Undvik att feta, *kurstvera* och stryka under text.
- Stödord i marginalen är till hjälp.
- Ökat ordmellanrum underlättar.
- Undvik att ha för många skiljetecken.
- Bilder kan underlätta.

När vi bearbetade texterna för personer med dyslexi hade vi dessa riktlinjer i åtanke. Dock använde alla inte samtliga riktlinjer utan våra texter var utformade på olika sätt. Detta berodde på att vi inom gruppen hade olika åsikter om vad personerna med dyslexi skulle kunna uppfatta som underskattande. Till exempel ville en del av oss inte göra avstavningar där orden delas upp i led med bindestreck, eftersom det av läsaren kanske skulle kunna uppfattas som att texten var avsedd för barn i lågstadiet.

Utprovningar

Vi var fem studenter från Mälardalens högskola som bearbetade texter för målgruppen personer med dyslexi. För att prova ut våra texter skulle vi träffa en grupp om åtta personer med läs- och skrivsvårigheter som går på Komvux Läs- och skrivcenter i Eskilstuna. Komvux Läs- och skrivcenter är öppet för alla vuxna människor i Eskilstuna. Där kan personer med läs- och skrivsvårigheter få hjälp med utredning av sina problem och med att träna. Många studerar vid Komvux, några jobbar. En del går på Läs- och skrivcenter på heltid och andra går där bara några timmar i veckan.

Vi visste att vi skulle träffa personer med läs- och skrivsvårigheter men vi visste inte vilken grad av svårigheter de olika individerna hade.

DYSLEXI

Varje person fick prova ut max tre texter. Eftersom vi inte hade mer än cirka en timme på oss vid varje utprovningstillfälle, var detta en bra fördelning.

Förberedelser

Före utprovningarna hade vi på skolan haft en föreläsning om dyslexi av en kvinna, som själv har detta handikapp. Vi hade också läst litteratur om dyslexi och om vad man bör tänka på när man anpassar texter till denna målgrupp. Tillsammans hade vi ställt upp ett antal punkter som vi utgick ifrån när vi gjorde om våra texter.

Vi hade också gjort ett frågeformulär att använda vid utprovningarna. Inspiration till detta frågeformulär hade vi hämtat ur kurslitteraturen. Tanken med detta var att vi i gruppen skulle ställa ungefär samma frågor till utprovarna. Var och en skulle dessutom ställa individuella frågor som var anpassade till just den egna texten.

Frågeformuläret

Frågeformuläret bestod av fem delar. Den första handlade om utprovarens person; ålder, kön, förkunskaper etcetera. Den andra delen behandlade utprovarens åsikter om själva innehållet, till exempel upplevelse av svårighetsgrad. I den tredje delen fick utprovaren svara på några läsförståelsefrågor. Del fyra av frågeformuläret behandlade layouten. Här fick utprovaren svara "ja" eller "nej" på ett antal påståenden. Den sista delen av frågeformuläret behandlade själva utprovningen. Här fick personerna ge synpunkter på hur de upplevt utprovningen.

För att inte belasta testpersonerna med ytterligare text, bestämde vi att ställa frågorna muntligt.

Enskild utprovning

När vi träffade gruppen förklarade vi vår uppgift och vad vi behövde deras hjälp med. Vi poängterade att utprovningen inte gällde deras färdigheter utan att det handlade om att testa i vilken grad vi lyckats skapa lättlästa texter.

Varje utprovning skedde i enrum. Där förklarade vi hur utprovningen skulle gå till. Vi visade den ursprungliga texten.

DYSLEXI

Testpersonerna fick sedan läsa den lättlästa texten och de fick ta den tid de behövde. Om de ville fick de läsa högt. När personerna ansåg sig färdiga, ställde vi frågorna. Bägge utprovningarna gick till på samma sätt.

Originaltexten

Den samhällsinformation som vi gjorde om, var en text utgiven av Försäkringskassan. Texten har en liten teckenrad och långa rader, vilket ger den ett kompakt utseende. Radavståndet är litet vilket förstärker det kompakta intrycket. Meningarna är långa med många avstavningar. Språkligt sett ligger texten på en medelsvår till svår nivå. Denna text kanske fungerar för många läsare men inte för alla.

Den första bearbetningen

Texten är omskriven med betydligt kortare meningar och korta stycken. Den har frasriktigt radfall och 1,5 radavstånd. Teckenstorleken är något större än i originalversionen, nämligen 12 punkter. Layouten är mycket luftig.

Slutversionen

Här har texten försetts med stödord i marginalen, något som de flesta i utprovningsgruppen tyckte underlättade läsningen. Teckensnittet i rubrikerna har bytts ut till en sanserif, ett teckensnitt utan klackar, eftersom gruppen på förfrågan föredrog detta.

Se exemplen på nästa sida!

DYSLEXI

Detta är utdrag ur texterna. Texterna är inte skalenliga.

Om du inte kan arbeta

Att vara sjuk

Att vara sjuk är inte alltid det samma som att inte kunna arbeta. Det är din förmåga att arbeta som avgör om du har rätt att få sjuklön eller sjukpenning, inte sjukdomen eller symtomen i sig. Hur mycket du kan arbeta, trots din sjukdom, beror ofta på vilka arbetsuppgifter du har. Det kan också bero på om arbetsgivaren tillfälligt kan erbjuda dig andra arbetsuppgifter som du kan klara under din sjukdomstid. Istället för sjukpenning kan du i vissa fall få ersättning för resor till och från arbetet.

Originaltexten

Om du inte kan arbeta

Att vara sjuk

Om du är sjuk
kan du kanske arbeta ändå.
Det är din förmåga att arbeta
som avgör om du har rätt till sjuklön
eller sjukpenning.
Det har inte att göra med sjukdomen i sig.

Första bearbetningen

Om du inte kan arbeta

Att vara sjuk

Din förmåga
att arbeta

Om du är sjuk
kan du kanske arbeta ändå.
Det är din förmåga att arbeta
som avgör om du har rätt till sjuklön
eller sjukpenning.
Det har inte att göra med sjukdomen i sig.

Slutversionen

DYSLEXI

Resultat av utprovningarna

Vi studenter hade anpassat våra texter på skilda sätt. Vi hade till stor del följt de riktlinjer vi kände till före den första utprovningen (se *Hur du skriver*). Det resultat vi fick fram var att dessa riktlinjer fungerade bra för de flesta i gruppen.

Dessutom hade varje testperson egna åsikter om vad som skulle göra texterna lättare att läsa och dessa åsikter var helt olika mellan de olika individerna. Att till den andra utprovningen förändra texterna så att alla skulle bli helt nöjda var en omöjlig uppgift men vi försökte tillmötesgå så många som möjligt. När samma synpunkt kom från flera utprovare fick den ligga till grund för nya ändringar av texten. För att kunna dra några generella slutsatser av de synpunkter vi fick vid utprovningarna, skulle vi behövt prova texterna på fler personer.

I det stora hela fungerade alltså de riktlinjer som vi sammanfattat under rubriken *Hur du skriver*. I stället för att upprepa dessa riktlinjer, har vi valt att återge ett urval av de ändringar vi gjorde i våra texter här nedan:

- En text var skriven på vitt papper. Efter den första utprovningen la skribenten dit en bakgrundsfärg i en gulbeige nyans. Detta sa sig alla utprovare uppskatta. En ansåg att texten blev lugnare och stiligare med färg, en annan tyckte att färgen gjorde mycket för läsligheten.
- En av texterna innehöll i den första versionen två bilder. I den andra versionen utökades antalet bilder till sju. Bilderna var foton i färg där innehållet harmonierade med texten. Detta poängterade samtliga utprovare som något positivt. En sa att texten kändes mer intressant med fler bilder.
- I ett fall hade skribenten gjort tre olika layoutförslag till den andra utprovningen, som utprovare fick välja mellan. Vissa små förändringar hade gjorts sedan den första textversionen. I det ena förslaget hade teckengraden ökat. I det andra hade radavståndet ökat och ett cirkeldiagram lagts till. Det tredje layoutförslaget hade kompletterats med stödord i kanten och teckensnittet i rubrikerna hade ändrats. Samtliga valde texten med stödord i kanten eftersom de tyckte att detta underlättade läsningen.

DYSLEXI

Sammanfattning

Dyslexi är ett handikapp som innebär att man har läs- och skrivsvårigheter. Dessa svårigheter är individuella. Att man har dyslexi betyder inte att man har låg intelligens. Den som fått diagnosen dyslexi vid en utredning har rätt till hjälp. Det finns många hjälpmedel.

De flesta med dyslexi kan läsa i olika grad men många har låg läshastighet, läser ofta fel och har svårigheter att koncentrera sig. Att skriva kan innebära problem med meningsbyggnad och stavning.

Vi gjorde utprovningarna med testpersonerna enskilt. De fick läsa texterna och sedan svara på frågor från en enkät, som vi läste upp muntligt. Detta var en metod som fungerade väl.

Det vi kom fram till vid utprovningarna var att de riktlinjer som sedan tidigare finns för att skriva lättläst och skriva för personer med dyslexi, fungerar för målgruppen. Det vi uppfattade som specifikt för gruppen var till exempel att många föredrog text med stödord i kanten. Många tyckte också att gult papper underlättade läsningen därför att den gula färgen ger en bra kontrast till de svarta bokstäverna. Bilder som kompletterar texten var något som tilltalade flera i gruppen eftersom bilderna gjorde texten mer intressant.

Att skriva lättläst skapade hos oss studenter en osäkerhet som gällde om läsaren skulle känna sig underskattad. Till exempel hade några av oss ett motstånd mot att använda avstavningar som följer betydelsen morfologiskt. Det var dock ingen av testpersonerna som uttryckte att texten var utformad på ett alltför enkelt och därmed nedvärderande sätt. De flesta tyckte att det var lättare att läsa med bindestreck i långa, sammansatta ord.

Vissa av utprovarna ansåg att frasriktigt radfall gjorde texten lättare att läsa, medan andra ansåg att detta inte alls underlättade utan i stället stoppade flytet i texten.

Vi vill betona att inga riktlinjer gäller generellt för alla med dyslexi. Varje person har sin egen uppfattning om vad som gör en text lättare att läsa.

INVANDRARE

5 Invandrare

Lekaa, 40 år

Lekaa lär sig svenska för att komma in på Komvux. I Irak utbildade hon sig inom elektronik på universitetsnivå. Hon skulle gärna vilja arbeta med det här i Sverige också.

Lekaa Salem har bott i Sverige i 15 månader. Hon kommer ursprungligen från Irak, men bodde fyra år i Libyen innan hon och hennes familj kom till Sverige. Hennes modersmål är arabiska och syrianska. Lekaa gick 16 år i skolan i sitt hemland, varav fyra år på universitet. Hon utbildade sig inom elektronik och arbetade med det i några år.

Nu bor Lekaa i Eskilstuna med sin man och tre barn. Hon läser på SFI (Svenska för invandrare), för att lära sig språket bättre och förhoppningsvis komma in på Komvux så småningom.

- Jag vill gärna arbeta med elektronik här i Sverige, eller som matematiklärare. Men jag vet inte om det går, då måste jag gå många år i skolan här i Sverige.

Lekaa tycker om att läsa, men gör det inte så ofta. När hon läser på svenska är det lättlästa texter, för att träna

sig i språket. Hon läser tidningen "8 SIDOR" och barnböcker som barnen lånar i skolan. Det som är svårast med en svensk text är alla nya ord, men Lekaa har alltid ett lexikon med sig. En text blir lättare om orden inte är så långa. I början hade hon svårt att förstå den information som kommer hem i brevlådan.

- Men nu går det bättre. Om vi inte förstår frågar vi vår granne. Han har läst mer svenska, säger hon.

Lekaa längtar ofta till Irak. Hon känner sig ensam och tänker mycket på hur det ska bli när hennes barn blir vuxna. Lekaa menar att det är svårt att komma till Sverige när man inte är ung. Hon säger att Sverige är mycket bra för barnen, men inte för henne och hennes man.

INVANDRARE

Invandrare i Sverige

Att definiera vem som är invandrare är svårt. Enligt Migrationsverket finns det ingen vedertagen definition. När man sammanställer statistik brukar den som är född i ett annat land men nu är folkbokförd i Sverige, räknas som invandrare. Ibland talar man även om andra generationens invandrare. Det är personer där minst en av föräldrarna har invandrat till Sverige. Den sista december 2004 var antalet utrikes födda drygt 1,1 miljon, enligt Statistiska centralbyrån (SCB). Det motsvarar 12,2 procent av Sveriges befolkning.

Det finns bara en sak som alla invandrare i Sverige har gemensamt. Det är att de är invandrare. Det finns alltså stora skillnader mellan individer. De kommer från många olika länder, med olika modersmål som är mer eller mindre lika svenska språket. Det finns också stora skillnader i utbildningsnivå och språklig vana. Vissa invandrare har inte gått i skolan alls och är analfabeter. Andra har läst många år på högskola eller universitet i sina hemländer.

Många invandrare kommer till Sverige i vuxen ålder. De flesta av dessa kommer i kontakt med SFI, Svenska för invandrare. Där lär de sig att använda det svenska språket i tal och skrift. Syftet med utbildningen på SFI är att invandrarna ska lära sig svenska för att så snabbt som möjligt bli en del av samhället. På SFI finns det olika grupper, från analfabeter till mycket högutbildade. De som går i de mest avancerade grupperna har som mål att gå vidare till Komvux eller liknande.

Läs- och skrivproblematik

Det finns flera saker som spelar in när det gäller hur väl invandrare tar till sig och lär sig det svenska språket. Det är bland annat hur mycket de exponeras för svenska språket i sin vardagsmiljö, hur stora skillnaderna är mellan modersmålet och svenskan samt hur effektiv språkinläringen är.

Hur bra och i vilken takt de lär sig ett nytt språk beror även på individens motivation. Motivationen kan vara att kunna arbeta och försörja sig, att klara av vardagslivet, att kunna umgås med svenskar och att få självförtroende i kontakt med andra människor.

INVANDRARE

Hur du skriver

Det finns inga speciella riktlinjer för hur du skriver lättläst för invandrare. Det finns dock allmänna råd om vad som är lättläst, som gäller också när du riktar dig till invandrare. Dessa råd är bland annat att skriva korta meningar, undvika långa och svåra ord om de inte behövs och använda en layout som ger texten ett luftigt intryck.

När du riktar dig till invandrare ska du vara försiktig med bilder, bildspråk och vissa uttryck. En bild på en gris kan för många svenskar associeras till sparande, medan det för vissa invandrare är förknippat med något orent. Många uttryck är även kulturellt betingade, som till exempel att se rött eller att ha pengar i madrassen.

Bara för att en text ska vara lättläst behöver du inte ta bort alla långa och svåra ord. Ibland är det bättre att använda ordet tillsammans med en förklaring. Så är fallet med juridiska termer och andra viktiga begrepp. Om du inte byter ut dem, utan behåller och förklarar dem, så kan läsaren känna igen och förstå ordet även i andra sammanhang.

Utprovningar

Vi var tre studenter från Mälardalens högskola som anpassade texter till invandrare, och genomförde utprovningar med elever på Svenska för invandrare (SFI) i Eskilstuna.

Förberedelser

Innan vi gjorde första utprovningen skaffade vi oss kunskaper om målgruppen. Detta skedde genom att vi hade kontakt med olika personer på Eskilstuna kommuns integrationsavdelning och på SFI. Vi var även på besök på SFI, där vi talade med en lärare och fick se texter som eleverna använde i undervisningen.

Metod

Vid utprovningen fick eleverna gå från sin klass en och en till ett annat rum. Vi poängterade mycket tydligt att det var texten som skulle testas och inte personerna, att de hjälpte oss genom att säga vad de tyckte.

INVANDRARE

Före utprovningarna visste vi inte hur mycket svenska de personer vi skulle prata med kunde, och på vilket sätt vi skulle anpassa oss när vi talade med dem. Vi ville inte underskatta dem, men inte heller överskatta dem. Det visade sig att det är viktigt att prata långsammare än vanligt, använda lätta ord samt att vara observant på om personen inte verkar förstå. Ibland sa utprovningsspersonerna till när de inte förstod, men inte alltid.

Utprovningen började med att de fick fylla i ett papper med fyra frågor: *Är du man eller kvinna? Hur gammal är du? Hur länge har du varit i Sverige? och Hur länge gick du i skolan i ditt hemland?* Genom svaren på dessa frågor fick vi både bakgrundsfakta om personerna och en aning om deras kunskaper i svenska språket.

Efter att de besvarat de fyra frågorna, var det dags att läsa texten. De fick själva välja om de skulle läsa tyst eller högt. De flesta valde att läsa högt. Det var bra för oss eftersom vi då märkte vad som var svårt.

När SFI-eleverna hade läst texten ställde vi muntliga frågor utifrån en mall. Vi började med att fråga om de visste något om ämnet tidigare, eftersom det kunde påverka resultatet. Därefter frågade vi om innehållet, för att se om de hade förstått. Vi bad dem berätta vad texten handlade om och besvara några konkreta frågor om texten. Dessutom frågade vi om de tyckte att det fattades något som de skulle vilja veta.

Sedan ställde vi några frågor om vad de hade upplevt som svårt med texten, speciellt om det fanns svåra ord och om meningarnas längd. Vi avslutade med några frågor om layouten. De handlade om bokstävernas storlek, frasriktigt radfall och antalet rubriker. För att SFI-eleverna verkligen skulle förstå och kunna ha en uppfattning, visade vi exempel på samma text men med annan storlek på bokstäverna och med löpande text. På så sätt kunde de jämföra och var tvungna att välja den version som de tyckte var bäst.

INVANDRARE

Originaltexten

Texten som vi omarbetade var hämtad från häftet "Ansökan om studiemedel för studier på grundskole- och gymnasienivå samt basår på högskolan". Häftet är utgivet av CSN, Centrala studiestödsnämnden. Originaltexten är svår till både form och innehåll. Texten är mycket kompakt och skriven med liten teckenstorlek. Det finns flera långa meningar som blir ännu krångligare på grund av parenteser och brist på kommatecken. Svårigheterna när det handlar om innehållet gäller främst orden, då det finns svåra begrepp och långa sammansättningar.

Första bearbetningen

Texten är skriven med korta meningar. Rubrikerna är många fast texten är kort. Texten har ett frasriktigt radfall. Texten är skriven med ett större radavstånd och en betydligt större teckenstorlek.

Texten är omgjord ganska mycket innehållsmässigt. saker som inte stod med alls i originaltexten har förklarats (till exempel att studiemedel är pengar). Andra saker har tagits bort eller skrivits om. Det gäller främst siffror, när det handlar om åldersgränser och procent. Vissa svåra ord har skrivits om.

Slutversionen

Inför den andra utprovningen ändrade vi på saker som SFI-eleverna tyckte var svårt vid första utprovningen. När det gäller layouten så tog vi bort det frasriktiga radfallet, så att texten blev löpande istället.

De retoriska frågorna har tagits bort. En rubrik är omskriven så att läsaren förstår att de saker som räknas upp i avsnittet är olika former av pengar. Vissa svåra ord och långa sammansättningar finns kvar, eftersom företeelserna de står för heter så. De har dock förklarats inom parenteser. Orden har delats upp i olika led med bindestreck emellan.

Se exemplen på nästa sida!

INVANDRARE

Resultat av utprovningarna

Invandrare är mycket olika sinsemellan och har olika åsikter om vad som är lätt och svårt i en text. Dessutom behövs fler utprovningsspersoner än vad vi hade, för att kunna dra generella slutsatser. Några saker framkom dock vid de flesta utprovningarna.

Typografi och layout

- Rubrikerna ska vara tydliga. De ska skilja sig ordentligt från brödtexten, med större bokstäver och gärna ett annat teckensnitt. Sanserifer är bra i rubriker. Sanserifer har inte klackar på bokstäverna. De teckensnitt som har klackar kallas antikva, och används ofta i löpande text.
- Många rubriker underlättar, även om texten är kort.
- Korta meningar är mycket lättare att läsa.
- Radavståndet ska inte vara för litet eller för stort. 1,5 radavstånd är bäst.
- 14 punkters teckenstorlek på bokstäverna är bra.
- Löpande text är bättre än frasriktigt radfall. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen. På frågan om radfall svarade en att löpande är lättare och en att det inte spelar någon roll. En tredje svarade att frasriktigt egentligen var lättast, men att löpande text var finare och mer på riktigt.

Språk och innehåll

- Retoriska frågor fungerar inte. Utprovningsspersonerna försökte svara på frågorna muntligt eller skriftligt.
- Svåra begrepp måste förklaras, skrivs med en lättare synonym eller tas bort.
- Vissa svåra ord är viktiga att ha kvar eftersom man behöver känna igen dem i andra sammanhang.
- Långa sammansättningar ska helst skrivas om. Om en lång sammansättning ska vara kvar, kan man sätta in ett bindestreck mellan leden. Detta gör inte ordets innebörd lättare, men det blir lättare att läsa ordet och att se efterledet som man kanske känner igen.

INVANDRARE

Sammanfattning

Invandrare är mycket olika sinsemellan. De kommer från olika länder, talar olika språk och det finns stora skillnader i utbildningsnivå.

Det finns olika saker som påverkar hur bra och i vilken takt en invandrare lär sig svenska. Mycket har att göra med likheter mellan modersmålet och svenska, och om man har gått i skolan i sitt hemland. Men även motivationen att lära sig spelar en stor roll.

När du ska skriva lättläst för invandrare är det bra att följa de allmänna råden om vad som är lättläst. Det är viktigt att tänka på att bilder, bildspråk och andra uttryck kan tolkas annorlunda av den som har en annan kulturell bakgrund.

När du skriver för invandrare är det viktigt att vara tydlig och inte använda svåra ord utan att förklara. Detsamma gäller vid utprovningarna, när du pratar med invandrarna. Du ska eftersträva att vara tydlig och använda enkla ord. Det är också viktigt att vara uppmärksam på om de inte förstår vad du säger, och då omformulera dig.

UTVECKLINGSSTÖRNING

6 Utvecklingsstörning

Jakob, 43 år

Jakob tycker att det är roligt att hålla på med praktiska saker. När han är hemma målar han och lyssnar på musik. I skolan arbetar han med trä.

Jakob Nilsson är född i Stockholm, men har bott i Eskilstuna sedan 1971.

Jakob är några dagar i veckan på Medberget, en daglig verksamhet i Eskilstuna. Där finns möjlighet att arbeta med färg & form, data och musik.

Tre eftermiddagar i veckan går Jakob på Eskilstuna Folkhögskola. Där får han bland annat hålla på med träslöjd som han tycker är kul. Jakob träffar även andra personer med utvecklingsstörning där.

När Jakob är ledig brukar han spela trummor till inspelad musik. Det tycker han är kul, och han säger själv att han börjar bli duktig på det. Jakob brukar även måla när han är hemma. Han använder sig av olja och akvarell. Han håller också på med datorn hemma. Jakob tycker om att lyssna på musik, gärna 60-talsmusik.

Jakob brukar läsa ibland. Han använder sig främst av talböcker, eftersom han tycker att det är bättre att lyssna på talböcker än att läsa själv.
- Jag lånar helst talböcker när jag går till biblioteket. Jag känner att det är lite si och så med läsningen.

Om Jakob skulle välja en bok han vill läsa, så tycker han att den ska innehålla mycket bilder.
- Jag tycker det ska vara bilder som förklarar djupt. En text som kan berätta om bilden. Texten och bilden ska säga samma sak.

När det gäller bokstäver tycker Jakob att det är bra om de är stora, gärna lite större teckenstorlek än det vanliga 12 punkter. Då tycker han att det går bättre att läsa.

UTVECKLINGSSTÖRNING

Det här är utvecklingsstörning

Drygt 38 000 personer i Sverige har en utvecklingsstörning. Utvecklingsstörning innebär att man har en bestående begåvningsmässig, intellektuell, funktionsnedsättning som är medfödd eller har uppkommit under uppväxtåren. Det är ett funktionshinder som rör begåvningsutvecklingen. Begåvningsutvecklingen går långsammare och stannar på en lägre nivå, men trots det kan en person utvecklas hela livet. Den som har en utvecklingsstörning har svårare än andra att minnas, förstå och lära sig nya saker. Personer med utvecklingsstörning har en enklare och konkretare verklighetsuppfattning än andra. De behöver i en viss situation inte ha färre kunskaper på grund av det. Hur mycket kunskaper de har, beror på hur många erfarenheter de har skaffat sig av den situationen.

Några orsaker till utvecklingsstörning kan vara en kromosomförändring, en fosterskada eller att hjärnan skadas under barnets första levnadsår, till exempel genom olycksfall. Den vanligaste enskilda orsaken till utvecklingsstörning är Downs syndrom. Man kan samtidigt med utvecklingsstöringen även ha andra funktionshinder, till exempel rörelsehinder, synnedsättning eller epilepsi.

Olika grader av utvecklingsstörning

Utvecklingsstöringen kan vara grav (svår), måttlig eller lindrig. Indelningen har gjorts med hänsyn till social funktionsförmåga, anpassningsförmåga och begåvning.

Personer med grav utvecklingsstörning har en mycket begränsad intellektuell förmåga. De ser sin tillvaro som "här och nu" och kan inte föreställa sig något som ska hända eller har varit. De upplever omvärlden på ett påtagligt sätt. De kan känna igen upplevelser de haft tidigare, framför allt sådana som har återkommit eller som har gjort starkt intryck. Personer med grav utvecklingsstörning känner igen vardagliga, konkreta föremål och vet hur de ska användas, medan bilder inte säger dem någonting eller mycket lite. De flesta saknar tal eller använder enstaka ord, men kan göra sig förstådda genom ljud och gester.

UTVECKLINGSSTÖRNING

Personer med måttlig utvecklingsstörning kan föreställa sig sådant som de varit med om, men har svårt att tänka sig sådant som de inte upplevt. Det kan till exempel vara händelser i en annan tid eller i ett annat land. De förstår och talar i allmänhet ett vardagligt språk, men kan ha svårt att uttala vissa ord. De kan uppfatta och förstå bilder och symboler. De har nytta av fotografier som hjälper dem att minnas. Genom sociala erfarenheter och övning kan de bli självständiga i sina vardagsrutiner.

Personer med lindrig utvecklingsstörning har intellektuell förmåga att hantera det mesta i sin vardag och leva självständigt. Men de kan ha svårigheter att till exempel anpassa sig till nya situationer eller lösa konflikter. Tankeoperationerna går långsammare så de behöver ofta längre tid att lära sig nya saker. De förstår abstrakta symboler som bokstäver, siffror och vissa enkla tecken. Därför kan personer med lindrig utvecklingsstörning lära sig enkel läsning, skrivning och räkning, men de har svårt att förstå ordspråk.

Dessa beskrivningar kan vara en hjälp att förstå skillnaderna mellan de olika graderna av utvecklingsstörning. Det är dock viktigt att komma ihåg att varje person med utvecklingsstörning är unik, och har sin personlighet, sina erfarenheter och sina intressen.

Läs- och skrivproblematik

Personer med en utvecklingsstörning har också en språk- och kommunikationsstörning. Läs- och skrivförmågan hos vuxna med utvecklingsstörning varierar med personens begåvningsmässiga förutsättningar. Det innebär att många inte alls lär sig att läsa och skriva, men en del med lindrig utvecklingsstörning skriver och läser enkla texter. Personer med utvecklingsstörning har i olika grad en lägre abstraktionsförmåga i tänkandet, vilket kan ge svårigheter att förstå och använda text och siffror och att förstå tid. De har också svårt att förstå samband mellan orsak och verkan och att kunna generalisera.

Personer med grav utvecklingsstörning kan inte läsa och skriva, men de kan få upplevelser genom högläsning, sånger

UTVECKLINGSSTÖRNING

och ramsor. De kan känna igen ord och rytmer. Bilder upplevs som färger och former som de känner igen.

Många personer med måttlig utvecklingsstörning kan lära sig ganska många ord som "bilder", så kallade blockord. Exempel på det är IN, UT, ÖPPET, STÄNGT och APOTEK. Även om den egna läsförmågan är begränsad kan högläsning av enkla berättelser vara uppskattad. Berättelsen får gärna innehålla bilder.

Personer med lindrig utvecklingsstörning kan läsa sådant som är skrivet på ett lätt språk utan långa ord och meningar. De kan ha svårare än andra att gissa sig till innebörden av ord de inte förstår med hjälp av innehållet i texten. Det gäller framför allt abstrakta begrepp. De kan lära sig skriva.

Personer med utvecklingsstörning har ett begränsat korttidsminne vilket innebär svårigheter att ta emot flera intryck samtidigt och att hålla kvar informationen. Därför måste du ge dem tid för inläring och bearbetning av nya erfarenheter. Du bör inte ge för mycket information samtidigt. Den information som de klarar att lagra, bibehåller de sedan utan svårigheter i långtidsminnet.

Hjälpmedel

Bra hjälpmedel vid språk- och kommunikationssvårigheter är till exempel högläsning, lättlästa texter, talböcker och symbolspråk, såsom Pictogram och Bliss. Det individuella behovet styr vilka hjälpmedel som fungerar bäst.

Pictogram är ett kommunikationsalternativ för den som har svårt att tala, läsa eller skriva. Pictogram består av stiliserade bilder i vitt mot svart bakgrund. Varje Pictogramsymbol står för ett ord eller ett begrepp, exempelvis "pojke" eller "glad". Ordet/begreppet finns också som text ovanför symbolen.

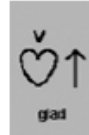
Pictogram är speciellt utformat med hänsyn till de svårigheter utvecklingsstörda har när det gäller att avläsa bilder, men det kan också vara ett bra stöd för andra med lässvårigheter.

UTVECKLINGSSTÖRNING

Bliss är ett grafiskt symbolspråk som är tänkt för personer med motoriska funktionshinder och som har stora brister när det gäller talförmåga och läskunnighet. Bliss innehåller tecken som kan kombineras på otaliga sätt. Varje symbol representerar ett ord eller begrepp i form av logiska bilder istället för av bokstäver. Symbolerna är alltid kombinerade med svenska ord så att även den som inte kan symbolspråket förstår. Bliss är mer abstrakt än Pictogram.

För att personer med utvecklingsstörning som inte kan läsa ska få möjlighet att ta del av böcker kan de använda talböcker. En talbok är en bok inläst på kassetband eller cd. Högläsning är ett annat sätt för dem att ta del av skriftligt material. Läsprocessen är så krävande att upplevelsen av texten kan utebli. Därför kan även de som läser själva få stort utbyte av lästunder tillsammans med någon som läser högt. Det ger en annan upplevelse av texten och bättre sammanhang.

Hur du skriver

Det finns inga direkta riktlinjer för hur du skriver för barn och vuxna med utvecklingsstörning. Du kan använda dig av de allmänna riktlinjer för lättläst som finns, till exempel skriva korta meningar, undvika svåra ord och göra layouten luftig. Bilder ska beskriva samma sak som texten.

Litteratur som handlar om personer med utvecklingsstörning, tar bland annat upp att texten måste beskriva ett verkligt händelseförlopp som det upplevs av en person som är med. Det blir svårt att förstå om man i texten hoppar mellan dåtid, nutid och framtid, eller mellan olika platser.

Personer med utvecklingsstörning har lättare att läsa en text om de har kunskap om eller personlig relation till det som utspelar sig. De kan ha svårt att förstå det de läser, om det är för långa meningar eller ord. Ordspråk och dubbeltydigheter bör undvikas, eftersom de ofta upplevs ordagrant.

UTVECKLINGSSTÖRNING

Utprovningar

Vi var tre studenter från Mälardalens högskola som anpassade texter till personer med utvecklingsstörning.

Utprovningsgruppen bestod av fem vuxna personer med utvecklingsstörning som gick en kurs på Eskilstuna Folkhögskola. Vi hade haft få kontakter med personer med utvecklingsstörning tidigare och visste därför inte vilken nivå av läsförståelse dessa personer befann sig på. Därför bestämde vi oss för att träffa dem innan vi valde vilka texter vi skulle omarbeta.

Vi hade med oss tre texter som vi ansåg ha olika svårighetsgrad för att vi skulle veta ungefär vilken nivå de befann sig på. Vi insåg att den lättaste texten var svår för dem, så vi uteslöt de andra två texterna. De läste texten gemensamt genom att läsa varannan mening. I och med det fick vi fram information om gruppens lässvårigheter.

Deras läskunnighet var mycket varierande. Tre av dem kunde läsa relativt bra, medan en hade lite större problem med läsandet och en annan ville inte, eller kunde inte, läsa alls.

Slutsatsen från första mötet med gruppen var att texterna måste vara mycket lätta. Styckena, meningarna och orden måste vara korta och enkla, och texten måste vara i minst 14 punkters teckenstorlek. Utprovningsgruppen klarade inte av att läsa stora mängder text, så texterna måste vara korta.

För att utprovningsgruppen skulle vara intresserade av att läsa, måste det handla om ämnen som intresserar dem. Det framkom under första mötet att deras intressen var att rita, måla, snickra samt djur, musik och teater. De flesta var intresserade av teater, så vi bestämde oss därför för att skriva tre lättlästa texter om teater.

Det är bra att träffa målgruppen innan du gör utprovningarna. Det ger en chans att se vilken språklig nivå de befinner sig på och du lär känna målgruppen. Den nervositet som annars skulle infinna sig vid utprovningen är mindre för alla inblandade när du har träffat dem en gång tidigare och har presenterat dig.

UTVECKLINGSSTÖRNING

Första utprovningen

Andra gången vi träffade utprovninggruppen hade vi med oss en första version av de tre teatertexterna. Texterna hade olika utseenden eftersom vi ville se vilken text och layout som passade bäst. Texterna hade olika radavstånd, meningslängd, stycken och ordval. En text var i enbart versaler, en hade teckensnitt med sanserifer (Arial) och en hade ett antikvateckensnitt (Times New Roman). Sanserifer har inte klackar på bokstäverna. De teckensnitt som har klackar kallas antikva.

Vi valde att använda en metod där alla läste texterna tillsammans. Vi ville inte göra utprovarna nervösa genom att ta ut dem en och en. Efter att de läst texten ställde vi några frågor om innehållet och typografin. Det var svårt att få fram de enskilda personernas åsikter, då en av personerna var mer framträdande än de andra. Men vi kom fram till att långa ord är svåra att läsa, även om de delas upp med bindestreck. Det är inte bra att använda synonymer, och svåra ord måste förklaras. Den text som hade det mest lättlästa teckensnittet, enligt utprovninggruppen, hade Times New Roman med dubbelt radavstånd och 16 punkters teckenstorlek. Bästa teckensnittet för rubriker var Arial i 18 punkter, fet och i versaler.

Andra utprovningen

Till den andra utprovningen hade vi gjort de ändringar i layouten som utprovninggruppen föredrog samt ändrat långa meningar och ord. Vi hade även sammanställt de tre texterna till ett häfte med bilder.

Utprovningsspersonerna fick läsa texterna en och en i ett enskilt rum för att de inte skulle bli distraherade av de andra. Genom denna metod gav alla uttryck för sina tankar och åsikter. Vi drog slutsatsen att de tyckte det var jobbigare att läsa högt inför de andra än att läsa högt själva för oss. Utprovningsspersonerna var i stort sett nöjda med texterna. De tyckte att texterna hade förbättrats.

De ändringar som gjordes i texterna efter den andra utprovningen var att ta bort ordet dramatiker i en text, då

UTVECKLINGSSTÖRNING

det ordet visade sig vara för svårt. Vi ändrade också så att man inte måste byta sida mitt i ett stycke. Dessutom tog vi bort det opersonliga pronomenet "man" till fördel för ett du-tilltal i en av texterna

Originaltexten

Den text som vi omarbetade var hämtad från Riksteaterns webbplats (www.riksteatern.se) och handlar om teater i allmänhet. Originaltexten har långa rader och är skriven med liten teckenstorlek, vilket gör den svårläst. Texten är ganska kompakt, men lättas upp tack vare blankrad mellan styckena. Det finns mycket information, men den ligger på en ganska allmän nivå.

Den första bearbetningen

Texten är omgjord med mycket kortare rader och avståndet mellan raderna är dubbelt. Texten är skriven med Times New Roman, i 16 punkters teckenstorlek. Allt detta gör layouten luftigare och texten mer lättläst.

Slutversionen

Texten har frasriktigt radfall. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen. Det som var ett stycke i texten har blivit uppdelat i två, för att göra texten mer lättläst. Ordet *dramatiker* har tagits bort då det ansågs vara för svårt. Ordet *föreställning* har bytts ut till ordet *pjäs*.

Se exemplen på nästa sida!

UTVECKLINGSSTÖRNING

Detta är utdrag ur texterna. Texterna är inte skalenliga.

En teaterföreställning tar sin början när författaren - **dramatikern** - skriver sin text. Hur många pjäser som har skrivits genom historien vet ingen. Vissa texter lever i en uppsättning och glöms sedan bort. Andra blir klassiker som sätts upp om och om igen. Riksteatern strävar efter att presentera pjäser av olika karaktär. Självklart spelar vi klassikerna men vill också ge de unga, nutida dramatiker en chans. Till klassikerna hör numera Lars Norén som väckt stor uppmärksamhet med pjäser som *Personkrets 3:1*, *SJU TRE* och *Under*.

Dramaturgen tillhör en yrkesgrupp som publiken sällan känner till. Dramaturgen kan ibland finnas med under repetitionerna och fungera som en länk mellan dramatiker och regissören.

En teaterföreställning är som vi konstaterat en pussel där många olika yrken lägger sin bit till helheten. Den person som är viktigast för just helheten är **regissören**. Han/hon har ofta arbetat med texten i månader före kollisioneringen - första repetitionsdagen då alla skådespelare, tekniker och övriga i teamet träffas för första gången. Det är regissören som ska få alla att samverka och skapa den föreställning som han/hon vill förmedla till publiken.

På teatern finns också **koreografen** som svarar för hur dansarna eller skådespelarna rör sig på scenen. I rena balett- eller dansföreställningar är koreografen ensam ansvarig. I en teaterföreställning är regissören huvudansvarig och koreografen svarar för vissa delar. Det behövs inte enbart handla om dansatag, det kan vara sättet att gå på eller hålla en soifjäder i en klassisk uppsättning.

Originaltexten

En föreställning börjar med

att en författare skriver en text.

På teatern kallas författaren för dramatiker.

En regissör tittar sedan på texten.

Regissören är viktig,

han väljer ut de skådespelare som ska vara med i teatern.

Regissören väljer även

vilken musik som ska spelas.

Första bearbetningen

En pjäs börjar med

att en författare skriver en text.

En regissör tittar sedan på texten.

Regissören är viktig.

Han väljer ut de skådespelare

som ska vara med i pjäsen.

Regissören väljer även

vilken musik som ska spelas.

Slutversionen

UTVECKLINGSSTÖRNING

Resultat av utprovningarna

Personer med utvecklingsstörning är en heterogen målgrupp. Lässvårigheterna skiljer sig mycket från person till person. Det behövs fler utprovningsspersoner än vad vi hade, för att kunna dra några generella slutsatser för hela målgruppen. Några saker framkom dock vid utprovningarna.

Typografi och layout

- Dubbelt radavstånd gör det lättare att hitta raden.
- Frasriktigt radfall gör texten lättare. Frasriktigt radfall innebär att det är ny rad vid punkt och att man bryter långa meningar, för att underlätta för läsaren att hitta en rytm i läsningen.
- En stor teckenstorlek är bra. Utprovningsgruppen föredrog 16 punkter.
- I löpande text är det lättare att läsa ett antikvateckensnitt, som Times New Roman.
- Versaler gör rubriker mer lättlästa.
- Bilder hjälper till att förklara vad texten handlar om.

Språk och innehåll

- Svåra ord måste förklaras eller tas bort.
- Sammansättningar och långa ord är svåra och förvirrar läsaren.
- Att använda samma ord för samma sak och vara konkret i texten gör att läsaren känner igen sig.
- Rader och stycken måste vara korta för att läsaren ska orka ta sig igenom.
- Texten i sin helhet får inte vara för lång.
- Direkt tilltal med "du" är bättre än det opersonliga "man".
- Ett innehåll som intresserar läsaren är viktigt för att motivera till läsning.

Efter mötet med gruppen har vi kommit till slutsatsen att skriven text kanske inte är den bästa kanalen för kommunikation med personer med utvecklingsstörning. Det bästa för dem är att kommunicera muntligt eller med bilder.

UTVECKLINGSSTÖRNING

Sammanfattning

Utvecklingsstörning är ett begåvningsmässigt funktionshinder som gör det svårt att minnas, förstå och läsa. För många är det svårt att förstå och föreställa sig sådant de inte har sett eller upplevt. Utvecklingsstörningen kan vara grav, måttlig eller lindrig.

Personer med utvecklingsstörning har också en språk- och kommunikationsstörning. Det gör det svårt för dem att läsa och skriva. Personer med lindrig utvecklingsstörning kan lära sig läsa och skriva. Personer med måttlig utvecklingsstörning kan lära sig läsa blockord, medan personer med grav utvecklingsstörning varken kan läsa eller skriva.

Vid utprovningar med personer med utvecklingsstörning är det viktigt att träffa målgruppen en gång före själva utprovningen. Genom att träffa målgruppen innan, kan man få reda på vilken språklig nivå deltagarna ligger på, vilka lässvårigheter de har och vilka deras intressen är. Det ger även en möjlighet för utprovningsgruppen att känna sig mer avspända när det är dags för utprovningarna.

För att få fram de olika åsikterna i en grupp är det bäst att göra utprovningarna enskilt, annars är det risk att bara en person talar och de andra håller med.

LÄSTIPS

Lästips

- *Skriiv lättläst* av Björn Wiman (Skrifter från Centrum för lättläst nr 1).

Afasi

- *Det gick en propp. En bok om att få stroke* av Anita Jekander.
- *Information till anhöriga* av Alan Sheats. Utgiven av Afasiförbundet i Sverige.
- *Katt börjar på s* av Ingrid Tropp Erblad.
- *Att inte kunna tala är inte detsamma som att inte ha något att säga* av Marianne Åkerlund & Bo Månsson. Utgiven av Afasiförbundet i Sverige.
- *Afatiker berättar* av Christina Öqvist & Martin Nauclet.
- www.afasi.se (Afasiförbundet i Sverige)
- www.strokeforbundet.org (STROKE-Riksförbundet)

Dyslexi

- *Det var ju inte dum jag var* av Staffan Ekegren.
- *Dyslexi vad är det?* av Christopher Gillberg & Maj Ödman.
- *Texters läsbarhet ur en utseendemässig synvinkel - efter en undersökning bland vuxna med läsproblem* av Anki Hagman.
- *Framtidens läromedel för personer med läs- och skrivsvårigheter* av Torbjörn Lundgren.
- www.dyslexi.info (Dyslexi info)
- www.ki.se/dyslexi/ (Svenska Dyslexiföreningens hemsida)

Invandrare

- www.integrationsverket.se (Integrationsverket)

Utvecklingsstörning

- *Utvecklingsstörning och andra funktionsbinder* av Lars-Erik Gotthard.
- *Stöd och omsorg för utvecklingsstörda - en bakgrund* av Sture Gustafson & Lars Molander.
- www.fub.se (Föreningen för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna)

EFTERORD

Efterord

Vi som har skrivit den här rapporten är tre studenter, som går Textdesign-programmet vid Mälardalens högskola. Rapporten är vårt examensarbete.

Hösten 2004 läste vi en kurs som hette *Lätt läst och avlyssnat*. Under den kursen fick var och en av oss anpassa en samhällsinformativ text till någon av fyra målgrupper; personer med afasi, personer med dyslexi, invandrare och personer med utvecklingsstörning. Vi omarbetade texten och genomförde utprovningar med målgruppen. Kursen avslutades med att vi gjorde en utställning, med namnet Extreme Text Makeover, som visades på högskolan.

I den här rapporten har vi sammanställt vad vi lärde oss under kursen, med fokus på utprovningarna. Vi har även fördjupat oss ytterligare genom att intervjua representanter ur målgrupperna och deras handledare.

Vi tackar:

- Våra kurskamrater från kursen *Lätt läst och avlyssnat*, för att vi har fått använda deras texter och ta del av deras reflektioner: Karin Bratt, Anna-Carin Carnebro, Maria Forsman, Lina Gummesson, Lena Jonsson, Sofia Jonsson, Emilia Millares, Elin Petersen, Petra Ström och Jenny Sundström.
- Representanterna från målgrupperna, som genom att öppenjärtigt svara på våra frågor har bidragit till en ökad förståelse för deras situation: Ted Wilhelmsson, Gianna Troyse, Lekaa Salem och Jakob Nilsson.
- Handledarna, som delat med sig av sina kunskaper och erfarenheter av arbete med målgrupperna: Lena Hägg, Ulla-Britt Klintmalm, Rosi Jademark och Gunnar Magnusson.

Eskilstuna, juni 2005

Karin Sandberg, Sara Spänning Westerlund & Karin Wejderot

Bilaga: Arbetsprocessen

Originaltext

VAD ÄR STUDIEMEDEL?

Studiemedel består av två delar: dels ett bidrag, dels ett lån som du måste betala tillbaka med ränta.

HAR JAG RÄTT TILL STUDIEMEDEL?

De viktigaste kraven för att du ska få studiemedel är:

1. Att utbildningen du valt ger rätt till studiemedel

De allra flesta utbildningar inom det reguljära utbildningsväsendet ger rätt till studiemedel. Därutöver finns även ett antal andra utbildningar som ger rätt till studiemedel, se www.csn.se. Uppdragsutbildningar ger dock inte rätt till studiemedel.

2. Att du uppfyller ålderskraven

Du kan få studiemedel för studier på grundskole- och gymnasienivå från och med andra kalenderhalvåret det år du fyller 20 år. Om du läser på högskolans basår finns ingen nedre åldersgräns för rätten till studiemedel. Du kan få studiemedel som längst till och med det år du fyller 50 år men lånerätten begränsas redan från 41 års ålder.

För vissa yrkesinriktade utbildningar där det råder brist på utbildad arbetskraft och som pågår högst 120 veckor kan du få studiebidrag som längst fram till och med det år då du fyller 55 år.

3. Att dina studieresultat är tillräckliga

När du söker studiemedel på nytt gör CSN en prövning av dina studieresultat från tidigare studier med studiestöd. Dina tidigare studier ska ha bedrivits i normal takt. Vad som anses vara normal takt varierar mellan olika skolformer. Vi kan ta hänsyn till personliga förhållanden när studieresultaten inte är tillräckliga. Vi prövar i första hand dina studieresultat mot den period som du senast fick studiestöd för. Om du uppnår kravet på studieresultat se-

nare (mer än fyra veckor in på terminen) kan vi bevilja studiemedel från och med veckan efter det att du uppnått resultatkravet.

4. Att du studerar i tillräcklig omfattning

För att få studiemedel måste du studera minst tre veckor på minst halvtid.

Du kan få studiemedel för olika studietakt: heltid, 75 procent av heltid och 50 procent av heltid. Inom vissa skolformer, exempelvis folkhögskolor, är det skolan som bedömer om du studerar på heltid, minst 100 procent eller på deltid 50–74 procent alternativt 75–99 procent.

Vid komvux beräknas takten på dina studier utifrån gymnasiepoäng om du läser på gymnasienivå. Om du läser på grundskolenivå beräknas den utifrån studiestöds-poäng. Tabellen visar hur många poäng per vecka du måste läsa för att du ska anses studera på heltid eller deltid (75 eller 50 procent).

Studietakt	Poäng per vecka
50 %	10–14
75 %	15–19
100 %	20

Utländska medborgare

Om du är utländsk medborgare gäller särskilda regler. Om du söker studiemedel för första gången ska du skicka in CSN:s blankett 4145 tillsammans med din ansökan.

Samordning med andra förmåner

Du kan *inte* få studiemedel samtidigt som du fullgör totalförsvarstjänst eller har något av följande stöd eller ersättningar:

- studiehjälp
- rekryteringsbidrag till vuxenstudierande
- rehabiliteringsersättning
- aktivitetsstöd.

Textanalys

Analys av originaltexten

Jag har valt att analysera ett häfte med titeln *Ansökan om studiemedel för studier på grundskole- och gymnasienivå samt basår på högskolan*. Häftet är utgivet av CSN, Centrala studiestödsnämnden. Häftet finns att hämta på bland annat CSN:s kontor och vid Komvux:s informationsdisk.

Målgrupp och syfte

Målgruppen är personer som ska studera på en utbildning motsvarande grundskole- eller gymnasienivå, till exempel på komvux eller någon folkhögskola. Häftet vänder sig även till dem som ska läsa basåret på högskolan.

Syftet med häftet är att informera om att och hur man kan söka studiemedel. Det finns information om vilka som har rätt till studiemedel, vilka krav man måste uppfylla och hur man praktiskt ska fylla i ansökningsblanketten.

Struktur och layout

I häftet finns det ett par sidor med rubriken *Frågor och svar om studiemedel*. På dessa sidor är varje mellanrubrik en fråga. Jag kommer senare att bearbeta de två första av dessa mellanrubriker; *Vad är studiemedel?* och *Har jag rätt till studiemedel?* Därför har jag koncentrerat mig på dessa avsnitt i den här analysen.

Under mellanrubrikerna utformade som frågor finns ytterligare en rubriknivå, som jag har valt att kalla underrubriker. Dessa är sex till antalet, varav de fyra första är numrerade. Det finns även andra grafiska element; en liten tabell, en punktlista och en kursivering av ordet *inte*.

Texten är skriven i rätt smala spalter, det får plats tre spalter på en A4-sida. Radlängden är ca 40 tecken. Texten är indelad i stycken som markeras med indrag. Mellan avsnitten finns en blankrad före underrubriken.

Brödtexten är skriven med en antikvastil, vilket är att föredra i brödtext då det är lättare att följa de täta raderna (Hellmark 2000:26). Teckengraden är liten, för liten för att vara läsvänlig, enligt mig. Alla rubriker är fetade. Underrubrikerna har samma typsnitt som brödtexten, det enda som skiljer är att de är just fetade. Mellanrubrikerna är skrivna med fetade versaler i en sanserifstil.

Innehåll

Jag har satt tre egenskaper som jag tycker karakteriserar texten: ganska svår, specifik och konkret.

Jag tycker alltså att texten är svår, inte jättesvår men ganska. Textens LIX-värde talar lite emot denna åsikt. LIX-värdet är 38,4, vilket anses som lätt på gränsen till medelsvår (Melin & Lange 1995:158). Jag tycker dock att det finns drag i texten som gör den svår. Exempel på det är:

- långa meningar, det finns en med 34 ord och två med 28 ord vardera.
- krångliga meningar, med parentes eller olika siffror och procentsatser.
- svåra ord/facktermer, t.ex. *reguljära utbildningsväsendet*, *uppdragsutbildningar* och *rekryteringsbidrag*
- många sammansättningar, t.ex. *studiestödspoäng* och *resultatkrav*

Textanalys

Nästa egenskap är specifik. Många av de saker som gör texten specifik är desamma som gör texten svår. Enligt Hellspong & Ledin (1997:79) finns det vissa saker som pekar på att en text är specifik, och flera av dessa finns i den text jag har analyserat. Det handlar om

- sammansatta substantiv, t.ex. *vuxenstuderande*, *gymnasiepoäng* och *rehabiliteringsersättning*.
- fackord, t.ex. *studiestöd* och *rekryteringsbidrag*
- många räkneord

Den tredje egenskapen jag har satt på texten är konkret. Hellspong & Ledin (1999:79) tar även upp saker som gör en text konkret, och flera av dem finns i texten som jag har valt. Det rör sig om:

- många tidsadverbial; specifika veckoantal och åldrar finns på flera ställen.
- få passiva verb, det enda jag har hittat är verbet *beräknas*, som finns med ett par gånger.
- första eller andra personens pronomen förekommer. Hela den valda texten har ett du-tilltal.

Slutsats

Fungerar då den här texten för målgruppen? Målgruppen är som jag nämnt tidigare personer som ska studera på bland annat komvux eller folkhögskola. Det betyder att det råder stora variationer inom målgruppen, den är mycket heterogen. Inom målgruppen finns män och kvinnor i olika åldrar. Det finns också stora skillnader när det gäller till exempel kulturell bakgrund och vilken språklig nivå man befinner sig på.

Tanken är att texten ska rikta sig till hela denna heterogena målgrupp. Det finns säkert de som inte har några som helst problem att ta till sig texten. Men det finns även de som har mycket svårt att ta till sig den. För den som inte har så stor läsvana finns det en hel del svårigheter i form av långa och krångliga meningar, facktermer och sammansättningar. För att texten ska fungera bra för de flesta i målgruppen, tycker jag att den kan och bör förenklas. Alla svåra element går säkert inte att ta bort, men många går att åtminstone göra enklare.

Av Karin Wejderot

Referenser:

Hellmark, Christer, 2000: *Typografisk handbok*. 3 uppl. Stockholm: Ordfront.

Hellspong, Lennart & Ledin, Per, 1997: *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Melin, Lars & Lange, Sven, 1995: *Att analysera text*. Lund: Studentlitteratur.

Första bearbetningen

Studiemedel

Studiemedel är pengar som du kan behöva när du studerar.

Det finns två sorters studiemedel.

Det första heter studiebidrag.

Studiebidrag behöver du inte betala tillbaka.

Det andra heter studielån, och de pengarna måste du betala tillbaka.

För att du ska få studiemedel måste du fylla i en ansökan.

Ansökan skickar du till CSN.

Utbildning

Du kan få studiemedel om du studerar på komvux eller folkhögskola.

Det gäller också om du går i gymnasieskola och är minst 20 år.

Om du studerar på högskola eller universitet kan du också få studiemedel.

Men då gäller andra regler.

För att få veta mer om de reglerna måste du läsa ett annat papper.

Ålder

Du måste vara mellan 20 år och 50 år för att få studiemedel.

När du är 41 år eller äldre får du inte låna lika mycket pengar.

Om du studerar till ett yrke, där det finns många lediga jobb, kan du få studiemedel tills du är 55 år.

Tidigare studier

Om du har fått studiemedel tidigare, kontrollerar CSN att du har gjort rätt.

Du måste ha klarat bestämda mål för att få nya pengar.

Vilka mål du måste ha klarat beror på vilken utbildning det är.

Tid du studerar

Du måste studera i minst 3 veckor för att få studiemedel.

Du kan gå i skolan i olika studietakt.

Du kan till exempel studera på heltid eller halvtid.

Du får mer pengar om du studerar fler timmar.

Fortsättning första bearbetningen

Utländsk medborgare

Är du utländsk medborgare?

Då gäller speciella regler.

Prata med CSN, så får du veta mer.

Får du redan hjälp med pengar?

Du kan **inte** få studiemedel om du redan har:

- Studiehjälp
- Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande
- Rehabiliteringsersättning
- Aktivitetsstöd

Den första bearbetningen jämfört med originaltexten

Form

- Kortare meningar.
- Tydligare rubriker.
- Frasriktigt radfall.
- 14 punkters teckenstorlek.
- Nästan 1,5 radavstånd.

Innehåll

- Förklarat saker som togs för givna i originaltexten, till exempel att studiemedel är pengar.
- Tagit bort eller skrivit om vissa siffror. Istället för att skriva om nedre åldersgränser och "det är du fyller ...." står det i bearbetningen "du måste vara mellan 20 år och 50 år för att få studiemedel".
- Skrivit om svåra ord. Ett exempel är "reguljära utbildningsväsendet" i originaltexten, som i bearbetningen beskrivs som komvux, folkhögskola, högskola och universitet.

Slutversionen

Studiemedel

Studiemedel är pengar som du kan behöva när du studerar. Det finns två sorters studiemedel. Det första heter studiebidrag. Studiebidrag behöver du inte betala tillbaka. Det andra heter studielån, och de pengarna måste du betala tillbaka. För att du ska få studiemedel måste du fylla i en ansökan. Ansökan skickar du till CSN.

Utbildning

Du kan få studiemedel om du studerar på komvux eller folkhögskola. Det gäller också om du går i gymnasieskola och är minst 20 år. Om du studerar på högskola eller universitet kan du också få studiemedel. Men då gäller andra regler. För att få veta mer om de reglerna måste du läsa ett annat papper.

Ålder

Du måste vara mellan 20 år och 50 år för att få studiemedel. När du är 41 år eller äldre får du inte låna lika mycket pengar. Om du studerar till ett yrke, där det finns många lediga jobb, kan du få studiemedel tills du är 55 år.

Tidigare studier

Om du har fått studiemedel tidigare, kontrollerar CSN att du har gjort rätt. Du måste ha klarat bestämda mål för att få nya pengar. Vilka mål du måste ha klarat beror på vilken utbildning det är.

Tid du studerar

Du måste studera i minst 3 veckor för att få studiemedel. Du kan gå i skolan olika många timmar varje vecka. Det kallas olika studietakt. Du kan till exempel studera på heltid eller halvtid. Du får mer pengar om du studerar fler timmar.

Fortsättning slutversionen

Utländsk medborgare

Om du är utländsk medborgare, så gäller speciella regler. Prata med CSN, så får du veta mer.

Om du redan får hjälp med pengar

Du kan **inte** få studiemedel om du redan får pengar som kallas:

- Studie-hjälp (från CSN)
- Rekryterings-bidrag till vuxen-studerande (från kommunen)
- Rehabiliterings-ersättning (från Försäkringskassan)
- Aktivitets-stöd (från Försäkringskassan)

Slutversionen jämfört med den första bearbetningen

Form

- Löpande text istället för frasriktigt radfall.

Innehåll

- Skrivit om och lagt till information i stycket om studietakt.
- Tagit bort de retoriska frågorna.
- I det sista avsnittet står de långa sammansättningarna kvar, eftersom läsaren kan behöva känna igen dem i andra sammanhang. Men orden har förklarats.
- Skrivit inom parentes vilka som betalar ut.
- Satt in bindesreck mellan leden i sammansättningarna. Det gör det lättare att komma igenom orden och eventuellt känna igen efterleden.

radavstånd luft blankrad LIX-värde skiljetecken läsbarhet
-p-matris verb sansefit marginaler x-höjd skribentsyfte mel-
-lanslag målggruppsanpassning verbalsubstantiv layout refe-
rensbindning punktlista paratext pruksvenska utprovning
verb situationanalys textkompas linjär radfall styckebryt-
ning disats antang läsärke högerlynd medelsår sändarroll
kansliovenska huvudsats verb luft blankrad LIX-värde
skiljetecken läsbarhet p-matris versaler sansefit marginaler
-x-höjd skribentsyfte mellanlag målggruppsanpassning verbal-
substantiv layout referensbindning punktlista paratext pruks-
venska utprovning verb situationanalys textkompas linjär
radfall styckebrytning disats antang läsärke högerlynd
medelsår sändarroll kansliovenska huvudsats radavstånd
luft blankrad LIX-värde skiljetecken läsbarhet p-matris ver-
saler sansefit marginaler x-höjd skribentsyfte mellanlag
målggruppsanpassning verbalsubstantiv layout referensbind-
ning punktlista paratext pruksvenska utprovning verb situa-
tionanalys textkompas linjär radfall styckebrytning
disats antang läsärke högerlynd medelsår sändarroll
kansliovenska huvudsats information blankrad LIX-värde skilje-
tecken läsbarhet p-matris marginaler x-höjd skribentsyfte
mellanlag referensbindning punktlista paratext pruksvens-
ka utprovning verb situationanalys textkompas linjär radfall
styckebrytning disats antang läsärke högerlynd medelsår
sändarroll kansliovenska huvudsats radavstånd luft blankrad
LIX-värde linjär skiljetecken läsbarhet p-matris margi-
naler x-höjd skribentsyfte mellanlag målggruppsanpassning
verbalsubstantiv layout referensbindning punktlista paratext

Utgiven av Centrum för lättläst
i samarbete med institutionen för
Innovation, Design och Produktutveckling
vid Mälardalens högskola i Eskilstuna

Informació de l'Associació Centrum for Latlast

The Crimea Conference 2004

Bror Ingemar Tronbacke
Director, MAS, former IFLA officer
Swedish Easy-to-Read Foundation
Box 9145, 102 72 Stockholm, Sweden

e-mail bror.tronbacke@lattlast.se

fax +46 8 642 76 00

Information services for disadvantaged persons

ABSTRACT

Easy-to-Read - Needs, Network and Information Technology

Many people have difficulties in using and understanding important information and literature. Literacy studies show that in many countries 25 or even 40-45 percent of the adult population are not able to read news information or an ordinary book with good comprehension. You will find disabled persons, functionally illiterates, immigrants, etc. This information is crucial for an open and integrated society based on democracy, accessibility and participation.

The aim of the paper is to show that the easy-to-read concept and the Swedish model for easy-to-read can play an important role in over-bridging the information gap between they who easily can surf in the information society and they who cannot. Easy-to-read publications may include news information and literature but also modern information techniques as Web information and Daisy standards can be of great advantage in making information available to all. Countries should be able to cooperate in the easy-to-read projects. An international easy-to-read network will be established and this will give people and organisations in different countries an opportunity to learn more and to exchange ideas and experiences.

Bror Ingemar Tronbacke

2004-04-04

Information services for disadvantaged persons

Easy-to-Read – Needs, Network and Information Technology

1 The concept of easy-to-read

What is easy-to-read? The aim of easy-to-read publications is to write simply and understandably, but at the same time in an adult and varied manner. To achieve this you have to take into consideration **the content, the language, pictures and graphic layout**. You should try to combine easy reading and understanding with quality and a professional work.

2 Why is easy-to-read needed? A matter of democracy

Through reading we are able to share ideas, thoughts, and experiences, and grow as human beings. Access to information and literature is considered a fundamental **democratic right**. It is necessary to be well-informed in order to participate in social life, in discussions at work and in order to be able to influence one's own situation. It is also a matter of **quality of life**. Being able to read gives us a tremendous amount of self-confidence. Reading gives us knowledge and perspectives. By reading we are able to understand society and exercise our democratic rights.

When we talk about people with limited reading skills, what about the literacy situation today and what is the problem? Let me point at the international adult literacy survey (IALS). This survey is a collaborative effort of several governments and three inter-governmental organizations (the OECD, EU and UNESCO.) The aim is to assess, analyze and compare adult literacy across populations as well as between subgroups within populations.

The literacy assessment has been carried out as an open test and a background questionnaire to samples of around 3 000 individuals above 16 years of age.

Literacy tasks were drawn from everyday materials - newspapers, brochures, information leaflets, medicine prescriptions etc.

The results reveal that a substantial proportion of the adult population in each country has problems mastering even modest literacy demands – ranging from about 25 percent in e.g. Sweden to 40-45 percent in many other countries.

These people have difficulties in reading an ordinary newspaper with good comprehension. Their ability to utilize written material, to cope with new work tasks, to understand public information, or understand and use commercial information is limited.

They do not have the reading skill that is needed in a modern society.

To cope well in a highly developed country you actually need a reading skill at the level of nine years of schooling. The society itself has become much more complex and complicated during the last decades. And the modern society seems to require a usage of more and more information. They need something that is easier than the normal prose and many people need easy-to-read.

3 Who needs easy-to-read ?

How many people may benefit from easy-to-read materials and who are they?

We can identify two main groups (a) persons with a **disability** and (b) persons with **limited language or reading skills**. Some readers have a **permanent need** for easy-to-read materials. Other readers will find this kind of material useful for a certain time. Easy-to-read products can be a **training material** and a door-opener to reading activities.

Among the target groups of disabled persons you will find, people with an intellectual or learning disability, people with dyslexia or other reading problems, people with ADHD, people with autism, pre-lingually deaf people, deaf-blind people, people with aphasia, partially senile people. All these groups together represent at least 7-8 percent of the population.

Among people with limited language or reading skills we will find recent immigrants, functionally illiterate people, educationally disadvantaged people and in some respect also school-children. These groups represent probably another 7-8 percent.

As a total we can guess that at least 15 percent of the population can benefit from some kind of easy-to-read materials. But, can the needs of all these readers really be combined under mainly one easy-to-read model? Well, there may be differences between the groups, but there is more that unifies the groups than separates them.

We must also remember that there are differences of reading skills within the groups. Some people with intellectual disability read by themselves others do not. And some people with dyslexia may have severe problems and need something quite simple to read and use as training material.

In other words, with a variety of products you may be able to support many persons with something to read and a specific book may be used by mentally handicapped, immigrants, dyslexics, school children, etc.

4 What makes a text easy-to-read ?

When easy-to-read activities began in Sweden as a trial project at the end of the 1960's, there was perhaps a belief that we would find detailed guidelines for easy-to-read work, and, in connection with reading research then underway, we attempted to identify the specific factors which could lead to making a text easy to read. We have now - more or less - left such attempts behind, as our knowledge and experience has grown. Do not limit the author's freedom too much. Don't put too many restrictions on writers, illustrators and photographers. Experience has led us to a few broad guidelines, or criteria, for the things that make a text easy to read and understand.

Content and language

- a) Write concretely. Avoid abstractions and transferred concepts.
- b) Be logical. The action should follow a common thread with logical continuity.
- c) Action should be direct and simple, without long introductions and without too many characters involved.
- d) Avoid symbolic language (metaphors) that may be misunderstood by the reader.
- e) Be concise. Do not place several actions in a single sentence.
Place words of the same phrase on the same line.
- f) Avoid difficult words, but attempt to use a language that is adult and dignified.
If unusual words have to be used, they should be explained by context clues.

- g)** Even rather complicated relationships can often be described and explained if this is done in a concrete and logical manner, where events take place in a natural chronological framework.

If you follows this general advice - concrete and logical story construction, a common thread in the story line and so on - then you can substantially reduce problems for people with intellectual disabilities. And this kind of accessibility we believe makes it easier also for other groups with reading difficulties and it is a simplicity that doesn't need to be distracting. A well-made book in a simple language can in fact be a positive experience for anyone to read.

Further more;

- h)** Test the material. To be sure that that material works well, it's a good idea to test it on a number of people from the target group before it goes to print.

It can be very difficult to write simply. Writing for easy comprehension can be a tightrope walk between the simple and the banal. But in a short telling of a story, every word becomes more apparent and gains much more importance

It may be particularly difficult to adapt existing literature into easy-to-read. It's just not a question of creating a good easy-to-read text. It's also important that the atmosphere and feeling remains, and that the mark of the original author is still found in the easy-to-read version. But an adaptation is always a *re-telling*, not a translation

Layout and pictures

Easy-to-read is not about the written word only. Easy-to-read is also about layout, design, typeface and type size. The layout should be clear and attractive. Wide margins and generous spacing make a text more accessible. The text should be in short blocks with limited lines per page. The typeface should be clear and fairly large. There should be sufficient contrast between the types and the background/colour of the paper

In the context of easy-to-read materials, illustrations often play a more important role than in other types of publications. A picture which concretely depicts what is described in the text improves understanding and clarifies the message. A non-realistic picture can communicate an atmosphere and strengthen a feeling. But - the picture must agree with the text. A picture which leads in the wrong direction is likely to confuse.

Levels of difficulty

Easy-to-read is not just **one** level of difficulty. As I have said, there are differences in reading ability even within groups with the same sort of reading problem. Materials should be produced at various levels of difficulty, from very easy, maybe picture based stories up to the level that requires a certain reading skill, but still is easier than ordinary books and papers (“plain language”).

5 Is easy-to-read about printed media only?

What kind of materials should be available in easy-to-read ? There is a need for easy-to-read materials of all kinds and in different media, printed media as well as e.g. on the Internet. Looking at the future, the digital publishing will become more important also for the easy-to-read format.

Literature. Both fiction and non-fiction is needed. Specially written materials and adaptations of classics, etc. All genres such as novels, short-stories, poetry, thrillers, etc.

Newspapers and magazines. Specially made easy-to-read newspapers or easy-to-read pages in ordinary newspapers.

Audio materials like talking books and papers. Easy-to-read materials should be available in audio format.

Programs on TV, radio and video. There should also be a regular service of easy-to-understand programs on TV and radio.

Information about society. E.g. Information about the election procedure, taxes, etc. and information from insurance companies, banks, etc.

Web information and Digital publishing. I am sure that electronic media like software programs for computers, multimedia productions on CD-rom, DVD and Web sites etc, will become very useful for persons with disabilities.

When we talk about accessibility there is a great advantage that the digital format allows the users to progress through various levels of skill. But, it is crucial to adapt the software and the equipment to the needs of the disabled, this means to develop an functional interface.

6 Easy-to-read in Sweden

Before talking about information technology and the easy-to-read network I would like to say some words about easy-to-read in Sweden and the Swedish Easy-to-Read Foundation.

The Swedish work related to easy-to-read publishing started 45 years ago, more or less as an experimental work. The Easy-to-Read Foundation was established by a Parliamentary decision in 1987. The Foundation is a special agency, publishing house which provides easy-to-read materials and also functions as a competence centre. Today the Easy-to-Read Foundation consists of newspaper (8 SIDOR), easy-to-read book publishing, commissions and courses, information and marketing, reading representatives and developmental and experimental work (especially on new techniques). The operation is financed by income from sales and from state grants. Today the turnover of the budget is nearly 4 million US dollars. and the state grants cover about 50 percent.

Book publishing – Easy-to-Read Books

Easy-to-read books are easier to read and easier to understand than other books but the degree of difficulty varies from one book to another. Easy-to-read books may be fiction and non-fiction; novels, short stories, thrillers, poems, technical books, etc. Some books are written directly in easy-to-read, some are adaptations of classics. About 30 books are published every year and so far more than 500 books have been published

We publish Easy-to-read books through our own book publishing house. We try to mix different genres as novels, crime stories, cookery books and e.g. books on consumer rights.

When we say that the easy-to-read publishing should be of good quality we mean they should be good products, we do not mean that all literature must be of highbrow culture. There is a need also for love stories, science fictions, fantasy, etc. We also mean that there must be a variety of products from cheap pocket books and more classy colour printed books.

And as mentioned before. Easy-to-read is not about only one level of difficulty. There is a need for different levels of easy-to-read, from the easiest picture based books mainly aiming at mentally disabled persons to easy-to-read text books that require some reading skill of the readers. We publish easy-to-read products at **three levels** of difficulty.

News information

We also publish the easy-to-read newspaper called **8 PAGES (8 SIDOR)**. Our easy-to-read newspaper is carried out in the same way as an ordinary newspaper and the journalistic grading of news value is the same but the articles are shorter and simpler.

The newspaper contains news from Sweden and other countries, sport, culture, etc. - just like ordinary papers. It is published once a week. A number of theme supplements are also issued, giving backgrounds and explanations. The paper is also on daily bases available on the Web and with synthetic speech. The paper has about 15 000 subscribers but around 120 000 readers.

The Centre for Easy-to-Read also accepts commissions to produce easy-to-read versions of reports, publications, brochures and other material for public authorities, companies, organizations, etc. More and more public and private enterprises have become aware of the need for easier information. As I have already told, we also offer shorter courses in easy-to-read writing and layout and in creating easy-to-read web sites etc.

How do we reach out?

Publication is only half the job. Even a good product must be marketed. Marketing easy-to-read products makes special demands.

How do you market a product based on the written word to culturally disadvantaged people or to people who are not used to reading and seldom visit a library or a book store? Traditional marketing techniques like advertising are seldom enough and not always adequate. It is not a question of marketing only.

You often have to go step by step through intermediaries (teachers, relatives, personnel, etc.) to reach the target groups. Attitudes must be influenced. An interest for reading must be awakened.

Reading Representatives

Intellectually disabled persons and others with severe reading difficulties need special support. Reading representatives is a model for how to stimulate reading among such groups. An important part is also to change attitudes to reading as a part of the daily care among intermediaries like staff, parents, etc.

The reading representatives are primarily recruited among staff in group housings and day care centres. The task of the reading representatives is to awaken interest in reading, offer assistance in reading by arranging reading hours, visits to libraries, etc. The activity has been expanded county by county and community by community. Working groups have been established in almost every community with members from the local authority, libraries, study organisations, special schools, handicap organisations etc. Today there are more than 5 000 persons are involved in this organisation. 3 500 reading representatives and 1 500 persons taking active part in working groups.

So far the model has been used mainly for intellectually disabled persons. It should be applicable to others groups as well where you have an organized daily care. Experiments are going on for elderly senile persons and the results so far are very good.

7 Information Technology – Production and experiments

Information on Web sites and other types of electronic media have during the last decade become much more important for communication between authorities, organizations, private enterprises and citizens. - And as I said earlier I believe that electronic media can be very beneficial for many groups of people, also for poor readers and people with intellectual disabilities.

All important information should be – and normally is – available on the web. This also means that the information providers must be aware of the fact that many people do not read well and need more easily comprehensible information, well structured and with a clear layout. Important information on the web should be available also in easy-to-read format.

On one hand the modern computerized techniques have so far been demanding high qualifications of the users; you have to be a good reader to use a computer and to surf on the Internet. On the other hand electronic media may very well be of real value also for people with disabilities like reading problems – if information providers master the challenge to make web sites etc easy to use for everyone and designed for all.

Information on the Web gives you the opportunity to present information of different formats and at various levels of difficulty. It is also possible to provide special support for poor readers and people with intellectual disabilities, by using step by step instructions. You can get the most essential information in an easy way. If you manage you can surf on a higher level. You can use and search for information gradually and if you need more help or more information you can ask for support at a helping point.

At the Centre for Easy-to-Read we are very much interested in developmental work in this field. We have found electronic media useful in many ways, both for production, information and communication.

Web productions

At the Centre for Easy-to-Read we have produced easy-to-read materials in electronic formats and for the Web, especially materials designed for people with learning or intellectual disabilities.

I have already mentioned the talking newspaper on the Web. Since almost five years the easy-to-read news paper 8 PAGES is available also in an electronic version on the web, free of charge. Subscribers of the newspaper can also benefit from an easy-to-read Bonus web at www.8sidor.se. The Bonus web gives background information, additional facts etc. for they who want to learn more of a specific topic.

There are also some other multimedia productions made for CD-rom and on the Web. We have e.g. made printed picture based books also available on CD-rom. An interesting challenge has been to create an interactive “soap opera” on the Web especially for intellectually disabled persons, a site with stories and games where the users can have an influence on the course of events. The address of the site is www.tachansen.nu

We also use the Internet for information purposes. We have tried and are still trying to make the web information easy to use and to understand. Essential information about the foundation and the easy-to-read concept is available on the web, www.lattlast.se. There are home pages for the Foundation, the newspaper, the publishing house, the reading representatives, course activities etc. Some information is available also in English, French, German and Spanish.

We also use the web for marketing and dissemination. All new books are presented on the web. You can order books and subscribe for the newspaper by e-mail and today 30 percent of the orders come from electronic communication.

But, there is a lot more to do to in developing standards and making electronic media accessible for disabled persons. Daisy is one standard. More experimental work should be done on easy-to-read web sites. This is an area where countries should be able to cooperate.

There might be possibilities to get funding for experimental work from organizations like EU, Open Society Institute and maybe also the electronic industry.

Web-TV and other experiments on the Web

We are now in the process of creating a new easy-to-read Web site for intellectually disabled with information, games, chat rooms, etc. The intention is further development of the soap opera site. Experimental work with easy-to-read DVD-books and e-books is another possibility.

For people with severe reading problems is written material a challenge. Spoken words, sound and moving pictures together, i.e. TV or video media, is probably the most efficient media. Quite a few years ago we made some experimental work with easy to understand news in the video format.

We are now planning for experiments with Web TV as a development of the news paper information. TV on the web can be defined as information in filmed sequences for computer use. Experimental work will be conducted by using digital technique for special adaptations for persons with a moderate intellectual disability, e.g. weather forecasts.

A step further could be to structure the information by using Daisy standard and the user would then be able to get even more possibilities for adaptation. This kind of experiment can easily be conducted also in an English version and thereby be an international collaboration.

Daisy

Nearly all easy-to-read books are also available as talking books and many of them in Daisy format. Daisy is a standard for structuring and adapting information, mainly text materials, i.e. written or spoken information, but the standard itself would make it possible to structure also other kind of information.

The user reads the books by using a special Daisy player. The Daisy player transforms the text into synthetic speech. The Daisy standard does not limit the use to listening only. You may also adjust the pace of the speech, you may search for information, you may also browse through the material, make your own book marks, notes etc.

So far Daisy has been used for making books available for visually impaired people. But the Daisy standard is not for books only. It can be used for any kind of written or spoken material like e.g. newspaper information, information about society, etc.

The Daisy player itself is a computer and the Daisy standard can therefore be used in other types of computers or machinery built on the same type of technology. This means that Daisy can be used for PC computers, etc. It would be possible to integrate Daisy into TV sets and other electronic equipment if that kind of machinery were compatible to the Daisy standard.

8 Easy-to-Read Network

Over the last ten years or so the interest in easy-to-read matters has increased over the world. Easy-to-read publishing work has started in some countries and there are serious discussions in at least 25 countries. There is a need for a special forum for easy-to-read, a place where you can find information and get in contact with others.

This spring we have started an international Easy-to-Read Network. The network is open to everybody who is professionally interested and engaged in easy-to-read matters.

Invitations to join the Network have been spread in countries where we know about an interest in easy-to-read. This is the first opportunity to officially tell about the network.

The aim

The aim of the Easy-to-Read Network is to:

- inform about easy-to-read and increase the knowledge of the easy-to-read concept
- make people aware of the needs for easy-to-read
- be a place for contacts all over the world on easy-to-read matters
- make exchange of information, ideas and experiences possible
- facilitate co-operation between people and organizations in different countries

The Easy-to-Read Network also has a purpose to:

- open up for joint venture projects
- raise funds for joint venture projects
- encourage and initiate research about easy-to-read
- stimulate broader competence in the easy-to-read field
- arrange courses in easy-to-read
- stimulate new easy-to-read establishments

Activities

The Easy-to-Read Network consists of

- an Internet based web site with information, notice-board and links
- an Internet based contact forum and mailing register
- a news and information sheet 2-3 times a year
- a conference every second or third year at the venue of the IFLA conference (a possibility of satellite meeting), the Crimea conference or at other places

Participation and membership

The Easy-to-Read network is open to everybody professionally interested in easy-to-read, such as publishers, producers, writers, journalists, photographers, illustrators, informers, marketers, librarians and people engaged in organizations, etc.

The Network is open to individuals as well as to organizations and companies. The Easy-to-Read Network will seek co-operation with IFLA, Crimea Conference, UNESCO and other actors.

Everyone is welcome to use the Network, to register on the mailing list, to spread information, to seek partnership, to test drafts and ideas, etc. The use of Easy-to-Read Network is free of charge. A web master at the Centre for Easy-to-Read will supervise the network.

A committee of 5-10 persons will be established as a formal body towards other associations and organizations (for an initial period of three years). The committee will decide upon statutes, be in charge of further development, plans for conferences, applications for grants, etc. New members will be included after nomination and elections. Those interested in taking part in committee work are welcome to apply for membership.

You are all welcome to join the Easy-to-Read Network. You will find more information about easy-to-read and the Network on the web site www.lattlast.se

So far people or organizations from 14 countries have announced their interest to become a part of the network. 5-6 persons would like to be on the committee. A first conference will be held in Barcelona 6-7 October next year.

9 Easy-to-Read Democracy Site

Finally, I think an international Democracy Site on the web would be a good idea. To create such a site could be project for the Easy-to-Read Network. At this kind of site the most fundamental documents about democratic rights should be available and easily accessible in easy-to-read format - and speech versions. Documents included should be the UN declaration about human rights, the UN convention on the rights of the Child, the UN standard rules for People with Disabilities, the ILO convention on Indigenous peoples' rights and other documents. There should also be information about Racism, anti-Semitism, Xenophobia, etc. The web site could also by a search function give answers to frequently asked questions. Fundamental documents should be available also as easy-to-read publication in printing.

The Democracy site could in different countries be complemented with national acts about democratic rights. The site could be used as a source for national easy-to-read versions of the documents.

The Easy-to-Read Foundation

1993

Bror Ingemar Tronbacke

September

The publishing of easy-to-read in Sweden

Lecture given at National Library of Australia, Canberra 1993

1. Introduction

It is indeed pleasing that the publication of easy-to-read literature is beginning to grow in different parts of the world, and it will be exciting to follow the work taking shape here in Australia.

I would like to talk about our experience in Sweden — both positive and not-so-positive — and I hope that some of this can be useful in your work here.

1.1 The publication of easy-to-read in Sweden

The aim of our efforts in Sweden is to make literature and news accessible for, above all, adult people with reading difficulties or limited literacy and language skills.

Publication of easy-to-read literature has a rather long tradition in Sweden. Easy-to-read books have been published since 1968 — we are now celebrating the 25th anniversary of the easy-to-read book in Sweden — and some 330 titles have been published to this date. For the last nine years, an easy-to-read newspaper called 8 SIDOR (or 8 PAGES) has been published.

The LL Foundation (The Easy-to-Read Foundation), which I represent, has since 1987 been responsible for the easy-to-read publishing. The activities of the Foundation are based on directives from the Swedish Government and Parliament.

Developments have led to us taking responsibility for a variety of elements in the easy-to-read field, and today the LL Foundation includes a book publishing house and editorial office, newspaper publishing and a marketing department handling among other things a mail order book sales and a publication of a newsletter, promoting the mail order system. We have also begun providing some consulting services on preparation of easy-to-read material.

I'd like to spend the next 30 minutes or so like this:

I'll talk for a few minutes about the need for easy-to-read material, then go into Swedish experience in working with literature; the editorial process of making a text easy to understand, and the question of whether it's possible to unify the needs of different groups. I'd also like to take the chance to say a few words about the need for easy-to-read news and information about society in general. Finally, I'll take up marketing and the economics of easy-to-read publishing.

1.2 What is easy to read?

First, we need to clarify a concept. What is easy-to-read? When we speak of **easy-to-read**, what we really mean is **easy-to-understand**. It's not just a matter of de-coding the words. Reading should also lead to acquiring some information, and above all, to an experience that sets thoughts in motion and stimulates fantasy.

1.3 Is there a need for easy-to-read ?

Yes. I'd even go so far as to say it is a democratic right that everyone should have access to culture, literature and information — and in a comprehensible form.

Being able to read independently means a tremendous amount for self-confidence, giving people the possibility of expanding their view of the world, to develop and steer their own lives.

2. Easy-to-read literature

2.1 Are easy-to-read books “real” literature?

Perhaps some people don't think so. They may see easy-to-read products as being watered down. They might feel that it's not such a good idea to get people used to simplified texts instead of encouraging them to learn to read “real” books, and so become integrated into society.

But some people have **handicaps** that make it impossible, without special efforts, to experience literature. Without easy-to-read books, they would be excluded from a large part of our common cultural heritage.

For others, those who are **unused** to reading, easy-to-read literature can be a door-opener. Easy-to-read literature can awaken interest, give self-confidence, and provide an opportunity to improve reading skills.

And I would claim that easy-to-read books can be a very good way to gain literary experience, joy and excitement. Easy-to-read books should at least aim to unify requirements for simplicity and comprehensibility with literary interpretation and artistic quality.

I would like to see easy-to-read publishing as something of a genre of its own, to be judged for its own merits.

2.2 Who can find pleasure in easy-to-read? Which are the target groups?

In Sweden, we estimate that between 300,000 and 500,000 people can benefit from easy-to-read, people who have a difficult time reading and understanding ordinary papers and books. This is between 4 and 6 percent of the population. And there are people with some kind of reading handicap as well as people with limited reading ability,

by other reasons.

Among target groups, we include:

- the intellectually, or mentally, disabled (who have hard to learn and difficulties in understanding)
- aphasiacs (stroke victims who have lost their language)
- The born deafs (who have the sign-language as their first language and therefore limited reading ability)
- dyslexics (who have reading and writing difficulties)
- elderly (somewhat senile people)

and untrained readers like

- the under-educated
- people with social problems
- immigrants and to some extent also
- schoolchildren

2.3 How can we meet the needs of various groups? Can the needs of different groups be united?

Easy-to-read books, then, are aimed at several different groups with limited reading abilities.

Can the needs of different groups really be united? Well, this is a question that has been discussed extensively. How have we answered this question in Sweden? Of course the author must have a reader in mind. And of course there are differences between different types of handicaps, but we have found that there is more to unify these groups than to separate them.

We consider the intellectually disabled as a **primary** group, first of all they with mild to moderate disabilities. The intellectually disabled are the group with the greatest reading difficulties, and they are the most left out of cultural experience.

We can say that we give **particular consideration** to the intellectually disabled in our editorial work.

But this doesn't need to mean that other groups are ignored. **Readers** are found in many other groups. If we make reading easier for the intellectual disabilities, we generally make it easier for other groups as well.

2.4 Difficulty levels

But, easy-to-read is not about just **one** level. Easy-to-read literature is needed for different levels of difficulty. There are differences in reading ability also within groups with reading handicaps. Just keep in mind that people with intellectual disability is not a homogenous group, but ranges from severe to the border of normal intelligence.

This also characterises publishing. Easy-to-read books are easier to read than other books, but their degree of difficulty vary, as well as their contents. We have produced all, from very simple picture-based books, aimed primarily at people with highly limited reading abilities, to adaptations of classics which require a certain level of reading skill. We have also done trials with material for the severely mentally disabled.

There has been some discussion of whether books should be identified by level of difficulty to help readers find the right book. But we have concluded that this is more likely to confuse, and may be experienced as too much like finger-pointing.

Individual differences can, as I have said, be substantial, and the level of material a reader is able to comprehend is determined to a large extent by his or her interest in the topic. Instead of identifying the level of difficulty, we have chosen to emphasise the informative back cover text, and to describe the books in a characteristic way in catalogues and the like.

2.5 Comprehensibility and understanding

By the way, what are reasonable demands to make in regard to comprehensibility and understanding, and what do we actually mean with reading?

What reading is can appear to be obvious, but as we said it's not just a matter of de-coding words. Interest and engagement are of central importance for the outcome of reading a story. A person who is extremely interested in cars and engines can generally read and understand even rather complicated technical articles despite a reading handicap.

But does reading always have to mean reading on one's own? People with severe reading handicaps may get very little from reading a book on their own. But reading an easy-to-read book aloud in a group gives a cultural experience, and not least, reading together with others can mean a great deal as a simple form of common time, for example in an institution. This can also be a chance to read slightly more difficult books, still with benefits for those with severe handicaps. And even if one doesn't understand 100%, the reading time itself can be very pleasant — there is plenty of evidence for this.

Research on the daily culture of the mentally disabled in institutions or group-living apartments has shown that personnel seldom even consider the possibility that newspapers and books could be of any value for these people. But when trials were conducted in which books were passed out and reading time arranged, the results were surprisingly positive. In most cases, the books became a prized possession. More were able to read than one would have thought, and many had more knowledge than expected.

2.6 Fields of interest

What are people with reading handicaps interested in reading about?

The answer is probably rather simple: the same things as other people.

For example, love and excitement are just as popular among the handicapped as among people in general. But what we do not is that adult people want to read about adult matters. Easy-to-read books should be age appropriate.

In Sweden, publication of easy-to-read books began during a time of intense social engagement, a time when people of high ambition aimed to provide the reading disabled with good literature. It must be admitted that this led to splendid but rather boring books. And this stamp has taken a long time to wash off.

So don't be too educational or too cultural. The need is not only for good classical literature, but also for easily digested, entertaining diversions.

2.7 What are the aims of publication?

In Sweden, we attempt to cover a wide area in publication of easy-to-read literature, both in adaptation of classics and other previously published books and in production of books written directly for easy-to-read. Both fiction and non-fiction are included (but not study literature for school). We try to cover a variety of different types of fiction; novels, poetry, mysteries, love, humour, etc. Today we publish 15-20 books a year, some also on audio cassette.

It's not possible for all books to suit all readers in all target audiences. The readers' fields of interest and experiences are almost as important for the success of a book as its readability and comprehensibility. But the circle of readers is often shown to be wider than expected.

What we can do is to make that every book finds its readers, and they can be spread among several groups. This is above all a marketing issue and I will come back to the marketing of easy-to-read products later on.

The books approved by us as ETR books are given the ETR logotype.

2.8 Advice and guidelines for writers and illustrators

Well, how **do** you make a story easy to read, for mentally disabled and others?

When easy-to-read activities began in Sweden as a trial project at the end of the 1960s, there was perhaps a belief that we would find detailed guidelines for easy-to-read work, and, in connection with reading research then underway, we attempted to identify the specific factors which could lead to making a text easy to read.

We have now - more or less - left such attempts behind, as our knowledge and experience have grown.

Do **not** limit the author's freedom too much. Don't put too many restrictions on writers, illustrators and photographers. This is surely one of the most important lessons we have learned from 25 years of working with easy-to-read books. We must never forget that both writing and illustrating are creative jobs that are seldom improved by too much control. It's not possible to write a strict manual for that kind of work. Significant freedom must be left to the creators.

And don't be too pedagogic either! Let fiction be fiction. It has to be fun and stimulating to work with easy-to-read as it has to be in all kind of autherships. It is people who create books and people who read them. Books should entertain and engage and this cannot be moulded into a pre-set form or regulated with directives.

Let writers and others involved experience the **challenges** of easy-to-read work.

Experience has led us to a few broad guidelines, or criteria, for the things that make a text easy to read and understand (and these are important to keep in mind).

- a) Write concretely. Avoid abstractions and transferred concepts
- b) Be logical. The action should follow a common thread with logical continuity
- c) Action should be direct and simple, without long introductions and without too many characters involved
- d) Avoid symbolic language (metaphors) that may be misunderstood by the reader
- e) Be concise. Do not place several actions in a single sentence. Place the words of the same phrase on the same line.
- f) Avoid difficult words, but attempt to use language that is adult and dignified
If unusual words have to be used, they should be explained through context clues.
- g) Even rather complicated relationships can often be described and explained if it's done in a concrete and logical manner, where things take place in a natural chronological framework.

If one follows this general advice — concrete and logical story construction, a common thread in the story line and so on— then we can substantially reduce problems for people with (mild to moderate) **intellectual** disabilities. And this kind of accessibility we believe makes it easier also for other groups with reading difficulties and it is a simplicity that doesn't need not be distracting.

A well-made book in simple language can in fact be a positive experience for anyone to read.

Further more;

- h) Encourage writers and illustrators to get to know their target groups, and to learn more about what it means to have reading difficulties. Let them meet the readers. This makes it possible to work with **their** conditions and experiences in mind.
- i) Test the material. To be sure that material works well, it's a good idea to

test it on a number of people from the target group before it goes to print.

It can be very difficult to write simply. But that is the challenge, something the Swedish author Bengt Erik Hedin has described very well in *The Simple and the Difficult* which is now out in an English translation. To write for easy comprehension can be a tightrope walk between the simple and the banal. But in a short telling of a story, every word becomes more apparent and gains much more importance. The important thing is to have a good story to tell.

It may be particularly difficult to adapt existing literature to easy-to-read. It's not just a question of creating a good easy-to-read text. It's also important that the atmosphere and feeling remains, and that the mark of the original author is still found in the easy-to-read version. But an adaptation is always a **re-telling**, not a translation.

2.9 The importance of pictures

We all know that a picture can say more than a thousand words.

Most of our easy-to-read books — though not all — include photos or drawings to support the text. (Some books are better described as picture stories.) In the context of easy-to-read, pictures often play a more important role than in other types of books.

A picture which **concretely** depicts that which is described in the text improves understanding and clarifies the message of the text.

But a picture may also add another dimension to the text. There has been a lot of discussion about how to use **abstract** pictures in the easy-to-read context. Our experience is that abstract pictures can work well for an easy-to-read audience like the mentally disabled (who understand and interpret the world in a concrete manner). An abstract picture can, for instance, communicate an atmosphere described in a text, strengthen feeling, and so on.

But the picture must agree with the text. A picture which leads in the wrong direction or does not communicate the same feeling as the text, can instead confuse, making reading even harder for people with serious reading difficulties.

2.10 The design of the book

The appearance of a book is also of importance. We want easy-to-read books to be quality products, not just in terms of content, but also in that they look like "real" adult books. In addition the cover should indicate clearly what the book is about and, hopefully, attract the reader.

A person who is unused to reading often chooses a book by its cover design, and it can be a very sensitive matter if the book looks too childish.

2.11 Editorial work. Judgement of easy-to-read material.

As I have already mentioned, we have chosen to start our own publishing house, and for the last year or so we publish most easy-to-read books ourselves.

In practical terms, how is the editorial work carried out?

Editorial work includes in the main following steps:

- a) First, starting new projects. This can include taking initiatives, contacting authors and others and arranging seminars to arouse interest for easy-to-read. But often authors and illustrators come in on their own with ideas, synopses or suggestions.

Often, but not always, authors and illustrators receive a certain payment for the extra work involved in easy-to-read publishing (2,000-3,000 AUD).

- b) During the work the editors will give advice and support to authors and illustrators, through informational material, examples and meetings with readers.
- c) Manuscripts will be reviewed. Editors will often meet with writers and illustrators during the course of the work to discuss the material and give advice, opinions and perhaps suggestions for changes. The material may be tested on readers.
- d) When the editors, writers and illustrators are in agreement that the material works well and is complete, a contract is signed. Standard royalty payments are usually applied.

Decisions about publication take place not earlier than at this stage, and sometimes a project may be terminated.

- e) Designers and layout artists are brought in for graphic design and production.
- f) Finally, a printer is contacted
- g) Afterwards, evaluation takes place.

Clearly, it is important to make contact with handicap organisations or other representatives who know the target audience well, and during the early stages it may be a good idea to form a working group or editorial board to make use of knowledge and collective experience in the editorial work. Writers, illustrators and librarians should be included in this group, and marketing issues must not be ignored.

3 Easy-to-read news information

As I said at the beginning I would like to seize the opportunity to say some words about easy-to-read **information**.

It is a great pleasure to hear that there is interest in publishing an easy-to-read magazine in Australia, and I hope it can soon become a reality. I think this is a

splendid idea

I believe that easily understood information should exist in all countries. This is may be even more an issue of **democratic** rights, than books are. From a democratic point of view, it is clearly of central importance that everyone is able to receive information about what's going on in society. People must be well-informed to be able to exercise their democratic rights and influence their own lives. Insights provide the basis for opinions! And of course, it is also a matter of quality of life.

Our experience in Sweden, referring to news information, shows that many people have a hard time understanding normal news channels. Articles in newspapers are too long, written in language that is too difficult and contains too many specialized terms, and the reader is assumed to have substantial background information in order for the reporting to be comprehensible. Television news flickers by at a pace that is much too rapid for many people.

Not only people with some form of reading handicap who have difficulty understanding the general flow of news. Other groups with a need for easily understandable news information are elderly and those with little education not to mention immigrants, as well as children and young people.

So it can be said that the audience for easily understandable news information is probably even larger than the audience for books. This is also an area where the needs of children and adults come together.

The Swedish 8 PAGES, for example, has proven to function very well, both for school children in the 10 to 12 age group, among adults with little education and among those who are learning Swedish.

3.2 The newspaper 8 PAGES

8 PAGES is a weekly newspaper. It is intended to be a "general newspaper with the character of the daily press," containing the same type of material as is found in traditional papers, only in a shorter and simpler form.

8 PAGES includes domestic and foreign news, sports, culture and more, just like other papers. Articles are short and written in simple Swedish, and most articles are supported by pictures.

8 PAGES is published by the LL Foundation, but it is an independent editorial product. Some of the material in the paper is written in-house, while some is adapted from news agencies, other papers and other media.

3.3 Newspaper work

As opposed to book publishing, newspaper work is based on maintaining an existing design **concept** and **level of difficulty** of language and article content.

The aim is to communicate news, and even events that are difficult to explain simply should be reported.

The elements which make a news article easy to read are basically the same as those which apply to a book. In standard newspapers, clever headlines, technical terms and symbolic language are common. In an easy-to-read paper, these should be avoided, and the use of the right type of photos is important. A clean and simple layout is essential.

Standard newspapers are often heavy with facts, while articles in Eight pages focus on placing news in a context, providing background and explanations. Some large and complicated issues are very hard to explain briefly. Special features and the like are one way to do this; for example, we are planning a special issue about the EC against the background of Sweden's application for membership.

Not all news can be described simply. But can we expect that all readers understand everything printed in a newspaper? Hand over your hearts, how many really understand everything in a standard paper. And how many are truly interested in everything?

8 PAGES has found its form by trial-and-error, and it has been the subject of research. The first two years were a trial period with continuous evaluation. The paper was modified as new experience was digested. Having found its form, 8 PAGES has become a model for other easy-to-read papers in Norway, Finland and Italy.

4 Easy-to-read information about society

In addition to news information, it is also important that everyone has access to comprehensible information about society and government, for instance from authorities. To take a couple of examples, I can mention election information and municipal rights and responsibilities.

I understand that Australia has come quite a long way in the field of easy-to-read information about society.

In my country, we see a trend toward increased need for easy-to-read social information. This is a result of two things: first, the status of the disabled has been improved, and, in principal at least, authorities are required to provide all citizens with information in a form that can be understood, that is, information on cassette for the blind and easy-to-read information for people with reading difficulties.

Second, for the last few years a decentralisation process has been underway, aiming at placing decisions about levels of service at a local level as much as possible. And all local agencies are required to make it **their** responsibility to inform the citizenry. I mention this because I believe it illustrates the need for easy-to-read, and issues around easy-to-read are not something odd and out-of-the-way but should be seen as a natural part of every society.

5 Marketing

5.1 Marketing makes special demands

Our experience shows that it's not enough to publish easy-to-read material. There is a lot of work involved in writing an easy-to-read book and then taking it through the production process. But publication is only half of the job. Unfortunately, a good product doesn't sell itself — it must be marketed. And marketing makes special demands.

How do we market a product based on the written word to people who seldom read or visit a library or bookstore?

In marketing, before one reaches the actual point of sale, it is therefore important to work with stimulating a desire to read and other attitudes — both among the reading-impaired themselves and in their surroundings; relatives, personnel and so on. It is often necessary to go through intermediaries before reaching the actual reader.

5.2 Intermediaries

One of the most important experiences in marketing is that when we aim at people with severe cultural handicaps and with little ability to express their own interests (the mentally disabled, people with social handicaps, etc.) traditional marketing is not enough. And it's not only a question of marketing; it's also important to inform, stimulate and affect attitudes.

Not until this has been achieved can marketing efforts, for example in the form of advertising, become effective. Personal contact is also very important in dealing with people who do not normally read. An intermediary of some kind is therefore needed to reach these people.

In order to get effective information and stability in our marketing, we have concluded that an intermediary organisation is needed, locally and regionally anchored in cultural, social or educational programmes, and assigned with the task of contacting prospective readers. For the last year, we have had a project underway to develop a new and improved intermediary organisation.

5.3 Mail order book sales

I would like to say a few words about the mail order sales of easy-to-read books which we have conducted for the last year or so. It works in much the same way as a book club, though there is no minimum purchase required. A newsletter catalogue presenting about 25 easy-to-read books is published several times a year. The books presented in the catalogue can be purchased by mail order. The catalogue is also an information material used by the intermediaries.

The reason we began the mail order service was partly that people with reading difficulties seldom go to book stores, but also that retailers were less than enthused about carrying easy-to-read books, since it is a small market with little profit. The book catalogue itself functions as informational material about book publishing in different contexts. After a period of getting established, mail order book sales have developed very well and have shown a profit for the last year.

6 Other media: radio, TV, video

Just a few words about other media. I don't want to limit easily understood material to printed media. Radio and TV also need easy-to-understand programs such as magazine-style programs. And video has a number of advantages when reaching out to people with serious difficulties reading and understanding. In Sweden, we are now testing video book and discussing multimedia projects.

7 Organisation

As you have seen, we in Sweden are tying together publication of easy-to-read and easy-to-understand material in a single organisation, the LL Foundation, with about 12 people employed. This organisation gives us several benefits. We are independent within the framework of our bylaws. We can work quickly and with a minimum of bureaucracy. We have control of every step in the publishing process, from production to sales. By bringing together a wide range of special skills and knowledge, we are able to serve as a resource warehouse for easy-to-read.

8 Economics and financing

Is there a sound economic basis for the publication of easy-to-read books and newspapers?
Or is this an activity which can only be operated with subsidies from the state or charities?

Our publishing in Sweden has a turnover of about the equivalent of 2 million Australian dollars, including slightly less than 1 million for easy-to-read books and slightly more than 1 million for the paper 8 PAGES. Publishing is not self-financing, and since this is seen as part of the government's cultural policy, there is no requirement for this. Publishing is financed by sales income and state subsidies. But do the **conditions** for self-financing exist?

Yes, we see this as being completely realistic. Most of our book titles would pay their own costs with sales of between some 2000 copies. For the time being we do not reach these sales figures, but a contributing factor is the deep recession, which is affecting all sales. I can point out that, a few years ago, sales of 3,000 to 5,000 were not unusual for easy-to-read books.

8 PAGES would break even with about 15,000 subscribers. Current subscription to 8 PAGES is about 6,500. Its Norwegian counterpart, Klar Tale, has done better, and currently has a circulation of about 10,000.

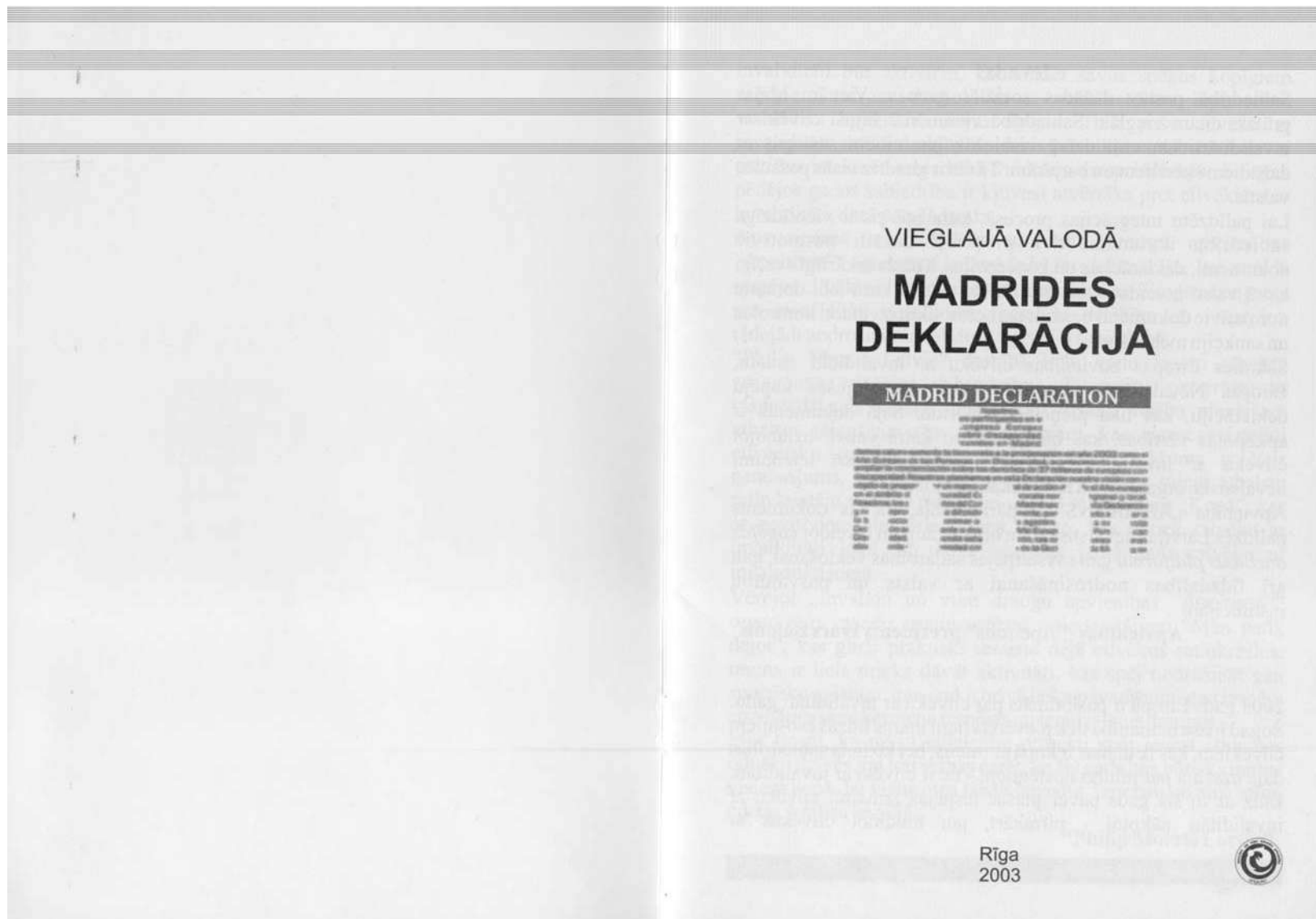
Here in Australia, your situation is clearly better, with a population base that is twice as large - not to mention the advantages of publishing in English and the opportunity to co-operate with other countries.

9 Conclusion

I would like to conclude by wishing you the best of luck in your work. I hope that some of our experiences from Sweden can be useful, and I hope we can continue the exchanges between our countries in the future.

Exemple d'adaptació i tríptics d'altres associacions

Ievads.

Sabiedrībā pastāv dažādas sociālās grupas. Vienām klājas grūtāk, citām vieglāk. Sabiedrībā vienmēr ir bijuši cilvēki ar invaliditāti. Un viņi dzīvē visbiežāk par citiem sastopas ar dažādiem šķēršļiem un barjerām. Tā tas ir gandrīz visās pasaules valstīs.

Lai palīdzētu integrācijas procesā, kura mērķis ir vienlīdzīga sabiedrība ikvienam, tiek pieņemti dažādi normatīvie dokumenti, deklarācijas un koncepcijas. Tomēr ārkārtīgi svarīgi katrā valstī izveidot konkrētu rīcības plānu, kurā labi domātie normatīvie dokumenti beidzot darbotos, tiktu izveidoti kontroles un sankciju mehānismi.

Sākoties Eiropas Savienības cilvēku ar invaliditāti gadam, Eiropas Nevalstiskās organizācijas ir izveidojušas kopēju deklarāciju, kas tika pieņemta Madridē. Šajā dokumentā ir apkopotas vērtības, kas būtu jāievēro katrā valstī, uzlabojot cilvēku ar invaliditāti dzīves situāciju, kā arī ieteikumi nevalstisko organizāciju turpmākai darbībai.

Apvienība „APEIRONS” ir pārliecināta, ka šis dokuments palīdzēs Latvijas nevalstiskajām organizācijām izveidot *kopējās darbības platformu* gan savstarpējas sadarbības veidošanai, gan arī līdzdalības nodrošināšanai ar valsts un pašvaldību institūcijām

Apvienības "Apeirons" prezidents Ivars Balodis

2003.gads Eiropā ir pasludināts par cilvēku ar invaliditāti gadu. Šogad īpaša uzmanība tiek pievērsta tiem mums līdzās esošajiem cilvēkiem, kas ik dienas ir kopā ar mums, bet ko liela sabiedrības daļa uzskata par pilnīgi noslēgtiem - tie ir cilvēki ar invaliditāti. Līdz ar to šis gads paver plašas iespējas izmainīt cilvēku ar invaliditāti nākotni - pirmkārt, jau mudinot cilvēkus ar

invaliditāti būt aktīviem, konsolidēt savus spēkus kopīgiem mērķiem, atrast domubiedrus, uzdrīkstēties izpausties, visbeidzot apzināties savas spējas. Tieši pašu cilvēku ar invaliditāti aktīvā darbība un sevis pieteikšana sabiedrībai var pozitīvi ietekmēt sabiedrībā valdošos aizspriedumus. Lai gan pēdējos gados sabiedrība ir kļuvusi atvērtāka pret cilvēkiem ar invaliditāti, darāmā vēl daudz.

Apsveicama ir „Invalīdu un viņu draugu apvienības „Apeirons”” iniciatīva izdot Madrides deklarāciju, kas sniedz iespēju cilvēkiem ar invaliditāti iepazīties ar Eiropas kongresa par invaliditāti nostādņēm, invalīdu tiesībām un iespējām, tādejādi nodrošinot invalīdu integrāciju sabiedrībā.

“Philip Morris Latvia” darbībā lielu vietu ieņem atbalsta sniegšana vietējai sabiedrībai. Īstenojot programmas visdažādākajās jomās, mēs arvien lielāku vērību pievēršam atbalsta sniegšanai tām organizācijām, kas atsaucas izteikti cilvēcisko pamatvajadzību nodrošināšanai. Mums ir liels gandarījums, ka pagājušajā gadā mēs varējām sniegt atbalstu ratiņdejoņiem vasaras nometnei un TV raidījumam „Kopā”, kas ar pozitīviem piemēriem runā par to, kas notiek cilvēku ar invaliditāti lokā un risina svarīgus jautājumus cilvēku ar invaliditāti jomā.

Vērojot „Invalīdu un viņu draugu apvienības “Apeirons”” organizēto vasaras treniņnometni ratiņdejoņiem “Man patīk dejot”, kas gluži praktiski iesaista dejā cilvēkus ratiņkrēslos, mums ir liels prieks dāvāt aktivitāti, kas spēj nodrošināt gan sportisku gaisotni, gan jauku brīvā laika pavadīšanu, gan iespēju apzināties sava ķermeņa iespējas un iegūt jaunus draugus.

Mēs ticam, ka mūsu atbalstītie projekti spēj ienest izmaiņas cilvēku dzīvēs, un ļoti gribas cerēt, ka šis gads būs būtisks mums visiem kopā, lai viens otru labāk iepazītu, izprastu un atbalstītu, cik tas ir mūsu iespējās.

“Philip Morris Latvia”

Nediskriminējoša plus pozitīva attieksme Rezultāts sociālajai integrācijai

Eiropas kongresā par invaliditāti Madridē, Spānijā, satikās vairāk nekā 400 cilvēku no visas Eiropas. Viņi ierosināja, ka 2003. gadam Eiropā vajadzētu būt par Eiropas gadu cilvēkiem ar invaliditāti. 2003. gadam jāveicina tas, ka visā Eiropā runā par cilvēkiem ar invaliditāti, apzinās viņu problēmas un vajadzības. Šajā dokumentā mēs paskaidrosim, ko sagaidām no šī gada - "Eiropas gada cilvēkiem ar invaliditāti". Šo dokumentu sauc par "deklarāciju":

1. Invaliditāte un cilvēktiesības.

Cilvēkiem ar invaliditāti ir tādas pašas tiesības kā jebkurai citai cilvēkam.

Tieši tā tas jau noteikts Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā. Eiropas Savienība un tās biedri - valstis ir piekritušas, ka cilvēkam ar invaliditāti ir tādas pašas tiesības kā ikvienam cilvēkam.

2. Cilvēki ar invaliditāti vēlas vienādas tiesības.

Nesenā pagātnē cilvēki uzskatīja, ka cilvēki ar invaliditāti ir bezspēcīgi un nespēj par sevi pastāvēt un runāt. Daudzas valdības palīdzējušas šiem cilvēkiem tikai aiz līdzjūtības vai žēluma.

Šos cilvēkus rehabilitēja, lai viņi varētu iedzīvoties sabiedrībā. Tagad sabiedrība visā Eiropas Savienībā un arī citās valstīs sāk apzināties, ka arī cilvēki ar invaliditāti spēj būt neatkarīgi. Cilvēki ar invaliditāti ir atraduši spēku runāt par savām problēmām, par to, kas tiem vajadzīgs un svarīgs. Mēs vēlamies mainīt sabiedrību, lai tajā varētu integrēt cilvēkus ar invaliditāti.

3. Neizpratne noved pie diskriminācijas un izolācijas.

Bieži vien cilvēki ar invaliditāti tiek izolēti no sabiedrības. Šie cilvēki bieži nesaņem labu izglītību, tiem neļauj strādāt. Ļoti daudz cilvēku ar invaliditāti saņem mazāku algu nekā citi cilvēki vai arī ir bez darba vispār. Tas nozīmē, ka šie cilvēki ir daudz nabadzīgāki nekā citi. Šāda situācija nav pieņemama.

4. Cilvēki ar invaliditāti ir „neredzami”.

Daudzi cilvēki ar invaliditāti savu dzīvi pavada dažādās speciālās iestādēs vai mājās. Tas nozīmē, ka pārējie cilvēki aizmirst par to, ka pastāv cilvēki ar invaliditāti. Ja tu nepazīsti un nezini cilvēku, tad ir viegli aizmirst par to, ka viņš ir vispār. Aizmirstāšana un nezināšana noved pie diskriminācijas. Tas kavē cilvēku ar invaliditāti iesaistīšanos un līdzdalību sabiedrībā.

5. Cilvēkiem ar invaliditāti ir dažādas vajadzības.

Ir daudz dažādu invaliditātes veidu.

Dažādiem cilvēkiem ar invaliditāti ir dažādas vajadzības, un tās ir jāciens.

Cilvēki ar smagu invaliditāti ļoti bieži tiek aizmirsti.

Un mums ir jāpieliek visi pūliņi, lai šādus cilvēkus iesaistītu sabiedrībā.

Sievietes ar invaliditāti tiek diskriminētas divkārt: pirmkārt, tāpēc, ka ir sievietes, un otrkārt tāpēc, ka ir invaliditāte.

Arī tie cilvēki ar invaliditāti, kuri iebraukuši no citām valstīm, saskaras ar divkārtu diskrimināciju: pirmkārt, tāpēc, ka ir iebraucēji no citas valsts, un otrkārt tāpēc, ka ir invaliditāte.

6. Nediskriminējoša attieksme + rīcība = integrācija sabiedrībā.

Cilvēkiem ar invaliditāti ir visas tiesības tikt pasargātiem no diskriminācijas un saņemt vajadzīgo atbalstu un palīdzību.

Visi Madrides pilsētas konferences dalībnieki piekrīt šim principam.

MŪSU VĪZIJA - KO MĒS GRIBAM ?

1. Nākotnē mēs vēlamies sekojošo:

- cilvēkiem ar invaliditāti ir savas tiesības;
- cilvēki ar invaliditāti ir pilntiesīgi savas valsts iedzīvotāji, kas tiek uzskatīti par pilnvērtīgiem dažādu sniegto pakalpojumu patērētājiem;
- cilvēki ar invaliditāti ir atbildīgi par savu dzīvi;
- mēs mēģinām mainīt sabiedrību, lai integrētu cilvēkus ar invaliditāti;
- mēs runājam par to, ka, lai cilvēki ar invaliditāti spētu darīt un mainīties, ir nepieciešams sabiedrības atbalsts;
- mēs vēlamies tādu sabiedrību, kurā vieta ir ikvienam;
- cilvēki ar invaliditāti tiks integrēti ikvienā dzīves sfērā; visām ministrijām savā darbā jāiekļauj jautājumi, kas skar cilvēkus ar invaliditāti un viņu vajadzības.

2. Sabiedrība visiem.

Tas, ko mēs vēlamies radīt, nākotnē būs labs ne tikai cilvēkiem ar invaliditāti, bet arī visai sabiedrībai.

Jebkurai valstij jāiesaista un jāintegrē visi tās valsts cilvēki.

Ja palīdzēsim šodien, tad tas sniegs ieguldījumu rītdienā.

Eiropas kongresa par invaliditāti dalībnieki vēlas aktīvi līdzdarboties Eiropas gada cilvēkiem ar invaliditāti ietvaros.

Visi cilvēki ar invaliditāti Eiropā to gaida un atbalsta.

KO MĒS VĒLAMIES DARĪT ?

1. Likumi

Ir jābūt likumiem, kas aizliedz cilvēku ar invaliditāti diskrimināciju.

Šādi likumi ir jāizveido visām valdībām Eiropas Savienībā. Šiem likumiem ir jānovērš diskriminācija mūsu valstī un Eiropā. Šiem likumiem jānodrošina cilvēkiem ar invaliditāti iespēja mācīties, strādāt un būt neatkarīgiem.

Eiropas Savienība varētu radīt vienu Eiropas likumu pret diskrimināciju, lai Eiropa būtu atvērta visiem cilvēkiem ar invaliditāti.

2. Izmainīt cilvēku domas, attieksmi par cilvēkiem ar invaliditāti.

Likumi pret diskrimināciju izmainītu cilvēku domas, attieksmi, taču ar to vien nepietiek.

Ikvienam no mums ir jāiesaistās cīņā pret diskrimināciju, arī pašiem cilvēkiem ar invaliditāti ir jācīnās par savām tiesībām.

Ikvienam valsts iedzīvotājam ir jābūt informētam par cilvēkiem ar invaliditāti, jāzprot viņu vajadzības un tiesības.

Tad negatīvā attieksme un aizspriedumi būs mazāki un samazināsies arvien vairāk.

3. Pakalpojumi, kas nodrošina patstāvīgu dzīvošanu.

Lai integrētos sabiedrībā un dzīvotu neatkarīgi, cilvēkiem ar invaliditāti nepieciešams sabiedrības atbalsts.

Daudziem cilvēkiem šāds atbalsts nepieciešams katru dienu.

Atbalstam jābūt kvalitatīvam un jārespektē šo cilvēku ar invaliditāti vajadzības, jāveicina integrācija, nevis izolācija.

Sabiedrības atbildība un pienākums ir sniegt nepieciešamo atbalstu un palīdzību cilvēkiem ar invaliditāti.

4. Atbalsts ģimenēm.

Ģimene ir ļoti svarīga ikvienam cilvēkam ar invaliditāti.

Ģimene ir ļoti svarīga bērniem ar invaliditāti un tiem cilvēkiem, kuriem ir grūtības pašiem runāt, pateikt savas domas un vajadzības.

Ģimenēm ir nepieciešams valdības atbalsts, lai cilvēkus ar invaliditāti integrētu sabiedrībā.

5. Īpaša attieksme pret sievietēm ar invaliditāti.

Sievietes ar invaliditāti ļoti bieži tiek izolētas no sabiedrības. Tāpēc, ka viņas ir cilvēki ar invaliditāti, bet arī tāpēc, ka viņas ir sievietes.

Sievietes tādejādi piedzīvo divkārtu diskrimināciju:

- sievietes ar invaliditāti jāiekļauj visās sabiedrības aktivitātēs.
- sievietēm ar invaliditāti jāsniedz īpašs atbalsts.
- Sievietēm ar invaliditāti ir jārunā par to, kāds atbalsts viņām ir nepieciešams.

6. Visiem pakalpojumiem jāērķinās ar invaliditātes īpašajām vajadzībām, prasībām un atšķirībām.

Cilvēkiem ar invaliditāti jābūt pieejamam jebkuram pakalpojumam sabiedrībā.

Piemēram: veselības aprūpei, izglītībai, brīvā laika pavadīšanai (atvaļinājumi), dienas centriem un citiem svarīgiem pakalpojumiem.

7. Darbs ir ļoti svarīgs cilvēku ar invaliditāti integrēšanai sabiedrībā:

- cilvēkiem ar invaliditāti jābūt lielākām iespējām strādāt;
- cilvēkiem ar invaliditāti jāstrādā normāls darbs (cik vien tas iespējams);
- ja cilvēkiem ar invaliditāti ir iespējas strādāt, viņi mazāk tiek izolēti no sabiedrības;
- strādājot cilvēkiem ar invaliditāti ir lielākas iespējas dzīvot neatkarīgu, patstāvīgu dzīvi;
- strādājot cilvēkiem ar invaliditāti ir vairāk cieņas;
- valdībai ir jāpalīdz šiem cilvēkiem atrast darbu;
- arī darba devējiem, uzņēmējiem un organizācijām ir jāatbalsta cilvēki ar invaliditāti;

visiem augstākminētajiem „sadarbības partneriem” līdzšinējais sniegtais atbalsts ir pēc iespējas jāuzlabo.

8. Nekas par mums bez mums.

Eiropas cilvēku ar invaliditāti gadā visām valdībām jāpalīdz apzināt cilvēkus ar invaliditāti, viņu vajadzības un problēmas. Arī paši cilvēki ar invaliditāti, viņu ģimenes, viņus pārstāvošas organizācijas, aizstāvji, sadarbības partneri kļūs stiprāki šā gada laikā.

Mums ir jārunā par sev aktuālajiem jautājumiem ar valdību un tiem, kas pieņem lēmumus.

Cilvēki ar invaliditāti pieprasīs vienlīdzību un integrēšanu sabiedrībā.

Valdībām ir jārunā ar šīm organizācijām, atbalstītājiem un jāiesaista tie lēmumu pieņemšanā.

KO MĒS VĒLAMIES DARĪT ?

Visiem (organizācijām, interesentiem, atbalstītājiem) aktīvi jāiesaistās visās aktivitātēs Eiropas cilvēku ar invaliditāti gada ietvaros. Mēs vēlamies sabiedrībai piedāvāt jau noteiktas aktivitātes, rīcības plānu.

1. Eiropas Savienība un nacionālās valdības.

Eiropas Savienībai un katras valsts valdībām ir jārada piemērs. Tām vajadzētu rīkoties sekojoši:

- pārliecināties, vai likumi ir pret diskrimināciju un varētu būt vēl labāki;
- noskaidrot problēmas un šķēršļus, kas kavē cilvēku ar invaliditāti integrēšanu sabiedrībā;
- darīt visu iespējamo, lai uzlabotu situāciju;
- pārliecināties, ka pieejamie pakalpojumi un sniegtais atbalsts palīdz cilvēkiem ar invaliditāti integrēties sabiedrībā;
- pārbaudīt, ka cilvēki ar invaliditāti netiek ļaunprātīgi izmantoti, necieš no cietsirdīgas attieksmes, kas ir lielās institūcijās, organizācijās vai ģimenē;
- likumiem jābūt tādiem, lai cilvēkiem ar invaliditāti būtu labāk pieejami sniegtie pakalpojumi un citas iespējas;
- strādāt pie Apvienoto Nāciju konvencijas saistībām par cilvēku ar invaliditāti tiesībām;
- palīdzēt cilvēkiem ar invaliditāti tādās valstīs kā Āfrika, Āzija, Dienvidamerika. Tas panākams, cilvēkus ar invaliditāti iesaistot visās sabiedrības aktivitātēs katrā valstī.

2. Vietējās varas iestādes.

Eiropas cilvēku ar invaliditāti gadam jābūt aktuālam visās valstīs un pašvaldībās, kur dzīvo cilvēki ar invaliditāti.

Visām institūcijām savā darbā jāiekļauj cilvēku ar invaliditāti aktuālie jautājumi un vajadzības.

Vajadzības ir izglītība, nodarbinātība, pieejama apkārtējā vide, transports, dzīves apstākļi, veselības aprūpe un sociālie pakalpojumi.

3. Cilvēkus ar invaliditāti pārstāvošās organizācijas.

Šīm organizācijām ir jārunā cilvēku ar invaliditāti vārdā.

Šajā gadā tas ir ļoti svarīgi. Šīs organizācijas ir tās, kurām jārunā par cilvēku ar invaliditāti vajadzībām un problēmām ar visiem svarīgākajiem cilvēkiem, organizācijām valstī.

Ir jārunā par to, kur un kā sniedzama nepieciešamā palīdzība.

4. Darba devēji.

Darba devējiem:

- cilvēkiem ar invaliditāti jādod vairāk iespēju strādāt;
- produkcija jāpiemēro cilvēku ar invaliditāti vajadzībām tā, lai viņi varētu to lietot;
- jānodrošina, ka cilvēki ar invaliditāti saņem vienlīdzīgas iespējas darbā, piemēram, apmācību.

5. Arodbiedrības.

Arodbiedrībā:

- jānodrošina, ka cilvēki ar invaliditāti var dabūt darbu;
- ka cilvēkiem ar invaliditāti ir vienlīdzīgas iespējas uz apmācības kursiem, lai varētu iegūt labāku darbu un algu;
- lai cilvēki ar invaliditāti tiktu iesaistīti lēmumu pieņemšanā.

6. Mediji: televīzija, radio, prese.

Visiem medijiem:

- jārunā par cilvēkiem ar invaliditāti, viņu vajadzībām un problēmām;
- jārunā par pozitīvām lietām ar cilvēkiem ar invaliditāti;
- nedrīkstētu cilvēkus ar invaliditāti rādīt kā nespējīgus un žēlsirdības saņēmējus;
- ir jārunā par grūtībām, ar kādām saskaras cilvēki ar invaliditāti;
- ir jārunā par to, ko cilvēki ar invaliditāti var paveikt un izdarīt.

7. Skola.

Skolas ir tās, kas bērniem pastāsta par invaliditāti. Skolotāji ir tie, kas skolēniem parāda, ka cilvēkiem ar invaliditāti ir tādas pašas tiesības kā ikvienam citam cilvēkam. Skolās jāsniedz informācija par šo cilvēku vajadzībām. Kad cilvēks zina vairāk par invaliditāti un ar to saistītajām problēmām, viņš labāk iesaistās un nodibina kontaktus ar cilvēkiem, kuriem ir invaliditāte.

Skolām:

- cilvēkiem (bērniem) ar invaliditāti jābūt iespējai apmeklēt tās pašas skolas, ko apmeklē pārējie cilvēki;
- visiem skolā jābūt vienlīdzīgām iespējām;
- skola ir tā vieta, kur cilvēku (bērnu) sagatavo nākotnei;
- skolā māca darbu;
- skolā māca piedalīties, iesaistīties sabiedrības aktivitātēs;
- skolā māca būt neatkarīgiem un patstāvīgiem.

8. Visiem jābūt iesaistītiem:

- cilvēki ar invaliditāti vēlas būt iesaistīti visās sabiedrības aktivitātēs;
- visām organizācijām, institūcijām jānodrošina cilvēku ar invaliditāti integrācija sabiedrībā;
- šīs organizācijas var būt: jaunatnes organizācijas, reliģiskās un kultūras organizācijas un citas organizācijas;
- muzeji, teātri, kinoteātri, sporta stadioni, kongresu nami, veikali un pasts - tie, kuriem jānodrošina, ka to sniegtie pakalpojumi būtu pieejami arī cilvēkiem ar invaliditāti.

Madrides konferences dalībnieki atbalsta šo deklarāciju.

Palīdzību un informāciju Jūs varat saņemt

"Karstais telefons" - informācija par nodarbinātību Latvijas iedzīvotājiem Jēzus Baznīcas 11, Rīga LV-1050 Tālr.: 7222993, 7204243	Tālr.: 7287210 Valsts policija Brīvības 61, Rīga, LV-1010 Tālr.: 8000025
Krīzes centrs "Skalbes" Kungu ielā 34, 2.stāvā, Rīga LV-1050 Tālr.: 7212873	Valsts Darba inspekcija Kr. Valdemāra 38, Rīga LV-1010 Tālr. 7021704
Eiropas Integrācijas birojs Basteja bulv. 14, Rīga LV-1050 Tālr.: 7287904	Sociālās palīdzības fonds Tālr.: 8000015
Eiropas Savienības Informācijas centrs Basteja bulvāris 14 - 1.st., Rīga, LV-1050 Tālr.: 7212611	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs Elizabetes 41/43, Rīga LV-1010 Tālr.: 7212688
Tehnisko palīglīdzekļu centrs Linezera ielā 6, Rīga LV1006 Tālr.: 7040369, 7040367	Pacientu tiesību aizsardzības centrs Pērnavas 62, 303.kabinets, Rīga LV-1009 Tālr.: 7276425
Apvienoto Nāciju Organizācijas informācijas centrs Pils 21, Rīga LV-1050 Tālr.: 7503604	Cilvēktiesību atbalsta centrs Lāčplēša 52/54-22, Rīga, LV-1011 Tālr.: 7283283
Rīgas Domes informatīvais tālrunis Baznīcas 19/23, Rīga LV-1050 Tālr.: 8005055, 8009015 - pensiju jautājumos	Sacima, Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija Jēkaba 16, Rīga, Rīga LV-1050 Tālr.: 7087271
Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūra Lāčplēša 70a, Rīga LV-1011 Tālr.: 8001015	Ārstu padome Tālr.: 8001234
Valsts tiesību aizsardzības centrs Brīvības gatve 85, Rīga LV-1050 Tālr.: 7379608	Rīgas Domes informatīvais tālrunis K. Valdemāra 3, Rīga LV-1539 Tālr.: 8000800
Valsts cilvēktiesību birojs Elizabetes 65-12, Rīga LV-1010	Naturalizācijas pārvalde Tālr.: 8002050
	Invalīdu un viņu draugu apvienība „APEIRONS” Tomsona ielā 33-1, Rīga LV-1013 Tālr./fax.: 7377376 apeirons@parks.lv

Associació APEIRON (Letònia)

**Equality
Independence
Being together**

APEIRON is actively operating since 1994 and from 1997 it was officially established and registered as a non-governmental organisation. Within its sphere of activity it has taken a special place among NGOs in Latvia.

According to the meaning of its name, APEIRON is a dynamic organisation, which is constantly exploring new approaches and taking up new challenges in innovative ways.

APEIRON is very actively involved in the society integration process and takes an active part in order to implement the UN guidelines in Latvia thus promoting equal opportunities for the people with disabilities.

The aim of the organization is to integrate the people with disabilities in the society.

The activities of the organization are based on UN Declaration of the rights of people with disabilities and UN Standard Rules on Equal opportunities for people with disabilities.

Our activities help to create a more positive image of the people with disabilities, a more tolerant attitude towards them from the rest of society and to provide equal opportunities for every member of the society.

Working directions:

Information – on the one hand to establish an informative database on social services for people with special needs and on the other hand, to provide the society with information about people with special needs.

Research – one of the organisation's main working directions is Human rights monitoring in Latvia based on the United Nations Standard Rules.

Cooperation – to develop a regional NGO cooperation network in Latvia as well as promote cooperation between state and local government institutions, non-governmental organizations and entrepreneurs.

Protection – to promote human rights in the society, putting a special emphasis on the rights of people with disabilities and to evaluate the social services provided on the local municipality's level.

Centre of information and Accessible environment for people with disabilities „VAR!“ – ENVIRONMENT, TRAINING, RESOURCES.

The main aim of the Centre is to foster integration of people with disabilities into the society using information, trainings and active participation.

- National Disability Council
- Information collection
- Trainings
- Promotion of accessible environments
- Exhibitions
- Organises seminars and conferences
- NGO's social laboratory
- Consultations
- Video film studio

**Equality
Independence
Being together**

Achievements:

- Organisation of international conference "New challenges - new opportunities", 03.12.2003.
- Cicerone prize for organizing PR campaign that contribute to the change of the society's attitude towards people with disabilities.
- Development of National standards of accessible environment.
- Preparation of education, motivation and training programmes.
- Popularisation of independent living of people with disabilities.
- Establishment of strategy for integration of children with disabilities in secondary schools.
- Publications of different informative materials.
- Collaboration between State and NGOs.
- The adaptation of building legislation for people with disabilities.
- E-information.
- A member of National Disability Council.
- Cooperation network in field of people with disabilities.
- Education of professionals of accessible environment as key element for integration.

Contact information

Kr. Valdemara street 38,
Riga, LV 1010, Latvia
Phone: _____
Fax: _____
E-mail: info@apeirons.lv
www.apeirons.lv
bittuk.lv@gmail.com

Organisation of people with Disabilities and Their Friends APEIRON